

Kanton Sarajevo
Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo

Izvještaj o razvoju Kantona Sarajevo u 2019. godini

Direktor:
Hamdija Efendić, dipl.ing.građ.

Sarajevo, septembar 2020. godine

ZAVOD ZA PLANIRANJE RAZVOJA KANTONA SARAJEVO
www.zpr.ks.gov.ba

DIREKTOR
Hamdija Efendić, dipl.ing. građ.

KOORDINACIJA I OBRADA
Sektor za planiranje društveno-ekonomskog razvoja

RADNI TIM
Ermina Ćatić, dipl.ecc.
Emina Kašmo, dipl.ecc.
Ilda Tanjo, MA ekologije
Ajla Husić, B.Sc.
Nihada Smajić, ekonomski tehničar
Vedran Krehić, B.Sc.
Edin Trgo, elektrotehničar elektronike

Članovi KOR-a
Ermina Ćatić, Zavod za planiranje razvoja KS
Emina Kašmo, Zavod za planiranje razvoja KS
Ilda Tanjo, Zavod za planiranje razvoja KS
Nihada Smajić, Zavod za planiranje razvoja KS
Džejna Agić, Ministarstvo pravde i uprave
Miralem Dedović, Ministarstvo za rad, socijalnu politiku raseljena lica i izbjeglice
Azemina Njuhović, Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade
Muamer Kukan, Ministarstvo saobraćaja
Derva Husejnović, Ministarstvo za boračka pitanja
Alma Kadić i Amela Ferhatović, Ministarstvo zdravstva
Nedžad Borišić, Ministarstvo kulture i sporta
Amela Rokša, Ministarstvo prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša
Nurija Memić, Ministarstvo privrede
Nihad Kozlić, Ministarstvo komunalne privrede i infrastrukture
Elvedina Ademović, Ministarstvo finansija
Amira Silajdžić/Sanja Petrović, Ministarstvo unutrašnjih poslova
Timur Gadžo, Zavod za informatiku i statistiku KS
Muamer Mahmutović, Privredna komora KS
Harun Rizvanbegović, SERDA

Sadržaj

Uvodne napomene	5
Izvršni sažetak	6
I Makroekonomski pokazatelji	15
1. Kanton Sarajevo u Federaciji BiH	15
2. Nivo razvijenosti KS u FBiH i općina u KS	17
3. Demografske karakteristike	19
3.1 Stanovništvo i gustina naseljenosti	19
3.2 Starosna struktura stanovništva	21
3.3 Vitalne karakteristike stanovništva	23
4. Ekonomski razvoj	25
4.1 Makroekonomske karakteristike	25
4.1.1 Bruto društveni proizvod	25
4.1.2 Tržište rada	27
4.1.3 Vanjskotrgovinska razmjena	35
4.1.4 Investicije	36
4.2 Registrovani poslovni subjekti	38
4.3 Rezultati poslovanja poslovnih subjekata (preduzeća)	39
4.3.1 Analiza izvrsnosti granske privrede Kantona Sarajevo	45
4.3.2 Analiza po djelatnostima	48
4.4 Komunalna privreda	54
4.4.1 Poslovanje kantonalnih javnih komunalnih preduzeća i javnih komunalnih preduzeća	54
5. Društveni razvoj	57
5.1 Obrazovanje	57
5.2 Socijalna zaštita	61
5.2.1 Boračka zaštita	66
5.2.2 Socijalno uključivanje	67
5.3 Zdravstvo	69
5.4 Kultura	73
5.5 Sport	75
5.6 Civilna zaštita	76
5.7 Sigurnost građana	77
6. Javna infrastruktura	78
6.1 Saobraćajna infrastruktura	78
6.2 Vodosnabdijevanje	80
6.3 Energetska infrastruktura	82
7. Zaštita okoliša	85
7.1 Zaštita zraka	85
7.2 Vode	86
7.3 Otpad	89
7.4 Prirodno naslijeđe	90
7.5 Energijska efikasnost	91
8. Analiza budžeta i javne administracije	92
8.1 Analiza javnih prihoda i rashoda	92
8.2 Program javnih investicija	93
II Implementacija Strategije	95
Uvod	95
9. Struktura strategije	95
10. Kratki sažetak Akcionog plana Strategije razvoja Kantona za 2019-2021. godinu	98
11. Ukupan pregled provedbe strategije za 2019. godinu	102

12. Pregled provedbe po ciljevima i prioritetima za 2019. godinu	105
13. Pregled financijskih ulaganja za 2019. godinu	116
ANEKS	118
Pregled tabela	161
Pregled grafova	163
Web stranice korištene u izradi Izvještaja	163

Klasifikacija djelatnosti (KD 2010)

- A Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov
- B Vađenje ruda i kamena
- C Prerađivačka industrija
- D Prizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija
- E Snabdijevanje vodom; uklanjanje otpadnih voda, upravljanje otpadom te djelatnost sanacije okoliša
- F Građevinarstvo
- G Trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikala
- H Prevoz i skladištenje
- I Djelatnost pružanja smještaja te priprema i usluživanje hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo)
- J Informacije i komunikacije
- K Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja
- L Poslovanje nekretninama
- M Stručne, naučne i tehničke djelatnosti
- N Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti
- O Javna uprava i odbrana; obavezno socijalno osiguranje
- P Obrazovanje
- Q Djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite
- R Umjetnost, zabava i rekreacija
- S Ostale uslužne djelatnosti
- T Djelatnost domaćinstava kao poslodavaca; djelatnost domaćinstava koja proizvode različita dobra i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe
- U Djelatnost vanteritorijalnih organizacija i tijela

Uvodne napomene

Izveštaj o razvoju Kantona Sarajevo pripremljen je prema Programu rada Zavoda za planiranje razvoja KS za 2019. godinu i u skladu je sa Zakonom o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u FBiH.

Osnovni cilj je da prezentira cjelovit pregled situacije i napretka KS u 2019. godini. Izveštaj treba da posluži Vladi KS kao putokaz u procesima u narednom periodu.

Izveštaj je sveobuhvatan, analizira ekonomski, društveni, infrastrukturni i okolišni aspekt razvoja, u periodu od 2014. do 2019. godine. To je svojevrsna situaciona analiza koja se naslanja na Strategiju razvoja KS i time obezbjeđuje kontinuitet u analizi i izvještavanju sveukupnog razvoja. Urađen je prema preporučenoj metodologiji „Godišnji izvještaj o razvoju s izvještajem o provedbi strategije, prijedlog minimalnog sadržaja izvještaja“, ILDP, 2017.

Izveštaj se sastoji od dva dijela. Prvi prikazuje nivo razvijenosti Kantona Sarajevo u FBiH, analizira makroekonomske karakteristike, poslovne subjekte i komunalnu privredu, osnovne karakteristike obrazovanja, socijalne zaštite, zdravstva, kulture, sporta, civilne zaštite i sigurnosti građana, kao i javnu infrastrukturu i zaštitu okoliša.

Drugi dio predstavlja implementaciju projekata i aktivnosti iz Strategije u 2019. godini, trend mjerljivih indikatora postavljenih na nivou strateških ciljeva i prioriteta za 2014, 2015., 2016., 2017., 2018. i 2019. godinu i implementaciju po strateškim i prioritetnim ciljevima.

Na kraju u Aneksu je dat tabelarni pregled planiranih i realizovanih aktivnosti po strateškim prioritetnim ciljevima, mjerama, projektima, kao i nosiocima implementacije, strukturi i izvoru finansiranja i vrijednosti planiranih i realizovanih sredstava u 2019. godini.

Postupku izrade Izvještaja predhodile su faze prikupljanja podataka o provedenim aktivnostima, njihovoj finansijskoj strukturi, izvoru sredstava, odnosno implementaciji Strategije razvoja Kantona Sarajevo do 2020. za 2019. godinu.

Izveštaj se zasniva na relevantnim statističkim podacima publikovanim od strane Federalnog zavoda za statistiku, Zavoda za informatiku i statistiku KS, JU Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo, kao i Izvještajima o radu ministarstava Kantona Sarajevo, Zavoda za javno zdravstvo KS, Zavoda zdravstvenog osiguranja KS, Zavoda za javno zdravstvo Federacije BiH, Federalnog zavoda za programiranje, Finansijsko-informatičke agencije i Porezna uprava Federacije BiH).

Proces izrade podržao je Projekat integriranog planiranja razvoja (ILDP), zajednička inicijativa Vlade Švicarske i Razvojnog programa Ujedinjenih naroda (UNDP) u Bosni i Hercegovini.

Poseban doprinos pripremi Izvještaja o razvoju dali su članovi Kantonalnog odbora razvoj za implementaciju Strategije razvoja KS do 2020.

Izvršni sažetak

I Makroekonomski pokazatelji

Ekonomski razvoj

- Kanton Sarajevo na području Federacije BiH se pokazuje kao značajno područje koncentracije ekonomskih potencijala (stanovništvo, zaposlenost, nezaposlenost), kao i efekata razvijenosti (stepen zaposlenosti, obim vanjsko-trgovinske razmjene). To je najveći obrazovni, zdravstveni i turistički centar u Federaciji BiH. Prema indeksu razvijenosti od 2,03 Kanton Sarajevo je iznad prosjeka razvijenosti Federacije BiH i rangiran je na prvo mjesto u Federaciji BiH. Prema BDP/pc u iznosu od 17.779 KM Kanton Sarajevo je 1,7 puta razvijeniji od prosječnog BDP/pc Federacije BiH.
- U odnosu na zemlje EU¹, BDP/pc u KS je niži od prosječnog BDP/pc u EU za 7,6%. Posmatrajući druge zemlje iz regiji, zaključuje se da su Slovenija (BDP/pc 22.980 eura) i Hrvatska (BDP/pc 13.330 eura) imale veći BDP/pc, odnosno manju razliku u nivou BDP/pc u odnosu na prosjek EU, a Crna Gora, Srbija, Sjeverna Makedonija i Albanija imale su manji BDP/pc.
- Sredinom 2019. godine na području Kantona Sarajevo živi 420.496 stanovnika, od kojih je 284.514 radno sposobno. U strukturi radne snage učešće zaposlenih u 2019. godini je 72,2%, ili 3,1% više nego prethodne godine, dok je učešće nezaposlenih bilo 27,8% ili 6,1% manje nego u 2018. godini.
- Stepem zaposlenosti ukupnog stanovništva u Kantonu Sarajevo u 2019. godini je 36,2% i u odnosu na prethodnu godinu bilježi povećanje za 2,5%. Stopa nezaposlenosti aktivnog stanovništva u Kantonu Sarajevo, u 2019. godini je iznosila 27,8%, i u odnosu na 201. godinu smanjena je za 6,3%. Prosječna neto plaća isplaćena u Kantonu Sarajevo krajem 2019. godine iznosila je 1.153 KM i veća je 1,7% u odnosu na prethodnu godinu.
- U 2019. godini djelatnosti sa lokacijskim kvocijentom iznad 2, koji pokazuje veći stepen specijalizacije i razvoja sektora (zaposlenosti), su djelatnost informacije i komunikacije (J) i poslovanje nekretninama (L).
- U toku 2019. godine ukupan izvoz roba i usluga sa područja Kantona Sarajevo ostvaren je u vrijednosti preko 1,4 milijardi, što je za 7,3% manje u odnosu na 2018. godinu. U istom periodu ostvaren je uvoz u vrijednosti od oko 4,8 milijarde KM, što je za 4,2% više u odnosu na 2018. godinu.
- Ostvarene investicije u nova stalna sredstva u 2018. godini na području Kantona Sarajevo iznose preko 1 milijarde KM, što je povećano za 19,4% u odnosu na 2017. godinu.
- Na području Kantona Sarajevo djeluje 38.668 registrovanih poslovnih subjekata (pravna i fizička lica) što je više za 4,3% u odnosu na 2018. godinu kad je broj registrovanih poslovnih subjekata bio 37.087.
- Bilansne obrasce o poslovanju u 2018. godini u Kantonu Sarajevo predalo je 7.683 poslovna subjekata koji knjigovodstvo vode u skladu sa kontnim okvirom za privredna društva (preduzeća), što je za 0,8% više nego u 2017. godini.
- U 2018. godini najveći broj poslovnih subjekata registriran je u tercijarnom sektoru uslužnih djelatnosti (4.238), i u odnosu na prošlu godinu bilježi povećanje za 0,4%. Dok najmanji broj poslovnih subjekata bilježi primarni sektor (djelatnosti A i B) i u odnosu na prethodnu godinu broj poslovnih subjekata se smanjio za 2,6%.
- Poslovni subjekti ostvarili su prihod u fiskalnoj 2018. godini u iznosu od preko 18,7 milijardi KM i u odnosu na prethodnu godinu bilježi povećanje za 1,8%.
- Dobit je ostvarena u iznosu od preko 1 milijarde KM i smanjena je za 0,1% u odnosu na prethodnu godinu. Gubitak bilježi povećanje u odnosu na 2017. godinu za 22,1%.

¹ <https://ec.europa.eu/eurostat>

- Analiza izvrsnosti granske privrede Kantona Sarajevo putem BEX indeksa pokazuje da u posmatranom periodu ne postoje djelatnosti koje su poslovale izvrsno. Tu spadaju djelatnosti koje posluju sa vrhunskim rezultatima. Djelatnost koja posluje vrlo dobro je djelatnost O (Javna uprava i odbrana; obavezno socijalno osiguranje) i to u periodu od 2015. do 2018. godine.
- Djelatnost J (Informacije i komunikacije) posluje dobro u cijelom posmatranom periodu (2014.-2018.). Djelatnost O (Javna uprava i odbrana; obavezno socijalno osiguranje) posluje dobro u 2014. godini, u 2015. djelatnost R (Umjetnost, zabava i rekreacija) i djelatnost Q (Djelatnosti zdravstvene socijalne zaštite) u 2017. i 2018. godini posluje dobro. U 2018. godini djelatnost E (Snabdijevanje vodom; uklanjanje otpadnih voda, upravljanje otpadom te djelatnost sanacije okoliša) i N (Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti) počinju da posluju dobro. Poboljšanje se može očekivati samo ako se pristupi unapređenjima.
- U 2014., 2015., 2016., 2017. i 2018. godini djelatnosti A, B, C, D, F, G, H, I, L, M, P, R, S ostaju na istom na istom rangu poslovne izvrsnosti (granično područje između dobrog i lošeg), poslovna izvrsnost je pozitivna, ali nije zadovoljavajuća. Potrebno je pristupiti ozbiljnim unaprijeđenjima. Djelatnosti E (Snabdijevanje vodom; uklanjanje otpadnih voda, upravljanje otpadom te djelatnost sanacije okoliša), N (Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti) i Q (Djelatnosti zdravstvene socijalne zaštite) u 2018. godini prelaze na veći rang poslovanja tj. počinju da posluju dobro.
- U okviru glavnih industrijskih grupacija u Kantonu Sarajevo u 2019. godini, u odnosu na 2018. godinu, rast proizvodnje zabilježen je u skoro svim grupacijama; intermedijarnim proizvodima (8,9%), proizvodnji kapitalnih proizvoda (7,1%), energetske industriji (1,5%) i proizvodnji trajnih proizvoda za široku potrošnju (29,8%). S druge strane zabilježen je pad obima u proizvodnji netrajnih proizvoda za široku potrošnju (1,9%).
- Prema podacima FIA-e, u 2018. godini u sektoru građevinarstva registrovano je 496 preduzeća, što je za 4 preduzeća, odnosno 0,8% manje u odnosu na 2017. godinu.
- Prema datim podacima poslovni subjekti iz oblasti trgovine imaju najveće učešće od 31,4% u ukupnom broju poslovnih subjekata na području Kantona Sarajevo.
- U 2019. godini Kanton Sarajevo je posjetilo 667.756, odnosno 17,0% turista više u odnosu na 2018. godinu, pri čemu je rast stranih turista iznosio 16,5%, a domaćih turista 20,4%. U Kantonu Sarajevo u 2019. godini iskorištenost kapaciteta iznosila je 26,5% i veća je od iskorištenosti u 2018. godini, kada je iznosila 24,3%.
- Broj pravnih lica u Kantonu Sarajevo u oblasti informacija i komunikacija u 2018. godini iznosio je 505 i bilježi povećanje u odnosu na prethodnu godinu za 5,2%. U 2018. godini u ovom sektoru je zaposleno 10.625 lica, što je za 5,1% veći broj zaposlenih nego u 2017. godini.
- Komunalna preduzeća u KS u 2019. godini ostvarila su ukupan prihod od 331.191.338 KM koji je veći za 5,6% u odnosu na 2018. godinu. U istom periodu, ostvareni ukupni rashodi iznose 356.453.552 KM i veći su za 4,3% u odnosu na 2018. godinu. Gubitak na kraju 2019. godine iznosi 31.969.391 KM i manji je u odnosu na 2018. godinu za 14,8%. Gubitak prema Bilansu uspjeha ostvarila su KJKP-a: Vodovod i kanalizacija i GRAS.

Društveni razvoj

- U Kantonu Sarajevo u 2019. godini, bilo je 61 predškolska ustanova, predškolskim obrazovanjem je obuhvaćeno 5.001 djece Kantona Sarajevo. U odnosu na 2018. godinu u Kantonu Sarajevo 2019. može se uočiti povećanje i broja predškolskih ustanova za 15,1%, kao i broja djece obuhvaćene predškolskim obrazovanjem za 19,0%.
- Na početku 2019/2020. školske godine, na području Kantona Sarajevo djeluje 92 škola redovnog devetogodišnjeg osnovnog obrazovanja sa 1.670 odjeljenja, koje pohađa 37.423 učenika i u kojima

nastavu obavlja 2.738 nastavnika. U osnovnom obrazovanju Kantona Sarajevo u školskoj 2019/2020. godini u odnosu na 2018/2017., povećan je broj odjeljenja za 3,4%, broj učenika povećan za 1,7% kao i nastavnika za 1,8%, te broj škola za 3,1%.

- Na početku 2019/2020. školske godine, u Kantonu Sarajevo radi 40 škola srednjeg obrazovanja, 36 za redovno, 3 za specijalno srednje obrazovanje i 1 vjerska škola. Škole pohađa 14.737 učenika, 14.127 redovno, 121 specijalno srednje obrazovanje i 489 učenika vjerske škole. Nastavu obavlja 1.587 nastavnika, 1.503 u školama redovnog srednjeg obrazovanja, 53 u školama specijalnog srednjeg obrazovanja i 31 nastavnika u vjerskim školama. U školskoj 2019/2020. godine broj škola srednjeg obrazovanja u Kantonu Sarajevo u odnosu na 2018/2019. godinu povećao se za 2,6%, kao i broj odjeljenja za 0,7% i nastavnika 2,9%, dok je broj učenika manji za 3,7%.
- U Sarajevu u 2019/2020. školskoj godini djeluje 32 visokoškolske ustanove, od toga je na Univerzitetu u Sarajevu 28 visokoškolskih ustanova i 4 su privatne visokoškolske ustanove. U školskoj 2019/2020. upisano je 25.997 studenata, od toga na Univerzitetu u Sarajevu 23.440 studenata ili 90,2% (od kojih je 18.663 redovnih ili 79,6%), dok je na privatnim visokoškolskim ustanovama upisano 2.557 studenta ili 9,8% (od kojih je 2.449 redovnih ili 95,8%). Broj studenata na visokoškolskim ustanovama je smanjen za 8,0% u odnosu na 2018/2019. godinu. Broj studenata na privatnim visokoškolskim ustanovama takođe bilježi smanjenje za 22,2%.
- U toku 2019. godine registrirano je ukupno 30.550 korisnika prava za koje se izdvajaju finansijska sredstva po osnovu Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom, što predstavlja 7,3% stanovnika Kantona Sarajevo. U odnosu na 2018. godinu, smanjen je broj korisnika oblika materijalne pomoći zaštite za 11,4%.
- Ukupno izdvojena sredstva po osnovu zakona u 2019. su iznosila 59.271.960 KM, a prosječna mjesečna naknada po korisniku 161,7 KM. U 2019. izdvojeno je 1,4% manje sredstava po osnovu zakona u odnosu na 2018., dok se prosječna naknada po korisniku povećala za 11,3%.
- Prema evidenciji Javne Ustanove Kantonalni centar za socijalni rad, u KS je u 2019. godini bilo 24.736 korisnika socijalne zaštite po kategorijama evidentiranim u nadležnim općinskim službama socijalne zaštite, što je za 7,1% manje u odnosu na 2018. godinu. Visina prosječno mjesečnih realizovanih sredstava za korisnike socijalne zaštite u 2019. godini je 1.423.472 KM i u odnosu mjesečni prosjek u 2018., veća je za 1,4% ili ukupno u 2019. na godišnjem nivou je isplaćeno 17.081.664 KM.
- U 2019. godini evidentirano je prosječno mjesečno 4.497 korisnika u kategoriji civilnih žrtava rata koji su ostvarili prava na materijalne pomoći. U odnosu na 2018. godinu broj ovih korisnika je smanjen za 2,7%. Na ime materijalnih prava korisnicima prosječno mjesečno je isplaćeno 1.147.196 KM što je za 1,9% manje nego u prethodnoj godini ili ukupno u 2019. na godišnjem nivou je isplaćeno 13.776.352 KM. Prosječno realizirana sredstva po korisniku su 255,1 KM.
- Evidentirano je 16.478 korisnika u kategoriji zaštite porodica sa djecom koji ostvaruju prava na materijalnu pomoć, te je na ime tih prava isplaćeno prosečno mjesečno 2.329.424 KM ili godišnje 27.953.088 KM, što po korisniku iznosi 141,4 KM. U odnosu na 2018. godinu broj ovih korisnika je smanjen za 14,4%, a iznos sredstava po korisniku je povećan za 14,0%.
- Na temelju primjene Federalnih propisa i propisa Kantona Sarajevo ukupno je bilo 18.560 korisnika boračko invalidske zaštite, lične i porodične invalidnine. U odnosu na 2018. godinu, broj korisnika je smanjen za 2,2%.
- U skladu sa Zakonom o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba, novčanu naknadu je u 2019. godini koristilo 2.583 nezaposlenih lica, odnosno 4,4% od ukupno nezaposlenih lica u KS. Pravo na zdravstveno osiguranje koristilo je 45.206 lica (6,2% manje u odnosu na prethodnu godinu). U 2019. godini evidentno je smanjenje broja korisnika zdravstvenog osiguranja, dok je broj korisnika novčane naknade po osnovu nezaposlenosti u KS u odnosu na 2018.godinu se povećao za 8,0%.

- Ukupan broj nezaposlenih mladih u 2019. godini se smanjuje kao i broj ukupno nezaposlenih (3.815 manje u odnosu na 2018. godinu). To dovodi i do smanjenja učešća mladih u ukupno nezaposlenim sa 23,7% u 2018. na 22,3% u 2019. godini. U ukupnom broju zaposlenih lica u Kantonu Sarajevo, žene predstavljaju udio od 45,7%.
- Broj zaposlenih žena je porastao u posmatranom periodu za 4,0%. S druge strane, smanjen je broj nezaposlenih žena, kao i udio nezaposlenih žena u ukupnom broju nezaposlenih lica u Kantonu Sarajevo. Posmatrano prema spolu, u KS više je nezaposlenih žena nego muškaraca. Stopa nezaposlenosti ženske radne snage je veća od nezaposlenosti muškaraca za oko 23,3%.
- Dojenačka smrtnost je jedan od najboljih pokazatelja zdravstvenog stanja stanovništva, posebno djece, a istovremeno je i odraz organizacije zdravstvene zaštite. Vrijednost stope dojenačke smrtnosti je 9,9‰ u 2019. godini i nalazi se u kategoriji vrlo niskog dojenačkog mortaliteta. U 2019. godini stopa nataliteta je bila 10,3 promila i manja je za 6,1% u odnosu na prethodnu godinu, dok je stopa mortaliteta iznosila 10,0 promila i manja je za 2,9%, to rezultira prirodnim priraštajem 0,3 koji je dvostruko manji u odnosu na prethodnu godinu.
- Ukupan broj oboljenja u Kantonu Sarajevo u 2019. godini je iznosio 495.871 što ukazuje na povećanje broja oboljelih za 13.248 u odnosu na 2018. godinu.
- Porodičnu medicinu u 2019. godini je pružalo ukupno 190 radnih timova na 79 punktova, te na jedan radni tim u prosjeku dolazi 1.704 stanovnika starosti 15 i više godina ili 2.213 stanovnika KS, što je povećanje u odnosu na situaciju u 2018. godini (211 timova porodične medicine, na jedan tim u prosjeku dolazilo 1.677 stanovnika starijih od 15 godina ili 1.988 stanovnika KS).
- Ukupni posteljni kapaciteti zdravstvenih ustanova koje su pružale bolničku zdravstvenu zaštitu stanovništvu Kantona Sarajevo i stanovništvu Federacije BiH koje je gravitiralo Univerzitetskom kliničkom centru Sarajevo u 2019. godini iznosio je 1.890 postelje ili 4,49 postelja na 1.000 stanovnika Kantona Sarajevo, a što je za 9,7% manji broj postelja u odnosu na prethodnu godinu (2.092 postelje).
- U javnom sektoru zdravstvene zaštite u 2019. godini u KS je radilo 7.524 osoba, u odnosu na prethodnu godinu bilježi povećanje za 0,1%.
- U primarnoj i specijalističko-konsultativnoj zdravstvenoj zaštiti broj ljekara u odnosu na prethodnu godinu sesmanjio za 3,3%, a broj stomatologa 25,9%. Povećan je broj pacijenata koji se dodjeljuju jednom doktoru porodične medicine, kao i broj pacijenata ne jednog stomatologa. Broj doktora medicine na 100.000 stanovnika je u poređenju sa drugim regijama i zemljama, približan nivou Evropske unije, KS prednjači u zemljama regiona po broju doktora medicine na 100.000 stanovnika.
- Prema evidenciji Zavoda zdravstvenog osiguranja KS na dan 31.12.2019. godine na obavezno zdravstveno osiguranje bilo je prijavljeno 427.269 osiguranih lica, što je za 0,2% manje u odnosu na stanje iskazano na isti dan prethodne godine.
- Kapaciteti kulture nisu ravnomjerno raspoređeni na području Kantona Sarajevo. Najveća koncentracija objekata kulture se nalazi na području užeg centra Grada, tako da stanovništvo općina ima različite mogućnosti pristupima kulturnih sadržaja.
- Na nivou Kantona Sarajevo registrovane su 572 organizacije u sportu i to u 57 različitih sportova, u udruženjima sporta i rekreacije za invalide i u institucionalnim organizacijama sporta. Ukupni broj učesnika u sportu je cca 30.200. U 2019. godini budžet za sport je bio je 7.166.002 KM što iznosi 0,79% od ukupnog budžeta KS.
- Kantonalna Uprava za civilnu zaštitu se kao osnovni nosilac stručnih poslova u oblasti zaštite i spašavanja u Kantonu uspješno realizovala poslove i zadatke. U toku 2019. godine Profesionalna vatrogasna brigada (PVB) Sarajevo je imala ukupno 2.149 intervencije, od čega najveći broj požara 1.453, jedna eksplozija, 695 ostalih intervencija (raznih tehničkih intervencija, obezbjeđenja društvenih, političkih, kulturnih i sportskih manifestacija, koje su se održavale na području Kantona). Vezano za stanicu Aerodrom koja djeluje u okviru Drugog operativnog sektora, važno je istaći, da je

osim na požarnim i tehničkim intervencijama bila angažovana i na intervencijama obezbjeđenja prilikom zračnih operacija koje podrazumijevaju polijetanje i slijetanje aviona na Međunarodni aerodrom Sarajevo.²

- Kriminalitet na području Kantona Sarajevo u 2019. godini u odnosu na isti period prethodne godine, posmatrano kroz statističke pokazatelje, karakteriše smanjenje broja registrovanih krivičnih djela za 3,5%, prijavljenih lica za 10,6%, maloljetnih izvršilaca za 27,4%, dok je povećan broj povratnika u činjenju krivičnih djela za 1,7% i lica lišenih slobode za 4,6%. U odnosu na 2018. godinu, smanjena je naknadna rasvjetljenost krivičnih djela (za 2,6%).

Javna infrastruktura

- Željeznice FBiH su u 2019. godini, u odnosu na godinu prije, ostvarile bolje rezultate u sektoru prijevoza putnika i u sektoru prijevoza robe.
- U toku 2019. godine, u Kantonu Sarajevo prevezeno je ukupno 97 hiljada tona robe, što je u odnosu na količinu prevezene robe iz 2018. godine manje za 17,0%.
- U avio saobraćaju Federacije BiH, u toku 2019. godine, došlo je do smanjenja međunarodnog prometa aviona za 1,8% u odnosu na 2018. godinu. Ukupno je prevezeno 1.727.014 putnika, što je za 4,3% više u odnosu na godinu ranije. Međutim, kod međunarodnog prijevoza tereta nastavljen je negativan trend iz prošle godine, te je zabilježen pad obima prevezenog tereta za 4,7% odnosno ukupno je prevezeno 1.892 tona tereta.
- Prema zvaničnim statističkim pokazateljima u odnosu na broj stanovnika, u KS je priključeno oko 98% stanovnika na vodovodne sisteme. Snabdijevanje pitkom vodom na području općina Stari Grad, Centar, Novo Sarajevo, Novi Grad, Ilidža, Vogošća i općine Trnovo (olimpijskih planina Bjelašnice i Igmana) obezbjeđuje se, najvećim dijelom (87%) eksploatacijom podzemnih voda iz aluvijalnih naslaga u Sarajevskom polju. Vrijednosti sadašnje specifične potrošnje vode domaćinstava iznose oko 120 l/st. dan, a privrede oko 64 l/st. dan.
- U Kantonu Sarajevo u 2019. godini je isporučena energija u iznosu od 4.795,49 GWh, od čega je: električna energija u iznosu od 1.436,16 GWh ili 29,94%, prirodni gas 1.215,73 GWh ili 25,35%, čvrsta goriva 524,88 GWh ili 10,94% i naftni derivati 1.618,72 GWh ili 33,75%. Ukupna potrošnja energije u Kantonu Sarajevo u 2019. godini, u odnosu na 2018. godinu, je bila veća za 59,27 GWh ili 1,3%.

Zaštita okoliša

- U oblasti zaštite okoliša u 2019. godini vršena je primjena i priprema kantonalnih propisa, vezanih za pojedine komponente okoliša, od zraka, vode, prirode, buke, upravljanja otpadom, uključujući pripremu strateških planskih dokumenata i realizaciju okolišnih projekata. Doneseni su sljedeći neprogramirani propisi iz nadležnosti Vlade Kantona Sarajevo: Plan interventnih mjera u slučajevima prekomjerne zagađenosti zraka u Kantonu Sarajevo³; Na sjednici održanoj dana 31.10.2019. godine, Vlada Kantona Sarajevo (KS) je usvojila Prijedlog Plana interventnih mjera u slučajevima prekomjerne zagađenosti zraka u Kantonu Sarajevo koje je sačinilo Ministarstvo prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša KS. Odluka o usvajanju „Studije izvodljivosti o proširenju i poboljšanju sistema daljinskog grijanja u Kantonu Sarajevo“

² Izvještaj o radu Kantonalne uprave civilne zaštite KS

³ „Službene novine KS“, br. 44/19

U septembru 2019. godine Vlada KS je usvojila Odluku o usvajanju „Studije izvodljivosti o proširenju i poboljšanju sistema daljinskog grijanja u Kantonu Sarajevo“. Glavni cilj izrade Studije je podrška KS u preduzimanju aktivnosti za smanjenje zagađenja zraka, kroz promociju i korištenje obnovljivih izvora energije i poboljšanje sistema daljinskog grijanja.

Također, iz nadležnosti Vlade Kantona Sarajevo su doneseni sljedeći programirani i neprogramirani poslovi: Program aktivnosti u okviru RCUO „Smiljevići“ za 2019. godinu, Izvještaj o implementaciji KEAP-a, Program rada- Implementacija mjera iz KEAP-a, Informacija o stanju i budućim aktivnostima u okviru RCUO „Smiljevići“, „Elaborati o lokacijama reciklažnih dvorišta, niša i zelenih otoka sa lociranjem u prostorno planskoj dokumentaciji i investicionim planom za područje devet općina Kantona Sarajevo“.

Iz nadležnosti Skupštine Kantona Sarajevo u 2019. godini doneseni su sljedeći poslovi i programi: Izvještaj o stanju i aktivnostima u okviru RCUO- „Smiljevići“, Informacija o stanju deponije Smiljevići, Informacija o stanju kvaliteta zraka u Kantonu Sarajevo.

- U 2019. godini, posredstvom Zavoda za javno zdravstvo KS koji upravlja stanicama za automatski monitoring kvaliteta zraka u KS, raspisani su tenderi koji se odnose na nabavku rezervnih dijelova za analizatore, kalibraciju analizatora, nabavku dodatnih analizatora i opreme, novog servera sa softverom.

U Budžetu KS za 2019. godinu osigurana su sredstva za subvencioniranje gasnih priključaka na postojeću infrastrukturu „Sarajevogasa“ sa ciljem stimulanja upotrebe prirodnog gasa kao ekološki podobnog energenta. Objavljen je Javni pozivi za rekonstrukciju postojeće gasne instalacije i Javni pozivi za nove priključke na gasnu instalaciju.

- U 2019. godini, za potrebe izrade Urbanističkih planova KS, Zavod za planiranje razvoja KS nastavljene su aktivnosti na izradi „Studije vodosnabdijevanja na području KS“. Paralelno se radi i „Studija odvodnje i tretmana otpadnih i oborinskih voda na području KS“.

U 2019. godini, KJKP „Vik“ je bio izvođač rekonstrukcije 1986 m vodovodne mreže.

U cilju poboljšanja vodosnabdijevanja potrošača iz javnog centralnog sistema u 2019. godini pripremljene su projektne dokumentacije i potraživane su građevinske dozvole za projekte: „Sanacija vodovodnog sistema“ (finansiran od strane EBRD-a) i „Projekat detekcije curenja i smanjenja neprihodovane vode (NRW Projekat)“.

U 2019. godini ukupno je popravljeno 3.359 kvarova na vodovodnoj mreži, te su u pojedinim zonama prestale noćne redukcije.

Lokalni sistem kojim upravlja JKP „Komunalac“- Dana 06.05.2019. godine uspostavljen je HACCP sistem sa certifikatom za skupljanje, prečišćavanje i snabdijevanje vodom za piće u skladu sa zakonskim obavezama o kontroli vode, a sa aspekta zdravstvene ispravnosti vode za piće kroz sistem samokontrole (HACCP).

Istovremeno je dobiven i certifikat međunarodnog standarda EN ISO 9001:2015 za „Komunalne usluge snabdijevanja vodom za piće, održavanje vodovodnih instalacija, odvođenje i tretman otpadnih voda, održavanje vodovodnih instalacija, odvođenje i tretman otpadnih voda, održavanje kanalizacione mreže, održavanje lokalnih puteva, održavanje parkova i ostalih zelenih površina i održavanje groblja“.

- U okviru „Projekta uvođenja odvojenog prikupljanja otpada u individualnim stambenim objektima u Kantonu Sarajevo“ u 2019. godini je realizovana treća faza koja je rezultirala nabavkom 1000 posuda od 240 l i 1000 posuda od 120 l, te opreme za sortirnicu koja se nalazi u okviru RCUO „Smiljevići“. Također, otpočela je realizacija četvrte faze Projekta koja predviđa nabavku 2000 kanti od 240 l, 2000 kanti od 120 l, 60 kontejnera od 1.100 l. U ovom projektu KJKP „Rad“ realizuje i program edukacije vezano za selektiranje i reciklažu otpada, dok se putem NVO sektora realizuju kampanje na prevenciji i smanjenju količina otpada.

U 2019. godini projekat je finaliziran i Odlukom Vlade Kantona Sarajevo usvojen „Elaborat o lokacijama reciklažnih dvorišta, niša i zelenih otoka za područje devet općina Kantona Sarajevo sa lociranjem u prostorno-planskoj dokumentaciji i investicijskim planom“.

Aktivnosti pretvaranja deponije „Smiljevići“ u RCUO u 2019. godini odnosile su se na: izradu projektne dokumentacije za prikupljanje i prihvatanje procjednih voda sa centralnog dijela odlagališta, izradu Glavnog projekta za prikupljanje izvora i dispozicija do potoka, mjere na uspostavi protoka kroz postojeće objekte uređaja za tretman procjednih voda, projektovanje, nadzor i izgradnju kolektora od reciklažnog dvorišta do Lepeničkog potoka, jednogodišnji monitoring količina i sastava procjednih voda, izgradnju sanitarne plohe površine 3000 m², nabavku buldožera i kompaktora za deponiju inertnog materijala, održavanje hidrometeorološke i hidrološke stanice.

U 2019. godini Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo je nastavio sa izradom Prostornog plana područja posebnog obilježja „Regionalni centar za upravljanje otpadom (RCUO) Smiljevići“ koji predviđa proširenje obuhvata deponije sa sadašnjih 53,4 ha na 94,3 ha.

- Ministarstvo prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša zajedno sa Kantonalnim Zavodom za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Sarajevo su u 2019. godini nastavili sa aktivnostima odabiru izrađivača „Stručnog obrazloženja za proglašenje zaštite prioriternih pojedinačnih spomenika prirodne baštine iz oblasti hidro-geološkog i geomorfološkog spomeničkog naslijeđa Kantona Sarajevo“. U funkciji nastavka pripreme Prostornog plana područja posebnog obilježja Zaštićeni pejzaž „Trebević“ Ministarstvo prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša KS je, u izvještajnom periodu, sa Šumarskim fakultetom i Zavodom za planiranje razvoja KS potpisalo Sporazum o izradi Elaborata upravljanja šumskim ekosistemima za potrebe izrade pomenutog razvojno-planskog dokumenta. U toku 2019. godine okončana je procedura dodjele u zakup poslovnog prostora (restorana) i otvorenog prostora ispred objekta (ljetne bašte) Edukaciono-informativnog centra na području Zaštićenog pejzaža „Bijambare“, te je dobijena saglasnost Skupštine KS. Nastavljena je procedura rješavanja imovinsko-pravnih odnosa lokaliteta na kojem je u ZP „Trebević“ planirana izgradnja prvog javnog toaleta i česme. U okviru SP „Vrelo Bosne“, na lokalitetu nacionalnog spomenika Rimski most, u 2019. godini počeli su radovi na postavljanju mobilijara (klupe, hladnjaci i sl.) s ciljem da se omogući cjelodnevni boravak na ovom lokalitetu, te tako rastereti uže područje Vrela Bosne.

U izvještajnom periodu KJU za zaštićena prirodna područja je otpočela sa realizacijom dva vrlo značajna projekta: „Zaštita i promocija biodiverziteta i geodiverziteta kroz jačanje Informaciono-tehničkih (IT) servisa u zaštićenim prirodnim područjima Kantona Sarajevo“ i „Identifikacija tipova staništa i vrsta 2000 NATURA sa pratećim GIS podlogama u zaštićenim prirodnim područjima Kantona Sarajevo“.

- Kada je u pitanju realizacija Projekta "Zeleni ekonomski razvoj" i njegove komponente "Mjere povećanja energetske efikasnosti" u javnim objektima KS, nastavljena je uspješna saradnja sa UNDP-ijem. Vlada KS i Ministarstvo prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša su zajedno sa UNDP-ijem, općinama i ostalim sufinansijerima (kantonalna resorna ministarstva, menadžment javnih objekata) obezbijedili značajna sredstva za provođenje mjera povećanja energetske efikasnosti na ukupno 39 javnih objekata iz sektora zdravstva, obrazovanja, rada i socijalne politike, unutrašnjih poslova, te kulture. Za 24 javna objekta je u 2019. godini u potpunosti izvršena energetska sanacija, za sedam se očekuje okončanje u januaru 2020. godine, dok će radovi na preostalim objektima biti nastavljani na proljeće.
- U periodu 01.01.-31.12.2019. godine zaprimljena su 47 zahtjeva za izdavanje okolinske dozvole, iz 2018. godine je preneseno 19 zahtjeva, odnosno rješavano je 66 zahtjeva za izdavanje okolinske dozvole. Izdato je 29 rješenja o okolinskoj dozvoli, dva rješenja o izmjeni rješenja, doneseno je šest

zaključaka o prekidu postupka dok se ne riješi prethodno pitanje, deset zaključaka o odbacivanju zahtjeva. U 2020. godinu je preneseno 16 zahtjeva.

Javne finansije

- U periodu 01.01. do 31.12.2019. godine ostvareni su prihodi i primici u iznosu 909.938.248 KM, a izvršeni rashodi i izdaci u iznosu 904.348.334 KM. U periodu 2014-2019. godine najveći udio ostvarenih prihoda se ostvarivao preko poreznih prihoda, od 80,8% do 81,9%. U 2019. godini, ostvareni prihodi od poreza su veći za 6,5% u odnosu na ostvarenje 2018. godine. Kad je riječ o budžetskim rashodima, evidentan je rast sa 765.006.675 KM u 2018. na 904.348.334 KM u 2019. godini.
- Ukupan broj projekata javnih investicija (tekućih i kandidovanih) u 2019. godini je 169 i veći je za 8,7% u odnosu na ukupan broj projekata u 2018. godinu. Ukupna planirana vrijednost projekata javnih investicija (tekućih i kandidovanih) u 2019. iznosi preko 1 milijarde KM što je povećanje za 1,0% u odnosu na 2018. godinu.

II Implementacija Strategije

- Izvještaj o implementaciji Strategije razvoja KD do 2020 godine prati efekte njene implementacije predstavljanjem postignutih rezultata (aktivnosti), odnosno uočenih problema u realizaciji, te pruža uvid u realizaciju pet definisanih razvojnih strateških ciljeva. Izvještaj o implementaciji Strategije pruža uvid u realizaciju pet definisanih razvojnih strateških ciljeva, uz praćenje efekata implementacije Strategije na stepen razvoja kantona.
- Opća ocjena je da je kod strateškog cilja 1 u postizanju šest prioriternih ciljeva u 2019. godini zabilježeno je poboljšanje većine pokazatelja u odnosu na 2014. godinu. Poseban značaj i razvoj u odnosu na prethodne godine je pozicioniranje Sarajeva na rangu lakoće poslovanje, povećanje konkurentnosti turističke destinacije KS gdje svi indikatori bilježe značajno povećanje, kao i osnaživanje ITK sektora.
- Kod strateškog cilja 2 u postizanju tri prioriterna cilja u 2019. godini zabilježeno poboljšanje većine pokazatelja u odnosu na 2014. godinu. Raste zaposlenost, sredstva aktivnih mjera za zapošljavanje daju efekte, stopa zaposlenih žena i mladih se povećala, razvija se poduzetnička infrastruktura. No i dalje je stopa nezaposlenosti iznimno visoka.
- Opća ocjena kod strateškog cilja 3 je da je došlo do izvjesnog napretka u stvaranju uslova za uključiv društveno ekonomski rast ali i dalje je oko 45% stanovnika po nekom osnovu socijalno isključeno. Reforma sistema zdravstvene zaštite pokazuju pozitivne tendencije u pravcu smanjenja obuhvata stanovnika po jednom ljekaru, a negativne po stomatologu. Opremljenost kompjuterima osnovnih škola je unaprijeđena, ali pokazuje se nešto slabija opremljenost srednjih škola kompjuterima i pristupa učenika internetu.
- Strateški cilj 4 u posmatranom periodu od 2014. do 2019. godine prema indikatorima bilježi i pozitivne pomake, ali i pomake koji ne idu u ciljanom pravcu. Zaštita okoliša, prostora, prirodnih i infrastrukturnih resursa u poslijeratnom periodu nije bila prioritarno pitanje za tranzicijsku zemlju kakva je Bosna i Hercegovina, dok u posljednjih par godina svijest o zaštiti i poboljšanju okoliša iz godine u godinu se mijenja na bolje. Unaprijeđenje i razvoj infrastrukture je sigurno i dalje cilj koji traži veća ulaganja od ostavrenih u ovom periodu.
- Strateški cilj 5 u posmatranom periodu od 2014. do 2019. godine prema indikatorima bilježi i pozitivne pomake, ali i pomake koji ne idu u ciljanom pravcu. Pitanje održivosti javnih finansija, povećanje kapitalnih ulaganja iz budžeta KS, jačanje razvojnih kapaciteta administracije, rast izvoza su ciljevi koji

se kraću prama zadatim. No, pitanje zahvatanje sredstava iz EU fondova, korištenje instrumenta zemljišne politike, brendiranje KS, saradnja nevladinog i vladinog sektora su sigurno ciljevi koji zahtjevaju veći angažman svi aktera u KS.

- Okvirna potrebna sredstva za realizaciju Strategije razvoja KS do 2020. procijenjena su na 1.397.257.700 KM. Za nepune četiri godine (2016⁴., 2017., 2018. i 2019.) implementacije Strategije utrošeno je oko 420,9 miliona KM, odnosno 30,1% od ukupno planiranih sredstava za cijeli period implementacije Strategije do 2020.
- Posmatrajući strukturu po strateškim ciljevima, od 141,5 miliona KM sredstava planiranih za Strateški cilj 1, u nevedenom periodu je realizovano oko 62,3 miliona KM, odnosno 44,0%. Za Strateški cilj 2. do sada je utrošeno oko 37,5 miliona KM, što je 50,0% od ukupno planiranih sredstava (74,9 miliona KM). Za projekte/aktivnosti Strateškog cilja 3. utrošeno je oko 146,8 miliona KM, odnosno 31,8% od ukupno planiranih sredstava (462,3 miliona KM), dok je od 700,3 miliona KM ukupno planiranih sredstava za Strateški cilj 4. do sada utrošeno preko 170,8 miliona KM, odnosno 24,4%. Za Strateški cilj 5. do sada je utrošeno 3,6 miliona KM, što je 19,6% od ukupno planiranih sredstava (skoro 18,2 miliona KM).
- Akcionim planom 2019-2021. predviđeno je 352,7 miliona KM planiranih sredstava za 2019. godinu od kojih je realizovano oko 103,7 miliona KM, odnosno 29,4%.
- Od ukupno realizovanih sredstava u iznosu od 103.680.426 KM, najviše se odnosi na projekte Strateškog cilja 4 (52,9%), zatim Strateškog cilja 3 (30,1%), Strateškog cilja 1 (11,2%), te na projekte Strateškog cilja 2 (4,4%) i Strateškog cilja 5 (1,4%).

Sredstvima u 2019. godini, u odnosu na planirano, realizovalo se:

- 40,8% sredstava planiranih za Strateški cilj 1,
 - 36,8% sredstava planiranih za Strateški cilj 2,
 - 64,6% sredstava planiranih za Strateški cilj 3,
 - 21,8% sredstava planiranih za Strateški cilj 4,
 - 12,1% sredstava planiranih za Strateški cilj 5.
- Posmatrajući prema strukturi finansiranja u 2019., iz Budžeta KS je 76.405.426 KM, odnosno 73,7%, iz sredstava Općina u iznosu od 3.320.969 KM ili 3,2%, te 23.953.596 KM iz Drugih izvora finansiranja (budžeti viših nivoa vlasti, fondovi, grantovi, donacije....) što je 23,1% od ukupno realizovanih sredstava.

⁴ Strategija je usvojena u septembru 2016. godine.

I Makroekonomski pokazatelji

1. Kanton Sarajevo u Federaciji BiH

Ekonomsku i društvenu poziciju Kantona Sarajevo velikim dijelom određuje činjenica da je Sarajevo glavni grad Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine. Glavni gradovi predstavljaju administrativno-političke centre, finansijske centre, obrazovno-naučno-istraživačke centre i centre kulturnog života države. Sarajevo je za BiH centar po svim prethodno nabrojanim osnovama. Budući da su u Sarajevu locirane ambasade, konzulati, poslovna predstavništva inostranih kompanija i uredi međunarodnih organizacija (Svjetska banka, MMF, različite organizacije Ujedinjenih nacija) efektivna tražnja na području Kantona Sarajevo je znatno veća u poređenju sa ostalim kantonima i regijama u BiH.

Tabelarni pregled ilustruje osnovne potencijale Kantona i Federacije BiH, te daje komparaciju Kantona u odnosu na FBiH.

Tabela 1. Osnovni pokazatelji Kantona Sarajevo i FBiH 2019.

Pokazatelji	Kanton Sarajevo	Federacija BiH	Odnos Kantona Sarajevo i Federacije BiH
Površina	1.277,3	26.110,1	4,9
Broj stanovnika	420.496	2.190.098	19,2
Gustina naseljenosti	329,2	83,9	3,9
Stanovništvo ispod 15 godina	65.942	320.184	20,6
Radni kontingent (15-65 godina)	284.514	1.526.894	18,6
Stanovništvo iznad 65 godina	70.040	343.020	20,4
Stopa nataliteta (na 1.000 stanovnika)	10,3	8,0	
Stopa mortaliteta (na 1.000 stanovnika)	10,0	9,7	
Stopa prirodnog priraštaja (na 1.000 stanovnika)	0,3	-1,7	
Broj zaposlenih	152.394	531.483	28,7
Broj nezaposlenih	58.746	307.864	19,1
Radna snaga	211.140	839.347	25,2
Stepen zaposlenosti ukupnog stanovništva (%)	36,2	24,3	
Stepen zaposlenosti radnog kontingenta (%)	74,2	55,0	
Stopa nezaposlenosti (%)	27,8	36,7	
Društveni bruto proizvod (u 000 KM)	7.466.637	22.999.471	32,5
Društveni bruto proizvod po stanovniku ⁵ - BDP/pc u KM	17.757	10.502	1,7
Registrirani poslovni subjekti	38.668	143.823	26,9
Prosječna neto plaća u KM	1.153	928	1,2
Ostvarene investicije (u 000 KM)	1.029.346	3.036.642	33,9
Broj turista	667.756	1.225.474	54,5
Vrijednost uvoza (u 000 KM)	4.872.213	13.624.418	35,8
Vrijednost izvoza (u 000 KM)	1.427.496	7.477.431	19,1
Stepen pokrivenosti uvoza izvozom (%)	29,3	54,9	
Broj učenika osnovnih škola (školska 2019/2020.)	37.423	179.050	20,9
Broj učenika srednjih škola (školska 2019/2020.)	14.127	73.029	19,3
Broj studenata (školska 2019/2020.)	25.997	55.914	46,5

Izvor: Analitičko dokumentaciona osnova Zavod za planiranje razvoja KS. Podaci se odnose na 2019. godinu, ako nije drugačije naznačeno.

Kanton Sarajevo, površinom od 1.277,3 km² jedan je od prostorno manjih kantona na području Federacije BiH, zauzima svega 4,9% teritorije Federacije BiH. Sredinom 2019. godine na području Kantona živi 420.496 stanovnika, što je 19,2% populacije Federacije BiH.

⁵ BDP u odnosu na stalno stanovništvo

Sarajevski kanton, sa prosječnom gustinom naseljenosti od 328,5 st/km², oko 3,9 puta je iznad prosječne gustine naseljenosti Federacije BiH i njen je najgušće naseljen kanton.

Svi parametri vitalne statistike KS veći su u odnosu na parametre FBiH: stopa nataliteta za 2,3 promila, stopa mortaliteta za 0,3 promil, a stopa prirodnog priraštaja u Kantonu Sarajevo i dalje pozitivna 0,3 promil, dok je u FBiH negativna i iznosi -1,7 promila.

Krajem 2019. godine u Kantonu je bilo 152.394 zaposlena lica, što je najveća koncentracija (28,7%) radnih mjesta u FBiH. Stepenn zaposlenosti ukupnog stanovništva Kantona je 36,2% što je za oko 12% veće od ostvarenog stepena u FBiH.

U istom periodu, na području Kantona bilo je 58.746 nezaposlenih, što je 19,1% nezaposlenih u Federaciji Bosne i Hercegovine. Stopa registrovane nezaposlenosti u Kantonu iznosi 29,8% i manja je od registrovane u FBiH za oko 9%.

Na području Kantona Sarajevo u 2019. godini ostvarena je vrijednost BDP u iznosu od oko 7 milijardi KM, što je 32,5% društvenog bruto proizvoda ostvarenog u FBiH. Prosječno ostvareni društveni bruto proizvod po stanovniku je 17.757 KM, i prema ovom pokazatelju razvijenosti, Kanton je 1,7 puta razvijeniji od prosjeka FBiH.

Na području Kantona Sarajevo ostvareno je 33,9% ukupnih investicija u FBiH.

Ukupno registrirani poslovni subjekti na području Kantona, njih 38.668, predstavljaju 26,9% poslovnih subjekata Federacije.

U 2019. godini u Kantonu Sarajevo boravilo je 667.756 turista, što predstavlja 54,5% ukupnog broja turista koji su posjetili Federaciju BiH (1.225.474 turista).

U toku 2019. godine u Kantonu Sarajevo ostvaren je uvoz u vrijednosti od oko 4,9 milijardi KM, što je 35,8% ukupnog uvoza Federacije BiH, koji iznosi 13,6 milijardi KM. U istom periodu ukupan izvoz roba i usluga sa područja Kantona Sarajevo ostvaren je u vrijednosti od 1,4 milijarde KM, odnosno 19,1% ukupno ostvarenog izvoza Federacije BiH koji je iznosio 7,5 milijardi KM. Stepenn pokrivenosti uvoza izvozom u Kantonu Sarajevo je 29,3%, i manji je od ostvarenog stepena u Federaciji BiH, 54,9%.

Na početku 2019/2020. školske godine, na području Kantona Sarajevo je 37.423 učenika osnovnog obrazovanja, što je 20,9% od ukupnog broja učenika osnovnog obrazovanja Federacije BiH (179.050). Škole srednjeg obrazovanja pohađa 14.127 učenika, što je učešće od 19,3% u Federaciji BiH. Na području Kantona Sarajevo upisano je 25.997 studenata, što je 46,5% od ukupnog broja studenata Federacije BiH.

2. Nivo razvijenosti KS u FBiH i općina u KS

Prema svim raspoloživim pokazateljima, Kanton Sarajevo u okviru Federacije Bosne i Hercegovine, a i države BiH, predstavlja značajno područje koncentracije osnovnih ekonomskih potencijala (stanovništvo, zaposlenost, nezaposlenost), kao i efekata razvijenosti (stepen zaposlenosti, obim vanjsko-trgovinske razmjene). Najveći bruto domaći proizvod po stanovniku u Federaciji BiH se ostvaruje u Kantonu Sarajevo. To je najveći obrazovni, zdravstveni i turistički centar u Federaciji BiH.

Sumarni prikaz relativnih nivoa razvijenosti kantona u odnosu na prosječnu razvijenost Federacije BiH da će se preko indeksa razvijenosti. U tabeli su dati indeksi razvijenosti za kantone i Federacije BiH, na osnovu koji su kantoni i rangirani u odnosu na Federaciju BiH.

Metodologija proračuna indeksa razvijenosti u Federaciji utvrđena je prema „Uredbi o izradi indeksa razvijenosti u Federaciji Bosne i Hercegovini“ (Službene novine FBiH broj 17/19).

Prema indeksu razvijenosti u Federaciji, kategorizacija jedinica lokalne samouprave (JLS) radi se u pet skupina, a kantona u tri skupine, pri čemu viši broj skupine znači nižu razinu razvijenosti.

Tabela 2. Kategorizacija kantona i JLS

Skupina	Vrijednost JLS indeksa	Skupina	Vrijednost indeksa na nivou kantona
I	>1,25	I	>1,25
II	<1,00, 1,25>	II	<0,60, 1,25>
III	<0,75, 1,00>	III	<0,60
IV	<0,60, 0,75>		
V	<0,60		

Tabela 3. Nivo razvijenosti Federacije BiH po kantonima u FBiH 2019 (FBiH=1,00)

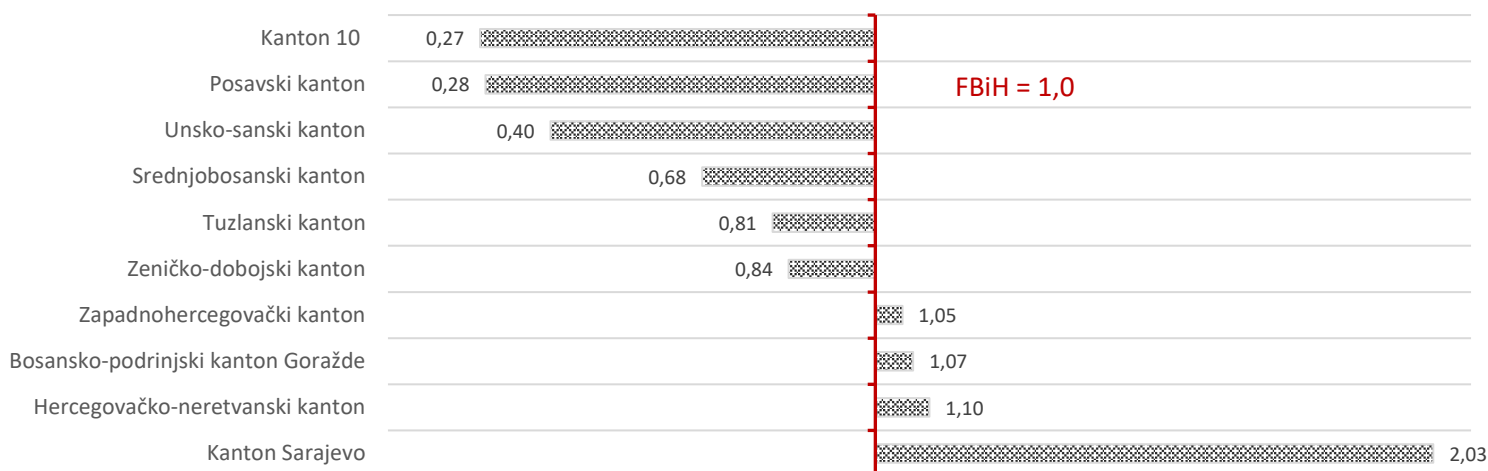
Naziv	Prihod od poreza na dohodak pc 2019	Stepen zaposlenosti 2019	Kretanje stanovništva 2013-2019	Učešće starog stanovništva 2013-2019	Stepen obrazovanja radne snage 2019	Indeks 2019	Rang	Grupa
Kanton Sarajevo	3,15	2,31	1,83	0,79	1,47	2,03	1	I
Hercegovačko-neretvanski kanton	1,36	1,19	0,73	0,55	1,46	1,10	2	II
Bosansko-podrinjski kanton	1,29	1,78	0,55	0,32	1,17	1,07	3	II
Zapadnohercegovački kanton	0,77	0,79	0,92	0,77	2,00	1,05	4	II
Zeničko-dobojski kanton	0,48	0,94	0,90	1,26	0,81	0,84	5	II
Tuzlanski kanton	0,53	0,85	0,98	1,03	0,78	0,81	6	II
Srednjobosanski kanton	0,20	0,63	0,84	1,30	0,73	0,68	7	II
Unsko-sanski kanton	0,04	0,00	0,82	1,52	0,00	0,40	8	III
Posavski kanton	0,15	0,15	0,01	0,61	0,59	0,28	9	III
Kanton 10	0,00	0,01	0,00	0,00	1,34	0,27	10	III

Izvori: Federalni zavod za programiranje razvoja, Socioekonomski pokazatelji po općinama u FBiH u 2019. godini

Po rangu razvijenosti Kanton Sarajevo je i dalje na prvom mjestu, dok je na posljednjem, 10. mjestu, Kanton 10. Prema indeksu razvijenosti Kanton Sarajevo je dva puta veći od prosjeka razvijenosti Federacije Bosne i Hercegovine. Također, Hercegovačko-neretvanski kanton, Bosansko-podrinjski kanton i Zapadnohercegovački kanton bilježe veći indeks u odnosu na Federaciju.

Vrijednost indeksa na nivou kantona iznad 1,25 (grupa I) jedino je zabilježen u Kantonu Sarajevo, dok u III grupu (najmanje razvijeni kantoni) spadaju: Unsko-sanski kanton, Posavski kanton i Kanton 10.

Indeks razvijenosti kantona u FBiH u 2019.

Graf 1.

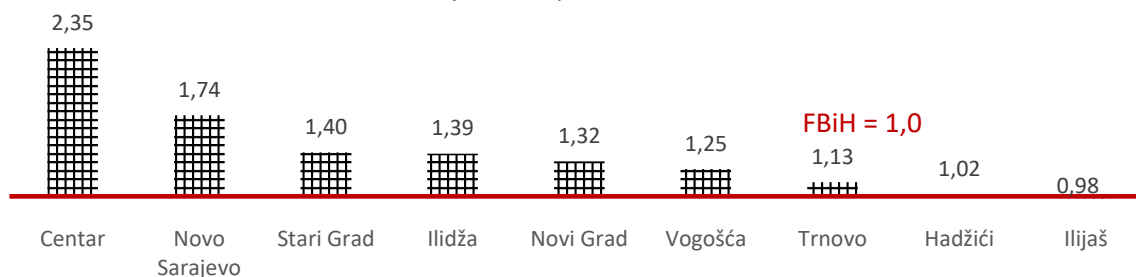
Tabela 4. Nivo razvijenosti Federacije BiH po JLS u FBiH 2019.

Naziv	Prihod od poreza na dohodak pc 2019	Stepen zaposlenosti 2019	Kretanje stanovništva 2013-2019	Učešće starog stanovništva 2013-2019	Stepen obrazovanja radne snage 2017	Indeks 2019	Rang	Grupa
Centar	4,00	4,08	0,83	0,78	1,27	2,35	1	I
Novo Sarajevo	3,14	1,87	1,01	0,87	1,23	1,74	2	I
Stari Grad	2,50	1,44	0,75	0,80	1,11	1,40	3	I
Ilidža	1,63	1,46	1,59	1,07	1,07	1,39	4	I
Novi Grad	1,88	1,04	1,36	0,96	1,14	1,32	5	I
Vogošća	1,40	0,85	1,80	1,14	1,01	1,25	7	II
Trnovo	2,93	1,17	0,07	0,25	0,54	1,13	13	II
Hadžići	1,01	0,81	1,37	1,11	0,83	1,02	16	II
Ilijaš	0,73	0,86	1,54	1,13	0,77	0,98	21	III

Izvori: Federalni zavod za programiranje razvoja, Socioekonomski pokazatelji po općinama u FBiH u 2019. godini

Analiza općina prema indeksu razvijenosti pozicionira općinu Centar na prvo mjesto sa vrijednošću indeksa 2,35 i koji je veći od prosjeka razvijenosti Kantona Sarajevo. Ostale općine imaju indeks razvijenosti ispod prosjeka kantona, a najmanji indeks razvijenosti u 2019. godini zabilježen je u općini Ilijaš i pozicionirana je na dvadeset prvom mjestu u Federaciji BiH.

Indeks razvijenosti općina u FBiH u 2019.

Graf 2.

3. Demografske karakteristike⁶

3.1 Stanovništvo i gustina naseljenosti

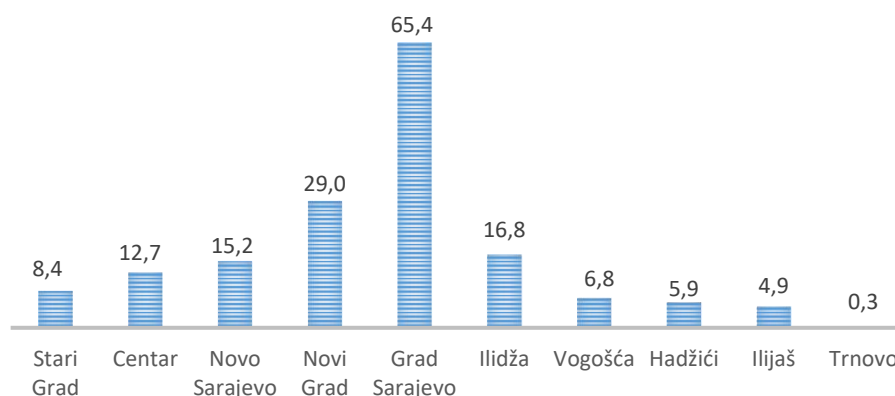
U Kantonu Sarajevo u 2019. godini živi 420.496 stanovnika, što čini 19,2% stanovnika FBiH (2.190.098), što u odnosu na 2018. godinu bilježi povećanje za 0,3%.

Na području Grada Sarajeva u 2019. godini živi 274.879 stanovnika. Najveća koncentracija stanovnika je na području općine Novi Grad sa 29,0% učešća u ukupnom stanovništvu Kantona. Najmanje stanovnika živi u općini Trnovo, 1.316 ili 0,3% od ukupnog stanovništva Kantona Sarajevo.

Tabela 5. Broj stanovnika

Područje	Broj stanovnika														
	2013	%	2014	%	2015	%	2016	%	2017	%	2018	%	2019	%	Indeks 2019/2018
Stari Grad	36.976	8,9	36.758	8,9	36.578	8,8	36.395	8,7	36.090	8,6	35.771	8,5	35.385	8,4	98,9
Centar	55.181	13,3	54.948	13,2	54.655	13,1	54.369	13	54.091	12,9	53.652	12,8	53.368	12,7	99,5
Novo Sarajevo	64.814	15,7	64.690	15,6	64.760	15,6	64.639	15,5	64.548	15,4	64.169	15,3	64.077	15,2	99,9
Novi Grad	118.553	28,7	118.868	28,7	119.307	28,6	119.694	28,7	120.314	28,7	121.297	28,9	122.049	29,0	100,6
Grad Sarajevo	275.524	66,6	275.264	66,4	275.300	66,1	275.097	65,9	275.043	65,7	274.889	65,5	274.879	65,4	100,0
Ilidža	66.730	16,1	67.607	16,3	68.567	16,5	69.164	16,6	69.533	16,6	70.108	16,7	70.536	16,8	100,6
Vogošća	26.343	6,4	26.685	6,4	27.106	6,5	27.452	6,6	27.836	6,7	28.138	6,7	28.524	6,8	101,4
Hadžići	23.891	5,8	24.018	5,8	24.149	5,8	24.264	5,8	24.414	5,8	24.493	5,8	24.638	5,9	100,6
Ilijaš	19.603	4,7	19.780	4,8	20.048	4,8	20.283	4,9	20.398	4,9	20.489	4,9	20.603	4,9	100,6
Trnovo	1.502	0,4	1.367	0,3	1.263	0,3	1.238	0,3	1.318	0,3	1.297	0,3	1.316	0,3	101,5
Kanton Sarajevo	413.593	100	414.721	100	416.433	100	417.498	100	418.542	100	419.414	100	420.496	100	100,3

Stanovništvo Kantona Sarajevo po općinama 2019. (%)

Graf 3.

Na području Kantona Sarajevo, općina sa najvećom površinom je Trnovo (338,4 km²), a sa najmanjom Novo Sarajevo (9,9 km²).

⁶ Detaljnije informacije o stanovništvu vidjeti na web stranici Zavoda za planiranje razvoja KS, „Demografska analiza KS po općinama u periodu 2013-2019.“

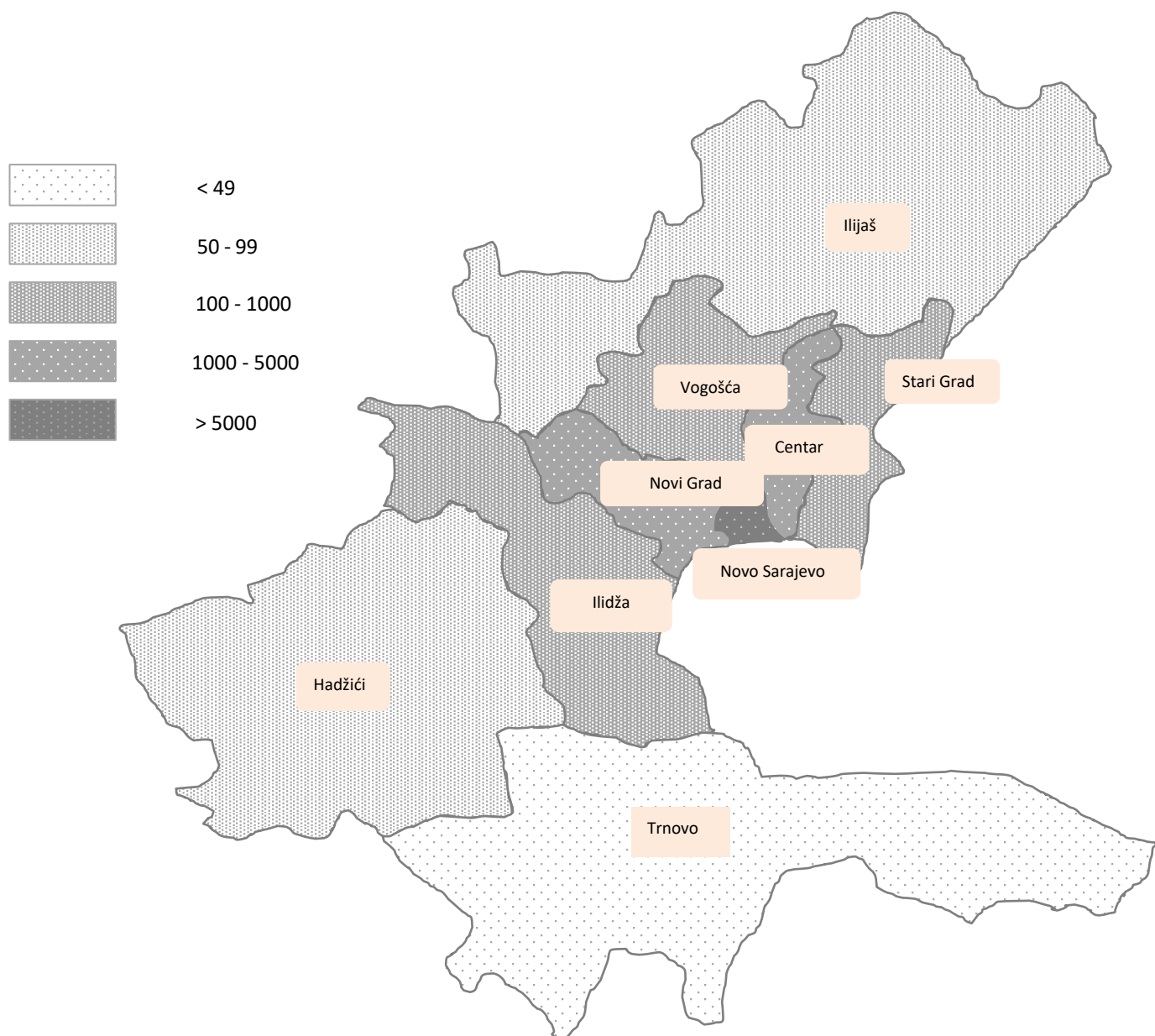
Tabela 6. Površina i gustina naseljenosti po općinama

Područje	Površina km ²	Gustina naseljenosti											
		(stan/km ²)						Općina/Kanton					
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Stari Grad	51,4	715,1	711,6	708,1	702,1	695,9	688,4	2,2	2,2	2,2	2,1	2,1	2,1
Centar	33	1.665,1	1.656,2	1.647,5	1.639,1	1.625,8	1.617,2	5,1	5,1	5	5	5	4,9
Novo Sarajevo	9,9	6.534,3	6.541,4	6.529,2	6.520,0	6.481,7	6.472,4	20,1	20,1	20	19,9	19,7	19,7
Novi Grad	47,2	2.518,4	2.527,7	2.535,9	2.549,0	2.569,8	2.585,8	7,8	7,8	7,8	7,8	7,8	7,9
Grad Sarajevo	141,5	1.945,3	1.945,6	1.944,1	1.943,8	1.942,6	1.942,6	6	6	5,9	5,9	5,9	5,9
Ilidža	143,4	471,5	478,2	482,3	484,9	488,8	491,9	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
Vogošća	72	370,6	376,5	381,3	386,6	390,8	396,2	1,1	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
Hadžići	273	88	88,5	88,9	89,4	89,7	90,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Ilijaš	309	64	64,9	65,6	66	66,3	66,7	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Trnovo	338,4	4	3,7	3,7	3,9	3,8	3,9	0	0	0	0	0	0
Kanton Sarajevo	1.277,30	324,7	326	326,9	327,7	328,4	329,2	1	1	1	1	1	1

Najgušće naseljena općina u Sarajevskom kantonu je Novo Sarajevo sa gustinom naseljenosti 6.472,4 st/km², što je 19,7 puta više od prosječne gustine naseljenosti Kantona (329,2 st/km²). Gustina naseljenosti najmanja je u općini Trnovo i iznosi 3,9 st/km².

Veću gustinu naseljenosti u odnosu na prosječnu gustinu naseljenosti Kantona Sarajevo imaju općine: Novo Sarajevo, Novi Grad, Centar, Stari Grad, Ilidža i Vogošća.

Gustina naseljenosti (st/km²) po općinama Kantona Sarajevo, 2019.

Slika 1.

3.2 Starosna struktura stanovništva

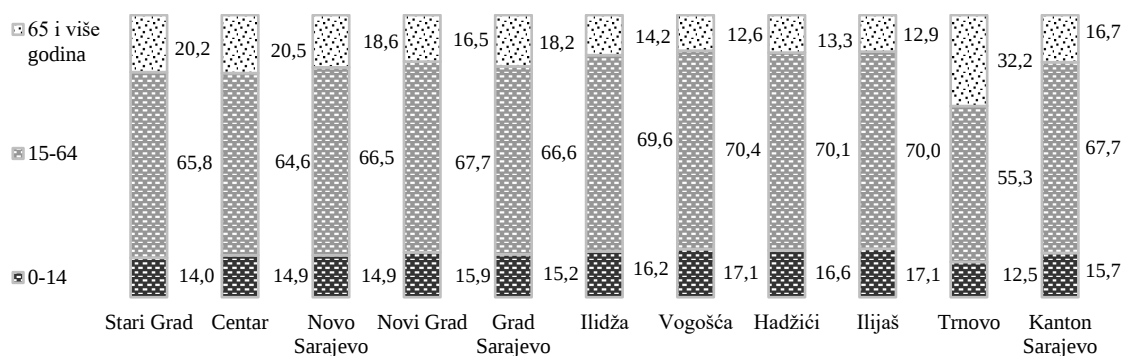
U 2019. godini, na području Kantona Sarajevo, živi 15,7% stanovništvo starosti do 14 godina, 16,7% stanovništvo iznad 65 godina, a radni kontigent stanovništva, grupacija od 15 do 64 godine starosti čini 67,7% ukupnog stanovništva.

U 2019. godini najveće učešće mladog stanovništva do 14 godina, je u općinama Ilijaš i Vogošća sa 17,1%, a najmanje u općini Trnovo 12,5%. Učešće starije grupacije stanovnika iznad 65 godina je najveće u općini Trnovo 32,2%, a najmanje u općini Vogošća, oko 12,6%.

Tabela 7. Starosna struktura stanovništva u Kantonu Sarajevo

Starosne grupe	Broj stanovnika												Indeks
	2014	%	2015	%	2016	%	2017	%	2018	%	2019	%	2019/2018
Ukupno	414.721	100	416.433	100	417.498	100	418.542	100	419.414	100	420.496	100	100,3
0-14	66.633	16,1	71.330	17,1	75.903	18,2	64.882	15,5	65.493	15,6	65.942	15,7	100,7
15-64	292.797	70,6	293.323	70,4	293.170	70,2	288.056	68,8	286.115	68,2	284.514	67,7	99,4
64 +	55.291	13,3	51.780	12,4	48.425	11,6	65.604	15,7	67.806	16,2	70.040	16,7	103,3

Starosna struktura stanovništva 2019. (%)

Graf 4.

U 2019. godini najmlađa grupa stanovnika do 14 godina starosti na području Kantona Sarajevo povećana je za 0,7% u odnosu na 2018. godinu. U skoro svim Općinama zabilježen je porast ove populacije, osim u općini Hadžići.

Broj radno sposobnog stanovništva, starosne dobi između 15 i 64 godine, u istom periodu na nivou Kantona Sarajevo se smanjio za 0,6%. Radno sposobno stanovništvo se povećalo u općini Vogošća 0,6% i Trnovo 1,4%, broj radno sposobnog stanovništva u općini Ilidža je ostao nepromijenjen u odnosu na prethodnu godinu, a u ostalim općinama došlo je do smanjenja radno sposobnog stanovništva.

Na području Kantona Sarajevo, u istom periodu, broj stanovnika iznad 65 godina starosti je povećan za 3,3% u odnosu na 2018. godinu. Do povećanja ove populacije je došlo u svim općinama u 2019. godini.

Različita dinamika mladog i starog stanovništva prouzrokuje promjene učešća tih dobnih grupa u ukupnom stanovništvu u Kantonu Sarajevo. Između 2018. i 2019. godine, neznatno je povećano učešće mladih sa 15,6 na 16,7%, dok je učešće starih smanjeno sa 16,2% na 15,7%.

Važan instrument za planiranje ukupne potrošnje i općenito za planiranje razvoja su specifični oblici dobne strukture, koeficijenti dobne ovisnosti. Na temelju kontingenata stanovništva, moguće je izračunati osnovne koeficijente dobne ovisnosti u posmatranom periodu, koji u stvari pokazuju biološku strukturu stanovništva

Biološka struktura Kantona Sarajevo analiziraće se pomoću koeficijenata starosnih struktura.

Tabela 8. Koeficijenti starosnih struktura u Kantonu Sarajevo

Koeficijenti dobne ovisnosti	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ukupne dobne ovisnost	41,6	42,0	44,0	45,3	46,6	47,8
Dobne ovisnosti mladih	22,8	24,3	22,2	22,5	22,9	23,2
Dobne ovisnosti starog kontingenta	18,9	17,7	21,9	22,8	23,7	24,6
Zamjene generacije	1,2	1,4	1,0	1,0	1,0	0,9
Indeks starenja	83,0	72,6	98,7	101,1	103,5	106,2

Koeficijent ukupne dobne ovisnosti, koji pokazuje stepen opterećenosti stanovništva u radnoj dobi kontingentom mladih i staračkim kontingentom, pokazuje blagu tendenciju povećanja od 2014. do 2019. godine kada iznosi 47,8.

Koeficijent dobne ovisnosti mladih je 23,2 u 2019. godini što ukazuje na potrebu ulaganja u ljudski kapital – predškolske ustanove, škole, zdravstvo, nova radna mjesta itd. Visok koeficijent ukazuje na visok ekonomski teret koji snosi radno-sposobno stanovništvo.

Koeficijent dobne ovisnosti starih, koji pokazuje opterećenost stanovništva u radnoj dobi kontingentom starog stanovništva, pokazuje tendenciju smanjivanja.

Koeficijent zamjene generacija (odnos stanovništva mlade i starije dobi) smanjen je sa 1,2 u 2014. godini, na 0,9 u 2019. godini. To znači da na svakog stanovnika koji napušta radnu dob i prelazi u dob starih, u radnu dob iz mladih ulazi 1,0 stanovnik. Ovaj koeficijent indicira na pritisak na zapošljavanje.

Indeks starenja stanovništva je značajno povećan sa 83,0 u 2014. godini na 106,2 u 2019. godini i ukazuje povećanje udjela starog stanovništva. U slučaju jednakih učešća mladih i starijeg stanovništva ovaj indeks iznosi 100. Smatra se da indeks starenja čija je vrijednost veća od 0,40 (ili 40%) ukazuje na populaciju koja je zašla u proces starenja. Obzirom da je indeks starenja stanovništva Kantona Sarajevo veći od ove granične vrijednosti, možemo reći da se radi o relativno staroj populaciji.

3.3 Vitalne karakteristike stanovništva

U Kantonu Sarajevo u 2019. godini rođeno je 4.320 stanovnika, a stopa nataliteta je iznosila 10,3 promila, što bilježi smanjenje u odnosu na prethodnu godinu.

Tabela 9. Stope vitalne statistike

Područje	Stopa (‰)																	
	nataliteta						mortaliteta						prirodnog priraštaja					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Stari Grad	9,4	10,5	11,3	12,1	10,3	8,8	11,9	13,1	12,5	13	13,1	12,5	-2,6	-2,6	-1,2	-0,8	-2,8	-3,8
Centar	12,1	11,3	11,8	12,1	10,5	11,1	13,5	13,8	13,4	13	13,6	13,1	-2,9	-2,5	-1,6	-1	-3	-2
Novo Sarajevo	11,3	10,8	11,6	11,4	10,9	9,2	11,8	11,8	11,7	11,4	11,2	11,3	-0,4	-1	-0,1	0,1	-0,3	-2,1
Novi Grad	10,6	10,7	10,7	10	10,7	9,7	9	9,6	8,9	9,3	8,7	9,3	1,7	1,2	1,7	0,8	2	0,4
Grad Sarajevo	10,6	10,8	11,2	11	10,7	9,7	10,9	11,4	11	11	10,8	10,9	-0,3	-0,6	0,2	0	-0,1	-1,2
Ilidža	11,6	11,5	11	11,4	10,4	11,2	7,9	9,4	8,4	8,1	9,1	7,9	3,7	2,1	2,6	3,3	1,3	3,3
Vogošća	11,5	11,4	14,1	13,7	11,2	11,1	8,7	8,6	9,8	8,6	8	8,2	2,8	2,8	4,4	5	3,3	2,9
Hadžići	11,8	10,8	11,9	12,4	10	10	8,9	9	9,2	9,9	7,9	9,2	2,9	1,8	2,7	2,5	2,1	0,8
Ilijaš	13,5	15,1	14,6	12,5	13,8	13,3	10	10,8	9,9	9,2	10	7,8	3,5	4,3	4,7	3,3	3,8	5,5
Trnovo	8	6,7	6	11,4	9,3	12,9	23,3	27,3	30	26,6	24,7	22	-15,3	-20,6	-24	-15,2	-15,4	-9,1
Kanton Sarajevo	11	11,2	11,5	11,4	10,8	10,3	10,2	10,8	10,4	10,2	10,2	10	0,8	0,4	1,2	1,2	0,6	0,3

Tabela 10. Vitalni indeks

Područje	Stopa (‰)					
	Vitalni indeks					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Stari Grad	0,78	0,8	0,9	0,94	0,78	0,70
Centar	0,79	0,82	0,88	0,92	0,78	0,85
Novo Sarajevo	0,96	0,92	0,99	1,01	0,98	0,81
Novi Grad	1,18	1,12	1,19	1,08	1,23	1,04
Grad Sarajevo	0,97	0,95	1,02	1	0,99	0,89
Ilidža	1,48	1,23	1,31	1,41	1,14	1,42
Vogošća	1,32	1,33	1,45	1,58	1,41	1,36
Hadžići	1,33	1,19	1,29	1,25	1,26	1,09
Ilijaš	1,35	1,4	1,48	1,36	1,38	1,71
Trnovo	0,34	0,24	0,2	0,43	0,38	0,59
Kanton Sarajevo	1,08	1,03	1,11	1,11	1,06	1,03

Najveća stopa nataliteta u 2019. godini je u općini Ilijaš 13,3 promila, a najmanja u općini Stari Grad 8,0 promila.

U odnosu na 2018. godinu smanjenje stope nataliteta zabilježeno je u svim općinama, osim općina Centar, Ilidža i Trnovo koje bilježe rast u 2019. godini.

U Kantonu Sarajevo 2019. godine ukupno je umrlo 4.204 lica tako da je stopa mortaliteta 10,0 promila i u odnosu na prethodnu godinu blago je niža.

Najveća stopa mortaliteta ostvarena je u općinama Trnovo 22,0, Centar 13,1 i Stari Grad 12,5 promila, a najmanja u općini Ilidža, 7,9 promila.

Povećanje stope mortaliteta u odnosu na prethodnu godinu bilježe općine Novo Sarajevo, Novi Grad, Vogošća i Hadžići.

Stopa prirodnog priraštaja na području Kantona Sarajevo u 2019. godini je 0,3 promila, i manja je nego u prethodnoj godini kada je iznosila 0,6 promila.

Pozitivne stope prirodnog priraštaja u 2019. godini ostvarene su u općinama Novi Grad, Ilidža, Vogošća, Hadžići i Ilijaš, dok je kod ostalih općina stopa prirodnog priraštaja negativna.

Vitalni indeks, odnos broja rođenih i umrlih, na području Kantona Sarajevo u posmatranom periodu veći je od 1,0.

4. Ekonomski razvoj

4.1 Makroekonomske karakteristike

4.1.1 Bruto društveni proizvod

Ukupno ostvareno vrijednost bruto domaćeg proizvoda (BDP) na području KS u 2019. godini iznosi 7.466 miliona KM⁷, što je povećanje za 5,5% u odnosu na ostvareni u predhodnoj godini. Istovremeno i BDP/pc koji iznosi 17.779 KM u 2019. godini bilježi povećanje (5,2%). Ostvareni BDP u KS generira oko 32,3% vrijednosti BDP Federacije.

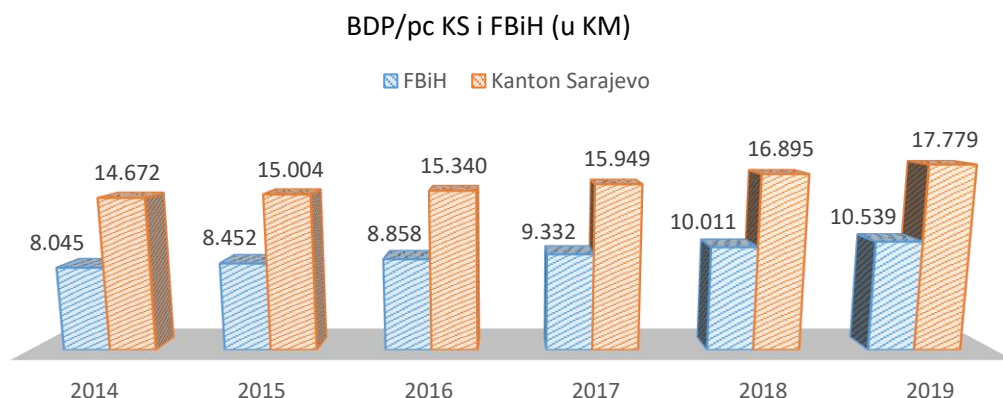
U odnosu na zemlje EU⁸, BDP/pc u KS je niži od prosječnog BDP/pc u EU za 7,6%. Posmatrajući druge zemlje iz regiji, zaključuje se da su Slovenija (BDP/pc 22.980 eura) i Hrvatska (BDP/pc 13.330 eura) imale veći BDP/pc, odnosno manju razliku u nivou BDP/pc u odnosu na prosjek EU, a Crna Gora, Srbija, Sjeverna Makedonija i Albanija imale su manji BDP/pc.

BDP/pc u Federaciji BiH veći je za 5,3% od ostvarenog u BDP/pc u 2018. godini koji je iznosio 10.011 KM.

Tabela 11. Bruto domaći proizvod za Kanton Sarajevo, ukupno i per capita

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Index 2019/2018
BDP u mil. KM ¹⁾							
FBiH	17.827	18.688	19.540	20.540	21.984	23.081	105,0
Kanton Sarajevo	6.085	6.248	6.404	6.675	7.079	7.466	105,5
Stanovništvo-hilj. (procj. sred. god.)							
FBiH	2.216	2.211	2.206	2.201	2.196	2.190	99,7
Kanton Sarajevo	415	416	417	419	419	419	100,0
BDP po stanovniku u KM							
FBiH	8.045	8.452	8.858	9.332	10.011	10.539	105,3
Kanton Sarajevo	14.672	15.004	15.340	15.949	16.895	17.779	105,2

Izvori: Procjena, Zavoda za planiranje razvoja KS

Graf 5.

⁷ Procjena Zavoda za planiranje razvoja KS

⁸ <https://ec.europa.eu/eurostat>

U strukturi formiranja BDP KS 15,2% ukupne vrijednosti generiše djelatnost trgovina na veliko i malo, informacije i komunikacije 10,4% i 8,6% generišu finansijske/financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja.

Tabela 12. BDP i bruto dodana vrijednost po proizvodnom principu za KS prema KD BiH 2010.

Područje djelatnosti	Bruto dodana vrijednost u tekućim cijenama (u 000 KM)						Indeks 2019/2018	Učešće u %
	2014	2015	2016	2017	2018	2019		
A	66.933	62.483	61.483	65.588	68.663	70.933	103,3	0,95
B	9.127	10.622	6.404	5.354	5.663	6.720	118,7	0,09
C	442.972	456.124	468.808	488.565	517.454	545.065	105,3	7,30
D	489.824	504.843	518.762	541.437	574.083	607.038	105,7	8,13
E	75.451	78.103	81.977	84.997	89.192	95.573	107,2	1,28
F	191.670	198.070	202.381	212.158	225.103	238.186	105,8	3,19
G	927.977	952.236	972.199	1.017.287	1.077.380	1.136.422	105,5	15,22
H	323.710	331.158	340.718	355.381	375.172	397.225	105,9	5,32
I	94.314	97.473	99.910	105.744	112.552	119.466	106,1	1,60
J	641.944	654.194	666.706	696.038	736.894	775.784	105,3	10,39
K	517.206	536.726	551.425	577.578	611.601	645.864	105,6	8,65
L	55.980	58.109	60.202	65.588	67.956	70.186	103,3	0,94
M	255.561	266.176	271.550	285.108	302.261	317.332	105,0	4,25
N	71.800	69.356	71.730	76.966	80.697	83.626	103,6	1,12
O	428.977	449.241	461.122	481.873	511.083	539.091	105,5	7,22
P	276.857	287.420	293.325	307.863	326.329	343.465	105,3	4,60
Q	281.117	289.920	295.887	309.871	327.036	344.212	105,3	4,61
R	20.020	21.869	23.056	24.763	26.191	26.133	99,8	0,35
S	37.177	36.865	38.427	41.495	43.180	44.780	103,7	0,60
Ukupno sve djelatnosti	5.208.617	5.360.987	5.486.073	5.743.655	6.078.489	6.407.101	105,4	85,81
UFPIM (-)	177.675	182.309	187.651	196.765	210.238	222.506	105,8	2,98
Bruto dodana vrijednost, bazne/ cijene	5.030.941	5.178.678	5.298.422	5.546.890	5.868.251	6.184.595	105,4	82,83
Porezi na proizvode i usluge i uvoz minus subvencije na proizvode (+)	1.053.883	1.069.587	1.106.053	1.145.786	1.210.459	1.282.042	105,9	17,17
Bruto domaći proizvod (BDP) u tržišnim cijenama	6.084.776	6.248.268	6.404.475	6.692.676	7.078.710	7.466.637	105,5	100

Izvor: Procjena Zavoda za planiranje razvoja KS

U odnosu na predhodnu godinu sve djelatnosti ostvarile su rast BDP-a u 2019. godini. Najveće povećanje bilježe djelatnosti sekundarnog sektora (C,D,E,F) 5,7%.

Najveće učešće ostvaruju djelatnosti tercijarnog sektora (G,H,I,J,K,L) i to 42,1% od ukupnog BDP-a u tržišnim cijenama, dok najmanje učešće ima primarni sektor (A,B) 1%.

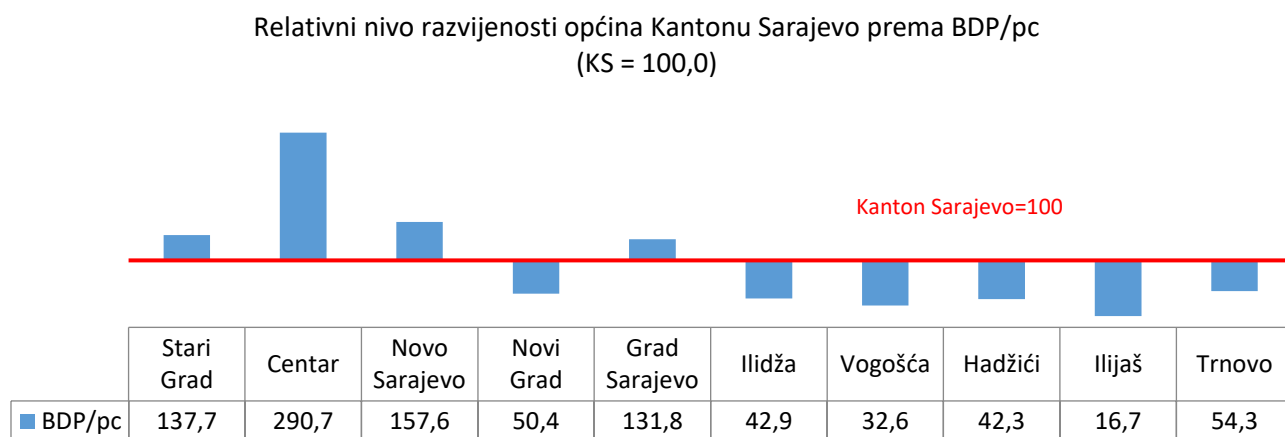
U periodu 2014-2019. godine, BDP je rastao u svim općinama Kantona Sarajevo. U 2019. godini najveći BDP ostvaruju općine Centar, Novo Sarajevo i Novi Grad. U 2019. godini, u ove tri općine ostvareno je 75,5% ukupnog BDP-a KS. U općini Centar ostvaren je BDP u vrijednosti od oko 2,7 milijarde KM, dok je najmanji BDP ostvaren u općini Trnovo u vrijednosti od 12,6 mil KM.

Tabela 13. BDP i BDP/pc u općinama KS u periodu 2014 - 2019.

Općina	2014		2015		2016		2017		2018		2019	
	BDP u hilj. KM	BDP/pc u KM	BDP u hilj. KM	BDP/pc u KM	BDP u hilj. KM	BDP/pc u KM	BDP u hilj. KM	BDP/pc u KM	BDP u hilj. KM	BDP/pc u KM	BDP u hilj. KM	BDP/pc u KM
Stari Grad	705.834	19.202	725.424	19.832	743.560	20.430	774.347	21.456	821.130	22.955	865.383	9.646
Centar	2.243.457	40.829	2.303.112	42.139	2.360.689	43.420	2.461.222	45.502	2.609.924	48.645	2.754.442	51.612
Novo Sarajevo	1.460.955	22.584	1.500.209	23.166	1.537.714	23.789	1.602.765	24.831	1.699.596	26.486	1.793.486	27.990
Novi Grad	890.203	7.498	914.122	7.662	936.975	7.828	976.612	8.117	1.035.615	8.538	1.091.622	8.944
Grad Sarajevo	5.300.449	19.256	5.442.867	19.771	5.578.938	20.280	5.814.946	21.142	6.166.265	22.432	6.504.933	23.403
Ilidža	437.495	6.471	449.250	6.552	460.482	6.658	479.962	6.903	508.959	7.260	537.598	7.622
Vogošća	134.474	5.039	138.087	5.049	141.539	5.156	147.526	5.300	156.439	5.560	165.013	5.785
Hadžići	151.511	6.308	155.582	6.443	159.471	6.572	166.218	6.808	176.260	7.196	185.173	7.516
Ilijaš	50.504	2.553	51.861	2.587	53.157	2.621	55.406	2.716	58.753	2.868	61.226	2.972
Trnovo	10.344	7.567	10.622	8.410	10.888	8.795	11.348	8.610	12.034	9.278	12.694	9.646
Kanton Sarajevo	6.084.777	14.672	6.248.269	15.004	6.404.475	15.340	6.675.406	15.949	7.078.710	16.878	7.466.637	17.757

U posmatranom periodu 2014-2019. godine konstantno najveće učešće bilježe općine Centar, Novo Sarajevo i Novi Grad, a najmanje Trnovo, Ilijaš i Vogošća.

U 2019. godini u odnosu na prethodnu godinu sve općine na području KS bilježe povećanje BDP-a za oko 5%.

Graf 6.

U 2019. godini u općini Centar ostvaren je najveći BDP/pc u Kantonu Sarajevo od 51.612 KM, koji je za 2,9 puta veći od prosječne vrijednosti BDP/pc za Kanton Sarajevo. Najmanji BDP/pc ostvaren je u općini Ilijaš od 2.972 KM. U svim općinama BDP/pc u 2019. godini u odnosu na 2018. godinu bilježi rast.

4.1.2 Tržište rada

4.1.2.1 Radna snaga

Krajem 2019. godine registrovano je 284.514 radno sposobnog stanovništva, odnosno osoba starosti od 15 do 64 godine. Međutim, od toga je 211.140 ekonomski aktivno stanovništvo, što predstavlja radnu snagu koju čine zaposlene osobe i nezaposlene koje aktivno traže zaposlenje. Tako je stopa ekonomski aktivnog stanovništva 74,2.

Tabela 14. Radna snaga u Kantonu Sarajevo

Elementi	2014		2015		2016		2017		2018		2019		Indeks 2019/ 2018
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%	
Radna snaga	197.336	100	199.322	100	199.698	100	197.497	100	210.409	100	211.140	100	100,3
Zaposlenost	125.921	63,8	126.777	63,6	130.535	65,4	131.172	66,4	147.848	70,3	152.394	72,2	103,1
Nezaposlenost	71.415	36,2	72.545	36,4	69.163	34,6	66.325	33,6	62.561	29,7	58.746	27,8	93,9

Izvor: Zavod za planiranje razvoja KS na osnovu biltena JU služba za zapošljavanje KS

U strukturi radne snage učešće zaposlenih u 2019. godini je 72,2%, ili 3,1% više nego prethodne godine, dok je učešće nezaposlenih bilo 27,8% ili 6,1% manje nego u 2018. godini.

Tabela 15. Radna snaga po općinama Kantona Sarajevo

Područje	Radna snaga												Indeks 2019/2018
	2014	%	2015	%	2016	%	2017	%	2018	%	2019	%	
Stari Grad	16.295	8,3	16.061	8,1	16.240	8,1	15.575	7,9	16.776	8,0	16.479	7,8	98,2
Centar	48.695	24,7	47.450	23,8	49.304	24,7	49.398	25	51.839	24,6	52.314	24,8	100,9
Novo Sarajevo	32.103	16,3	32.102	16,1	31.280	15,7	30.879	15,6	33.274	15,8	33.518	15,9	100,7
Novi Grad	43.184	21,9	45.366	22,8	44.372	22,2	43.792	22,2	45.252	21,5	45.289	21,4	100,1
Grad Sarajevo	140.277	71,1	140.979	70,7	141.196	70,7	139.644	70,7	147.141	69,9	147.600	69,9	100,3
Ilidža	28.880	14,6	29.007	14,6	28.673	14,4	28.350	14,4	33.463	15,9	33.936	16,1	101,4
Vogošća	9.673	4,9	10.011	5	10.066	5	10.211	5,2	10.235	4,9	10.457	5,0	102,2
Hadžići	9.738	4,9	9.740	4,9	9.857	4,9	9.617	4,9	9.723	4,6	9.519	4,5	97,9
Ilijaš	7.952	4	8.771	4,4	9.045	4,5	8.925	4,5	9.081	4,3	8.867	4,2	97,6
Trnovo	816	0,4	814	0,4	861	0,4	750	0,4	766	0,4	761	0,4	99,3
Kanton Sarajevo	197.336	100	199.322	100	199.698	100	197.497	100	210.409	100	211.140	100	100,3

Izvor: Zavod za planiranje razvoja KS na osnovu biltena JU služba za zapošljavanje KS

Radna snaga po općinama ukazuje na značajne razlike u koncentraciji radne snage unutar Kantona Sarajevo. Tako je najveća koncentracija radne snage u općinama Centar i Novi Grad.

U 2019. godini radna snaga se povećala u skorosvim općina, osim u općini Stari Grad, Hadžići, Ilijaš i Trnovo, a najveće povećanje zabilježeno je u općinama Vogošća (2,2%) i Ilidža (1,4%).

4.1.2.2 Zaposlenost

Na kraju 2019. godine na području Kantona bilo je 152.394 zaposlenih lica, što je rast za 3,1% u odnosu na prethodnu godinu.

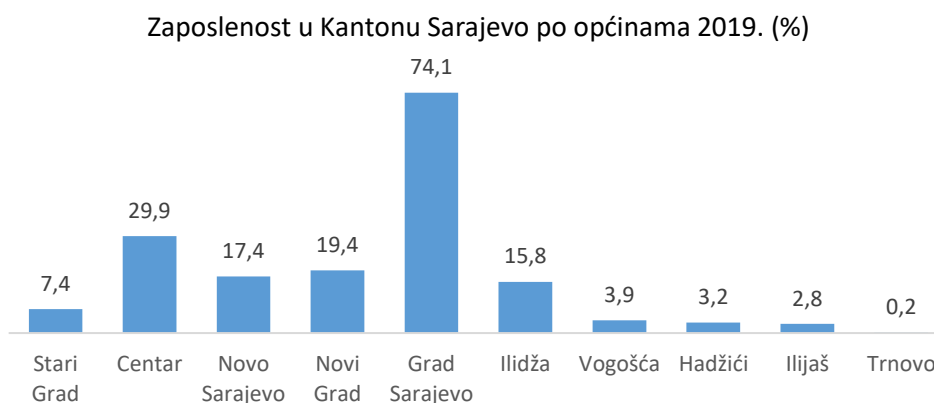
Tabela 16. Broj zaposlenih

Područje	Zaposlenost												Indeks 2019/2018
	2014	%	2015	%	XII 2016	%	XII 2017	%	XII 2018	%	XII 2019	%	
Stari Grad	9.856	7,8	9.579	7,6	10.116	7,7	9.679	7,4	11.209	7,6	11.247	7,4	100,3
Centar	40.940	32,5	39.451	31,1	41.783	32	41.940	32	44.668	30,2	45.591	29,9	102,1
Novo Sarajevo	23.493	18,7	23.377	18,4	22.930	17,6	22.835	17,4	25.759	17,4	26.513	17,4	102,9
Novi Grad	23.257	18,5	25.156	19,8	25.066	19,2	25.589	19,5	28.379	19,2	29.501	19,4	104,0
Grad Sarajevo	97.546	77,5	97.563	77	99.895	76,5	100.043	76,3	110.015	74,4	112.852	74,1	102,6
Ilidža	17.226	13,7	17.080	13,5	17.260	13,2	17.398	13,3	22.943	15,5	24.095	15,8	105,0
Vogošća	4.268	3,4	4.456	3,5	4.838	3,7	5.145	3,9	5.485	3,7	5.944	3,9	108,4
Hadžići	4.016	3,2	3.995	3,2	4.261	3,3	4.268	3,3	4.777	3,2	4.913	3,2	102,8
Ilijaš	2.551	2	3.363	2,7	3.914	3	4.053	3,1	4.335	2,9	4.300	2,8	99,2
Trnovo	314	0,2	320	0,3	367	0,3	265	0,2	293	0,2	290	0,2	99,0
Kanton Sarajevo	125.921	100	126.777	100	130.535	100	131.172	100	147.848	100	152.394	100,0	103,1

Tabela 17. Stepen zaposlenosti ukupnog stanovništva

Područje	Stepen zaposlenosti						Indeks 2019/2018
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
Stari Grad	26,8	26,2	27,8	26,8	31,3	31,8	101,6
Centar	74,5	72,2	76,9	77,5	83,3	85,4	102,5
Novo Sarajevo	36,3	36,1	35,5	35,4	40,1	41,4	103,2
Novi Grad	19,6	21,1	20,9	21,3	23,4	24,2	103,4
Grad Sarajevo	35,4	35,4	36,3	36,4	40	41,1	102,8
Ilidža	25,5	24,9	25,0	25,0	32,7	34,2	104,6
Vogošća	16	16,4	17,6	18,5	19,5	20,8	106,7
Hadžići	16,7	16,5	17,6	17,5	19,5	19,9	102,1
Ilijaš	12,9	16,8	19,3	19,9	21,2	20,9	98,6
Trnovo	23	25,3	29,6	20,1	22,6	22,0	97,3
Kanton Sarajevo	30,4	30,4	31,3	31,3	35,3	36,2	102,5

Stepen registrovane zaposlenosti ukupnog stanovništva u KS u 2019. godini je 36,2% i u odnosu na 2018. bilježi povećanje za 2,5%.

Graf 7.

Prostorna distribucija zaposlenih po općinama u 2019. godini, pokazuje je da je najveći broj zaposlenih evidentiran u općinama Centar (45.591), Novi Grad (29.501) i Novo Sarajevo (26.513), dok je najmanji broj zaposlenih imala općina Trnovo (290). Najveći rast broja zaposlenih u odnosu na 2018. godinu je zabilježen u općinama Vogošća (8,4%) i Ilidža (5,0%).

Najveći stepen zaposlenosti ostvaren je u općini Centar u kojoj je stepen zaposlenosti na kraju 2019. godine iznosio 85,4%, dok je najniži stepen zaposlenosti registriran u općini Hadžići 19,9%.

Najveće povećanje stepena zaposlenosti u 2019. u odnosu na prethodnu godinu imala je općina Vogošća 6,7%.

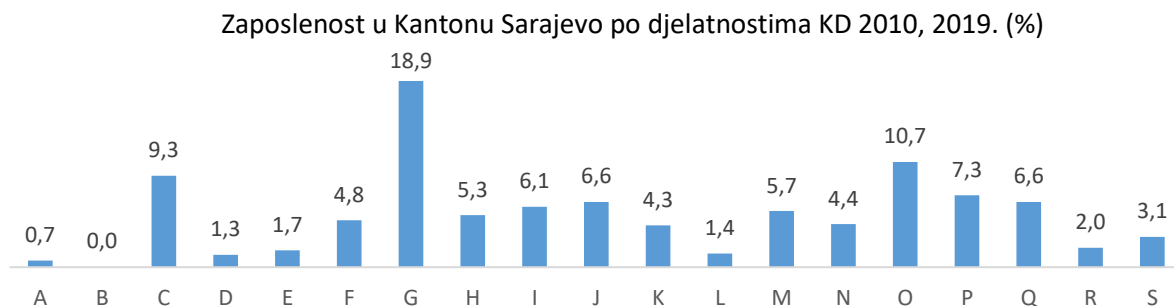
Struktura zaposlenosti prema djelatnostima

Analiza zaposlenosti po djelatnostima/područjima Klasifikacije djelatnosti (KD 2010), u 2019. godini, pokazuje da je najveći broj zaposlenih u oblasti trgovine (18,9%) i oblasti javne uprave i socijalnog osiguranja (10,7%).

U odnosu na prethodnu godinu, najviše je porastao broj zaposlenih u oblasti poslovanje nekretninama (10,9%) i administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti (9,8%), a najveće smanjenje u odnosu na prošlu godinu bilježi djelatnost poljoprivreda, šumarstvo i ribolov (8,7%).

Tabela 18. Broj zaposlenih po djelatnostima (KD 2010)

KD 2010	Broj zaposlenih												Indeks 2019/2018
	2014	%	2015	%	XII 2016	%	XII 2017	%	XII 2018	%	XII 2019	%	
Ukupno	125.921	100	126.777	100	130.535	100	131.172	100	147.848	100	152.394	100	103,1
A	919	0,7	872	0,7	1.003	0,8	1.012	0,8	1.098	0,7	1.003	0,7	91,3
B	198	0,2	114	0,1	76	0,1	68	0,1	58	0	53	0,0	91,4
C	12.950	10,3	12.736	10	12.853	9,8	13.337	10,2	13.809	9,3	14.144	9,3	102,4
D	2.008	1,6	1.932	1,5	1.925	1,5	1.830	1,4	1.942	1,3	1.926	1,3	99,2
E	2.395	1,9	2.342	1,8	2.431	1,9	2.413	1,8	2.670	1,8	2.633	1,7	98,6
F	6.344	5	6.047	4,8	5.610	4,3	5.915	4,5	7.100	4,8	7.289	4,8	102,7
G	24.085	19,1	23.436	18,5	24.011	18,4	23.776	18,1	28.275	19,1	28.803	18,9	101,9
H	7.751	6,2	7.553	6	7.741	5,9	7.643	5,8	7.886	5,3	8.052	5,3	102,1
I	6.027	4,8	6.107	4,8	6.950	5,3	7.394	5,6	8.807	6	9.336	6,1	106,0
J	7.489	5,9	7.506	5,9	7.767	6	7.862	6	9.313	6,3	10.089	6,6	108,3
K	5.571	4,4	5.415	4,3	5.451	4,2	6.139	4,7	6.423	4,3	6.490	4,3	101,0
L	988	0,8	1.199	0,9	1.515	1,2	1.121	0,9	1.895	1,3	2.101	1,4	110,9
M	6.813	5,4	7.077	5,6	7.175	5,5	6.752	5,1	8.573	5,8	8.692	5,7	101,4
N	2.922	2,3	5.257	4,1	5.879	4,5	5.774	4,4	6.074	4,1	6.671	4,4	109,8
O	15.629	12,4	15.690	12,4	15.637	12	15.308	11,7	15.912	10,8	16.282	10,7	102,3
P	10.093	8	9.939	7,8	10.090	7,7	10.165	7,7	10.580	7,2	11.116	7,3	105,1
Q	9.231	7,3	9.284	7,3	9.386	7,2	9.535	7,3	10.032	6,8	10.109	6,6	100,8
R	1.763	1,4	1.680	1,3	1.971	1,5	1.950	1,5	2.933	2	3.018	2,0	102,9
S	2.745	2,2	2.591	2	3.064	2,3	3.178	2,4	4.468	3	4.678	3,1	104,7

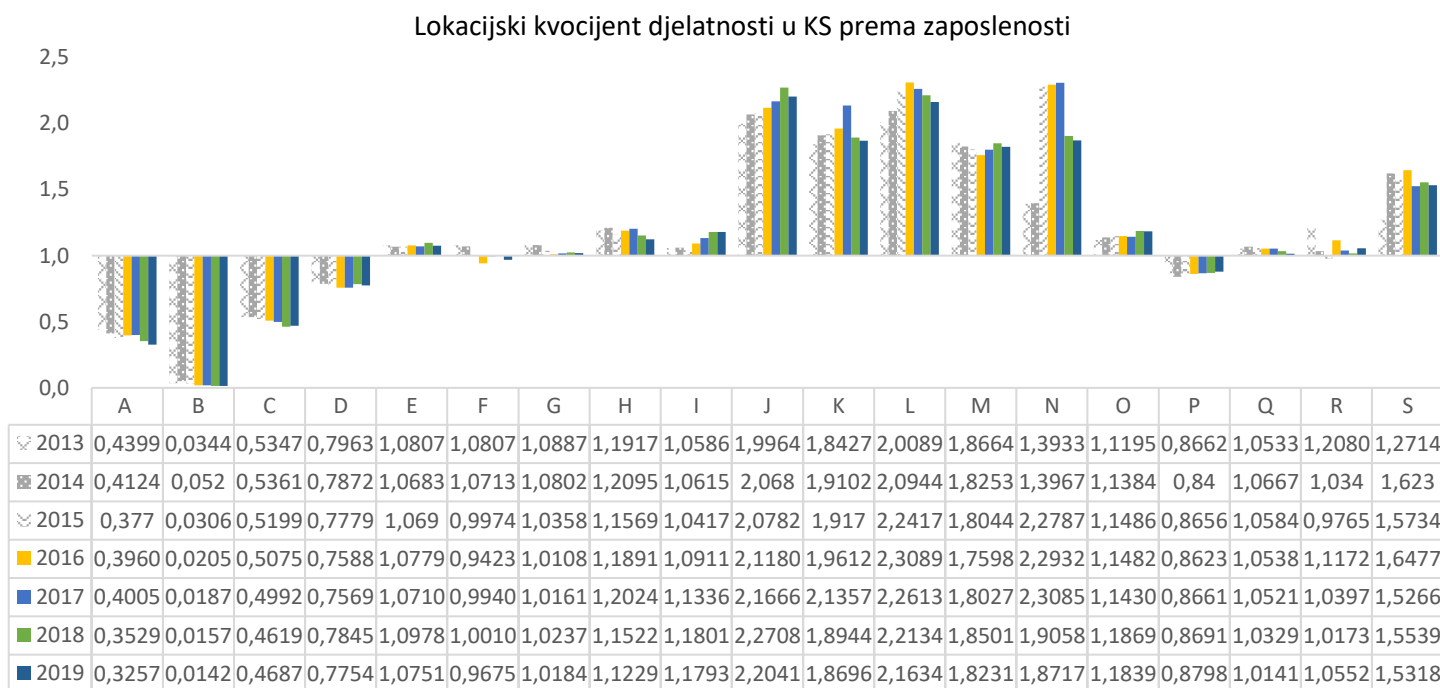
Graf 8.

Lokacijski kvocijent djelatnosti

Lokacijski kvocijenti (LQ) predstavljaju odnos udjela pojedinih djelatnosti u kreiranju radnih mjesta u KS u odnosu na FBiH. Djelatnosti koje imaju lokacijski kvocijent iznad 1 čine bazične djelatnosti KS, a one ispod čine nebazične djelatnosti. Djelatnosti koje imaju lokacijski kvocijent iznad 2 su pokazuju veći nivo specijalizacije, viši stepen razvoja (zaposlenosti) sektora.

Na grafu u prikazu lokacijskog kvocijenta vidljivo je da su u 2019. godini djelatnosti sa LQ iznad 2: informacije i komunikacije (J) i poslovanje nekretninama (L).

Bazične djelatnosti KS sa lokacijskim kvocijentom iznad 1 sljedeće djelatnosti: snabdijevanje vodom, uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom i djelatnost sanacije okoliša (E), trgovina na veliko i malo (G), prevoz i skladištenje (H), djelatnost pružanja smještaja (hotelijerstvo i ugostiteljstvo) (I), finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja (K), administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti (N), javna uprava i odbrana; obavezno socijalno osiguranje (O), finansijske djelatnosti i osiguranja (K), stručne, naučne, tehničke djelatnosti (M), djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite (Q,) umjetnost, zabava i rekreacija (R) i ostale uslužne djelatnosti (S).

Graf 9.

Djelatnosti poljoprivreda i šumarstvo (A), vađenja ruda i kamena (B), prerađivačka industrija (C), proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, plinom, parom i klimatizacijom (D), građevinarstvo (F) i obrazovanje (P) koja pada sa vrijednošću LQ ispod 1 u 2019. godini. Ovi nalazi ukazuju na značajno odstupanje poljoprivrede i prerađivačke industrije kao osnovnog generatora izvoznih proizvoda.

4.1.2.3 Nezaposlenost

Krajem 2019. godine u Kantonu Sarajevo ukupno je registrirano 58.746 nezaposlenih lica što je za 6,1% manje nego prethodne godine.

Tabela 19. Broj nezaposlenih

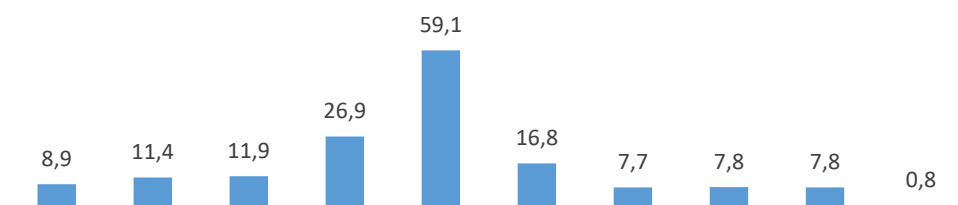
Područje	Nezaposlenost												Indeks 2019/2018
	2014	%	2015	%	2016	%	2017	%	2018	%	2019	%	
Stari Grad	6.439	9	6.482	8,9	6.124	8,9	5.896	8,9	5.567	8,9	5.232	8,9	94,0
Centar	7.755	10,9	7.999	11	7.521	10,9	7.458	11,2	7.171	11,5	6.723	11,4	93,8
Novo Sarajevo	8.610	12,1	8.725	12	8.350	12,1	8.044	12,1	7.515	12	7.005	11,9	93,2
Novi Grad	19.927	27,9	20.210	27,9	19.306	27,9	18.203	27,4	16.873	27	15.788	26,9	93,6
Grad Sarajevo	42.731	59,8	43.416	59,8	41.301	59,7	39.601	59,7	37.126	59,3	34.748	59,1	93,6
Ilidža	11.654	16,3	11.927	16,4	11.413	16,5	10.952	16,5	10.520	16,8	9.841	16,8	93,5
Vogošća	5.405	7,6	5.555	7,7	5.228	7,6	5.066	7,6	4.750	7,6	4.513	7,7	95,0
Hadžići	5.722	8	5.745	7,9	5.596	8,1	5.349	8,1	4.946	7,9	4.606	7,8	93,1
Ilijaš	5.401	7,6	5.408	7,5	5.131	7,4	4.872	7,3	4.746	7,6	4.567	7,8	96,2
Trnovo	502	0,7	494	0,7	494	0,7	485	0,7	473	0,8	471	0,8	99,6
Kanton Sarajevo	71.415	100	72.545	100	69.163	100	66.325	100	62.561	100	58.746	100	93,9

Tabela 20. Stopa nezaposlenosti

Područje	Stopa nezaposlenosti						Indeks 2019/2018
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
Stari Grad	39,5	39,7	37,7	37,9	33,2	31,7	95,6
Centar	15,9	16,3	15,3	15,1	13,8	12,9	93,1
Novo Sarajevo	26,8	27,1	26,7	26,1	22,6	20,9	92,5
Novi Grad	46,1	46,5	43,5	41,6	37,3	34,9	93,5
Grad Sarajevo	30,5	30,8	29,3	28,4	25,2	23,5	93,4
Ilidža	40,4	40,9	39,8	38,6	31,4	29,0	92,4
Vogošća	55,9	56,6	51,9	49,6	46,4	43,2	93,0
Hadžići	58,8	58,9	56,8	55,6	50,9	48,4	95,1
Ilijaš	67,9	67,9	56,7	54,6	52,3	51,5	98,5
Trnovo	61,5	61,1	57,4	64,7	61,7	61,9	100,3
Kanton Sarajevo	36,2	36,6	34,6	33,6	29,7	27,8	93,7

Najveći broj evidentiranih nezaposlenih osoba je na području općine Novi Grad (15.788), dok je najmanji broj nezaposlenih na općini Trnovo (471). U 2019. godini, u svim općinama je zabilježeno smanjenje nezaposlenosti, a najveće smanjenje bilježi općina Hadžići (6,1%)

Nezaposlenost u Kantonu Sarajevo po općinama 2019. (%)

Graf 10.

Stopa nezaposlenosti aktivnog stanovništva u Kantonu Sarajevo, u 2019. godini je iznosila 27,8%, i u odnosu na 2018. godinu smanjena je za 6,3%.

Analiza stope nezaposlenosti po općinama Kantona Sarajevo u 2019. godini u odnosu na aktivno stanovništvo pokazala je da je najmanju stopu nezaposlenosti imala općina Centar, od 12,9%, dok je najveća stopa nezaposlenosti registrirana u općini Trnovo, od 61,9%.

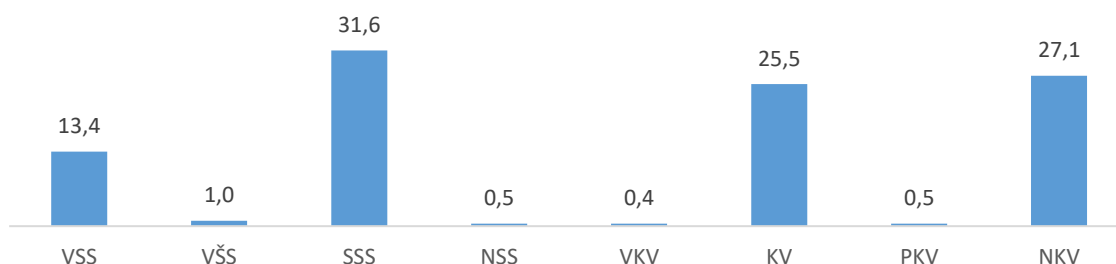
U 2019. godini u odnosu na 2018. godinu stopa nezaposlenosti je u svim općinama zabilježila smanjenje, osim u općini Trnovo gdje je zabilježen blagi porast (0,3%).

Analiza kvalifikacione strukture nezaposlenih osoba u 2019. godini pokazala je da je najveći broj nezaposlenih lica sa srednjom stručnom spremom (18.564 ili 31,6%), zatim nekvalifikovanih radnika (15.899 ili 27,1%), te kvalifikovanih radnika (15.009 ili 25,5%). Najmanje nezaposlenih osoba je sa nižom stručnom spremom, visoko-kvalifikovanih i polukvalifikovanih radnika

Tabela 21. Nezaposlene osobe prema stručnoj spremi u Kantonu Sarajevo

Kvalifikaciona struktura	Broj nezaposlenih												Indeks 2019/2018
	2014	%	2015	%	2016	%	2017	%	2018	%	2019	%	
VSS	8.224	11,5	9.306	12,8	8.652	12,5	8.764	13,2	8.318	13,3	7.887	13,4	94,8
VŠS	852	1,2	825	1,1	751	1,1	667	1	626	1	579	1,0	92,5
SSS	21.565	30,2	22.582	31,1	21.801	31,5	20.833	31,4	19.844	31,7	18.564	31,6	93,5
NSS	354	0,5	349	0,5	341	0,5	321	0,5	290	0,5	271	0,5	93,4
VKV	391	0,5	367	0,5	316	0,5	316	0,5	304	0,5	261	0,4	85,9
KV	19.582	27,4	19.297	26,6	18.161	26,3	17.246	26	16.004	25,6	15.009	25,5	93,8
PKV	381	0,5	366	0,5	348	0,5	348	0,5	332	0,5	276	0,5	83,1
NKV	20.066	28,1	19.453	26,8	18.793	27,2	17.830	26,9	16.843	26,9	15.899	27,1	94,4
Ukupno	71.415	100	72.545	100	69.163	100	66.325	100	62.561	100	58.746	100,0	93,9

Nezaposlenost prema kvalifikacionoj strukturi u Kantonu Sarajevo 2019. (%)

Graf 11.

U odnosu na dužinu čekanja na zaposlenje u Kantona Sarajevo u 2019. godini, broj nezaposlenih osoba koje su čekale na zaposlenje do 6 mjeseci je 9.936, što je za 5,7% više nego prethodne godine i predstavljaju 16,9% ukupno nezaposlenih, također broj nezaposlenih osoba koje čekaju na zaposlenje od 6 do 9 mjeseci bilježe povećanje u odnosu na prethodnu godinu za 1,2%, dok ostale kategorije nezaposlenih osoba koje čekaju na zaposlenje bilježe smanjenje u odnosu na prethodnu godinu.

Tabela 22. Nezaposlenost prema dužini čekanja na posao 31.03.

Godine	Dužina čekanja na posao										
	mjeseci					godine					
	Do 6	6-9	9-12	12-18	18-24	2-3	3-5	5-7	7-9	Preko 9	Kanton Sarajevo
2014	9.765	3.187	2.460	5.061	3.506	5.911	8.846	7.097	4.959	20.623	71.415
2015	9.950	3.211	2.804	5.597	3.602	5.962	8.504	6.436	5.302	21.177	72.545
2016	10.133	2.589	2.469	4.799	3.389	5.730	7.662	5.788	5.218	21.386	69.163
2017	10.151	2.595	2.182	4.818	2.881	5.129	7.311	5.171	4.486	21.601	66.325
2018	9.402	2.658	2.234	4.357	2.614	4.854	6.634	4.656	3.919	21.233	62.561
2019	9.936	2.689	1.940	3.749	2.376	4.227	5.856	4.274	3.423	20.276	58.746
Indeks 2019/2018	105,7	101,2	86,8	86,0	90,9	87,1	88,3	91,8	87,3	95,5	93,9

4.1.2.4 Plaće

Prosječna neto-plaća isplaćena u Kantonu Sarajevo krajem 2019. godine iznosila je 1.153 KM i veća je 1,7% u odnosu na prethodnu godinu.

Najveća prosječna plaća u 2019. godini registrirana je u općini Centar iznosila je 1.365KM, što je za oko 18,3% više od prosječne plaće na nivou Kantona. S druge strane, najmanja prosječna plaća je registrirana u općini Ilijaš i iznosila je 703 KM, što je za 39,0% manje od prosječne plaće na nivou Kantona.

Tabela 23. Plaće

Područje	Plaće						Indeks 2019/2018
	2014	2015	XII 2016	XII 2017	XII 2018	XII 2019	
Stari Grad	1.023	1.053	1.045	1.035	1.095	1.143	104,4
Centar	1.249	1.245	1.049	1.287	1.327	1.365	102,9
Novo Sarajevo	1.127	1.114	1.169	1.224	1.259	1.290	102,5
Novi Grad	910	853	887	970	999	996	99,7
Ilidža	791	817	865	902	939	960	102,2
Vogošća	770	769	795	837	863	822	95,2
Hadžići	867	859	855	869	888	908	102,3
Ilijaš	681	637	667	670	700	703	100,4
Trnovo	877	818	776	952	1.383	1.010	73,0
Kanton Sarajevo	1.050	1.032	1.049	1.102	1.134	1.153	101,7

Posmatrano prema Klasifikaciji djelatnosti (KD 2010) u 2019. godini, najveće neto-plaće isplaćene su u sljedećim djelatnostima: finansijskoj djelatnosti i djelatnosti osiguranja (1.737 KM), proizvodnji i snabdijevanju električnom energijom, plinom, parom i klimaatizacija (1.677 KM), te javnoj upravi i odbrani (1.476KM) i informacije i komunikacije (1.402 KM). S druge strane, najniže prosječne neto-plaće zabilježene su kod djelatnosti administrativnih i pomoćnih uslužnih djelatnosti (590 KM) i hotelijerstva i ugostiteljstva (588 KM).

4.1.3 Vanjskotrgovinska razmjena

U toku 2019. godine ukupan izvoz roba i usluga sa područja Kantona Sarajevo ostvaren je u vrijednosti preko 1,4 milijardi, što je za 7,3% manje u odnosu na 2018. godinu.

U istom periodu ostvaren je uvoz u vrijednosti od oko 4,8 milijarde KM, što je za 4,2% više u odnosu na 2018. godinu.

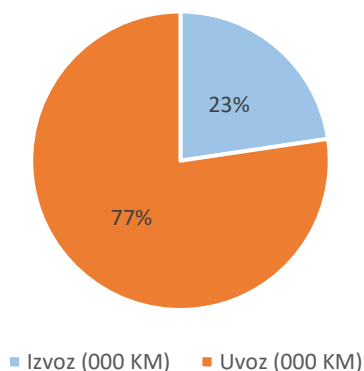
Obim vanjskotrgovinske razmjene u 2019. godini je ostvaren u iznosu od preko 6,2 milijardi KM i veći je za 1,3% nego prethodne godine.

Tabela 24. Vanjskotrgovinska razmjena, u 000 KM

Elementi vanjskotrgovinske razmjene	godine												Indeks 2019/2018
	2014	%	2015	%	2016	%	2017	%	2018	%	2019	%	
Vanjskotrgovinska razmjena (000 KM)	4.609.509	100	4.577.522	100	4.709.237	100	5.921.065	100	6.218.465	100	6.299.709	100	101,3
Izvoz (000 KM)	917.503	19,9	1.004.799	22	1.039.432	22,1	1.518.519	25,6	1.540.432	24,8	1.427.496	22,7	92,7
Uvoz (000 KM)	3.692.006	80,1	3.572.723	78	3.669.805	77,9	4.402.546	74,4	4.678.033	75,2	4.872.213	77,3	104,2
Saldo (000 KM)	-2.774.503		-2.567.924		-2.630.373		-2.884.027		-3.137.601		-3.444.717		109,8
Pokrivenost uvoza izvozom (%)	24,9		28,1		28,3		34,5		32,9		29,3		89,1

Pokrivenost uvoza izvozom je 29,3% i manja je za 10,9% u odnosu na 2018. godinu.

Obim vanjsko-trgovinske razmjene Kantona Sarajevo, 2019.

Graf 12.

Tabela 25. Izvoz po područjima KD - proizvodni princip

Područja KD	Izvoz												
	2014		2015		2016		2017		2018		2019		Indeks 2019/2018
	000 KM	%	000 KM	%	000 KM	%	000 KM	%	000 KM	%	000 KM	%	
Ukupno	917.503	100	1.004.799	100	1.039.432	100	1.518.519	100	1.540.432	100	1.427.496	100	92,7
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	9.403	1	12.699	1,3	16.766	1,6	15.241	1	16.083	1	12.543	0,9	78,0
Vađenje ruda i kamena	1.137	0,1	1.385	0,1	822	0,1	746	0	2.316	0,2	1.801	0,1	77,8
Prerađivačka industrija	615.910	67,1	702.634	69,9	755.553	72,7	1.204.168	79,3	1.153.918	74,9	1.060.801	74,3	91,9
Proiz. snabdijevanje električnom energijom, plinom , parom i klimatizacija	181.410	19,8	213.199	21,2	204.316	19,7	201.092	13,2	264.173	17,1	265.726	18,6	100,6
Ostalo	109.643	12	74.881	7,5	61.976	6	97.272	6,4	103.942	6,7	86.625	6,1	83,3
Nerazvrstano po kategorijama	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Podaci o uvozu i izvozu u 2019. godini po područjima KD ukazuju da se oko 74,3% izvoza, a 93,2% uvoza odnosi na prerađivačku industriju, u kojoj je izvoz u 2019. godini smanjen za 9,1%, dok uvoz bilježi povećanje za 3,7% u odnosu na 2018. godinu.

Tabela 26. Uvoz po područjima KD - proizvodni princip

Područja KD	Uvoz												Indeks 2019/2018
	2014		2015		2016		2017		2018		2019		
	000 KM	%	000 KM	%	000 KM	%	000 KM	%	000 KM	%	000 KM	%	
Ukupno	3.692.006	100	3.572.723	100	3.669.805	100	4.402.546	100	4.678.033	100	4.872.213	100	104,2
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	89.603	2,4	104.421	2,9	89.021	2,4	91.020	2,1	96.048	2,1	104.945	2,2	109,3
Vađenje ruda i kamena	125.642	3,4	119.425	3,3	69.411	1,9	74.543	1,7	83.881	1,8	105.990	2,2	126,4
Prerađivačka industrija	3.419.423	92,6	3.290.052	92,1	3.423.975	93,3	3.980.234	90,4	4.381.009	93,7	4.541.329	93,2	103,7
Proiz. snabdijevanje električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	29.142	0,8	33.305	0,9	62.186	1,7	235.179	5,3	95.090	2	100.778	2,1	106,0
Ostalo	28.195	0,8	25.517	0,7	25.212	0,7	21.475	0,5	22.005	0,5	19.171	0,4	87,1
Nerazvrstano po kategorijama	1	0	3	0	0	0	96	0	0	0	0	0	

Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija ima pozitivan vanjskotrgovinski bilans i učestvovala je sa 18,6% u ukupnom izvozu, a sa 2,1% u ukupnom uvozu Kantona Sarajevo. Izvoz se povećao za 0,6%, a uvoz za 6,0% u odnosu na prethodnu godinu.

Vodeći partneri u vanjskotrgovinskoj razmjeni Kantona Sarajevo su Njemačka, Hrvatska, Srbija, Turska itd. U ukupnom izvozu Kantona u 2019. godini izvoz u Njemačku je učestvovao sa 20,6%, u Srbiju sa 12,0%, izvoz u Hrvatsku 11,9% itd.

Najveći porast izvoza u odnosu na prethodnu godinu je ostvaren u Crnu Goru i to 48,3%.

U 2019. godini najveći uvoz je ostvaren iz Hrvatske 21,0%, zatim iz Srbije 10,6%, te iz Kine 9,2%. Najveći porast uvoza je ostvaren iz Mađarske 22,8% više u odnosu na 2018. godinu.

4.1.4 Investicije

Ostvarene investicije po tehničkoj strukturi

Podaci o ostvarenim investicijama iskazuju se kao ukupno ostvarene investicije i ostvarene investicije u nova stalna sredstva.

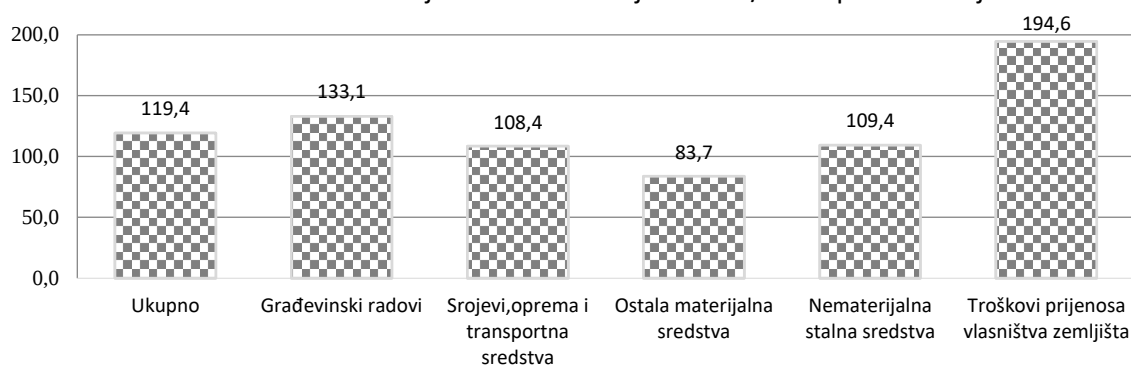
Ostvarene investicije u nova stalna sredstva u 2018. godini na području Kantona Sarajevo iznose 1 milijarde KM, što je povećano za 19,4% u odnosu na 2017. godinu.

Tehnička struktura ostvarenih investicija ukazuje da je do povećanja došlo u svim kategorijama osim u kategoriji, ostala materijalna sredstva, gdje je zabilježeno smanjenje od 16,3%.

Tabela 27. Ostvarene investicije u nova stalna sredstva po tehničkoj strukturi Kantona Sarajevo u 000 KM

Godina	Ukupno	Građevinski radovi	Strojevi, oprema i transportna sredstva	Ostala materijalna sredstva	Nematerijalna stalna sredstva	Troškovi prijenosa vlasništva zemljišta
2014	1.111.941	685.502	382.526	3.064	39.796	1.053
2015	819.914	334.142	427.395	3.223	54.046	1.107
2016	850.716	380.979	418.360	3.942	45.681	1.754
2017	862.447	375.536	421.721	4.320	58.263	2.608
2018	1.029.346	499.784	457.115	3.615	63.757	5.075
Index 18/17	119,4	133,1	108,4	83,7	109,4	194,6

Indeksi ostvarenih investicija u Kantonu Sarajevo 2018/2017. po tehničkoj strukturi

Graf 13.

U 2018. godini ostvarene investicije u građevinske radove učestvuju sa 48,6% u ukupno ostvarenim investicijama na području Kantona Sarajevo. Učešće ostvarenih investicija u opremu je 44,4% u ukupnim investicijama.

Tabela 28. Struktura ostvarenih investicija po tehničkoj strukturi (%)

Ostvarene investicije	2014	2015	2016	2017	2018
Ukupno	100	100	100	100	100
Građevinski radovi	61,6	40,8	44,8	43,5	48,6
Strojevi, oprema i transportna sredstva	34,4	52,1	49,2	48,9	44,4
Ostala materijalna sredstva	0,3	0,5	0,5	0,5	0,4
Nematerijalna stalna sredstva	3,6	6,6	5,4	6,8	6,2
Troškovi prijenosa vlasništva zemljišta	0,1	0,1	0,2	0,3	0,5

Ostvarene investicije prema Klasifikaciji djelatnosti BiH 2010.

Sa stanovišta namjene ulaganja, na području Kantona Sarajevo, u 2018. godini 46,6% ukupno ostvarenih investicija uloženo je u slijedeća područja djelatnosti: prerađivačka industrija (14,0%), trgovina na veliko i malo (11,3%), javna uprava i odbrana (11,1%) i informacije i komunikacije (10,2%).

Tabela 29. Struktura ostvarenih investicija Kantona Sarajevo po djelatnostima

Područje djelatnosti	Područje djelatnosti					u 000 KM					Indeks 2018/2017
	2014	2015	2016	2017	2018	2014	2015	2016	2017	2018	
Pravna lica/osobe (Ukupno)	1.107.346	814.528	844.918	856.154	1.023.036	99,6	99,3	99,3	99,3	99,4	119,5
A	2.148	2.664	3.000	3.017	2.928	0,2	0,3	0,4	0,3	0,3	97,1
B	114	344	354	493	281	0	0	0	0,1	0,0	57,0
C	64.163	54.737	93.828	111.728	143.942	5,8	6,7	11	13	14,0	128,8
D	33.780	25.360	32.086	19.998	28.970	3	3,1	3,8	2,3	2,8	144,9
E	9.914	32.033	20.641	11.694	17.824	0,9	3,9	2,4	1,4	1,7	152,4
F	329.431	48.666	103.496	80.736	71.002	29,6	5,9	12,2	9,4	6,9	87,9
G	114.476	114.379	144.230	140.152	116.581	10,3	14	17	16,3	11,3	83,2
H	24.682	24.726	33.675	41.542	47.899	2,2	3	4	4,8	4,7	115,3
I	56.765	59.402	30.934	35.112	73.483	5,1	7,2	3,6	4,1	7,1	209,3
J	143.950	102.146	81.930	87.773	105.384	12,9	12,5	9,6	10,2	10,2	120,1
K	59.235	58.083	50.836	46.613	46.416	5,3	7,1	6	5,4	4,5	99,6
L	94.434	52.770	44.981	66.839	64.126	8,5	6,4	5,3	7,7	6,2	95,9
M	21.413	20.621	18.242	20.916	9.463	1,9	2,5	2,1	2,4	0,9	45,2
N	11.295	22.813	22.117	23.789	31.292	1	2,8	2,6	2,8	3,0	131,5
O	83.806	75.636	80.025	92.306	114.217	7,5	9,2	9,4	10,7	11,1	123,7
P	10.973	7.466	13.228	16.975	29.354	1	0,9	1,6	2	2,9	172,9
Q	33.716	97.112	37.742	19.454	51.119	3	11,8	4,4	2,3	5,0	262,8
R	6.611	8.349	27.399	32.189	12.635	0,6	1	3,2	3,7	1,2	39,3
S	6.439	7.220	6.173	4.828	6.119	0,6	0,9	0,7	0,6	0,6	126,7
Poljoprivredna gazdinstva (Ukupno)	4.595	5.386	5.799	6.293	6.310	0,4	0,7	0,7	0,7	0,6	100,3
Ukupno	1.111.941	819.914	850.716	862.447	1.029.346	100	100	100	100	100,0	119,4

4.2 Registrovani poslovni subjekti

Na području Kantona Sarajevo djeluje 38.668 registrovanih poslovnih subjekata (pravna i fizička lica) što je više za 4,3% u odnosu na 2018. godinu kad je broj registrovanih poslovnih subjekata bio 37.087. Na području Federacije BiH broj poslovnih subjekata u 2019. godini također bilježi povećanje sa 110.536 u 2018. godini na 112.955 poslovnih subjekata u 2019. godini.

Tabela 30. Registrovani poslovni subjekti

Područje	Poslovni subjekti						Poslovni subjekti (%)						Indeks 2019/2018
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
KS	32.272	32.878	34.132	35.414	37.087	38.668	25	25	25,5	33,4	33,6	34,2	104,3
F BiH	129.315	131.291	134.019	105.961	110.536	112.955	100	100	100	100	100	100	102,2

Tabela 31. Registrovani poslovni subjekti na 1.000 stanovnika

Područje	Broj poslovnih subjekata na 1.000 stanovnika					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
KS	77,8	79	81,8	84,8	89,1	92,0
F BiH	58,4	59,4	60,7	48,1	50,3	51,6

4.3 Rezultati poslovanja poslovnih subjekata (preduzeća)

Bilansne obrasce o poslovanju u 2018. godini u Kantonu Sarajevo predalo je 7.683 poslovna subjekata koji knjigovodstvo vode u skladu sa kontnim okvirom za privredna društva (preduzeća), što je za 0,8% više nego u 2017. godini.⁹

U 2018. godini najviše poslovnih subjekata ima u oblasti trgovina na veliko i na malo (2.415 ili 31,4%), zatim u oblasti stručne, naučne i djelatnosti osiguranja (1.248 ili 16,2%).

Najveće povećanje u odnosu na prethodnu godinu bilježe djelatnosti R (umjetnost, zabava i rekreacija), P (obrazovanje) i J (informacije i komunikacije).

Tabela 32. Broj poslovnih subjekata i broj zaposlenih po djelatnostima u KS od 2014. do 2018. godine

KD 2010	Broj poslovnih subjekata						Broj zaposlenih					
	2014	2015	2016	2017	2018	Indeks 2018/2017	2014	2015	2016	2017	2018	Index 2018/2017
A	46	53	63	72	72	100,0	657	676	788	719	758	105,4
B	12	14	14	13	11	84,6	108	107	92	77	79	102,6
C	600	629	640	676	652	96,4	12.385	11.930	13.115	13.648	13.972	102,4
D	42	48	47	48	48	100,0	5.775	5.663	5.476	5.336	5.269	98,7
E	33	34	33	33	33	100,0	2.639	2.578	2.572	2.600	2.695	103,7
F	426	464	464	500	496	99,2	7.224	6.938	6.521	6.362	6.117	96,1
G	2.171	2.366	2.354	2.441	2.415	98,9	24.959	27.551	28.318	28.368	29.702	104,7
H	255	274	282	290	286	98,6	11.005	11.026	10.879	10.893	10.827	99,4
I	229	267	292	336	338	100,6	2.833	2.974	3.403	3.797	3.848	101,3
J	405	433	445	480	505	105,2	9.112	9.287	9.690	10.106	10.625	105,1
K	64	71	68	67	68	101,5	508	542	519	431	476	110,4
L	243	374	489	608	626	103,0	1.034	1.269	1.607	1.545	1.702	110,2
M	991	1.073	1.122	1.214	1.248	102,8	5.602	6.034	6.295	6.697	7.333	109,5
N	290	338	388	480	502	104,6	4.823	5.141	5.366	6.027	6.500	107,8
O	2	2	2	2	2	100,0	63	58	61	61	62	101,6
P	83	92	103	110	119	108,2	1.147	1.198	1.261	1.331	1.387	104,2
Q	73	76	77	85	90	105,9	8.212	8.354	7.974	7.917	8.066	101,9
R	52	56	58	63	69	109,5	799	829	819	851	894	105,1
S	87	99	103	105	103	98,1	520	526	579	623	689	110,6
T	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
U	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ukupno	6.104	6.763	7.044	7.623	7.683	100,8	99.405	102.681	105.335	107.389	111.001	103,4

Izvor: FIA.ba; Obrada Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo

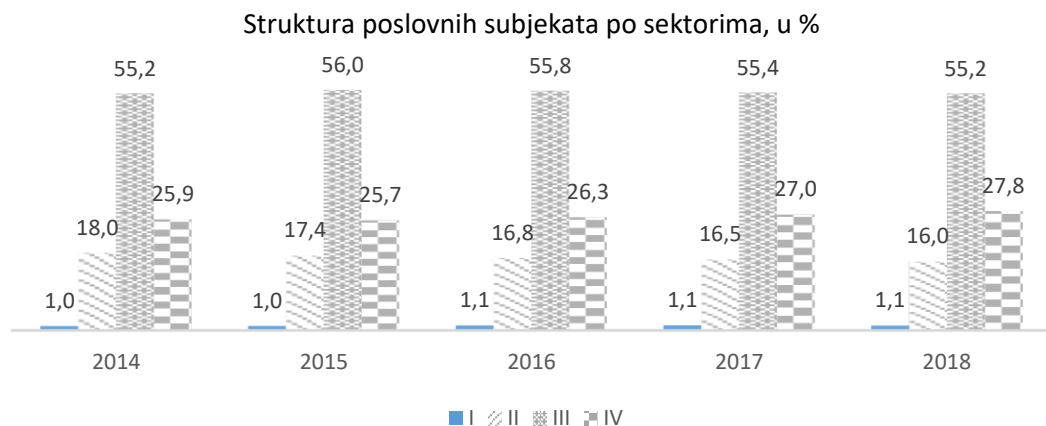
Najviše zaposlenih u 2018. godini je u oblasti trgovina na veliko i malo (29.702 lica), zatim u prerađivačkoj industriji (13.972 lica), u oblasti prijevoz i skladištenje (10.872 lica) i informacije i komunikacije (10.625 lica). Najveće povećanje broja zaposlenih u odnosu na prethodnu godinu bilježi ostale uslužne djelatnosti za 10,6%, finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja 10,4% te poslovanje nekretninama 10,2%. Smanjenje broja zaposlenih u odnosu na 2017. godinu bilježe građevinarstvo 3,9%, proizvodnja i snabdijevanje el. energijom, plinom, parom i klimatizacija 1,3% i prijevoz i skladištenje 0,6%.

⁹ Podaci FIA.ba

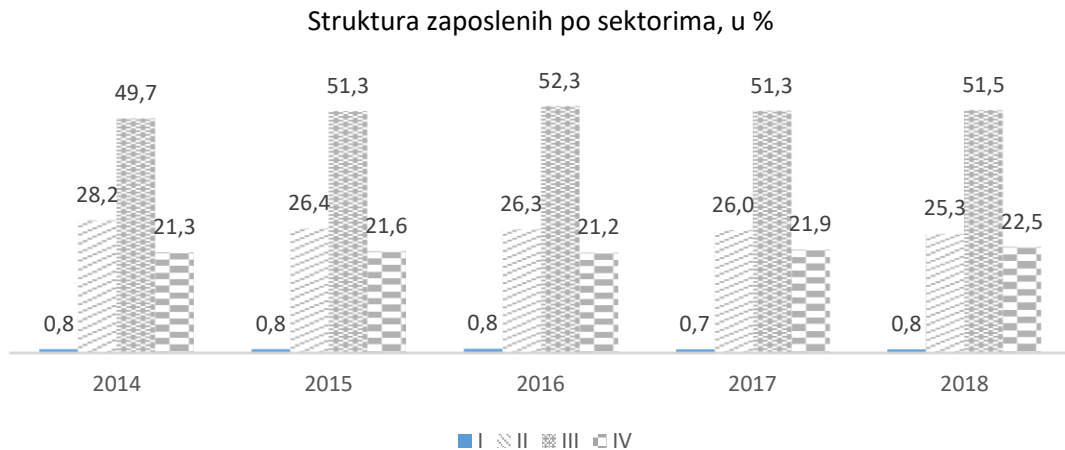
Tabela 33. Broj poslovnih subjekata i broj zaposlenih po sektorima¹⁰ od 2014. do 2018. godine

Sektor	Broj poslovnih subjekata po sektorima						Broj zaposlenih po sektorima					
	2014	2015	2016	2017	2018	Indeks 2018/2017	2014	2015	2016	2017	2018	Indeks 2018/2017
I	58	67	77	85	83	97,6	765	783	880	796	837	105,2
II	1.101	1.175	1.184	1.257	1.229	97,8	28.023	27.109	27.684	27.946	28.053	100,4
III	3.367	3.785	3.930	4.222	4.238	100,4	49.451	52.649	54.416	55.140	57.180	103,7
IV	1.578	1.736	1.853	2.059	2.133	103,6	21.166	22.140	22.355	23.507	24.931	106,1
Ukupno	6.104	6.763	7.044	7.623	7.683	100,8	99.405	102.681	105.335	107.389	111.001	103,4

Izvor: FIA.ba; Obrada Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo

Graf 14.

Graf 15.

U 2018. godini najveći broj poslovnih subjekata registriran je u tercijarnom sektoru uslužnih djelatnosti (4.238), i u odnosu na prošlu godinu bilježi povećanje za 0,4%. Dok najmanji broj poslovnih subjekata bilježi primarni sektor i u odnosu na prethodnu godinu broj poslovnih subjekata se smanjio za 2,6%.

¹⁰ I-Primarni sektor (A i B); II-Sekundarni sektor (C,D,E i F); Tercijarni sektor (G, H, I, J, K i L); Kvartarni sektor (M, N, O, P, Q, R i S).

Ostvareni je prihod u fiskalnoj 2018. godini u iznosu od preko 18,7 milijardi KM i u odnosu na prethodnu godinu bilježi povećanje za 1,8%.

Rashod je ostvaren u iznosu od oko 17,9 milijardi KM i povećan je za 1,8% u odnosu na 2017. godinu. Dobit je ostvarena u iznosu od preko 1 milijarde KM i smanjena je za 0,1% u odnosu na prethodnu godinu. Gubitak bilježi povećanje u odnosu na 2017. godinu za 22,1%.

Prosječan broj zaposlenih na osnovu sati rada se povećao sa 107.389 na 111.001 lica, odnosno za 3,4%.

Pregled finansijskih pokazatelja poslovanja poslovnih subjekata, sredstava i izvora sredstava KS i privrede daje se u narednim tabelama kao i pokazatelji poslovanja u KS za 2018. godinu.

Tabela 34. Osnovni finansijski pokazatelji poslovanja poslovnih subjekata i sredstva i izvori sredstava KS i privrede

Elementi	2014	2015	2016	2017	2018	Indeks 2018/2017
Broj poslovnih subjekata	6.104	6.763	7.044	7.623	7.683	100,8
Ukupan prihod (mil. KM)	16.520	16.519	16.350	18.371	18.708	101,8
Ukupno rashodi (mil. KM)	16.646	16.086	15.719	17.609	17.918	101,8
Neto dobit za period (mil. KM)	667	833	961	1.040	1.039	99,9
Gubitak za period (mil. KM)	861	491	507	357	436	122,1
Prosječan br. zaposlenih na osnovu sati rada	98.877	103.435	105.288	107.389	111.001	103,4
Aktiva (mil. KM)	27.375	27.824	29.101	29.734	29.985	100,8
Poslovna sredstva (mil. KM)	26.153	26.769	27.832	28.419	28.727	101,1
Gubitak iznad visine kapitala (mil. KM)	1.218	1.050	2.083	1.304	1.245	95,5
Pasiva (mil. KM)	27.375	27.824	29.101	29.734	29.985	100,8
Kapital (mil. KM)	14.935	15.133	15.632	16.257	16.397	100,9

Izvor: FIA.ba; Obrada Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo

Ukupna sredstva (aktiva) poslovnih subjekata Kantona Sarajevo na dan 31.12.2018. godine iznosila su oko 30 milijardi KM. Ostatak aktive čine sredstva ostvarenog gubitka na supstanci (gubitak iznad visine kapitala).

Ukupni izvori sredstava (pasiva) poslovnih subjekata Kantona Sarajevo iznosili su oko 30 milijardi KM. Učešće kapitala u pasivi iznosi 54,7%.

Tabela 35. Pokazatelji poslovanja u KS od 2014. do 2018.

Pokazatelji	2014	2015	2016	2017	2018	Indeks 2018/2017
Prihod po zaposlenom (000 KM)	166,19	159,35	160,8	171,0	168,5	98,5
Rashod po zaposlenom (000 KM)	167,46	156,66	154,15	164,0	161,4	98,4
Neto dobit po zaposlenom (000 KM)	5,11	8,35	9,12	9,68	9,36	96,7
Gubitak po zaposlenom (000 KM)	8,66	4,79	11,1	12,1	11,2	92,6
Efikasnost (prihod/rashod)	0,99	1,02	1,04	1,04	1,00	96,2
Marža profita (dobit/prihod)	0,04	0,05	0,06	0,06	0,06	100,0
Rentabilnost kapitala (dobit/kapital)	0,045	0,055	0,061	0,064	0,063	98,4
Rentabilnost poslovanja (dobit/tekuća sredstva)	0,087	0,104	0,112	0,116	0,111	95,7
Koeficijent obrta sredstava (prihod/tekuća sredstva)	2,15	2,05	1,96	2,06	2	97,1
Koeficijent tekuće likvidnosti (tekuća sredstva/kratkoročne obaveze)	0,397	0,399	1,141	1,15	1,22	106,1

Izvor: FIA.ba; Obrada Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo

U 2018. godini uočava se da su prihod po zaposlenom, rashod po zaposlenom manji za 1,5%, odnosno 1,6% u odnosu na prethodnu godinu. Skoro svi pokazatelji u 2018. bilježe smanjenje u odnosu na 2017. godinu, osim marže profita koja ostaje nepromjenjena, dok jedino koeficijent tekuće likvidnosti bilježi povećanje za 6,1% u odnosu na prethodnu godinu.

Efikasnost poslovanja

Ekonomičnost ukupnog poslovanja privrede Kantona Sarajevo u 2018. godini ostvarena je sa koeficijentom 1,0441, što je u odnosu na prethodnu 2017. godinu više za 0,1%. Sveukupna rentabilnost privrede Kantona Sarajevo u 2018. godini je ostala nepromijenjena u odnosu na godinu ranije.

Angažovanost stalnih sredstava za potrebe poslovanja u 2018. godini bilježi smanjenje za 1,7% u odnosu na 2017. godinu.

Tabela 36. Pokazatelji poslovanja privrede KS

Elementi	2014	2015	2016	2017	2018	Indeks 2018/2017
Pokazatelji ekonomičnosti						
Koef. ekonomičnosti ukupnog poslovanja (prihodi/rashodi)	0,9924	1,0269	1,0401	1,0433	1,0441	100,1
Pokazatelji rentabilnosti						
Odnos neto dobiti i stalnih sredstava	3,6	4,4	5,1	5,3	5,4	101,9
Pokazatelji finansijske stabilnosti i likvidnosti						
Učešće stalnih sredstava u poslovnim sredstvima	70,7	69,9	64,5	68,6	67,4	98,3

Struktura prihoda, rashoda, neto dobiti i gubitka poslovnih subjekata prema KD 2010, daje se u narednim tabelama.

U ukupno ostvarenom prihodu u 2018. godini, najveće učešće ima trgovina, 49,7% čije se učešće povećalo u odnosu na 2017. godinu. za 7,6%, zatim prerađivačka industrija 10,8% proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija 9,5% a njihovo učešće u ukupnom prihodu bilježi smanjenje u odnosu na prethodnu godinu.

Tabela 37. Prihodi poslovnih subjekata po djelatnostima (KD 2010), u milionima KM

KD 2010	2014	%	2015	%	2016	%	2017	%	2018	%	Indeks 2018/2017
A	36	0,2	42	0,3	55	0,3	41	0,2	41	0,2	100,0
B	26	0,2	15	0,1	7	0,0	7	0,0	8	0,0	118,5
C	1.580	9,6	1.614	9,9	1.724	10,2	2.096	11,4	2.020	10,8	96,4
D	1.368	8,3	1.469	9	1.633	9,7	2.088	11,4	1.782	9,5	85,3
E	206	1,2	34	0,2	189	1,1	234	1,3	250	1,3	106,8
F	947	5,7	708	4,3	702	4,2	740	4,0	768	4,1	103,8
G	8.501	51,5	8.531	52,1	8.296	49,3	8.644	47,1	9.300	49,7	107,6
H	762	4,6	771	4,7	743	4,4	789	4,3	832	4,4	105,4
I	122	0,7	140	0,9	165	1,0	180	1,0	194	1,0	107,8
J	1.161	7	1.120	6,8	1.144	6,8	1.179	6,4	1.227	6,6	104,1
K	114	0,7	119	0,7	88	0,5	72	0,4	67	0,4	93,1
L	237	1,4	258	1,6	221	1,3	259	1,4	191	1,0	73,7
M	802	4,9	851	5,2	1.159	6,9	1.254	6,8	1.171	6,3	93,4
N	176	1,1	189	1,2	198	1,2	237	1,3	267	1,4	112,7
O	4	0	4	0	4	0,0	4	0,0	5	0,0	115,0
P	47	0,3	45	0,3	48	0,3	52	0,3	51	0,3	98,1
Q	343	2,1	355	2,2	370	2,2	390	2,1	424	2,3	108,7
R	49	0,3	54	0,3	55	0,3	56	0,3	61	0,3	108,9
S	39	0,2	42	0,3	41	0,2	41	0,2	40	0,2	97,6
T	0		0		0	0,0	0	0,0		0,0	
U	0		0		0	0,0	0	0,0		0,0	
Ukupno	16.520	100	16.362	100	16.842	100	18.363	100,0	18.709	99,9	101,9

Izvor: FIA.ba; Obrada Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo

Najveće učešće u rashodima poslovnih subjekata, kao i kod prihoda, ostvarila je trgovina 50,5% u 2018. godini, što je za 6,9% veće nego u prethodnoj godini, zatim prerađivačka industrija 10,8% proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija 9,5%.

Tabela 38. Rashodi poslovnih subjekata po djelatnostima (KD 2010), u milionima KM

KD 2010	2014	%	2015	%	2016	%	2017	%	2018	%	Indeks 2018/2017
A	35	0,2	41	0,3	52	0,3	42	0,2	41	0,2	97,6
B	31	0,2	15	0,1	6	0,0	7	0,0	9	0,1	128,6
C	1.550	9,3	1.545	9,6	1.625	10,0	1.941	11,0	1.940	10,8	99,9
D	1.381	8,3	1.482	9,2	1.629	10,0	2.092	11,9	1.707	9,5	81,6
E	225	1,4	208	1,3	203	1,3	246	1,4	258	1,4	104,9
F	920	5,5	674	4,2	691	4,3	696	4,0	715	4,0	102,7
G	8.374	50,3	8.312	51,7	8.066	49,7	8.466	48,1	9.049	50,5	106,9
H	801	4,8	797	5	750	4,6	756	4,3	823	4,6	108,9
I	122	0,7	133	0,8	153	0,9	175	1,0	177	1,0	101,1
J	1.034	6,2	1.000	6,2	1.047	6,5	1.078	6,1	1.152	6,4	106,9
K	110	0,7	101	0,6	89	0,5	57	0,3	55	0,3	96,5
L	600	3,6	299	1,9	209	1,3	201	1,1	182	1,0	90,5
M	809	4,9	804	5	1.031	6,4	1.126	6,4	1.047	5,8	93,0
N	168	1	176	1,1	189	1,2	222	1,3	242	1,4	109,0
O	4	0	4	0	3	0,0	4	0,0	4	0,0	100,0
P	41	0,2	40	0,2	44	0,3	51	0,3	49	0,3	96,1
Q	354	2,1	368	2,3	353	2,2	358	2,0	408	2,3	114,0
R	47	0,3	49	0,3	50	0,3	52	0,3	55	0,3	105,8
S	40	0,2	41	0,3	39	0,2	39	0,2	37	0,2	94,9
T	0		0		0	0,0	0	0		0	
U	0		0		0	0,0	0	0		0	
Ukupno	16.646	100	16.086	100	16.229	100	17.609	100	17.917	100	101,7

Izvor: FIA.ba; Obrada Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo

U 2018. godini poslovni subjekti su ostvarili neto dobit u iznosu od 1.309,3 miliona KM što je 0,1% manje nego prethodne godine kada je ostvarena neto dobit iznosila 1.040 miliona KM.

U ukupno ostvarenoj neto dobiti u 2018. godini, najveće učešće ima trgovina 28,8% koja je ostvarila oko 5% veću neto dobit nego prethodne godine, zatim prerađivačka industrija 16,1%, te stručne, naučne i tehničke djelatnosti 14,0%.

Tabela 39. Ukupna neto dobit poslovnih subjekata po djelatnostima (KD 2010), u milionima KM

KD 2010	2014	%	2015	%	2016	%	2017	%	2018	%	Indeks 2018/2017
A	1,3	0,3	1,8	0,2	2,8	0,3	1,4	0,1	1,4	0,1	100,0
B	1,0	0,2	1,9	0,2	1,3	0,1	0,5	0,0	1,1	0,1	220,0
C	96,4	19	103,7	12,1	113,1	11,5	179,7	17,3	166,8	16,1	92,8
D	4,4	0,9	4,5	0,5	16,8	1,7	7,5	0,7	60,3	5,8	804,0
E	1,6	0,3	1,9	0,2	2,5	0,3	5,8	0,6	7,3	0,7	125,9
F	51,3	10,1	65,9	7,7	81,2	8,3	52,8	5,1	60,6	5,8	114,8
G	51,3	10,1	291,6	34	287,1	29,3	285,2	27,4	299,5	28,8	105,0
H	29,5	5,8	38,5	4,5	50,2	5,1	60,0	5,8	44,8	4,3	74,7
I	12,2	2,4	38,5	4,5	16,9	1,7	16,2	1,6	21,0	2,0	129,6
J	138	27,2	132,7	15,5	144,2	14,7	114,9	11,0	117,0	11,3	101,8
K	9,7	1,9	20,9	2,4	12,2	1,2	16,7	1,6	14,3	1,4	85,6
L	12,5	2,5	18,9	2,2	62,5	6,4	81,8	7,9	39,6	3,8	48,4
M	72,2	14,2	103,3	12	143,3	14,6	149,8	14,4	145,2	14,0	96,9
N	12,8	2,5	16,9	2	17,4	1,8	22,7	2,2	28,9	2,8	127,3
O	0	0	0,4	0	0,4	0,0	0,5	0,0	0,2	0,0	40,0
P	5,9	1,2	5	0,6	4,2	0,4	3,8	0,4	4,5	0,4	118,4
Q	2,8	0,6	3,9	0,5	17,1	1,7	32,3	3,1	16,9	1,6	52,3
R	3,1	0,6	5,6	0,7	5,1	0,5	4,4	0,4	5,6	0,5	127,3
S	1,5	0,3	1,8	0,2	2,7	0,3	3,0	0,3	3,3	0,3	110,0
T	0		0		0	0	0	0		0	
U	0		0		0	0	0	0		0	
Ukupno	507,5	100	857,7	100	981	100	1.040	100	1.039	100	99,9

Izvor: FIA.ba; Obrada Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo

U 2018. godini poslovni subjekti su ostvarili gubitak u iznosu od 1.244,9 miliona KM što je 4,5% manje nego prethodne godine kada je gubitak iznosio 1.304,2 miliona KM.

U stvaranju ukupnog gubitka u 2018. godini najveće učešće ima trgovina, 24,3%, zatim prevoz i skladištenje 20,7%, stručne, naučne i tehničke djelatnosti 10,9% te prerađivačka industrija 10,5%.

Tabela 40. Gubitak poslovnih subjekata po djelatnostima (KD 2010), u milionima KM

KD 2010	2014	%	2015	%	2016	%	2017	%	2018	%	Indeks 2018/2017
A	0,7	0,1	0,7	0,1	0,5	0,0	2,1	0,2	1,7	0,1	81,0
B	7,2	0,8	2	0,4	6,5	0,6	7,8	0,6	6,6	0,5	84,6
C	69,9	8,1	38,6	7,9	78,8	6,8	106,0	8,1	130,2	10,5	122,8
D	17	2	16	3,3	108,3	9,3	103,4	7,9	101,2	8,1	97,9
E	21,1	2,4	18,7	3,8	0,8	0,1	0,1	0,0	0,1	0,0	100,0
F	17,9	2,1	37	7,5	53,8	4,6	59,3	4,5	100,4	8,1	169,3
G	114,1	13,3	108	22	315,4	27,1	400,4	30,7	302,8	24,3	75,6
H	72,8	8,5	66,9	13,6	228,6	19,6	245,6	18,8	257,7	20,7	104,9
I	14,1	1,6	7,8	1,6	50,6	4,3	45,8	3,5	41,2	3,3	90,0
J	25,9	3	30,1	6,1	17,6	1,5	24,3	1,9	56,2	4,5	231,3
K	16,1	1,9	8,6	1,7	2,4	0,2	1,0	0,1	1,4	0,1	140,0
L	378,1	43,9	61,1	12,4	125,5	10,8	129,7	9,9	64,5	5,2	49,7
M	83,7	9,7	70,5	14,3	139,1	12,0	128,1	9,8	135,2	10,9	105,5
N	6,6	0,8	5,1	1	24,9	2,1	36,3	2,8	30,6	2,5	84,3
O	0,2	0	0		0	0,0	0	0,0	0,0	0,0	
P	0,4	0,1	0,4	0,1	1,4	0,1	3,6	0,3	3,4	0,3	94,4
Q	13,3	1,5	17,9	3,6	3,8	0,3	3,6	0,3	4,3	0,3	119,4
R	0,7	0,1	1,2	0,2	4,4	0,4	5,1	0,4	5,7	0,5	111,8
S	1,1	0,1	0,7	0,2	1,6	0,1	2	0,2	1,7	0,1	85,0
Ukupno	860,8	100	491,5	100	1.164	100	1.304	100	1.245	100,0	95,5

Izvor: FIA.ba; Obrada Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo

4.3.1 Analiza izvrsnosti granske privrede Kantona Sarajevo

Metodološki okvir BEX indeksiranja poslovne izvrsnosti privredne djelatnosti

Preduvjet privrednog uspjeha jest dobro poznavanje finansijskih prilika i neprilika unutar svih preduzeća po djelatnostima privrede. U tu svrhu se koriste finansijski pokazatelji. Bitno je napomenuti da tradicionalni finansijski pokazatelji više nisu dovoljni da bi se u potpunosti uvidjelo zašto preduzeće posluje na način na koji posluje. Stoga uz detaljnu razradu putem BEX indeksa može da se mjeri i pokazuje izvrsnost preduzeća i privrede.

Analitičku i sintetičku sliku pojedine djelatnosti, moguće je dobiti apliciranjem BEX indeksa. Metodološki okvir koji je opisan kroz BEX indeks prvobitno je izrađen za potrebe procjene poslovne izvrsnosti preduzeća na tržištu kapitala u Hrvatskoj, ali njegova primjena je moguća i za procjenu poslovne izvrsnosti na svim sličnim tržištima kapitala. Model BEX indeksa je potom testiran na uzorku preduzeća koja ne kotiraju na tržištu kapitala. Pokazalo se da je primjena moguća i za računanje poslovne izvrsnosti takvih poduzeća.

Specifičnost modela BEX-a jeste činjenica kako je konstruiran u hrvatskim uslovima poslovanja koji su vrlo slični poslovnim uslovima u Bosni i Hercegovini, tj. u Kantonu Sarajevo. U odnosu na druge modele koji služe za ocjenu finansijskog "zdravlja", ovo je najvažnija prednost BEX indeksiranja. BEX omogućuje procjenu poslovne izvrsnosti kao i prognoziranje uspjeha i neuspjeha što znači znatno veći kvalitet. BEX model sadržava potpuno novi pokazatelj finansijske snage firme koji do sada nije korišten. Taj pokazatelj konstruisali su autori modela posebno za izračun BEX indeksa. Osim toga, novim se može smatrati i pokazatelj stvaranja nove vrijednosti, jer u tom obliku do sada nije korišten ni u jednom od poznatih svjetskih modela.

BEX model je konstruisan na bazi sljedećih varijabli s određenim težinskim vrijednostima uticaja, što objašnjava sljedeći matematički izraz:

$BEX = 0,3888ex_1 + 0,579ex_2 + 0,153ex_3 + 0,316ex_4$, gdje su:

$ex_1 = \text{ebit}^{11} / \text{ukupna aktiva}$

$ex_2 = \text{neto posl.dobit} / \text{vl. kapital} \times \text{cijena}$

$ex_3 = \text{radni kapital} / \text{ukupna aktiva}$

$ex_4 = 5 (\text{dobit} + d + a)^{12} / \text{ukupne obaveze}$

Tabela 41. Bex indeks granske privrede Kantona Sarajevo

Djelatnost	Godine				
	2014	2015	2016	2017	2018
A Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov	0,2901735	0,211718	0,26174138	0,197815307	0,222875077
B Vađenje ruda i kamena	0,3036816	0,557333	0,25559041	0,076097509	0,185394842
C Prerađivačka industrija	0,4201246	0,401828	0,416133802	0,502141011	0,470738431
D Prizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	0,575925	0,540014	0,59358565	0,496824717	0,652150095
E Snabdijevanje vodom; uklanjanje otpadnih voda, upravljanje otpadom te djelatnost sanacije okoliša	0,7675194	0,770138	0,807206367	0,813310503	1,056536474
F Građevinarstvo	0,5880568	0,582227	0,618821772	0,294714553	0,451496667
G Trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikala	0,5629094	0,622281	0,557438946	0,407411127	0,604862737
H Prevoz i skladištenje	0,1532449	0,173413	0,183791393	0,173985831	0,170355729
I Djelatnost pružanja smještaja te priprema i usluživanje hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo)	0,2386257	0,225154	0,244400171	0,233507686	0,319108427
J Informacije i komunikacije	1,4540601	1,240515	1,178742883	1,012724897	0,947326495
K Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	0,3328507	0,490913	0,274182332	0,412011869	0,383196386
L Poslovanje nekretninama	0,0912452	0,100645	0,221797468	0,217888827	0,112256251
M Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	0,1851137	0,243224	0,283585448	0,251136116	0,239500685
N Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	0,9965006	0,995309	0,917493727	0,806581359	1,07596779
O Javna uprava i odbrana; obavezno socijalno osiguranje	1,0466448	2,512214	2,994567839	3,585480753	2,181171655
P Obrazovanje	0,9398321	0,761503	0,65128336	0,505819179	0,528685446
Q Djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite	0,402559	0,37351	0,775659088	1,298198814	1,104068798
R Umjetnost, zabava i rekreacija	0,7943912	1,079602	0,875269071	0,587604947	0,714247051
S Ostale uslužne djelatnosti	0,385887	0,54947	0,705653999	0,618896006	0,663417878

Izvor: Fia.ba, obračun Zavod za planiranje razvoja KS

¹¹ EBIT – odnosi se na iskazivanje operativne dobiti prije umanjeanja za kamate i porez na dobit.

¹² Deprecijacija + amortizacija

Tabela 42. Detaljnije rangiranje djelatnosti poslovne izvrsnosti s prognostičkim očekivanjima

BUSINESS EXCELLENCE INDEX (BEX)	RANG POSLOVNE IZVRSNOSTI (BEX)	2014	2015	2016	2017	2018	KOMENTAR
4,01 - 6,00	Izvršno	Nema	Nema	Nema	Nema	Nema	U posmatranim godinama 2014., 2015., 2016., 2017. i 2018. ne postoje djelatnosti koje su poslovale izvršno. Tu spadaju djelatnosti koje posluju s vrhunskim rezultatima.
2,01 - 4,00	Vrlo dobro	Nema	Djelatnost O	Djelatnost O	Djelatnost O	Djelatnost O	Za razliku od 2014., u 2015., 2016., 2017. i 2018. godini se pojavljuje djelatnost O. Djelatnost O posluje vrlo dobro što se može očekivati i u sljedećem periodu ako menadžment nastavi sa unaprijeđenjima.
1,01 - 2,00	Dobro	Djelatnosti J, O	Djelatnosti J, R	Djelatnost J	Djelatnost J, Q	Djelatnost E, N, Q	Djelatnost J posluje dobro u cijelom posmatranom periodu (2014.-2017.). Djelatnost O posluje dobro u 2014. godini. U 2015. djelatnost R počinje da posluje dobro, a djelatnost Q u 2017. i 2018. godini. U 2018. godini djelatnost E i N počinju da posluju dobro. Poboljšanje se može očekivati samo ako se pristupi unaprijeđenjima.
0,00 - 1,00	Granično područje između dobrog i lošeg	Djelatnosti A, B, C, D, E, F, G, H, I, K, L, M, N, P, Q, R, S	Djelatnosti A, B, C, D, E, F, G, H, I, K, L, M, P, Q, S	Djelatnosti A, B, C, D, E, F, G, H, I, K, L, M, N, P, Q, R, S	Djelatnosti A, B, C, D, E, F, G, H, I, K, L, M, N, P, R, S	Djelatnosti A, B, C, D, F, G, H, I, J, K, L, M, P, R, S	U 2014., 2015., 2016., 2017 i 2018. godini djelatnosti A, B, C, D, F, G, H, I, L, M, P, R, S ostaju na istom na istom rangu poslovne izvrsnosti (granično područje između dobrog i lošeg), poslovna izvrsnost je pozitivna, ali nije zadovoljavajuća. Potrebno je pristupiti ozbiljnim unaprijeđenjima. Djelatnosti E, N i Q u 2018. godini prelaze na veći rang poslovanja tj. počinju da posluju dobro.
Manji od 0,00 (negativan)	Loše	Nema	Nema	Nema	Nema	Nema	U posmatranim godinama 2014., 2015., 2016., 2017. i 2018. u KS nisu postojale djelatnosti kojima je ugrožena egzistencija.

4.3.2 Analiza po djelatnostima

4.3.2.1 Industrija

Prema podacima Zavoda za informatiku i statistiku Kantona Sarajevo i Federalnog zavoda za statistiku, u protekloj 2019. godini industrija Kantona Sarajevo ostvarila je veći obim proizvodnje u odnosu na godinu ranije za 3,7%.

U okviru glavnih industrijskih grupacija u Kantonu Sarajevo u 2019. godini, u odnosu na 2018. godinu, rast proizvodnje zabilježen je u skoro svim grupacijama; intermedijarnim proizvodima (8,9%), proizvodnji kapitalnih proizvoda (7,1%), energetska industrija (1,5%) i trajni proizvodi za široku potrošnju (29,8%). S druge strane netrajni proizvodi za široku potrošnju bilježe smanjenje (1,9%).

Tabela 43. Indeksi glavnih industrijskih grupacija u KS i FBiH, 2019/2018.

Industrijske grupacije	Kanton Sarajevo	Federacija BiH
Intermedijarni proizvodi	108,9	95,5
Energija	101,5	95,1
Kapitalni proizvodi	107,1	98,1
Trajni proizvodi za široku potrošnju	129,8	106,1
Netrajni proizvodi za široku potrošnju	98,1	100,2

Posmatrajući indekse industrijske proizvodnje prema područjima i oblastima klasifikacione djelatnosti (KD) u 2019. godini u odnosu na 2018. godinu, u Kantonu Sarajevo, došlo je do pada na području vađenja ruda i kamena za 3,3%, također i na nivou Federacije BiH došlo je do pada istog za 0,9%.

Tabela 44. Indeksi industrijske proizvodnje prema područjima i odjeljcima KD-a u KS i FBiH, 2019/2018.

Područja KD 2010	Kanton Sarajevo	Federacija BiH
Vađenje ruda i kamena	96,7	99,1
Prerađivačka industrija	104,1	86,8
Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom i plinom	101,6	133,3

U Kantonu Sarajevo je proizvodnja prerađivačke industrije bila je veća za 4,1% u odnosu na proizvodnju iz 2018. godine. Kada je u pitanju proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom i plinom, u Kantonu Sarajevo je došlo do rasta obima proizvodnje za 1,6%, dok je i u FBiH zabilježen značajan rast 33,3% u 2019. godini u odnosu na prethodnu.

4.3.2.2 Prerađivačka industrija (C)

U periodu 2014.-2019. godine, u prerađivačkoj industriji indeksi su se kretali u rasponu od 96,4% do 106,0%. Najveće povećanje proizvodnje prerađivačke industrije zabilježeno je u 2017. godini u odnosu na 2016. godinu (9,2%), dok je u 2019. godine zabilježeno povećanje za 4,1%.

Indeksi industrijske proizvodnje u prerađivačkoj industriji u 2019. u odnosu na 2018. godinu najveći su u oblastima proizvodnja namještaja 29,8%, proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa 25,5% i proizvodnja baznih metala 20,4%.

Tabela 45.Indeksi prerađivačke industrije u Kantonu Sarajevo

Oblasti prerađivačke industrije		Indeks				
		<u>2015/2014</u>	<u>2016/2015</u>	<u>2017/2016</u>	<u>2018/2017</u>	<u>2019/2018</u>
PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA		96,4	96,8	109,2	106,0	104,1
10	Proizvodnja prehrambenih proizvoda	106	100,7	104,3	102	103,5
11	Proizvodnja pića	98,9	96,2	118,4	104,9	100
12	Proizvodnja duhanskih proizvoda	79,8	78,1	79,7	62,2	85,2
14	Proizvodnja odjeće	103,3	103,8	82,2	93,7	86,7
15	Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	98	86,6	120,4	91,7	74,3
16	Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja	89,5	83,8	123,5	82,9	86,5
18	Štampanje i umnožavanje snimljenih zapisa	117,4	132,7	102	81,3	81,1
19	Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	61,2	111,5	106,4	73,9	69,6
20	Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda	98,5	90	91	114,3	98,1
21	Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmace. Preparata	94,3	90,3	120,9	110,9	96,3
22	Proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa	96,8	122,2	106,9	117,5	125,5
23	Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	100,1	97,3	92,3	112,8	107,6
24	Proizvodnja baznih metala	263,2	121,9	152,8	192,3	120,4
25	Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim mašina i opreme	117,3	99,9	117	108,5	112,7
26	Proizvodnja računara te elektroničkih i optičkih proizvoda	69,2	81,1	-	97,4	116,7
27	Proizvodnja električne opreme	84,7	80,7	60,4	139,7	78,1
28	Proizvodnja mašina i uređaja,d.n.	74,5	86,7	15	166,8	102,6
29	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	79	99,3	109,8	109,1	104,0
31	Proizvodnja namještaja	73,4	112,2	103,5	96,7	129,8
32	Ostala prerađivačka industrija	110,6	78	101,3	75,1	84,4
33	Popravak i instaliranje mašina i opreme	177,1	118,4	53,2	118,5	85,0

U prethodnom periodu zabilježen je pad proizvodnje duhana, tako i u 2019. godini zabilježeno je najveće smanjenje proizvodnje duhana (37,8%). Djelatnost proizvodnje motornih vozila, prikolica i poluprikolica nastavlja sa trendom rasta svoje proizvodnje i u 2019. godini, gdje je zabilježen rast od 4,0% u odnosu na godinu ranije. Što se tiče djelatnosti proizvodnje hemikalija i hemijskih proizvoda samo u 2018. godini bilježi rast za 14,3%. U 2019. godini ostvareni obim proizvodnje bio je za 1,9% manji u odnosu na proizvodnju iz 2018. godine.

U proizvodnji računara te elektroničkih i optičkih proizvoda u 2019. godini zabilježen je rast obima proizvodnje za 16,7%, dok je nešto manji rast proizvodnje od 12,7% registrovan u proizvodnji gotovih metalnih proizvoda, osim mašina i opreme. Znatno manji rast proizvodnje od 30,4% i 29,6% ostvaren je kod djelatnosti proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda te proizvodnja kože i srodnih proizvoda. Ostala prerađivačka industrija ostvarila je za 15,6% manji obim proizvodnje u odnosu na 2018.godinu.

Štampanje i umnožavanje nastavila je sa negativnim trendom i u 2019. godini. U 2018. godini pad proizvodnje iznosio je 18,7%, a u 2019. godini obim proizvodnje je smanjen za 18,9%.

Djelatnost proizvodnje ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda u posljednje dvije godine postepeno je smanjivala svoj negativni trend i pokazivala je naznake oporavka, tako je u 2018. godini ostvarila povećanje od

12,8%, a u 2019. godini 7,6%. Proizvodnja pića je u decembru 2019. godine u odnosu na prosjek 2018. godine ostala nepromijenjena.

U okviru drvne industrije također su ostvareni negativni rezultati. Prerada drveta i proizvoda od drveta bilježi pad u proizvodnji od 13,5%. Proizvodnja prehrambenih proizvoda svake godine bilježi povećanje obima proizvodnje pa je tako bilo i u 2019. godini kada je proizvedeno 3,5% više proizvoda u odnosu na 2018. godinu.

4.3.2.3 Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija (D)

U 2018. godini, prema podacima FIA-e, u području proizvodnje, snabdijevanja električnom energijom, plinom, parom i klimatizacije, godišnje finansijske izvještaje predalo je 48 preduzeća. U izvještajnoj godini bilo je zaposleno 5.269 osoba, što je manje za 1,3% u odnosu na 2017. godinu.

U 2018. godini realizovano je 1.782 miliona KM prihoda što je za 14,7% manje nego predhodne godine, dok su ukupni poslovni rashodi iznosili 2.707 miliona KM i smanjeni su za 18,4% u odnosu na 2017. godinu.

Poslovni subjekti iz područja proizvodnje, snabdijevanja električnom energijom, plinom, parom i klimatizacije učestvuju sa 0,6% u ukupnom broju poslovnih subjekata na području Kantona Sarajevo i sa 4,7% učešća u ukupnom broju zaposlenih. Također, značajno je učešće od 9,5% u ukupnom prihodu i 18,6% u kapitalu koja su ostavili poslovni subjekti na području Kantona Sarajevo. Ostvarena neto dobit u ovoj djelatnosti za 2018. godinu iznosi 5,8 miliona KM i u odnosu na predhodnu godinu bilježi znatan porast i to za 8 puta.

4.3.2.4 Građevinarstvo (F)

Na području KS su sjedišta najvećih građevinskih kompanija u Federaciji BiH, a ukupno je u 2019. godini u ovoj djelatnosti bilo registrovano 904 pravnih lica, 64 jedinica u sastavu i 513 obrta. Zvanična statistika vrijednosti građevinskih radova za djelatnost građevinarstva vodi se samo na nivou Federacije BiH, zbog čega nedostaju detaljni statistički pokazatelji za građevinarstvo na nivou Kantona.

Oblast građevinarstva se statistički prati samo za državni nivo i nivo entiteta, tako da se ne može vršiti analiza u kantonalnim okvirima, iako je na Kantonu Sarajevo sjedište najjačih građevinskih kompanija u Federaciji BiH, pa i u državi.

Prema podacima FIA-e, u 2018. godini u sektoru građevinarstva u KS registrovano je 496 preduzeća, što je za 70 preduzeća, odnosno 16,4% više u odnosu na 2014. godinu. U 2018. godini u građevinarstvu je bilo zaposleno 6.117 osoba, što je za 15,3% manje nego 2014. godine.

Ostvareni prihodi za 2018. godinu su iznosili 768 miliona KM i u odnosu na 2014. godinu smanjeni su za 18,9% što ukazuje na smanjenu poslovnu aktivnost ovog područja. Poslovni rashodi su iznosili su 715 miliona i odnosu na 2014. godinu su smanjeni za 22,3%.

Poslovni subjekti iz oblasti građevinarstva učestvuju sa 6,5% u ukupnom broju poslovnih subjekata na području Kantona Sarajevo. Neto dobit ove djelatnosti u 2018. godini iznosila je 60,6 miliona KM i u

odnosu na 2014. godinu bilježi povećanje i to za 18,1%. Učešće neto dobiti u ukupnoj neto dobiti na području Kantona Sarajeva iznosila je 5,8%, učešće prihoda 4,0% i rashodi 4,0%. U 2018. godini ostvaren je gubitak od 100,4 miliona KM što bilježi povećanje u odnosu na 2014. godinu čak 5,9 puta kad je gubitak iznosio 17,9 miliona KM. Broj zaposlenih u ovoj oblasti učestvuje sa 5,5% u ukupnom broju zaposlenih na području Kantona Sarajevo.

4.3.2.5 Trgovina (G)

U trgovini na malo, na području Kantona Sarajevo u 2019. godini, ostvareno je 3,4 milijarde KM prometa (bez PDV-a), što je za 2,5% više u odnosu na promet ostvaren u 2018. godini. Ova stopa je prije svega rezultat povećanja prometa od prodaje alkohola i drugih pića (19,9%), zatim hljeba i peciva (6,6%), motornih goriva i maziva (4,4%), ostalih živežnih namirnica (3,9%), te duhanskih proizvoda (1,5%). Od trgovačkih struka, u kojima je zabilježen pad prometa u maloprodaji u 2019. godini u odnosu na 2018. godinu, izdvaja se pad prometa od 11,7% kod prodaje kozmetičkih proizvoda, zatim smanjenje prometa u nespecijalizovanim prodavnicama za 16,3%, smanjenje prometa od prodaje knjiga i časopisa za 19,7%, te pad prometa od 5,9% u apotekama i trgovinama sa medicinskim i ortopedskim proizvodima.

Trgovina je po broju zaposlenih, poslovnom prihodu i neto dobiti prva djelatnost u Kantonu Sarajevo, sa najvećim izdavanjima za javne potrebe na ime poreza i doprinosa. U trgovini na veliko i na malo u Kantonu Sarajevo u decembru 2019. godine, ukupno je bilo zaposleno 28.803 radnika, čija je prosječna neto plaća u istom mjesecu iznosila 897 KM, a u bruto iznosu sa doprinosima i porezom na plaću 1.384 KM. Nažalost, trgovina je jedna od privrednih grana sa najnižom prosječnom plaćom, koja je za 256 KM manja od prosječne isplaćene plaće u Kantonu Sarajevo u 2019. godini. U odnosu na godinu ranije, broj radnika u trgovinama u 2019. godini se povećao za 528 radnih mjesta (1,9%), dok je prosječna neto plaća viša za 56 KM.

U 2018. godini, u oblasti trgovine na veliko i malo, FIA-i je svoje završne finansijske izvještaje predalo 2.415 privredna subjekta, što je za 11,2% više u odnosu na 2014. godinu. U ovom sektoru je zaposleno 29.702 lica, što bilježi rast u odnosu na 2014. godinu za 19,0%.

U 2018. godini evidentirani su ukupni prihodi u iznosu od 9,3 milijarde KM, što je više za 9,4% u odnosu na 2014. godinu. Poslovni rashodi su iznosili su oko 9,1 milijarda KM i veći su za 8,1% u odnosu na 2014. godinu.

Prema ovim podacima poslovni subjekti iz oblasti trgovine imaju najveće učešće od 31,4% u ukupnom broju poslovnih subjekata na području Kantona Sarajevo. Učešće ukupnog prihoda ostvarenog na području Kantona Sarajevo iz oblasti trgovine je 49,7% i čini najveći dio ukupno ostvarenih prihoda, značajno učešće ove oblasti od 28,8% je i u ukupnoj neto dobiti ostvarenoj u Kantonu Sarajevo u 2018. godini. Ostvareni gubitak u 2018. godini iznosio je 302,8 miliona KM i u odnosu na 2014. godinu je

veći čak 2,7 puta. Od ukupnog broja zaposlenih na području Kantona Sarajevo najviše je zaposleno u oblasti trgovine 29.702 ili 26,7% učešća.

4.3.2.6 Prijevoz i skladištenje (H)

U 2018. godini, prema podacima FIA-e, u ovom sektoru je registrovano 286 preduzeća, što je manje za 1,4% u odnosu na prethodnu godinu. Broj zaposlenih iznosio je 10.827 i u odnosu na prethodnu godinu bilježi smanjenje za 0,6%..

U 2018. godini područje prijevoza i skladištenja je ostvarilo prihode u iznosu od 832,5 miliona KM, što je više za 5,5% u odnosu na 2017. u godinu. Poslovni rashodi su iznosili su 823 miliona i povećani su za 8,9% u odnosu na prošlu godinu.

Prema ovim podacima poslovni subjekti iz oblasti prijevoza i skladištenja imaju učešće od 3,7% u ukupnom broju poslovnih subjekata na području Kantona Sarajevo. Također, značajno je učešće od 4,4% u ukupnom prihodu i 4,3% neto dobiti ostvarenoj na području Kantona Sarajevo. Broj zaposlenih u ovoj oblasti učestvuje sa 9,7% u ukupnom broju zaposlenih na području Kantona Sarajevo.

4.3.2.7 Turizam i ugostiteljstvo (I)¹³

Prema podacima Finansijsko-informatičke agencije registrovano je 338 preduzeća koja se bave djelatnošću pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo) i u 2018. godini ostvarila su prihod od 194 miliona KM i rashod od 177 miliona KM. Ostvarena neto dobit u 2018. godini je veća u odnosu na 2017. godinu za 29,6%. Gubitak u 2018. godini je iznosio 41,3 miliona KM, što u odnosu na prethodnu godinu bilježi smanjenje za 10,0%. Broj zaposlenih u hotelijerstvu i ugostiteljstvu u 2018. je 3.848 i povećao se u odnosu na 2017. godinu za 1,3%.

Turizam je veoma značajan faktor razvoja ukupne svjetske ekonomije. Ova djelatnost učestvuje sa 3,8% u svjetskom BDP, turizam je sektor koji zapošljava najveći broj ljudi na svijetu (8,3% zaposlenih u svijetu), učestvuje sa 12% u svjetskom izvozu robe i usluga i apsorbira 9,4% ukupnih investicija u svijetu.

Kanton Sarajevo ima značajne resurse i aspiracije u turizmu, koji sve više postaje respektabilna privredna grana. Sarajevski kanton predstavlja veoma zanimljivu turističku top destinaciju, kao rezultat geografskog položaja, izuzetnih prirodnih ljepota, kulturnih, historijskih i multietničkih vrijednosti i prirodnih klimatskih uvjeta.

Prema podacima Zavoda za informatiku i statistiku Kantona Sarajevo, u decembru 2019. godine, registrovano je ukupno 171 poslovne jedinice (hoteli, moteli, domaćinstva, pansioni i ostala prenoćišta) sa smještajnim kapacitetima, što je više za 3,0% u odnosu na prethodnu godinu. Najveće povećanje poslovnih jedinica bilježe općine Centar, Ilidža i Hadžići. Dok smanjenje u 2019. godini bilježe općine Stari Grad i Novo Sarajevo.

¹³ *Detaljni Izvještaj o turizmu, vidjeti na stranici Zavoda za planiranje razvoja KS, Turizam na području KS u periodu od 2013-2019.godine.

Tabela 46.Osnovni podaci o turizmu u KS

Godina	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Indeks 2019/2018
Broj smještajnih kapaciteta	65	95	134	163	166	171	103,0
Broj soba	3.315	3.261	5.032	5.418	5.688	6.053	106,4
Broj ležaja	5.659	6.354	10.661	11.831	12.531	13.529	108,0
Broj turista	291.712	364.171	407.567	482.494	570.795	667.756	117,0
Broj noćenja	558.564	692.957	822.045	967.372	1.113.419	1.309.113	117,6
Iskorištenost kapaciteta	27	29,9	21,1	22,4	24,3	26,5	109,1
Prosječna dužina boravka	1,9	1,9	2	2	2	2	98,0

Izvor: Izvještaj o turizmu na području KS; Zavod za planiranje razvoja KS; Federalni zavod za statistiku

Smještajni kapaciteti raspolažu sa 6.053 sobe, što je za 6,4% više nego prethodne godine. Povećanje u 2019. u odnosu na prethodnu godinu imaju sve općine na području Kantona Sarajevo, osim općine Stari grad gdje je zabilježeno smanjenje.

U smještajnim kapacitetima ima 13.529 ležaja, odnosno 8,0% više nego prethodne godine. Povećanje broja ležaja bilježi skoro sve općine u Kantonu Sarajevo, osim općine Stari Grad. Najveće povećanje bilježi općina Novo Sarajevo i Novi Grad.

Kanton Sarajevo u 2019. godini posjetilo je ukupno 667.756 turista, više za 17,0% nego prethodne godine, pri čemu je rast stranih turista iznosio 16,5%, a domaćih turista 20,4%. Povećanje u 2019. u odnosu na prethodnu godinu bilježe sve općine Kantona Sarajevo izuzev općina Vogošća koja bilježi smanjenje.

Turisti u 2019. godini su ostvarili ukupno 1.309.113 noćenja u Kantonu Sarajevo, više za 17,6% nego 2018. godine, pri čemu je rast noćenja stranih turista iznosio 17,1%, a domaćih turista 21,7%. Posmatrano po općinama najveće povećanje broja noćenja u 2019. ostvareno je u svim općinama u Kantonu Sarajevo, a najveće povećanje je zabilježeno u općinama Novi grad i Hadžići.

U Kantonu Sarajevo u 2019. godini iskorištenost kapaciteta iznosila je 26,5% i veća je od iskorištenosti u 2018 godini. kada je iznosila 24,3%. Povećanje iskorištenosti kapaciteta u odnosu na prethodnu godinu bilježe skoro sve općine osim općine Vogošća.

U 2019. godini prosječna dužina boravaka turista u Kantonu Sarajevo je 2,0 i ostala je ista u odnosu na prethodnu godinu. Posmatrano po općinama u Novom Gradu i Novom Sarajevu je došlo do povećanja u 2019. u odnosu na 2018. godinu, dok je u ostalim općinama zabilježeno smanjenje u odnosu na prethodnu godinu.

Najveći broj posjeta stranih turista u Kantonu Sarajevo ostvarili su turisti iz Ujedinjenih Arapskih Emirata, Turske, Hrvatske, Srbije, Slovenije itd.

4.3.2.8 IKT sektor – Informacije i komunikacije (J)

Prema podacima FIA-e, broj pravnih lica u Kantonu Sarajevo u oblasti informacija i komunikacija u 2018. godini iznosio je 505 i bilježi povećanje u odnosu na prethodnu godinu za 5,2%. U 2018. godini u ovom sektoru je zaposleno 10.625 lica, što je za 5,1% veći broj zaposlenih nego u 2017. godini.

U 2018. godini ostvareni su prihodi u visini od 1.227 miliona KM, što je veće za 4,1% u odnosu na prethodnu godinu. Poslovni rashodi su iznosili su 1.152 miliona i veći su za 6,9% u odnosu na prošlu godinu.

Prema ovim podacima poslovni subjekti iz oblasti informacija i komunikacija imaju učešće od 6,6% u ukupnom broju poslovnih subjekata na području Kantona Sarajevo. Također, značajno je učešće od 11,3% u neto dobiti i 6,6% u ukupnom prihodu ostvarenom na području Kantona Sarajevo. Broj zaposlenih u ovoj oblasti učestvuje sa 9,5% u ukupnom broju zaposlenih na području Kantona Sarajevo.

Rang poslovne izvrsnosti prema bex indexu za djelatnost informacije i komunikacije pokazuje da u cijelom posmatranom periodu IKT sektor posluje dobro (1,01-2,00), osim u 2018. kada je poslovanje na granici dobrog i lošeg (bex indeks 0,947326495).

4.3.2.9 Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja (K)

U 2018. godini, prema podacima FIA-e, u ovom sektoru je registrovano 68 preduzeća, što bilježi smanjenje u odnosu na prethodnu godinu za 1,5%. Broj zaposlenih iznosio je 476 i u odnosu na prethodnu godinu broj zaposlenih se povećao za 45 ili 10,4%.

U 2018. godini područje finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja je ostvarilo prihode u iznosu od 67 miliona KM, i zabilježen je pad prihoda za razliku od 2017. godine i to za 6,9%. Poslovni rashodi su iznosili 55 miliona KM i bilježe smanjenje za 3,5%.

Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja prema rangu poslovne izvrsnosti bex indexa u cijelom posmatranom periodu posluju na granici dobrog i lošeg (0,00-1,00).

4.4 Komunalna privreda

4.4.1 Poslovanje kantonalnih javnih komunalnih preduzeća i javnih komunalnih preduzeća¹⁴

Zbog značaja i nagomilanih problema komunalne privrede u Kantonu, posebno su dati osnovni elementi poslovanja kantonalnih javnih komunalnih preduzeća i javnih komunalnih preduzeća (KJKP i JKP) u 2014., 2015., 2016., 2017., 2018. i 2019. godini. Kantonalna javna komunalna preduzeća u KS su: Vodovod i kanalizacija, Sarajevogas, Toplane, Rad, Park, Pokop, Tržnice i pijace i Gras, a javna komunalna preduzeća su: Vodostan Ilijaš, Komunalac Hadžići i JKP Trnovo, Trnovo.

Kantonalna javna komunalna preduzeća i komunalna javna preduzeća (KJKP i JKP) kontinuirano posluju u otežanim (teškim) uslovima poslovanja i taj trend se nastavlja iz godine u godinu. U svim izvještajima o poslovanju, preduzeća ističu neekonomске cijene usluga, visoke cijene ulaznih osnovnih materijala, otežanu naplatu, velika potraživanja, općenito slabu likvidnost i druge probleme koji se ponavljaju, a što utiče i na rezultat poslovanja. Pored svih ovih uzroka i dugogodišnjih neriješenih problema sva KJKP-a i JKP-a svoju osnovnu funkciju realizuju.

¹⁴ Detaljnije podatke o poslovanju komunalne privrede vidjeti na web. stranici Zavoda za planiranje razvoja KS: „Informacija o poslovanju kantonalnih javnih komunalnih preduzeća i javnih komunalnih preduzeća za 2017“¹⁴

U narednoj tabeli dati su ukupni osnovni pokazatelji poslovanja KJKP i JKP od 2014. godine do 2019. godine.

Tabela 47. Osnovni pokazatelji poslovanja JKP-a u Kantonu Sarajevo

Elementi	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Indeks 2019/2018
Ukupni prihodi u KM	293.145.694	313.239.107	299.081.677	310.612.466	313.697.742	331.191.338	105,6
Ukupni rashodi u KM	361.594.102	375.728.730	339.673.651	345.248.475	341.878.013	356.453.552	104,3
Dobit u poslovanju u KM	220.722	483.249	3.582.368	6.757.979	9.361.142	6.707.177	71,6
Neto-dobit u KM	194.815	438.048	3.201.769	3.188.271	8.252.973	5.768.533	69,9
Gubitak u KM	68.669.130	62.972.872	44.174.342	41.393.988	37.541.413	31.969.391	85,2
Poslovna sredstva u KM	1.501.327.833	1.609.378.895	1.642.963.286	1.640.896.473	1.627.266.009	1.615.047.343	99,2
Kapital u KM	918.930.166	921.811.867	909.213.839	894.301.799	885.572.617	879.119.700	99,3
Prosječan broj zaposlenih na temelju sati rada	5.173	4.998	4.904	4.860	4.818	4.778	99,2
Sredstva iz budžeta KS	37.534.146	44.794.410	49.071.537	56.941.404	47.918.201	54.116.107	112,9

Komunalna preduzeća u KS u 2019. godini ostvarila su ukupan prihod od 331.191.338 KM koji je veći za 5,6% u odnosu na 2018. godinu. U istom periodu, ostvareni ukupni rashodi iznose 356.453.552 KM i veći su za 4,3% u odnosu na 2018. godinu.

Dobit u poslovanju na dan 31.12.2019. godine iznosi 6.707.177 KM koju su ostvarila skoro sva kantonalna javna komunalna preduzeća, osim Vodovoda i kanalizacije i Gras-a, a neto dobit ostvarena je u ukupnom iznosu od 5.768.533 KM. I dobit i neto dobit bilježe smanjenje u 2019. godini u odnosu na prošlu.

Gubitak na dan 31.12.2019. godine ostvarila su dva KJKP-a (Vodovod i kanalizacija i Gras) u iznosu 31.969.391 KM i manji je za 14,8% u odnosu na 2018. godinu. Treba istaći da je gubitak u ovom periodu u kontinuiranom padu. U ukupnom gubitku KJKP-a u 2019. godini, ostvareni gubitak KJKP Gras ima udio od 64,9% (20.754.211 KM).

Cijene komunalnih usluga bile su predmet brojnih analiza i u svim izvještajima preduzeća ističu da posluju po cijenama koje nisu dovoljne da pokriju troškove poslovanja i da se ne primjenjuje član 23. Zakona o komunalnim djelatnostima KS.

U toku 2019. godine u svim komunalnim preduzećima bilo je ukupno 4.778 zaposlenih na temelju sati rada. U odnosu na prethodnu godinu zaposlenost je manja za 0,8%.

Ukupna poslovna sredstva (aktiva) javnih komunalnih preduzeća na dan 31.12.2019. godine iznose 1.615.047.343, što je za 0,8% manje u odnosu na 2018. godinu.

Tabela 48. Indeksi 2018/2017. osnovnih pokazatelja poslovanja po KJKP i JKP u KS

R. br.	KJKP i JKP	Ukupni prihodi	Ukupni rashodi	Dobit u poslovanju	Neto dobit	Gubitak	Poslovna sredstva	Kapital	Pros. broj zap. na t. sati rada	Prosječna mj. neto plaća.
1.	Vodovod i kanalizacija	104,8	98,7			63,0	97,0	91,1	100,6	111,8
2.	Sarajevogas	109,8	110,2			0,0	98,7	109,2	100,6	107,1
3.	Toplane	114,9	99,1			0,0	94,7		99,4	106,7
4.	Rad	101,5	101,9	32,2	59,5		168,2	208,2	96,3	107,8
5.	Park	119,8	110,4			0,0	98,4	87,6	77,7	103,6
6.	Pokop	96,4	101,6	26,5	2.837,7		96,0	137,7	94,1	107,9
7.	Tržnice i pijace	94,9	104,9	154,9	158,8		107,2	110,6	101,2	95,0
8.	Vodostan	100,3	99,4			0,0	256,9	171,8	97,6	118,0
9.	Komunalac	107,1	110,8	13,0	76,6		93,5	109,7	144,1	133,3
10.	Trnovo	126,5	130,5			0,0	235,8		181,8	97,1
11.	Gras	117,0	107,0			60,2	158,1		81,2	102,0
	Ukupno	105,6	104,3	71,6	69,9	85,2	99,2	99,3	99,2	112,9

Dinamičke promjene osnovnih pokazatelja poslovanje svih preduzeća date su preko indeksa 2019/2018. godine.

U periodu 2018.-2019. godine ukupni prihodi su veći kod skoro svih KJKP-a i JKP-a, osim u Pokopu i Radu gdje su ukupni prihodi smanjeni za 3,6% odnosno 5,1% u odnosu na prethodnu godinu.

Smanjenje rashoda u 2019. godini bilježe smo tri preduzeća Vodovod i kanalizacija, Toplane i Vodostan. Dok je rast rashoda ostvaren je kod preduzeća Sarajevogas, Rad, Park, Pokop, Tržnice i pijace, Komunalac, Trnovo i Gras.

Dobit u poslovanju (dobit prije oporezivanja) ostvarila su sva preduzeća osim KJKP Vodovod i kanalizacija i GRAS.

Prosječna mjesečna plaća u 2019. godini u KJKP-a i JKP-a je povećana u odnosu na 2018. godinu, samo je kod Tržnice i pijace i Trnovo blago smanjena.

Kanton Sarajevo sufinansira komunalna preduzeća, u 2019. godini izdvojeno je iz Budžeta KS 54.116.107 KM za sva preduzeća, što je u odnosu na izdvajanja u 2018. više za 12,9%.

Tabela 49. Odnos sredstava Budžeta KS i ukupnih prihoda JKP-a

R. br.	JKP	Učešće Budžeta KS u ukupnim prihodima JKP-a (%)					
		2014	2015	2016	2017	2018	2019
1.	Vodovod i kanalizacija	1,2	1,2	4,8	18,5	4,6	5,3
2.	Sarajevogas	0,0	5,7	2,6	2,0	2,3	2,3
3.	Toplane	1,6	3,1	7,1	7,3	3,5	3,1
4.	Rad	20,8	20,8	20,2	19,2	18,3	16,2
5.	Park	77,4	72,8	73,1	65,0	64,5	51,1
6.	Pokop	46,2	46,5	61,4	46,8	36,2	39,2
7.	Tržnice i pijace	0,0	0,0	4,6	5,0	0,0	0,0
8.	Vodostan	28,3	21,2	17,8	16,3	22,7	21,3
9.	Komunalac	14,5	8,7	7,9	7,1	11,9	10,9
10.	Trnovo	20,2	10,1	6,6	20,3	66,1	46,4
11.	Gras	43,8	44,8	52,8	61,6	60,5	68,2
	Ukupno	12,8	14,3	16,4	18,3	15,3	16,3

Sredstva budžeta u prihodima preduzeća, dominantna su kod GRAS-a, Parka i Trnova.

5. Društveni razvoj

5.1 Obrazovanje

Predškolsko obrazovanje

U Kantonu Sarajevo u 2019. godini, bilo je 61 predškolske ustanove, predškolskim obrazovanjem je obuhvaćeno 5.001 djece Kantona Sarajevo.

U odnosu na 2018. godinu u Kantonu Sarajevo 2019. može se uočiti povećanje broja predškolskih ustanova za 15,1% kao i povećanje broja djece obuhvaćene predškolskim obrazovanjem za 19,0%.

Tabela 50. Uporedni pokazatelji predškolskog obrazovanja

Područje	Ustanove							Broj djece						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Indeks 2019/2018	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Indeks 2019/2018
KS	45	51	52	52	53	61	115,1	4.003	3.856	4.206	4.221	4.204	5.001	119,0
FBiH	173	190	197	197	195	190	97,4	12.737	13.268	14.405	15.093	15.722	13.268	84,4
KS u FBiH (%)	26	26,8	26,4	26,4	27,2	32,1	118,0	31,4	29,1	29,2	28	26,7	37,7	141,2

Osnovno obrazovanje

Na početku 2019/2020. školske godine, na području Kantona Sarajevo djeluje 92 škola redovnog devetogodišnjeg osnovnog obrazovanja sa 1.671 odjeljenja, koje pohađa 37.423 učenika i u kojima nastavu obavlja 2.738 nastavnika.

Tabela 51. Uporedni pokazatelji osnovnog obrazovanja (škole i odjeljenja)

Područje	škole						odjeljenja							
	školska						Indeks 2019 2018	školska						Indeks 2019 2018
	<u>2014</u> 2015	<u>2015</u> 2016	<u>2016</u> 2017	<u>2017</u> 2018	<u>2018</u> 2019	<u>2019</u> 2020		<u>2014</u> 2015	<u>2015</u> 2016	<u>2016</u> 2017	<u>2017</u> 2018	<u>2018</u> 2019	<u>2019</u> 2020	
KS	96	96	98	97	97	100	103,1	1.690	1.658	1.634	1.692	1.676	1.733	103,4
redovno	88	88	90	89	89	92	103,4	1.642	1.610	1.587	1.635	1.615	1.670	103,4
specijalno	4	4	4	4	4	4	100,0	48	48	47	57	61	63	103,3
dopunsko	4	4	4	4	4	4	100,0							
FBiH	1.179	1.175	1.147	1.155	1.126	1.107	98,3	9.863	9.797	9.589	9.540	9.562	9.442	98,7
redovno	1.109	1.105	1.078	1.066	1.058	1.042	98,5	9.745	9.682	9.482	9.415	9.428	9.310	98,7
specijalno	28	27	27	23	23	21	91,3	118	115	107	125	134	132	98,5
dopunsko	42	43	42	43	45	44	97,8							
KS u FBiH (%)	8,1	8,2	8,5	8,4	8,6	9,0	105,0	17,1	16,9	17	17,7	17,5	18,4	104,9
redovno	7,9	8	8,3	8,3	8,4	8,8	105,1	16,8	16,6	16,7	17,4	17,1	17,9	104,9
specijalno	14,3	14,8	11,1	17,4	17,4	19,0	109,5	40,7	41,7	43,9	45,6	45,5	47,7	104,9
dopunsko	9,5	9,3	9,5	9,3	8,9	9,1	102,1							

Tabela 52. Uporedni pokazatelji osnovnog obrazovanja (učenici i nastavnici)

Područje	učenici						nastavnici							
	školska						Indeks 2019 2018	školska						Indeks 2019 2018
	2014	2015	2016	2017	2018	2019		2014	2015	2016	2017	2018	2019	
	2015	2016	2017	2018	2019	2020		2015	2016	2017	2018	2019	2020	
KS	37.487	37.714	38.585	37.372	38.486	39.147	101,7	2.791	2.689	2.728	2.267	2.894	2.945	101,8
redovno	35.889	35.982	36.490	37.077	36.535	37.423	102,4	2.584	2.500	2.551	2.075	2.661	2.738	102,9
specijalno	244	244	738	295	295	253	85,8	90	75	64	78	116	82	70,7
dopunsko	1.354	1.488	1.357	1.377	1.656	1.471	88,8	117	114	113	114	117	125	106,8
FBiH	201.690	198.120	196.980	185.605	190.250	185.934	97,7	16.224	15.374	15.614	15.272	15.960	15.908	99,7
redovno	194.867	191.210	188.430	185.032	182.986	179.050	97,8	15.461	14.773	15.024	15.128	15.296	15.283	99,9
specijalno	524	524	2086	573	563	492	87,4	195	135	129	144	184	146	79,3
dopunsko	6.299	6.386	6.464	6.855	6.701	6.392	95,4	568	466	461	464	480	479	99,8
KS u FBiH (%)	18,6	19	19,6	20,1	20,2	21,05	104,2	17,2	17,5	17,5	14,8	18,1	18,5	102,3
redovno	18,4	18,8	19,4	20	20	20,90	104,5	16,7	16,9	17	13,7	17,4	17,9	103,0
specijalno	46,6	46,6	35,4	51,5	52,4	51,42	98,1	46,2	55,6	49,6	54,2	63	56,2	89,1
dopunsko	21,5	23,3	21	20,1	24,7	23,01	93,2	20,6	24,5	24,5	24,6	24,4	26,1	107,0

U osnovnom obrazovanju Kantona Sarajevo u školskoj 2019/2020. godini u odnosu na 2018/2019., povećan je broj odjeljenja za 3,4%, broj učenika za 1,7% kao i broj nastavnika za 1,8%, a broj škola bilježi povećanje za 3,1%.

Na početku školske 2019/2020. godine, u školama osnovnog obrazovanja na području Kantona Sarajevo ima ukupno 3.629 računara, od kojih 1.932 računara za učenike. Osnovne škole raspolažu sa 3.468 računara sa pristupom internetu, od kojih 1.859 za učenike.

Tabela 53. Opremljenost računarima u osnovnom obrazovanju

Godina	Područje	Broj		Broj računara		Broj računara za učenike	
		škola	učenika	ukupno	sa pristupom internetu	ukupno	sa pristupom internetu
2014	KS	92	36.133	2.218	1.560	1.243	881
	FBiH	1.137	195.391	9.491	5.362	6.312	3.239
2015	KS	96	37.721	2.919	2.310	1.759	1.356
	FBiH	1.148	197.497	10.867	7.123	7.508	4.487
2016	KS	94	36.789	2.942	2.278	1.868	1416
	FBiH	1.105	189.019	10.965	7.340	7.626	4.687
2017	KS	93	37.372	3.332	2.698	2.195	1.751
	FBiH	1.112	186.178	11.734	8.378	8.280	5.572
2018	KS	97	38.486	3.350	2.985	1.874	1.645
	FBiH	1.126	190.250	12.201	9.157	8.203	5.711
2019	KS	100	39.147	3.629	3.468	1.932	1.859
	FBiH	1.107	185.934	12.429	9.857	8.129	6.034

U školama osnovnog obrazovanja u 2019. prosječan broj računara po školi je 36,3. Prosječan broj učenika po računarima je 20,3, dok broj učenika sa pristupom internetu iznosi 21,1.

Tabela 54. Osnovno obrazovanje, izvedeni pokazatelji (%)

Godina	Broj računara(ukupno)/ škole		Broj učenika/ računaru (za učenike)		Broj učenika/ pristup internetu (za učenike)	
			računaru (za učenike)		pristup internetu (za učenike)	
	KS	FBiH	KS	FBiH	KS	FBiH
2014	24,1	8,3	29,1	31,0	41,0	60,3
2015	30,4	9,5	21,4	26,3	27,8	44,00
2016	31,3	9,9	19,7	24,8	26,0	40,3
2017	35,8	10,6	17,0	22,5	21,3	33,4
2018	34,2	10,8	20,5	23,2	23,4	33,3
2019	36,3	11,2	20,3	22,9	21,1	30,8

Srednje obrazovanje

Srednje obrazovanje se odvija kroz redovno srednje obrazovanje, specijalno srednje obrazovanje i vjerske škole. Na početku 2019/2020. školske godine, u Kantonu Sarajevo radi 40 škola srednjeg obrazovanja, 36 za redovno, 3 za specijalno srednje obrazovanje i 1 vjerska škola.

Škole pohađa 14.737 učenika, 14.127 redovno, 121 specijalno srednje obrazovanje i 489 učenik vjerske škole. Nastavu obavlja 1.587 nastavnika, 1.503 u školama redovnog srednjeg obrazovanja, 53 u školama specijalnog srednjeg obrazovanja i 31 nastavnika u vjerskim školama.

U toku školske 2019/2020. godine broj škola srednjeg obrazovanja u Kantonu Sarajevo odnosu na 2018/2019. godinu se povećao za 2,6% ili jednu više školu u odnosu na prethodnu godinu, broj odjeljenja se povećao za 0,7%, broj nastavnika se povećao također za 2,9%, dok broj učenika bilježi smanjenje za 3,7% u odnosu na godinu prije.

Tabela 55. Uporedni pokazatelji srednjeg obrazovanja (škole i odjeljenja)

Područje	škole							odjeljenja						
	školska						Indeks 2019 2018	školska						Indeks 2019 2018
	2014 2015	2015 2016	2016 2017	2017 2018	2018 2019	2019 2020		2014 2015	2015 2016	2016 2017	2017 2018	2018 2019	2019 2020	
KS	36	39	39	39	39	40	102,6	796	771	703	703	673	678	100,7
redovno	32	35	35	34	35	36	102,9	753	729	663	662	632	638	100,9
specijalno	3	3	3	4	3	3	100,0	27	26	24	25	25	24	96,0
Vjerske škole	1	1	1	1	1	1	100,0	16	16	16	16	16	16	100,0
FBiH	213	213	213	213	214	216	100,9	4.084	4.020	3.794	3.788	3.684	3.678	99,8
redovno	195	196	196	196	198	199	100,5	3.955	3.893	3.676	3.654	3.552	3.545	99,8
specijalno	12	11	11	11	10	11	110,0	53	52	50	54	51	50	98,0
Vjerske škole	6	6	6	6	6	6	100,0	76	75	68	80	81	83	102,5
KS u FBiH (%)	16,9	18,3	18,3	18,3	18,2	18,5	101,8	19,5	19,2	18,5	18,6	18,3	18,4	100,7

Tabela 56. Uporedni pokazatelji srednjeg obrazovanja (učenici i nastavnici)

Područje	učenici							nastavnici						
	školska						Indeks 2019 2018	školska						Indeks 2019 2018
	2014	2015	2016	2017	2018	2019		2014	2015	2016	2017	2018	2019	
	2015	2016	2017	2018	2019	2020		2015	2016	2017	2018	2019	2020	
KS	17.904	16.148	15.285	15.926	15.307	14.737	96,3	1.704	1.592	1.472	1.545	1.543	1.587	102,9
redovno	17.274	15.530	14.663	15.294	14.677	14.127	96,3	1.621	1.516	1.393	1.467	1.463	1.503	102,7
specijalno	152	153	131	133	143	121	84,6	53	48	49	49	50	53	106,0
Vjerske škole	478	465	491	499	487	489	100,4	30	28	30	29	30	31	103,3
FBiH	96.331	87.813	82.675	81.454	76.463	73.029	95,5	8.748	8.748	8.568	8.564	8.401	8.516	101,4
redovno	93.909	85.429	80.279	78.970	74.039	70.656	95,4	8.489	8.491	8.316	8.298	8.132	8.235	101,3
specijalno	289	280	257	255	244	234	95,9	78	75	78	82	78	82	105,1
Vjerske škole	2.133	2.104	2.139	2.229	2.180	2.139	98,1	181	182	174	184	191	199	104,2
KS u FBiH (%)	18,6	18,4	18,5	19,6	20	20,2	100,9	19,5	18,2	17,2	18	18,4	18,6	101,3

Na početku školske 2018/2019. godine u školama srednjeg obrazovanja (redovno, specijalno i vjersko) na području Kantona Sarajevo ima ukupno 2.363 računara, od kojih 1.640 računara za učenike. Srednje škole raspolažu sa 2.108 računara sa pristupom internetu, od kojih 1.449 za učenike.

Tabela 57. Opremljenost računarima u srednjem obrazovanju

Godina	Područje	Broj		Broj računara		Broj računara za učenike	
		škola	učenika	ukupno	sa pristupom internetu	ukupno	sa pristupom internetu
2014	KS	40	18.534	2.325	1.850	1.617	1.246
	FBiH	213	98.753	8.151	6.212	5.932	4.423
2015	KS	39	16.148	2.874	2.473	2.072	1.796
	FBiH	213	87.813	9.652	7.636	7.061	5.517
2016	KS	39	15.374	2.451	2.105	1.615	1.349
	FBiH	213	85.071	8.915	7.120	6.447	5.005
2017	KS	39	16.558	2.507	2.215	1.729	1.557
	FBiH	230	83.938	9.064	7.364	6.645	5.294
2018	KS	39	15.307	2.363	2.108	1.640	1.449
	FBiH	214	76.463	9.161	7.602	6.724	5.453

Tabela 58. Srednje obrazovanje, izvedeni pokazatelji (%)

Godina	Broj računara(ukupno)/ škole		Broj učenika/ računaru (za učenike)		Broj učenika/ pristup internetu (za učenike)	
	KS	FBiH	KS	FBiH	KS	FBiH
2014	58,1	38,3	11,5	16,6	14,9	22,3
2015	73,7	45,3	7,8	12,4	9,0	15,9
2016	62,8	41,9	9,5	13,2	11,4	17,0
2017	64,3	39,4	9,6	12,6	10,6	15,9
2018	60,6	42,8	9,3	11,4	10,6	14,0

U školama srednjeg obrazovanja prosječan broj računara po školi je 60,6. Prosječan broj učenika po računaru je 9,3, dok broj učenika/pristup internetu iznosi 10,6.

Visoko obrazovanje

U Sarajevu u 2019/2020. školskoj godini djeluje 32 visokoškolske ustanove, od toga je na Univerzitetu u Sarajevu 28 visokoškolskih ustanova i 4 su privatne visokoškolske ustanove.

U Sarajevu je u 2019/2020. upisano 25.997 studenata, od toga je na Univerzitetu u Sarajevu 23.440 studenata ili 90,2% (od čega je 18.663 redovnih ili 79,6%), dok je na privatnim visokoškolskim ustanovama upisano 2.557 studenta ili 9,8% (od čega je 2.449 redovnih ili 95,8%).

U školskoj 2019/2020. godini u Sarajevu broj studenata na visokoškolskim ustanovama je smanjen za 8,0% u odnosu na 2018/2019. godinu. Broj studenata na privatnim visokoškolskim ustanovama takođe bilježi smanjenje za 22,2% u Kantonu Sarajevo.

Tabela 59. Broj visokoškolskih ustanova, studenata i nastavnika

Područje	Školska godina	Broj ustanova	Upisani studenti	Nastavnici
KS	2014/15	36	34.069	2.090
	2015/16	36	34.673	2.065
	2016/17	36	32.214	2.061
	2017/18	37	28.755	2.120
	2018/19	32	28.253	2.132
	2019/20	32	25.997	2.050
	Indeks 2019/20	100,0	92,0	96,2
FBiH	2014/15	119	71.873	6.531
	2015/16	119	72.112	6.400
	2016/17	123	69.345	7.027
	2017/18	121	64.902	7.200
	2018/19	94	61.526	7.061
	2019/20	92	55.914	6.798
	Indeks 2019/20	97,9	90,9	96,3

5.2 Socijalna zaštita

Socijalna zaštita je djelatnost usmjerena na osiguranje socijalne sigurnosti građana i njihovih porodica u stanju socijalne potrebe. Materijalna pomoć se izdvaja na osnovu Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom (u daljem tekstu Zakon).

U toku 2019. godine registrirano je ukupno 30.550 korisnika prava za koje se izdvajaju finansijska sredstva po osnovu zakona, što predstavlja 7,3% stanovnika Kantona Sarajevo. U odnosu na 2018. godinu, smanjen je broj korisnika oblika materijalne pomoći zaštite po osnovu zakona za 11,4%.

Tabela 60. Pregled korisnika socijalne zaštite, civilnih žrtava rata i zaštiti porodica sa djecom, mjesečni prosjek

Kategorije	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Indeks 2019/2018
Korisnici	45.290	39.843	37.624	35.763	34.464	30.550	88,6
Naknada u KM, mjesečno	5.199.909	4.858.508	4.861.970	4.917.546	5.007.062	4.939.330	98,6
Prosječno mjesečno po korisniku u KM	114,8	121,9	129,2	137,5	145,3	161,7	111,3

Najveći broj korisnika socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom je u općini Novi Grad, odnosno ukupno 8.486 korisnika materijalne pomoći zaštite po osnovu zakona što je u odnosu na 2018. godinu manje za 8,0%. Najveći broj korisnika po broju stanovnika je u općini Trnovo (20,6%), a najmanji u općini Centar (5,8%).

Tabela 61. Broj korisnika oblika materijalne pomoći zaštite po osnovu zakona, mjesečni prosjek

Općina	Broj korisnika						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Indeks 2019/2018
Stari Grad	3.915	3.398	3.272	3.143	3.082	2.813	91,3
Centar	4.647	4.000	3.795	3.660	3.433	3.079	89,7
Novo Sarajevo	5.451	4.686	4.401	4.290	4.154	3.785	91,1
Novi Grad	12.205	10.802	10.261	9.593	9.222	8.486	92,0
Ilidža	7.989	7.045	6.524	6.128	6.013	5.303	88,2
Hadžići	3.402	3.027	2.921	2.958	2.906	2.374	81,7
Vogošća	3.369	2.938	2.818	2.693	2.501	2.046	81,8
Ilijaš	3.750	3.458	3.182	2.883	2.755	2.283	82,9
Trnovo	419	335	312	296	283	271	95,8
Ukupno općine	45.147	39.689	37.486	35.644	34.349	30.440	88,6
Ostalo (ljekarske komisije)	143	154	137	119	115	110	95,7
Ukupno Kanton	45.290	39.843	37.623	35.763	34.464	30.550	88,6

Tabela 62. Godišnja finansijska sredstva oblika materijalne pomoći zaštite po osnovu zakona

Općina	Godišnja sredstva						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Indeks 2019/2018
Stari Grad	5.131.176	4.992.660	5.055.864	5.066.544	5.136.492	4.912.020	95,6
Centar	7.230.936	6.582.648	6.877.980	6.892.200	6.821.220	6.782.772	99,4
Novo Sarajevo	8.627.988	7.787.964	7.867.392	8.290.944	8.197.584	8.061.756	98,3
Novi Grad	16.731.276	15.780.060	15.634.500	15.653.844	16.272.336	16.231.152	99,7
Ilidža	9.106.236	8.561.832	8.514.444	8.639.160	9.122.652	9.188.976	100,7
Hadžići	3.632.604	3.372.576	3.144.756	3.327.168	3.559.344	3.299.808	92,7
Vogošća	4.006.872	3.772.680	3.919.920	3.961.620	3.943.536	3.814.188	96,7
Ilijaš	3.503.412	3.426.156	3.371.328	3.225.648	3.374.664	3.371.976	99,9
Trnovo	408.456	350.376	331.236	344.304	360.660	375.096	104,0
Ukupno općine	58.378.956	54.626.952	54.717.420	55.401.432	56.788.488	56.037.744	98,7
Ostalo (ljekarske komisije)	4.019.952	3.675.144	3.626.220	3.609.120	3.296.256	3.234.216	98,1
Ukupno Kanton	62.398.908	58.302.096	58.343.640	59.010.552	60.084.744	59.271.960	98,6

Tabela 63. Korisnici oblika materijalne pomoći zaštite prema broju stanovnika

Općina	Broj korisnika/broj stanovnika (%)						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Index 2019/2018
Stari Grad	10,7	9,3	9	8,7	8,6	7,9	91,9
Centar	8,5	7,3	7	6,8	6,4	5,8	90,6
Novo Sarajevo	8,4	7,2	6,8	6,6	6,5	5,9	90,8
Novi Grad	10,3	9,1	8,6	8	7,6	7	92,1
Ilidža	11,8	10,3	9,4	8,8	8,6	7,5	87,2
Hadžići	12,7	11,2	10,6	12,1	10,3	8,3	80,6
Vogošća	14	12,2	11,6	9,7	10,2	8,3	81,4
Ilijaš	19	17,2	15,7	14,1	13,4	11,1	82,8
Trnovo	30,7	26,5	25,2	22,5	21,8	20,6	94,5
Ukupno općine	10,7	9,3	9	8,5	8,2	7,2	87,8
Ostalo (ljekarske komisije)							
Ukupno Kanton	10,9	9,5	9	8,5	8,2	7,3	89,0

U svim izdvajanjima za korisnike socijalne zaštite najveći iznos je doznačen korisnicima u općini Novi Grad (27,4%), zatim općinama Novo Sarajevo (13,6%) i Centar (11,4%).

Mjesečni prosjek realiziranih sredstava po korisniku u 2019. godini je 161,7 KM, a više od prosjeka je realizirano prema korisnicima zaštite civilnih žrtava rata (256 KM), zatim prema korisnicima socijalne zaštite (148,4) i korisnicima zaštite porodice sa djecom (143,7 KM) što je manje od prosjeka. Godišnji prosjek realiziranih sredstava po korisniku u KS je 1.940 KM.

Korisnici i sredstva socijalne zaštite

Prema evidenciji Javne Ustanove Kantonalni centar za socijalni rad, u KS je u 2018. godini bilo 24.736 korisnika socijalne zaštite po kategorijama evidentiranim u nadležnim općinskim službama socijalne zaštite, što je manje za 7,1% u odnosu na 2018. godinu.

Najveći broj korisnika je iz kategorije lica sa invaliditetom i lica ometena u fizičkom i psihičkom razvoju. Ovih korisnika je 10.939 što čini oko 44,2% od ukupnog broja korisnika, ali u odnosu na 2018. godinu broj ovih korisnika se smanjio za 21,4%. Evidentirano je 4.531 lica i porodice u stanju socijalne potrebe kojima je usljed posebnih okolnosti potreban odgovarajući oblik zaštite što čini 18,3% od ukupnog broja korisnika, kao i 4.616 korisnika iz kategorije lica i porodice koja bi svoju socijalnu sigurnost trebali ostvariti od primanja u skladu sa članom 8. Kantonalnog zakona, a ta primanja nisu dovoljna za podmirenje njihovih osnovnih životnih potreba, što iznosi 18,7% od ukupnog broja korisnika sa područja KS i broj ovih korisnika bilježi povećanje u 2019. godini za 57,1%.

U 2019. godini kategorija korisnika stara lica bez porodičnog staranja u odnosu na 2018. godinu bilježi povećanje i to za 30,3%, za razliku od prošlog perioda kad je zabilježen drastičan pad za oko 80%. Kategorija lica i porodice koja bi svoju socijalnu sigurnost trebali ostvariti od primanja u skladu sa članom 8. Kantonalnog zakona, a ta primanja nisu dovoljna za podmirenje njihovih osnovnih životnih potreba bilježe najveće povećanje u 2019. godini i to za 57,1%.

Tabela 64. Pregled kategorija korisnika socijalne zaštite KS

Kategorije - Korisnici socijalne zaštite	Kanton Sarajevo						Indeks 2019/2018
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
Djeca bez roditeljskog staranja	272	286	283	293	270	276	102,2
Lica sa invaliditetom i lica ometena u fiz. i psih. razvoju	8.897	8.998	11.363	6.758	13.913	10.939	78,6
Djeca čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama	1.494	1.770	1.349	941	748	814	108,8
Odgojno zanemarena djeca	493	547	325	331	312	308	98,7
Odgojno zapuštena djeca	407	480	245	226	144	152	105,6
Materijalno neobezbijedena i za rad nesposobna lica	507	502	497	784	498	513	103,0
Stara lica bez porodičnog staranja	2.953	2.574	2.104	2.254	465	606	130,3
Lica sa društveno negativnim ponašanjem	126	104	553	377	832	676	81,3
Lica i porodice u stanju soc. potrebe kojima je uslijed posebnih okolnosti potreban odgovarajući oblik zaštite	10.388	9.034	8.989	10.404	5.139	4.531	88,2
Lica i porodice koja bi svoju socijalnu sigurnost trebali ostvariti od primanja u skladu sa članom 8. Kantonalnog zakona, a ta primanja nisu dovoljna za podmirenje njihovih osnovnih životnih potreba	1.491	1.523	1.271	1.429	2.939	4.616	157,1
Lica izložena zlostavljanju i nasilju u porodici	1.693	1.845	1.764	1.576	1.373	1.305	95,0
Ukupno	28.721	27.663	28.743	25.373	26.633	24.736	92,9

Visina prosječno mjesečnih realizovanih sredstava za korisnike socijalne zaštite u 2019. godini je 1.423.472 KM i u odnosu mjesečni prosjek u 2018., veća je za 1,4% ili ukupno u 2019. na godišnjem nivou je isplaćeno 17.081.664KM.

Najveći iznos sredstava je realiziran u okviru smještaja u ustanove socijalne zaštite (654.268 KM) što čini 46,6% ukupno realiziranih sredstava u okviru socijalne zaštite i ukupan broj izdvojenih sredstava za ovu kategoriju u odnosu na 2018. godinu je smanjen za 1,5%.

Stavka sa značajnim učešćem je dodatak za njegu i pomoć od druge osobe i novčana naknada za pomoć i njegu od strane druge osobe za stara i nemoćna lica i čini 12,1% odnosno 172.805 KM od ukupno realiziranih sredstava.

Tabela 65. Korisnici socijalne zaštite, materijalni oblici

Materijalni oblici socijalne zaštite	Korisnici						Indeks 2019/2018
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
Stalna novčana pomoć	515	505	496	502	489	506	103,5
Novčana naknada za pomoć i njegu od strane druge osobe	3.031	2.391	2.195	2.029	1.885	1.798	95,4
Jednokratna novčana pomoć	141	102	71	85	80	74	92,5
Izuzetna novčana pomoć	16	16	25	29	34	34	100,0
Osposobljavanje za život i rad	481	487	492	514	492	454	92,3
Smještaj u drugu porodicu	56	55	53	57	61	51	83,6
Smještaj u ustanove socijalne zaštite	832	864	1.006	994	946	879	92,9
Zdravstvena zaštita	1.960	1.912	1.880	1.898	1.951	1.970	101,0
Subvencioniranje troškova grijanja	717	635	561	507	869	566	65,1
Subvencioniranje troškova dženaza/sahrana/ukopa	8	4	5	7	8	7	87,5
Narodne kuhinje	5.079	4.411	4.016	3.782	3.358	3148	93,7
Ostali korisnici	136	147	133	115	111	106	95,5
Ukupno	12.972	11.529	10.933	10.519	10.284	9.593	93,3

Izvor: Izvještaj o stanju u oblasti socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom u 2018. godini

Tabela 66. Sredstva socijalne zaštite, materijalni oblici, mjesečni prosjek

Materijalni oblici socijalne zaštite	Sredstva (KM)						Indeks 2019/ 2018
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
Stalna novčana pomoć	93.229	91.263	90.974	93.530	90.581	97.355	107,5
Novčana naknada za pomoć i njegu od strane druge osobe	276.436	217.021	200.006	185.171	173.075	172.805	99,8
Jednokratna novčana pomoć	13.574	10.498	7.441	9.289	8.851	9.241	104,4
Izuzetna novčana pomoć	3.718	3.812	5.865	6.647	7.802	8.223	105,4
Osposobljavanje za život i rad	57.930	58.820	59.180	61.846	59.340	57.797	97,4
Smještaj u drugu porodicu	23.115	21.680	21.032	24.412	25.011	21.397	85,6
Smještaj u ustanove socijalne zaštite	579.555	603.985	678.150	679.562	664.119	654.268	98,5
Zdravstvena zaštita	39.124	37.426	37.638	37.896	39.033	40.213	103,0
Subvencioniranje troškova grijanja	50.238	44.965	39.674	42.502	95.238	123.556	129,7
Subvencioniranje troškova dženaza/sahrana/ukopa	7.654	6.484	7.103	8.959	8.206	8.337	101,6
Narodne kuhinje	157.330	117.855	113.347	115.240	105.789	94.211	89,1
Ostali korisnici	127.803	126.155	130.837	126.249	126.624	136.069	107,5
Ukupno	1.429.706	1.339.964	1.391.247	1.391.303	1.403.669	1.423.472	101,4

Tabela 67. Korisnici i sredstva socijalne zaštite, materijalni oblici, mjesečni prosjek

Materijalni oblici socijalne zaštite	Prosijek po korisniku (KM)						Indeks
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2019/
							2018
Stalna novčana pomoć	181	181	183	186	185	192	104,0
Novčana naknada za pomoć i njegu od strane druge osobe	91	91	91	91	92	96	104,5
Jednokratna novčana pomoć	96	103	105	109	111	125	112,5
Izuzetna novčana pomoć	232	238	235	229	229	242	105,6
Osposobljavanje za život i rad	120	121	120	120	121	127	105,2
Smještaj u drugu porodicu	413	394	397	428	410	420	102,3
Smještaj u ustanove socijalne zaštite	697	699	674	684	702	744	106,0
Zdravstvena zaštita	20	20	20	20	20	20	102,1
Subvencioniranje troškova grijanja	70	71	71	84	110	218	198,5
Subvencioniranje troškova dženaza/sahrana/ukopa	957	1.621,00	1.421	1.280	1.026	1.191	116,1
Narodne kuhinje	31	27	28	31	32	30	93,5
Ostali korisnici	940	858	984	1.098	1.141	1.284	112,5
Ukupno	110	116	127	132	136	148	109,1

Kada se posmatra prosjek po korisniku, u 2019. godini, realizirana sredstva po korisniku iznose za subvencioniranje troškova dženaza/sahrana/ukopa (1.191 KM) što je u odnosu na prethodnu godinu povećano za 16,1%, smještaj u ustanove socijalne zaštite (744 KM) i smještaj u drugu porodicu (420 KM).

Korisnici i sredstva u kategoriji civilne žrtve rata

Na području Kantona Sarajevo u 2019. godini evidentirano je prosječno mjesečno 4.497 korisnika u kategoriji civilnih žrtava rata koji su ostvarili prava na materijalne pomoći. U odnosu na 2018. godinu broj ovih korisnika je smanjen za 2,7%. Najviše korisnika svoja prava ostvaruju u okviru porodične (1.538) i lične invalidnine (1.590).

Na ime materijalnih prava korisnicima je isplaćeno 1.147.196KM. Prosječno realizirana sredstva po korisniku su 255,1KM.

Korisnici i sredstva u kategoriji zaštite porodica sa djecom

U Kantonu Sarajevo u 2019. godini evidentirano je 16.478 korisnika u kategoriji zaštite porodica sa djecom koji ostvaruju prava na materijalnu pomoć, te je na ime materijalnih prava korisnicima je isplaćeno 2.329.424 KM, što po korisniku iznosi 141,4 KM.

U odnosu na 2018. godinu broj ovih korisnika je smanjen za 14,4%, a iznos sredstava po korisniku je povećan za 14,0%.

5.2.1 Boračka zaštita

Na temelju primjene Federalnih propisa i propisa Kantona Sarajevo ukupno je bilo 18.560 korisnika boračko invalidske zaštite, lične i porodične invalidnine. U odnosu na 2018. godinu, broj korisnika je smanjen za 2,2%.

Tabela 68. Pregled korisnika lične i porodične invalidnine, u KS

Godina	Lična invalidnina	Porodična invalidnina	Ukupno
2014	9.132	11.297	20.429
2015	8.982	11.089	20.071
2016	8.894	10.869	19.763
2017	8.869	10.066	18.935
2018	8.944	10.024	18.968
2019	8.793	9.767	18.560
Index 2019/2018	98,3	97,4	97,8

U strukturi korisnika, 9.767 (52,6%) su korisnici porodične invalidnine, 8.793 (47,4 %) korisnika lične invalidnine.

Prema evidenciji Kantonalne službe za zapošljavanje krajem 2019. godine na području Kantona Sarajevo evidentirano je 7.254 demobilisana vojna obveznika. U odnosu na 2018. godinu, smanjen je broj ukupno registrovanih nezaposlenih, demobilisanih vojnih obveznika za 16,5%.

Tabela 69. Registrovana nezaposlenost-demobilisani vojni obveznici, u KS

Godina	Demobilisani	Članovi porodice poginulih	RVI	Ostali invalidi	Ukupno
2014	8.048	1.011	818	1.106	10.983
2015	7.574	952	787	1.126	10.439
2016	6.997	918	753	1.144	9.812
2017	6.534	851	671	1.242	9.298
2018	6.041	806	647	1.189	8.683
2019	5.629	1.030	595	1.176	7.254
Indeks 2019/2018	93,2	127,8	92,0	98,9	83,5

Izvor: JU Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo, decembar 2019.

Među demobilisanim vojnim obveznicima najviše je demobilisanih boraca (77,6%), zatim ostali invalidi (16,2%), članovi porodice poginulih (14,2%) i RVI (8,2%).

5.2.2 Socijalno uključivanje

Nezaposleni

Stopa nezaposlenosti u odnosu na radnu snagu je visoka i ona u 2019. godini iznosi 27,8%. Stvarana nezaposlenost se sigurno razlikuje od registrovane. Među nezaposlenim se vodi armija zaposlenih na neformalnom (sivom) tržištu, koji imaju neke prihode, ali bez penzionog i zdravstvenog osiguranja.

Tabela 70. Zaposleni i nezaposleni u KS, od 2014-2019., kraj godine

Godina	Zaposleni	Nezaposleni	Zaposleni/ nezaposleni	Stopa nezaposlenosti
2014	125.921	71.415	1,8	36,2
2015	126.777	72.545	1,7	36,6
2016	130.535	69.163	1,9	34,6
2017	131.172	66.325	2,0	33,6
2018	139.760	62.561	2,2	29,7
2019	152.394	58.746	2,6	27,8
Indeks 2019/2018	109,0	93,9	118,2	93,6

Izvor: Zaposlenost, nezaposlenost i plaće u FBiH, Statistički Bilten, Federalni Zavod za statistiku

Odnos broja zaposlenih prema nezaposlenima u 2019. je 2,6 i povećao se u odnosu na 2018. godinu. Broj nezaposlenih osoba u 2019. godini se smanjio u odnosu na 2018. godinu za 6,1%, dok je broj zaposlenih porastao za 9,0%.

U skladu sa Zakonom o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba, novčanu naknadu je u 2019. godini koristilo 2.583 nezaposlenih lica, odnosno 4,4% od ukupno nezaposlenih lica u KS. Pravo na zdravstveno osiguranje koristilo je 45.206 lica (6,2% manje u odnosu na prethodnu godinu).

Tabela 71. Korisnici novčane naknade i zdravstvenog osiguranja u KS

Godine	Korisnici novčane naknade		Korisnici zdravstvenog osiguranja		Ukupno korisnici	
	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene
2014	2.533	1.036	53.302	30.377	55.835	31.413
2015	2.449	1.131	55.237	31.799	57.686	32.930
2016	2.835	1.220	52.865	30.620	55.700	31.840
2017	2.882	1.400	50.929	30.071	53.811	31.471
2018	2.391	1.187	48.183	28.909	50.574	30.096
2019	2.583	1.290	45.206	27.541	47.789	28.831
Indeks 2019/2018	108,0	108,7	93,8	95,3	94,5	95,8

Izvor: JU Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo, decembar 2019.

U 2019. godini evidentno je smanjenje broja korisnika zdravstvenog osiguranja, dok je broj korisnika novčane naknade po osnovu nezaposlenosti u KS u odnosu na 2018. godinu se povećao za 8,0%.

Mladi

U 2019. godini je bilo 13.098 nezaposlenih mladih (životna dob od 15-30 godina starosti) sa učešćem od 22,3% u ukupnom broju nezaposlenih osoba.

Tabela 72. Nezaposlena lica od 15-30 godina starosti u KS, kraj godine

Godina	Nezaposleni		
	Ukupno 15-30 godina starosti	Ukupno nezaposleni	Učešće mladih u nezaposlenim (%)
2014	21.021	71.415	29,4
2015	21.148	71.746	29,5
2016	18.528	69.163	26,8
2017	16.661	66.325	25,1
2018	14.804	62.561	23,7
2019	13.098	58.746	22,3
Indeks 2019/2018	88,5	93,9	94,1

Izvor: Bilten Statistički pregled decembar/prosinac 2019. godine; Javna Ustanova „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“, Sarajevo januar/siječanj 2020. godine

Ukupan broj nezaposlenih mladih u 2019. godini se smanjuje kao i broj ukupno nezaposlenih (3.815 manje u odnosu na 2018. godinu). To dovodi i do smanjenja učešća mladih u ukupno nezaposlenim sa 23,7% u 2018. na 22,3% u 2019. godini.

U ukupno nezaposlenim sa VSS, mladi imaju dominantno učešće koje se kreće od 37,8% u 2018. godini, dok je u 2019. broj nezaposlenih mladih sa VSS smanjen za 431.

Tabela 73. Broj nezaposlenih lica od 15-30 godina starosti po kvalifikaciji, u KS, kraj godine

Nezaposleni		VSS	VŠS	SSS	NSS	VKV	KV	PKV	NKV	Ukupno
2014	od 15-30 godina	4.207	48	9.194		20	5.581	23	1.939	21.012
	Ukupno	8.224	852	21.565	354	391	19.582	381	20.066	71.415
2015	od 15-30 godina	4.528	43	9.571		28	5.176	22	1.780	21.148
	Ukupno	9.306	825	22.582	349	367	19.297	366	19.453	72.545
2016	od 15-30 godina	3.726	15	8.838	2	22	4.240	27	1.658	18.528
	Ukupno	8.652	751	21.801	341	316	18.161	348	18.793	69.163
2017	od 15-30 godina	3.492	8	7.891	0	30	3.693	27	1.520	16.661
	Ukupno	8.764	667	20.833	321	316	17.246	348	17.830	66.325
2018	od 15-30 godina	3.145	10	7.064	1	27	3.099	25	1.427	14.804
	Ukupno	8.318	626	19.844	290	304	16.004	332	16.843	62.561
2019	od 15-30 godina	2.859	3	6.120	0	28	2.709	19	1.360	13.098
	Ukupno	7.887	579	18.564	271	261	15.009	276	15.899	58.746

Izvor: Statistički pregled decembar/prosinac 2019. godine; Javna Ustanova „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“

Rodna ravnopravnost

U ukupnom broju zaposlenih lica u Kantonu Sarajevo, žene predstavljaju udio od 45,7%. Broj zaposlenih žena je porastao za 4,0%. S druge strane, smanjen je broj nezaposlenih žena, kao i udio nezaposlenih žena u ukupnom broju nezaposlenih lica u Kantonu Sarajevo.

Tabela 74. Zaposleni i nezaposleni u KS po polu, godišnji prosjek

Godine	Broj zaposlenih			Broj nezaposlenih			Stopa nezaposleni, u %		
	Ukupno	Žene	% žena	Ukupno	Žene	% žena	Ukupno	Muškaraca	Žena
2014	125.184	54.965	43,9	71.698	43.053	60	36,4	29	43,9
2015	126.609	55.325	43,7	71.746	43.175	60,2	36,2	28,6	43,8
2016	129.031	55.636	43,1	69.856	42.485	60,8	34,6	27,2	43,3
2017	144.223	64.694	44,9	66.325	40.863	61,6	31,5	24,3	38,7
2018	147.848	66.978	45,3	62.561	38.973	62,3	29,7	26	36,7
2019	152.394	69.644	45,7	58.746	36.879	62,8	27,8	34,6	57,9
Indeks 2019/2018	103,1	104	100,9	93,9	94,6	100,8	93,6	133,1	157,8

Izvor: Zaposlenost, nezaposlenost i plaće 2019. godina; Federalni zavod za statistiku

Posmatrano prema spolu, u KS više je nezaposlenih žena nego muškaraca. Stopa nezaposlenosti ženske radne snage je veća od nezaposlenosti muškaraca za oko 23,3%.

5.3 Zdravstvo

Vitalne karakteristike stanovništva Kantona Sarajevo

U 2019. godini stopa nataliteta je bila 10,3 promila i manja je za 6,1% u odnosu na prethodnu godinu, dok je stopa mortaliteta iznosila 10,0 promila i manja je za 2,9%, to rezultira prirodnim priraštajem 0,3 promila, koji je dvostruko manji u odnosu na prethodnu godinu.¹⁵

Tabela 75. Prirodno kretanje stanovništva u KS period 2014-2019. (‰)

Godina	Natalitet	Mortalitet	Dojenačka smrtnost	Prirodni priraštaj
2014	11,0	10,2	6,35	0,8
2015	11,2	10,8	6,98	0,4
2016	11,5	10,4	5,78	1,2
2017	11,6	10,4	6,94	1,2
2018	10,9	10,3	6,64	0,6
2019	10,3	10,0	9,9	0,3
Indeks 2019/2018	94,5	97,1	149,1	50,0

Vrijednost stope dojenačke smrtnosti je 9,9‰ u 2019. godini što je kategorija vrlo niskog dojenačkog mortaliteta.

Morbiditet (opći)

Ukupan broj oboljenja u Kantonu Sarajevo u 2019. godini je iznosio 495.871 što ukazuje na povećanje broja oboljelih za 13.248 u odnosu na 2018. godinu.

Vodeća oboljenja stanovništva u okviru općeg morbiditeta u Kantonu Sarajevo u 2019. godini su: akutne infekcije gornjih respiratornih puteva sa ukupno 117.813 oboljelih, hipertenzivna oboljenja sa ukupno 35.310 oboljelih, akutni bronhitis i bronhiolitis sa ukupno 18.778 oboljelih, oboljenja oka i adneksa sa ukupno 17.921 oboljelih, dijabetes sa ukupno 14.553 oboljele osobe, otitis media sa drugim poremećajem srednjeg uha i mastoida sa ukupno 13.980 oboljelih, cistitis sa 12.456 oboljelih,

¹⁵ Podaci o vitalnoj statistici računati su na temelju broja stanovnika iz Popisa 2013. godine, pa se mogu razlikovati od podataka u drugim publikacijama.

druge dorzopatije sa 11.541 oboljelih, infekcija kože i potkožnog tkiva sa 10.300 oboljelih, drugih oboljenja kože i potkožnog tkiva kod ukupno 10.167 oboljelih osoba i ostala oboljenja i stanja evidentirana su kod ukupno 233.052 pacijenta.

Zdravstvena zaštita

Na području Kantona Sarajevo zdravstvena djelatnost je organizovana i provodi se na primarnom, sekundarnom i tercijarnom nivou zdravstvene zaštite.

Primarna zdravstvena zaštita u Kantonu Sarajevo

Djelatnost primarne zdravstvene zaštite u Kantonu Sarajevo je organizovana kroz rad: Javna Ustanova Dom zdravlja Kantona Sarajevo sa 9 organizacionih jedinica na području devet općina Kantona Sarajevo, JU "Apoteke Sarajevo" sa poslovnim jedinicama, ograncima, apotekama i jednim depoom, 9 Zavoda za zdravstvenu zaštitu, Zavoda za javno zdravstvo Kantona Sarajevo, sa 9 epidemioloških službi, privatni sektor kroz rad ambulantni opće prakse, apoteka i stomatoloških ordinacija.

Opšta/porodična/obiteljska medicina je osnovna disciplina u primarnoj zdravstvenoj zaštiti i kamen temeljac mnogih zdravstvenih sistema u Evropi. Porodičnu medicinu u 2019. godini je pružalo ukupno 190 radnih timova na 79 punktova, te na jedan radni tim u prosjeku dolazi 1.704 stanovnika starosti 15 i više godina ili 2.213 stanovnika KS, što je povećanje u odnosu na situaciju u 2018. godini (211 timova porodične medicine, na jedan tim u prosjeku dolazilo 1.677 stanovnika starijih od 15 godina ili 1.988 stanovnika KS).

Tabela 76. Pregled timova porodične medicine po općinama

Općine	Stanovništvo							Broj timova porodične medicine						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Index 2019/2018	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Index 2019/2018
Stari Grad	36.758	36.578	36.395	36.090	35.771	35.385	98,9	17	26	19	19	22	19	86,4
Centar	54.948	54.655	54.369	54.091	53.652	53.368	99,5	34	32	35	34	35	31	88,6
Novo Sarajevo	64.690	64.760	64.639	64.548	64.169	64.077	99,9	29	30	31	32	33	31	93,9
Novi Grad	118.868	119.307	119.694	120.314	121.297	122.049	100,6	53	50	50	50	53	51	96,2
Grad Sarajevo	275.264	275.300	275.097	275.043	274.889	274.879	100,0	133	138	135	135	143	132	92,3
Ilidža	67.607	68.567	69.164	69.533	70.108	70.536	100,6	29	26	27	29	34	26	76,5
Vogošća	26.685	27.106	27.452	27.836	28.138	28.524	101,4	11	12	12	12	10	10	100,0
Hadžići	24.018	24.149	24.264	24.414	24.493	24.638	100,6	11	11	10	10	11	11	100,0
Ilijaš	19.780	20.048	20.283	20.398	20.489	20.603	100,6	11	10	11	9	10	7	70,0
Trnovo	1.367	1.263	1.238	1.318	1.297	1.316	101,5	3	4	3	3	3	4	133,3
Kanton Sarajevo	414.721	416.433	417.498	418.542	419.414	420.496	100,3	198	201	198	198	211	190	90,0

Izvor: Studija o zdravstvenom stanju stanovništva, higijenskim prilikama i zdravstvenoj djelatnosti u Kantonu Sarajevo, Zavod za javno zdravstvo KS, obrada ZPR KS

Tabela 77. Pregled stanovnika kroz timove porodične medicine po općinama

Općine	Stanovnik/tim						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Index 2019/2018
Stari Grad	2.162	1.407	1.916	1.899	1.626	1.862	114,5
Centar	1.616	1.708	1.553	1.591	1.533	1.722	112,3
Novo Sarajevo	2.231	2.159	2.085	2.017	1.945	2.067	106,3
Novi Grad	2.243	2.386	2.394	2.406	2.289	2.393	104,5
Grad Sarajevo	2.070	1.995	2.038	2.037	1.922	2.082	108,3
Ilidža	2.331	2.637	2.562	2.398	2.062	2.713	131,6
Vogošća	2.426	2.259	2.288	2.320	2.814	2.852	101,4
Hadžići	2.183	2.195	2.426	2.441	2.227	2.240	100,6
Ilijaš	1.798	2.005	1.844	2.266	2.049	2.943	143,6
Trnovo	456	316	413	439	432	329	76,2
Kanton Sarajevo	2.095	2.072	2.109	2.114	1.988	2.213	111,3

Izvor: Studija o zdravstvenom stanju stanovništva, higijenskim prilikama i zdravstvenoj djelatnosti u Kantonu Sarajevo, Zavod za javno zdravstvo KS, obrada ZPR KS

Podaci ukazuju na neadekvatnu raspoređenost timova i neravnomjernost pokrivenosi stanovništva timovima porodične medicine u Kantonu Sarajevo. Općina Novi Grad kao najbrojnija općina susreće se sa problemima nedostatka porodičnih timova.

Sekundarna zdravstvena zaštita u Kantonu Sarajevo

Djelatnost specijalističko-konsultativne zdravstvene zaštite još uvijek je organizovana kao bolnička specijalističko-konsultativna zdravstvena zaštita u javnom sektoru i kao vanbolnička specijalističko-konsultativna zdravstvena zaštita u javnom i privatnom sektoru.

Tabela 78. Posteljni kapaciteti u bolničkim zdravstvenim ustanovama u Kantonu Sarajevo

Indikatori resursa bolničke zdravstvene zaštite	Broj postelja						Indeks 2019/2018	Broj postelja/100.000 stanovnika						Indeks 2019/2018
	2014	2015	2016	2017	2018	2019		2014	2015	2016	2017	2018	2019	
Opća bolnica "Prim. dr. Abdulah Nakaš"	310	310	310	310	310	333	107,4	74,75	74,44	74,3	74,1	73,9	79,2	107,2
KCUS	1.904	1.825	1.730	1.711	1.697	1472	86,7	459,1	438,25	414,4	408,8	404,6	350,1	86,5
Psihijatrijska bolnica	70	70	70	70	70	70	100	16,88	16,81	16,8	16,7	16,7	16,6	99,7
Zavod za alkoholizam i druge toksikomanije	10	10	15	15	15	15	100	2,24	2,4	3,6	3,6	3,6	3,6	99,1
Ukupno	2.294	2.215	2.125	2.106	2.092	1.890	90,3	553,14	531,9	509	503,2	498,8	449,5	90,1

Izvor: Studija o zdravstvenom stanju stanovništva, higijenskim prilikama i zdravstvenoj djelatnosti u Kantonu Sarajevo, Zavod za javno zdravstvo KS

Ukupani posteljni kapaciteti zdravstvenih ustanova koje su pružale bolničku zdravstvenu zaštitu stanovništvu Kantona Sarajevo i stanovništvu Federacije BiH koje je gravitiralo Univerzitetskom kliničkom centru Sarajevo u 2019. godini iznosio je 1.890 postelja, broj bolničkih postelja na 100.000 stanovnika u 2019. godini za Kanton Sarajevo iznosio je 449,46.

Ljudski resursi u zdravstvu

U KS u javnom sektoru zdravstvene zaštite u 2019. godini je radilo 7.524 osoba, u odnosu na prethodnu godinu bilježi povećanje za 0,1%.

Broj ljekara u primarnoj zdravstvenoj zaštiti u odnosu na prethodnu godinu se smanjio za 3,3%, a broj stomatologa se smanjio za 25,9%. Povećan je broj pacijenata koji se dodjeljuju jednom doktoru porodične medicine. Jedan ljekar porodične medicine u 2019. godini imao je 27 stanovnika više nego u 2018. godini. U 2019. godini evidentirano je čak 915 (35,3%) stanovnika više na jednog stomatologa nego što je to bio slučaj u 2018. godini.

Tabela 79. Ljekari i stomatolozi u primarnoj zdravstvenoj zaštiti u KS

Godina	Broj ljekara u primarnoj ZZ	Broj stomatologa	Broj stanovnika na 1 ljekara	Broj stanovnika na 1 stomatologa
2014	589	184	755	2.418
2015	567	178	788	2.510
2016	571	179	731	2.332
2017	552	175	758	2.392
2018	573	162	732	2.589
2019	554	120	759	3.504
Index 2019/2018	96,7	74,1	103,7	135,3

Izvor: Studija o zdravstvenom stanju stanovništva, higijenskim prilikama i zdravstvenoj djelatnosti u Kantonu Sarajevo, Zavod za javno zdravstvo KS

Privatni sektor u zdravstvenoj zaštiti

Na području Kantona Sarajevo registrovane su sljedeće zdravstvene ustanove u privatnom sektoru: 138 privatne specijalističke ordinacije, 38 privatnih zdravstvenih ustanova tipa poliklinike, centra, zavoda i lječilišta, 2 ambulate za kućnu njegu i liječenje, 194 privatne stomatološke ordinacije, 3 stomatološke poliklinike, 22 zubotehničke laboratorije, 7 medicinsko-biohemijskih laboratorija, 1 mikrobiološka-parazitološka laboratorija i 133 apoteke (privatne apoteke i privatne zdravstvene ustanove-apoteke sa ograncima).

(Izvor: Ministarstvo zdravstva Kantona Sarajevo 2018.)

Osigurana lica

Prema evidenciji Zavoda zdravstvenog osiguranja KS na dan 31.12.2019. godine na obavezno zdravstveno osiguranje bilo je prijavljeno 427.269 osiguranih lica, što je za 0,2% manje u odnosu na stanje iskazano na isti dan prethodne godine.

U strukturi osiguranih lica 312.122 su osiguranici (nosioci osiguranja) ili 73,1%, a članova porodica osiguranika je 115.147 ili 26,9%.

Tabela 80. Osigurana lica u Kantonu Sarajevo

Naziv	31.12.2014.	31.12.2015.	31.12.2016.	31.12.2017.	31.12.2018.	31.12.2019.	Učešće %	Indeks 2019/2018
	Broj							
Broj nosilaca osiguranja	297.907	303.337	308.727	308.544	310.106	312.122	73,1	100,7
Broj osiguranih članova porodice	124.328	124.022	122.173	119.926	117.945	115.147	26,9	97,6
Ukupno	422.235	427.359	430.900	428.470	428.051	427.269	100	99,8

Izvor: Izvještaj o radu i finansijskom poslovanju Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo za 2019. godinu.

Tabela 81. Pregled broja osiguranika po osnovama osiguranja

Osnov osiguranja	Osiguranici 31.12.						Indeks 2019/ 2018	Učešće, 31.12 (%)					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019		2014	2015	2016	2017	2018	2019
Radni odnos	129.887	131.247	136.149	138.748	142.976	146.626	102,6	43	43	44,1	45	50,8	47,0
Penzioneri	103.366	104.896	109.419	108.331	106.756	106.393	99,7	35	35	35,4	35,1	29,3	34,1
Osiguranici za koje uplatu treba da vrše resorna ministarstva Vlade KS	8.244	8.464	6.494	6.579	6.540	6.515	99,6	3	3	2,1	2,1	1,8	2,1
Nezaposlena lica	52.802	55.497	53.136	51.165	48.490	45.509	93,9	18	18	17,2	16,6	16,6	14,6
Osiguranje ličnim sredstvima	1.088	1.222	1.224	1.266	1.242	1.181	95,1	0	0	0,4	0,4	0,3	0,4
INO osiguranici/penzioneri	1.914	1.664	1.981	2.121	3.770	5.582	148,1	1	1	0,6	0,7	1,1	1,8
Ostali	699	347	324	334	332	316	95,2	0	0	0,1	0,1	0,1	0,1
Ukupno	297.904	303.337	308.727	308.544	310.106	312.122	100,7	100	100	100	100	100	100

Izvor: Izvještaj o radu i finansijskom poslovanju Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo za 2019. godinu.

Od ukupnog broja osiguranika - nosioca osiguranja su: 146.626 osiguranika u radnom odnosu, što je za 2,6 % više u odnosu na isti period prethodne godine i čini 47,0% osiguranika, a 106.393 osiguranika su penzioneri što je za 0,3% osiguranika manje u odnosu na isti period prethodne godine i čini 34,1% od ukupnog broja osiguranika.

5.4 Kultura

Kultura je društvena snaga koja generira opći društveni dinamizam i kreativnost i zbog toga igra važnu ulogu u definiranju vrijednosti jednog društva. Kultura je kvalitet života i sredstvo ukupnog trajnog i održivog razvoja. Danas se cijela država i Kanton Sarajevo suočavaju sa kompleksnim ekonomskim isocijalno-političkim problemima veoma malo enrgije i sredstava ostaje na raspolaganju kulturi.

Ministarstvo kulture i sporta Kantona Sarajevo je u oblasti kulture obezbijedilo uvjete za nesmetan i normalan rad 13 javnih ustanova kulture kojima je osnivač Kanton Sarajevo.

Zahvaljujući podršci Ministarstva kulture i sporta Kantona Sarajevo u posmatranom periodu su nesmetano nastavila rad nevladine organizacije iz oblasti kulture i umjetnosti, kulturno-umjetnička društva, kao i veliki broj ansambala, grupa, pojedinaca – umjetnika i sl.

Tako je Ministarstvo podržavalo rad nacionalnih kulturno-prosvjetnih društava: BZK Preporod, HKD Napredak, SPKD Prosvjeta, La Benevolencija, Romano Jagako Romano, umjetničkih udruženja poput Udruženja filmskih radnika u BiH, Udruženja likovnih umjetnika u BiH, Udruženja likovnih umjetnika primijenjene umjetnosti u BiH, Društvo pisaca u BiH i dr.

Ministarstvo je nastavilo sufinansiranje 6 "državnih institucija kulture"/Zemaljski muzej BiH, Historijski muzej BiH, Muzej književnosti i pozorišne umjetnosti BiH, Kinoteka BiH, Biblioteka za slijepa i slabovidna lica BiH, Umjetnička galerija BiH/ kojima je to jedini siguran izvor finansiranja.

U 2019. godini Ministarstvo je:

- završilo cjelokupan posao vezan za objavljeni Javni poziv za sufinansiranje projekata iz oblasti kulture na koji je apliciralo 412 subjekata (institucije, organizacije, udruženja, pojedinci – umjetnici), u okviru kojeg su se promovirale različitosti kulturnih izraza, te produkcija, širenje, propagiranje i distribucija kulturnih djela;
- aktivno učestvovalo u Manifestaciji "Dani Kantona Sarajevo" (02. – 09. maj 2019. godine) u okviru koje je najveći broj programa bio iz oblasti kulture;

- finansijski podržalo niz projekata – programa koji su od posebnog značaja za Kanton Sarajevo kao što su Festival "Sarajevska zima", "Sarajevski dani poezije", „Bašćaršijske noći“, „Sarajevo film festival“ izložbe "Collegium artisticum" i „Sarajevski salon“, SVEM – Sarajevske večeri muzike, Jazz fest, projekte „Ars Aevi“, Bijenale savremene umjetnosti, Balet fest, projekte East West Centra, Festival dječije umjetnosti, Festival Juventa fest, Festival ulične umjetnosti, Festival književnosti Bookstan, Sajam knjige, Dječiji sajam, Live Stage festival i sl;
- aktivno se uključilo u stvaranje uvjeta za digitalizaciju pokretne kulturne baštine, realizaciju on line Muzeja, produkcije pozorišnih predstava, gostovanja u inostranstvu itd. Inače, Ministarstvo je u realizaciji međunarodne kulturne saradnje stanovišta da je ova saradnja jedino moguća ukoliko se ostvari recipročnost projekata, što će i u narednom periodu biti zahtjev koji će se tražiti od svih nosilaca projekata međunarodne kulturne saradnje;
- dodjeljivana je pomoć književnim i likovnim stvaraocima za izdavanje knjiga i organizovanje izložbi kako u Bosni i Hercegovini, tako i u inostranstvu, kao i pomoć mladim talentima za školovanje i stručno usavršavanje u zemlji i inostranstvu;
- podržavani su brojni programi kulture od produkcije dugometražnih i kratkometražnih i dokumentarnih filmova do projekata namijenjenih mladoj populaciji kao što su teatarske radionice, škole pjevanja, glume, lutkarske radionice, škole crtanja i sl. Ovdje je bitno istaći da je nevladin sektor značajno doprinio obogaćivanju kulturnog života u Kantonu Sarajevo tako da su upriličeni programi kulture za sve uzraste počev od projekta Festival dječije umjetnosti i Dječiji sajam koji su radili sa najmlađim pa do omladinskih projekata poput Festivala Juventa fest, projekta mladih, Festivala omladinskog filma, Majskih večeri muzike i dr.;

U 2019 . godini Ministarstvo je podsticalo apliciranje subjekata u oblasti kulture sa projektima na otvorene konkurse pri Fondu Evropske unije Kreativna Evropa s ciljem da se javne ustanove i drugi producenti kulturnih programa u narednom periodu što više okrenu pronalaženju partnera sa kojima bi realizirali projekte iz oblasti kulture i umjetnosti uz finansijsku pomoć fondova Evropske unije:

- podržavane su manifestacije kulture u općinama Kantona, Tako su podržane manifestacije općinskih dana kulture, općinskih smotri kulturnog stvaralaštva i sl.;
- omogućen je prijem pripravnika u javne ustanove kulture, čime su se stekli uvjeti da mladi u Kantonu Sarajevo stiču iskustva u radu javnih ustanova kulture kako u teatarskoj produkciji tako i u ustanovama kulturnog naslijeđa /muzeji, biblioteke, arhivi i sl./. Po prvi put je potpisan Kolektivni ugovor sa Sindikatom iz oblasti kulture, po kojemu su djelatnici u kulturi poboljšali uvjete svoga rada, a time i lična primanja;
- izdvajana su sredstva za istaknute samostalne umjetnike kojima su, na osnovu Zakona o istaknutim samostalnim umjetnicima, uplaćivani doprinosi za zdravstveno i penziono osiguranje;

Ukratko, Ministarstvo je u proteklom periodu aktivno provodilo mjere usmjerene na zaštitu i promoviranje različitih kulturnih izraza kroz:

- zaštitu i promoviranje različitosti kulturnih izraza;
- stvaranje, produkciju, širenje, distribuciju domaćih kulturnih djelatnosti;

- stvaranje mogućnosti domaćim neovisnim kulturnim privrednim granama i djelatnostima u neformalnom sektoru da pruži pristup sredstvima za produkciju, širenja i distribuciju kulturnih djelatnosti;
- podsticanje neprofitnih organizacija kao i javnih i privatnih institucija i umjetnika te drugih profesionalaca na polju kulture ka razvijanju i promoviranju slobodne razmjene i protoka ideja, kulturnih izraza i kulturnih djelatnosti, roba i usluga, te stimuliranju i kreativnog i poduzetničkog duha u svojim djelatnostima;
- ustanovljavanje i davanje podrške javnim institucijama kulture;
- njegovanje i pružanje potpore umjetnicima i drugim kulturnim radnicima koji se bave stvaranjem kulturnih izraza;

U oblasti kulture u Ministarstvu je održan veliki broj sastanaka sa institucijama, udruženjima i pojedincima - umjetnicima iz oblasti kulture u cilju sagledavanja, i rješavanja postojećih problema koji su prisutni u kulturi Kantona Sarajevo. To se posebno odnosi na funkcionisanje 12 Javnih ustanova kulture sa 615 budžetom planiranih zaposlenika u okviru čega su održavani sastanci sa direktorima ovih javnih ustanova kao i njihovim sindikalnim predstavnicima.

5.5 Sport

Rad Ministarstva kulture i sporta u oblasti sporta za izvještajni period može se definisati kao jačanje uspostavljenih temeljnih odredaba sistema sportske djelatnosti, sa posebnim akcentom na vrhunski sport i sportski podmladak, a što doprinosi ukupnom razvoju i značaju Kantona Sarajevo ne samo u okviru Bosne i Hercegovine.

Direktnu finansijsku podršku za redovni rad i programe u sportu od strane Ministarstva u ovome periodu dobilo je oko 250 organizacija u sportu, te možemo potvrditi da je svojim radom Ministarstvo uspjelo ne samo održati nego i obogatiti nivo sportskog života, kako vrhunskog tako i razvojnog.

Iz navedenoga možemo konstatovati da su, bez obzira na izuzetno teške okolnosti (nezaživljavanje usvojenog državnog zakona o sportu iz 2008. godine, sveukupna recesija), nezavidnu materijalnu situaciju (nepostojanje stimulativne politike za sponzore i općenito nedovoljno finansijskih sredstava), organizacije u sportu uz maksimalnu podršku Ministarstva kulture i sporta ostvarile značajne rezultate i time doprinijele ukupnom razvoju i značaju Kantona Sarajevo ne samo u okviru Bosne i Hercegovine.

Sportski odgoj i obrazovanje – U prethodnom periodu Ministarstvo je dalo maksimalnu podršku programima koji su značajno uticali na sticanje utilitarnih znanja u području sporta kao npr. proljetni kros osnovnih i srednjih škola za učenike i učenice osnovnih i srednjih škola, atletski kup za učenike i učenice osnovnih i srednjih škola, škole plivanja, turniri za mlade i sa međunarodnim učešćem u različitim sportovima, ljetni i zimski kampovi u različitim sportovima i dr.. Naše strateško opredjeljenje čine naponi na kvalitetnoj podršci sveukupnom radu sa mladim u sportskim organizacijama (omogućavanje trenažnog procesa, učešća na takmičenjima i sl.).

Sport za sve – Ministarstvo je cijeneći značaj sporta za ličnim pravom čovjeka za razvojem, stvaralaštvom, samopotvrđivanjem i drugim civilizacijskim vrijednostima kojima se bogati i osvaja kvalitet života davalo podršku projektima kao što su ulična trka Viviccita 2019, Sarajevo polumaraton 2019, takmičenje u ski trčanju "Svi na snijeg", open u stonom tenisu osoba sa invaliditetom, promocija biciklizma u 2019 i sl..

Razvojni sport – Ministarstvo je u proteklom periodu dalo izniman značaj podršci razvojnog sporta, bez koga nema uslova da se stvara i vrhunski sportista. Podrška je najznačajnija u obezbjeđenju uslova za treniranje i takmičenje u državnim prvenstvima i najvećim dijelom zahvaljujući toj podršci te sportske organizacije nastavljaju sa radom. Ministarstvo daje poseban akcenat na sport osoba sa tjelesnim oštećenjem i onemogućenjem, što je za rezultat imalo uključivanje velikog broja tih osoba u redovne trenažne sportske programe, te na kraju i najbolje sportske rezultate na državnom i međunarodnom nivou.

Vrhunski sport – Poseban interes Ministarstva je iskazan u segmentu vrhunski sport, jer u našem Kantonu i jeste najveći broj sportista koji su uspjeli da ostvare vrhunski sportski rezultat. Veliki je broj aktivnosti u tome smislu, od pomoći za pripreme do nastupa reprezentativaca na Svjetskim prvenstvima, Evropskim prvenstvima, Svjetskim kupovima.

5.6 Civilna zaštita

U cilju unaprjeđenja stanja u oblasti zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća na području Kantona Sarajevo, Kantonalna Uprava za civilnu zaštitu se kao osnovni nosilac stručnih poslova u oblasti zaštite i spašavanja u Kantonu uspješno realizovala poslove i zadatke iz Programa rada Uprave za 2019. godinu, kao i druge poslove i zadatke koji nisu bili predviđeni navedenim Programom u skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju i drugim propisima i učinjeni su značajni pomaci na organizovanju i uspostavljanju jedinstvenog sistema zaštite i spašavanja na području Kantona. Posebno su značajne mjere i aktivnosti koje je Uprava poduzimala na provođenju preventivnih mjera zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća (velikih kišnih i snježnih padavina, niskih temperatura, poplava, klizišta, požara i dr.).

U toku 2019. godine Profesionalna vatrogasna brigada (PVB) Sarajevo je imala ukupno 2.149 intervencije, od čega najveći broj požara 1.453, jedna eksplozija, 695 ostalih intervencija (raznih tehničkih intervencija, obezbjeđenja društvenih, političkih, kulturnih i sportskih manifestacija, koje su se održavale na području Kantona). Vezano za stanicu Aerodrom koja djeluje u okviru Drugog operativnog sektora, važno je istaći, da je osim na požarnim i tehničkim intervencijama bila angažovana i na intervencijama obezbjeđenja prilikom zračnih operacija koje podrazumijevaju polijetanje i slijetanje aviona na Međunarodni aerodrom Sarajevo.¹⁶

Tabela 82.Podaci o intervencijama

Intervencije	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Indeks 2019/2018
Požari	955	1.200	1.117	1.334	1.003	1.453	144,9
Eksplozije	1	2	3	1	0	1	
Ostalih ukupno	351	374	435	451	619	695	112,3
Ukupno svih intervencija	1.307	1.576	1.555	1.786	1.622	2.149	132,5
Obezbjeđenje polijetanja i slijetanja aviona	10.987	10.378	11.399	11.798	13.432	*17	0,0
Vrijednost napadnute imovine	147.089.300	37.765.050	46.331.700	61.685.150	75.962.100	67.784.590	89,2
Pričinjena materijalna šteta	6.335.560	1.901.730	5.264.750	2.467.800	1.739.360	6.630.590	381,2
Vrijednost spašene imovine	140.753.740	35.863.320	41.066.950	59.217.350	74.222.740	61.154.000	82,4
Procenat spašene imovine	95,7	95,0	89,0	95,99	97,71	90,0	92,3

¹⁶ Izvještaj o radu Kantonalne uprave civilne zaštite KS

¹⁷ Broj intervencija kod obezbjeđenja polijetanja i slijetanja aviona u 2019. godini u Izvještaju o radu Kantonalne uprave civilne zaštite KS nije brojčano zabilježen

Vrijednost napadnute imovine u 2019. godini bilježi smanjenje za 10,8% u odnosu na prethodnu godinu. Posebno treba istaći, da procent spašene imovine u izvještajnom periodu iznosi 90,0%, te da je iznad procenta spašene imovine u vatrogasnim jedinicama razvijenih zemalja, što svakako predstavlja pokazatelj izrazito visoke efikasnosti PVB Sarajevo.

5.7 Sigurnost građana

Broj krivičnih djela na području KS u periodu od 2014. do 2019. godine opao je za 33,5%. Najviše počinjenih krivičnih djela u posmatranom periodu je registrovano protiv imovine (2.360 događaja). Najbrojniji događaji su sa obilježjem krivičnog djela iz ove oblasti su: teška krađa (1.172), krađa (471), razbojništvo (378), oštećenje tuđe stvari (141), utaja (50), teška krađa u pokušaju (39), prijevarena (33), paljevina (20), prikrivanje (8) itd. Objekti napada pri vršenju krivičnih djela najčešće su bili stambeni objekti 517 puta, motorna vozila (otuđenje motornih vozila i "provale" u ista) 335, prodavnice i drugi poslovni prostori 189 puta, na ulici 101 itd., pri čemu su otuđivana motorna vozila, novac, nakit, tehnička roba, prehrambeni proizvodi, cigarete, građevinski materijal, alati, itd. 74. Krivična djela protiv slobode i prava građanina i čovjeka, te krivična djela protiv braka, porodice i mladeži zastupljena su u strukturi počinjenih krivičnih djela sa 7,0% i to nasilje u porodici 286 dijela, zapuštanje ili zlostavljanje djeteta ili maloljetnika – dva slučaja, oduzimanje djeteta ili maloljetnika i izbjegavanje izdržavanja – po jedan događaj.

Procenat zastupljenosti krivičnih djela protiv zdravlja ljudi iznosi 13,2% od svih registrovanih krivičnih djela. U 2019. godini evidentan je porast zloupotrebe opojnih droga u odnosu na prethodne godine, a počinio su u 68,4% povratnici. Tokom 2014. godine pripadnici Uprave policije sproveli su niz efikasnih akcija na presijecanju "lanaca" trgovine opojnim drogama, što je rezultiralo zaplijenom veće količine opojnih droga „Amfetamin-a“ – oko 7,1 kg, „Marihuane“ – 138,9 kg, „ecstasya“ itd.

U toku 2019. godine evidentirana su 74 događaja sa obilježjem krivičnog djela, u kojima je učestvovalo 69 maloljetnih lica od čega je 21 (ili 30,4%) povratnik. U odnosu na 2018. godinu smanjen je broj događaja sa obilježjem krivičnog djela za 20 ili 21,3%, kao broj maloljetnih lica za 26 ili 27,4%.

Tabela 83. Uporedni pokazatelji saobraćajnih nezgoda i posljedica na području Kantona Sarajevo

Krivična djela	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Indeks 2019/2018
Ukupno saobraćajnih nezgoda	10.974	11.475	11.367	10.438	9.258	9.231	99,7
Saobraćajne nezgode sa nastradalim licima	900	900	901	786	805	821	101,9
Saobraćajne nezgode sa materijalnom štetom	10.074	10.575	10.466	9.652	8.453	8.410	99,5
Poginulo lica	19	15	21	14	17	12	70,6
Povrijeđeno lica	1.183	1.206	1.219	1.035	1.012	1.032	101,9

Izvor: Izvještaj MUP-a 2019. godina

Registrovano je 9.231 saobraćajnih nezgoda (27 ili 0,3% manje), 8.410 sa materijalnom štetom (0,5% manje) i 821 sa nastradalim licima (1,9% veći broj u odnosu na prošlu godinu). Većina saobraćajnih nesreća prolazi sa materijalnom štetom (91,1% od ukupnog broja saobraćajnih nesreća).

U strukturi prekršaja javnog reda i pravnog prometa registrovana su 204 događaja sa obilježjem krivičnog djela (46 i više) i to: nasilničko ponašanje (67 događaja), krivotvorenje isprava (56), nedozvoljeno držanje oružja ili eksplozivnih materija (31), napad na službenu osobu u vršenju poslova sigurnosti (25), sprečavanje službene osobe u vršenju službene radnje (11), ovjeravanje neistinitog sadržaja (5), skidanje ili povreda službenog pečata ili znaka (4) itd.

Zabrinjava sve veća prisutnost pasa lotalica na ulicama KS te pritužbe građana na njihovu agresivnost.

6. Javna infrastruktura

6.1 Saobraćajna infrastruktura

Djelatnost saobraćaja se najčešće prati, kao i djelatnost građevinarstva, za područje Federacije BiH, iako je glavno saobraćajno čvorište u Gradu Sarajevo. Analizirat će se transparentni podaci za sve oblike saobraćaja-komunikacija.

Željeznički saobraćaj

Željeznice FBiH su 2019. godini, u odnosu godinu ranije, ostvarile bolje rezultate u sektoru prijevoza putnika i u sektoru prijevoza robe.

Kod prijevoza robe registrovan je rast u obimu prevezene robe od 0,3%. Unutrašnjim prijevozom prevezeno je 5.568 hiljada tona robe, što je za 2,9% manje u odnosu na 2018. godinu. Obim robe prevezene izvan granica BiH povećan je za 5,8% u odnosu na 2018. godinu, tako da je ukupna količina prevezene robe međunarodnim prijevozom u 2019. godini iznosila 3.382 hiljada tona. Strukturalno, od ukupnog prijevoza robe željeznicom na unutrašnji prijevoz odnosi se 62%, a na međunarodni 37,6%.

U sektoru prijevoza putnika željeznicom u 2019. godini zabilježen je rast u odnosu na 2018. Prevezeno je ukupno 497 hiljada putnika, što je za 20,3% više u odnosu na prethodnu godinu.

Cestovni saobraćaj

Prema statističkim podacima u toku 2018. godine, na području Kantona Sarajevo prevezeno je ukupno 97 hiljada tona robe, što je u odnosu na količinu prevezene robe iz 2018. godine manje za 17,0%.

Tabela 84. Prijevoz putnika i roba

Vrsta prijevoza/godina	2015	2016	2017	2018	2019
Cestovni prijevoz robe					
Prijeđeni kilometri vozila (000 km)	5.103	5.784	16.295	14.430	11.974
Prevezeno tona robe (000)	32	34	165	127	97
Tonski kilometri (000)	32.548	49.590	154.477	125.222	110.337
Cestovni prijevoz putnika					
Prijeđeni kilometri vozila (000)	12.297	12.259	12.930	13.017	13.124
Prevezeni putnici (000)	2.545	2.551	2.575	2.628	2.645
Putnički kilometri (000)	277.669	277.290	275.745	272.935	265.619
Gradsko-prigradski prijevoz					
Prijeđeni kilometri ukupno (000)	11.949	11.928	11.953	12.199	12.392
Tramvaji	2.291	2.168	2.060	2.287	2.220
Autobusi	8.155	8.132	8.381	8.631	8.792
Trolejbusi	1.503	1.628	1.512	1.281	1.380
Prevezeni putnici (000)	95.876	95.487	94.230	93.396	90.356
Tramvaji	42.844	42.396	41.861	41.795	41.795
Autobusi	36.563	36.797	36.280	37.176	36.674
Trolejbusi	16.469	16.294	16.089	14.425	14.262

Gradsko - prigradskim prevozom, na području sarajevskog kantona u 2019. godini, prevezeno je oko 90,4 miliona putnika, što je za 3,3% manje u odnosu na broj prevezenih putnika iz 2018. godine. Strukturalno, najveći broj putnika koristio je tramvaj kao sredstvo javnog prevoza (46,3%), te se broj prevezenih putnika tramvajem u 2019. godini nije značajno mijenjao u odnosu na 2018. godinu. Na drugom mjestu najčešće korištenih sredstava javnog prevoza jesu autobusi sa (40,6%) učešća u ukupnom broju prevezenih putnika, te je smanjen u odnosu na prethodnu godinu za 21,4%. Trolejbusima je prevezeno (15,8%) od ukupnog broja putnika, taj broj je smanjen u odnosu na 2018. godinu za 1,1%.

Ukupan broj registrovanih vozila u 2019. godini u svih devet općina Kantona Sarajevo, 154.595 što je 4,0% više vozila nego u 2018. godini. Od ukupnog broja registrovanih vozila 90% su putnička vozila. Njihov broj je povećan za 10%.

Stepen motorizacije je 367 motornih vozila na 1.000 stanovnika.

Avio saobraćaj

U avio saobraćaju Federacije BiH, u 2019. godini, došlo je do smanjenja međunarodnog prometa aviona za 1,8% u odnosu na 2018. godinu. Ukupno je prevezeno 1.727.014 putnika, što je za 4,3% više u odnosu na godinu ranije. Međutim, kod međunarodnog prijevoza tereta, nastavljen je negativan trend iz prošle godine, te je zabilježen pad obima prevezenog tereta za 4,7%, odnosno ukupno je prevezeno 1.892 tona tereta.

Aerodrom Sarajevo je 2019. godinu zaključio sa brojkom od preko milion prevezenih putnika (1.143.680), što je za 9,2% više u odnosu na 2018. godinu. Broj realizovanih zračnih operacija je 13.671, dok je fizički obim karga 2.523.565 kg. Milioniti putnik/ca ove godine zabilježen je krajem mjeseca oktobra, čak mjesec i po ranije u odnosu na 2018. godinu, kada je na Međunarodnom aerodromu Sarajevo prvi put registrovan milioniti putnik.

Najznačajniji rast prometa na Međunarodnom aerodromu Sarajevo zabilježen je 2017. i 2013. godine, obje godine rast prometa je bio više od 14% u odnosu na prethodne godine. Jedina godina u kojoj je zabilježen pad prometa je 2012. kada je oko 3% manje putnika u odnosu na prethodnu godinu prošlo kroz Međunarodni aerodrom Sarajevo. Poređenja radi, broj putnika u 2019. godini u odnosu na 2013. je veći za čak 72%, a u odnosu na 2014. godinu je veći za 61%.

Međunarodni aerodrom Sarajevo ima u planu da aktivno radi na privlačenju novih aviokompanija i uspostavljanju novih linija, a preduslovi za daljnji rast se ispunjavaju kroz ubrzano proširenje zgrade terminala koji će imati kapacitet opsluživanja dva miliona putnika godišnje. Sa više od milion i 140 hiljada putnika na godinu, sa više od 13.600 zračnih operacija i prijevozom više od dva i po miliona kilograma cargo robe Međunarodni aerodrom Sarajevo najuspješniji je aerodrom u BiH.

6.2 Vodosnabdijevanje

Javno vodosnabdijevanje na području Kantona Sarajevo organizovano je preko četiri (4) sistema vodosnabdijevanja kojim upravljaju javna komunalna preduzeća u vlasništvu Kantona i općina.

Tabela 85. Pregled javnih vodovodnih sistema u Kantonu Sarajevo

Vodovodni sistemi	Broj korisnika
Sarajevski vodovod	400.000
Gradski vodovod Misoča Ilijaš	16.000
Vodovod Hadžići	25.000
Vodovod Trnovo	1.600
Ukupno	442.000

Izvor: Studija o zdravstvenom stanju stanovništva, higijenskim prilikama izdruštvenoj djelatnosti u Kantonu Sarajevo u 2019. godini

Prema zvaničnim statističkim pokazateljima u odnosu na broj stanovnika, u Kantonu Sarajevo je priključeno oko 98% stanovnika na vodovodne sisteme. Dio stanovnika snabdijeva se iz vodovoda lokalnog značaja, a određeni broj individualno, putem manjih vrela i bunara. J.U. Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo prati kvalitet vode za piće iz pedeset devet (59) većih vodovodnih sistema, shodno zakonu o komunalnim djelatnostima na području devet općina KS, dok bi ostale individualne vodovode trebali pratiti građani korisnici - prema Zakonu o vodama¹⁸, kojim se uređuje način upravljanja vodama unutar teritorije Federacije BiH.

Vodovodni sistemi

Snabdijevanje pitkom vodom na području općina Stari Grad, Centar, Novo Sarajevo, Novi Grad, Ilidža, Vogošća i općine Trnovo (olimpijskih planina Bjelašnice i Igmana) obezbjeđuje se, najvećim dijelom (87%) eksploatacijom podzemnih voda iz aluvijalnih naslaga u Sarajevskom polju. Vrijednosti sadašnje specifične potrošnje vode domaćinstava iznose oko 120 l/st.dan, a privrede oko 64 l/st.dan. Širenjem grada Sarajeva uvećavao se broj stanovnika a time i potreba za velikom količinom pitke vode.

¹⁸ „Službene novine Federacije BiH“, broj 70/06

Vodovodni sistem općine Ilijaš zasniva se na korištenju voda rijeke Misoče kao jedinog izvorišta koje je uključeno u sistem. Procjenjuje se da javno vodosnadbijevanje pokriva oko 79,61% potrošača.

JKP "Komunalac" d.o.o. Hadžići upravlja sa sedamnaest (17) vodovodnih sistema, na koje je priključeno 25.000 korisnika tj. Oko 70% stanovnika. Vodovodni sistemi rađeni su prije dvadeset do pedeset godina, čija je prosječna starost cca. 35 godina, a ostalih cca. 30,26% stanovnika snabdijeva se sa nekog individualnog vodovoda.

Prema podacima općine Trnovo iz 2019. godine, snabdijevanje stanovnika vodom riješeno je preko gradskih vodovoda u urbanom dijelu Trnova, Igmana i Bjelašnice, dok su ostala sela i zaseoci vodosnadbijevanje riješili kaptiranjem izvora i izgradnjom lokalnih seoskih vodovoda iz sopstvenih resursa ili iz pomoći donatora i općine. Upravljanje i održavanje vodovoda vrši KJKP „Vodovod i kanalizacija“ iz Sarajeva za vodovodni sistem Hrasnica – Bjelašnica, a dvadeset i pet (25) lokalnih seoskih vodovode održava JKP "Trnovo".

Sistem za odvodnju oborinskih i otpadnih voda

Oko 78% stanovništva, na urbanom području Kantona Sarajevo, služi se kanalizacionim sistemom za prikupljanje otpadnih voda, a eliminacija otpadnih voda putem septičkih jama vrši se kod 22% stanovnika.

Područje izgrađene kanalizacije nalazi se duž rijeke Miljacke, rijeke Željeznice i njihovih drugih pritoka. Centralni dio, odnosno Grad Sarajevo (Stari Grad, Centar, Novo Sarajevo i Novi Grad) drenira ka rijeci Miljacki, dok se područje Ilidže drenira prema rijeci Željeznici a područje Vogošće prema potoku Vogošća. Naseljeni dijelovi unutar Kantona Sarajeva, Ilijaš i Trnovo nisu u navedenom sistemu i pod ingerencijom KJKP "VIK", dok je naselje Hadžići priključeno na sistem, ali nije u nadležnosti KJKP "VIK".

Prema podacima JKP "Vodostan" Ilijaš, postoji izgrađena kanalizaciona mreža za odvođenje otpadnih voda za oko 80% stanovnika, dok ostali dio stanovništva vrši zbrinjavanje na neadekvatan način.

JKP "Komunalac" d.o.o. Hadžići upravlja sa tri kanalizaciona sistema (Hadžići, Pazarić i Tarčin) i kolektorom Hadžići - Mostarsko raskršće - Blažuj, na koja je priključeno 9.338 korisnika, tj. cca 40% stanovnika.

Urbani dio Trnova koristi kanalizacioni sistem RS. Područje Igmana i Bjelašnice se snabdijeva vodom iz sistema KJKP „Vodovod i kanalizacija“ iz Sarajeva i koristi njihov kanalizacioni sistem. Osim urbanog dijela Trnova, Igmana i Bjelašnice naseljena mjesta nemaju izgrađene kanalizacione sisteme. U toku je izgradnja kanalizacionih sistema na području općine kroz izgradnju kolektora u mjesnim zajednicama.

Veći dio naselja i sela koji nisu obuhvaćeni izgrađenim kanalizacionim sistemima, odvodnju otpadnih voda vrši preko septičkih jama. Koncentrisanom gradnjom a izgradnjom neadekvatnih septičkih jama, javljaju se problemi neuslovnog stanovanja, izlivanja sadržaja i nekontrolisanog oticanja. Neka područja imaju urađene lokalne seoske kanalizacije, koje se provode do najbližeg vodotoka.

Odvodnja oborinskih voda značajno zaostaje za odvodnjom otpadnih voda i po dužinama mreže i po površinama pokrivenosti. Neriješena odvodnja oborinskih voda u nekim područjima utiče na

stabilnost terena. U mnogim naseljima saobraćajnice nisu uređene, pa nije adekvatno riješena odvodnja atmosferskih voda i dolazi do uključivanja u fekalnu kanalizaciju.

6.3 Energetska infrastruktura

KS nema vlastitih izvora, ni primarnih, ni sekundarnih fosilnih oblika energije, pa se snabdijevanje energijom ostvaruje preko sistema za kontinuiranu dobavu i distribuciju (elektroenergetski i gasni sistem), kao i punktova za skladištenje i prodaju tečnih i krutih goriva. Složenost snabdijevanja države energijom, posebno velikih urbanih cjelina, kao i sve veće poskupljenje energije u svijetu i kod nas, imali su uticaja na razvoj sistema transporta, distribucije i korištenja energije u KS. Bitni elementi za sagledavanje dostignutog razvoja energetike u KS su, izgrađenost postojeće energetske infrastrukture, stepen iskorištenosti energetskih kapaciteta, potrošnja, načini korištenja, od kojih ovisi poboljšanje ekonomskih i ekoloških uslova (prvenstveno očuvanje čistoće zraka kao ograničavajućeg faktora razvoja).

Osnova za izradu Bilansa energetskih potreba Kantona Sarajevo za 2019.godinu su podaci (izvještaji i planovi) energetskih subjekata koji su distributeri pojedinih vrsta energije i energenata na području Kantona Sarajevo: JP Elektroprivreda BiH d.d. Sarajevo, Podružnica Elektrodistribucija Sarajevo, KJKP Sarajevogas d.o.o. Sarajevo, KJKP Toplane-Sarajevo d.o.o. Sarajevo, BAGS-Energotehnika d.d. Vogošća i drugi proizvođači/distributeri toplotne energije, KJP Sarajevo-šume d.o.o. Sarajevo i drugi distributeri čvrstih goriva, distributeri naftnih derivata (Holdina d.o.o. Sarajevo, Energopetrol d.d. Sarajevo, Petrol BH Oil Company d.o.o. Sarajevo, G-Petrol d.o.o. Sarajevo, Hifa Petrol d.o.o. Sarajevo i dr.), te statistički podaci Federalnog zavoda za statistiku, podaci Ministarstva privrede Kantona Sarajevo, kao i potrebne/odnosne analize i procjene Ministarstva privrede Kantona Sarajevo.

Tabela 86.Pregled potrošnje energije/energenata u KS

Energija/energent		Električna energija (MW _h)		Zemni gas (mil. Sm ³)		Čvrsta goriva (t)	Naftni derivati (lit.)	Ukupno
Vrsta		Bruto	Neto	Bruto	Neto	Čvrsta goriva	Naftni derivati	
Naturalnih jedinica	2014	1.341.624	1.229.833	99,3	98,7	91.245	165.686.705	
	2015	1.406.352	1.291.575	117,3	116,6	94.650	192.172.375	
	2016	1.390.056	1.275.841	124,769	124,249	96.098	177.781.466	
	2017	1.413.771	1.304.866	135,666	135,244	97.283	173.358.997	
	2018	1.410.289	1.316.990	129.491	128.620	154.147	166.437.165	
	2019	1.436.160	1.328.718	128.544	125.955	158.233	169.615.000	
GWh	2014	1.341,60	1.229,80	919,5	913,5	305,4	1.552,50	4.119,00
	2015	1.406,40	1.291,60	1086,1	1079,4	314,1	1.800,70	4.607,20
	2016	1.390,00	1.275,84	1.155,30	1.150,55	323,6	1.665,81	4.534,87
	2017	1.413,80	1.304,90	1.256,30	1.252,40	325,8	1.624,40	4.620,20
	2018	1.410,29	1.316,99	1.225,63	1.217,39	511,6	1.588,66	4.736,22
	2019	1.436,16	1.328,71	1.215,73	*	524,8	1.618,72	4.795,49
TJ	2014	4.829,80	4.427,40	3.310,00	3.288,70	1.099,50	5.588,90	14.828,30
	2015	5.062,90	4.649,70	3.910,00	3.885,70	1.130,60	6.482,40	16.585,90
	2016	5.004,22	4.593,02	4.159,30	4.141,98	1.165,10	5.996,92	16.325,53
	2017	5.089,60	4.697,50	4.522,60	4.508,50	1.172,80	5.847,70	16.632,70
	2018	5.077,04	4.741,16	4.412,27	4.328,60	1.841,90	5.719,18	17.050,39
	2019*							

* U Bilansu energetskih potreba Kantona Sarajevo nisu objavljeni podaci za 2019. godinu.

U Kantonu Sarajevo u 2019. godini je isporučena energija u iznosu od 4.795,49 GWh, od čega je: električna energija u iznosu od 1.436,16 GWh ili 29,94%, prirodni gas 1.215,73 GWh ili 25,35%, čvrsta goriva 524,88 GWh ili 10,94% i naftni derivati 1.618,72 GWh ili 33,75%.

Ukupna potrošnja energije u Kantonu Sarajevo u 2019. godini, u odnosu na 2018. godinu, je bila veća za 59,27GWh ili 1,3%.

Elektroenergetski sistem

KS električnom energijom snabdijeva JP Elektroprivreda BiH d.d. Sarajevo, podružnica Elektro distribucija Sarajevo. Pored Kantona Sarajevo, Podružnica Elektro distribucija Sarajevo električnu energiju isporučuje u Bosansko-podrinjski kanton.

Napajanje KS električnom energijom obezbjeđuje se iz elektroenergetskog sistema Bosne i Hercegovine, preko glavnog energetskog čvorišta TS 400/110 kV SARAJEVO 10-Reljevo, snage 2x300 MVA, te preko slijedećih TS 110/x kV: Stari Grad – Sarajevo 11, Centar – Sarajevo 5 i Sarajevo 13, Novo Sarajevo – Sarajevo 2 i Sarajevo 7, Novi Grad – Sarajevo 14 i Sarajevo 15, Ilidža – Sarajevo 1, Sarajevo 8, Sarajevo 18 i EVP Blažuj, Vogošća – Sarajevo 4, Hadžići – Hadžići i Ilijaš - Ilijaš, i slijedećih TS 35/x kV: Vijećnica, Rajlovac, V.M.Crni, Gladno Polje, Ilijaš, Nišići, Energoinvest – A.Most, Hrasnički Stan, Igman, Klinčara i Energoinvest - Stup.

U primarnoj elektrodistributivnoj mreži (35kV) instalirani su visokonaponski vodovi ukupne dužine 109,3 km, od čega 54,9 km podzemnih i 54,4 km zračnih vodova. Sekundarnu distributivnu mrežu čine transformatorske stanice, visokonaponski vodovi i pripadajuća oprema na naponskom nivou 20,10(6) 0,4 kV. Ukupno je instalirana 1.451 transformatorska stanica sa 20(10)/0,4 kV, ukupne instalirane snage 753 MW. Instalirano je ukupno 1.377,3 km sredjenaponskih vodova, od čega 889,1 km podzemnih i 488,2 km zračnih vodova. Ukupna dužina instaliranih niskonaponskih vodova je 3.956,1 km, od čega 717,1 km podzemnih i 3.239 km zračnih vodova.

Neto potrošnja električne energije u KS u 2019. godini, u odnosu na 2018. godinu, je bila veća za 11.728 MW_h ili 0,9%. Gubici električne energije u 2019. godini bili su 7,48%, i oni su povećani u odnosu na 2018. godinu - kada su iznosili 6,62 %. Gubici električne energije su uglavnom gubici u sistemu distribucije električne energije, a povećani su, jer se radi starijem elektrodistributivnom sistemu (većinom: nadzemna mreža, starije trafostanice i sl.).

Tabela 87. Pregled potrošnje električne energije po godinama u KS za period

Godina	Potrošnja električne energije			
	Bruto (MWh)	Neto (MWh)	Gubici (MWh)	Gubici (%)
2014	1.341.624	1.229.833	111.791	8,33
2015	1.406.352	1.291.575	114.777	8,16
2016	1.390.056	1.275.841	114.215	8,22
2017	1.413.771	1.304.866	117.693	7,7
2018	1.410.289	1.316.990	93.298	6,62
2019	1.436.160	1.328.718	107.442	7,48
Indeks 2019/2018	101,8	100,9	115,2	113,0

Gasni sistem

Bosna i Hercegovina nema vlastitog plina, opskrba se odvija iz jednog izvora i transport iz jednog pravca, ne postoje skladišta, niti druge mogućnosti izravnjavanja potrošnje, što znatno umanjuje sigurnost snabdijevanja ovim energentom. Transport zemnog gasa se odvija transportnim sistemom iz Ruske Federacije, preko Ukrajine, Mađarske i Srbije do Zvornika, gdje je primopredajna mjerna stanica za Bosnu i Hercegovinu. Potom se plin transportuje do Sarajeva i Zenice.

Napajanje gasom KS se vrši putem tri mjerno regulacione stanice GMRS I-Butila kapaciteta 2x62.500 m³/h, GMRS II-Velešići kapaciteta 2x62.500 m³/h i MRS III-Misoča kapaciteta 2x10.000 m³/h.

Distribuciju prirodnog gasa, odnosno isporuku prirodnog gasa krajnjim korisnicima u Kantonu Sarajevo, vrši distributer KJKP Sarajevogas d.o.o. Sarajevo. Pored Kantona Sarajevo, KJKP Sarajevogas d.o.o. Sarajevo vrši isporuku prirodnog gasa firmi A.D. Sarajevogas, Istočno Sarajevo, koja vrši isporuke krajnjim korisnicima u Istočnom Sarajevu.

Bruto potrošnja gasa u 2019. godini iznosila je 128,544 mil. Sm³, neto potrošnja prirodnog gasa u KS u 2019. godini, u odnosu na 2018. godinu, je bila manja za 2,665 mil. Sm³ ili 2,07%.

Tabela 88.Pregled potrošnje prirodnog gasa po godinama u KS

Godina	Potrošnja prirodnog gasa			
	Bruto (mil. Sm ³)	Neto (mil. Sm ³)	Gubici (mil. Sm ³)	Gubici (%)
2014	99,29	98,65	0,64	0,64
2015	117,29	116,56	0,73	0,62
2016	124,769	124,25	0,52	0,42
2017	135,666	135,244	0,57	0,46
2018	129,491	128,620	0,87	0,67
2019	128,544	125,955		
Indeks 2019/2018	99,3	97,9		

Centralni toplifikacioni sistemi

Toplifikacionim sistemima (TS) upravljaju pravna lica: KJKP Toplane d.o.o. Sarajevo (140 individualna kotlovnica, od čega su: 48 srednje i veće kotlovnice i 92 krovne kotlovnice, instalisana snaga 522,5 MW); BAGS-Energotehnika d.d. Vogošća (kotlovnica, koja ima 5 kotlovskih jedinica: tri na ugalj i dvije na mazut, instalisana snaga 94 MW); UNIS-Energetika d.o.o. Sarajevo (kotlovnica, instalisana snaga 33,4 MW); i EUROTERM d.o.o. Kiseljak (kotlovnica na prirodni gas, instalisana snaga 3,5 MW).

Čvrsta goriva

Prema izvještajima o isporukama čvrstih goriva u Kantonu Sarajevo dobijenih od snabdjevača/distributera čvrstih goriva: KJP Sarajevo-šume d.o.o Sarajevo, Oganj-Transport d.o.o. Sarajevo, STR Ogrijev Transport Vogošća, Sarfa d.o.o. Sarajevo, Giba-Trade d.o.o. Sarajevo i Bas-Dam d.o.o. Sarajevo, procjeni isporuka čvrstih goriva za distributere: Drvosječa d.o.o. Sarajevo i Briket d.o.o. Sarajevo, kao i drugih procjena, te temeljom potrebne odnosne bilansne analize, dat je pregled potrošnje čvrstih goriva u Kantonu Sarajevo u 2019. godini.

U 2019. godini ukupno je potrošeno 158.233 t čvrstog goriva što je za 2,7% više nego predhodne godine. U ukupnoj količini čvrstih goriva isporučenih u Kantonu Sarajevo u 2019. godini. najveći udio ima ogrijevno drvo 85.440 t (54,0 %), zatim ugalj lignit 50.019 t (31,61%), ugalj mrki 19.187 t (12,13%), te ostala čvrsta goriva sa učešćem od 2,27%.

Naftni derivati

Ukupna potrošnja naftnih derivata u Kantonu Sarajevo u 2019. godini je 169.615.000 litara i u odnosu na 2018. godinu je bila veća za 3.177.835 litara ili 1,9%.

7. Zaštita okoliša

Institucionalni i zakonodavni okvir

U oblasti zaštite okoliša u 2019. godini vršena je primjena i priprema kantonalnih propisa, vezanih za pojedine komponente okoliša, od zraka, vode, prirode, buke, upravljanja otpadom, uključujući pripremu strateških planskih dokumenata i realizaciju okolišnih projekata.

Doneseni su sljedeći neprogramirani propisi iz nadležnosti Vlade Kantona Sarajevo:

Plan interventnih mjera u slučajevima prekomjerne zagađenosti zraka u Kantonu Sarajevo¹⁹;

Na sjednici održanoj dana 31.10.2019. godine, Vlada Kantona Sarajevo (KS) je usvojila Prijedlog Plana interventnih mjera u slučajevima prekomjerne zagađenosti zraka u Kantonu Sarajevo koje je sačinilo Ministarstvo prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša KS.

Odluka o usvajanju „Studije izvodljivosti o proširenju i poboljšanju sistema daljinskog grijanja u Kantonu Sarajevo“

U septembru 2019. godine Vlada KS je usvojila Odluku o usvajanju „Studije izvodljivosti o proširenju i poboljšanju sistema daljinskog grijanja u Kantonu Sarajevo“. Glavni cilj izrade Studije je podrška KS u preduzimanju aktivnosti za smanjenje zagađenja zraka, kroz promociju i korištenje obnovljivih izvora energije i poboljšanje sistema daljinskog grijanja.

Također, iz nadležnosti Vlade Kantona Sarajevo su doneseni sljedeći programirani i neprogramirani poslovi: Program aktivnosti u okviru RCUO „Smiljevići“ za 2019. godinu, Izvještaj o implementaciji KEAP-a, Program rada- Implementacija mjera iz KEAP-a, Informacija o stanju i budućim aktivnostima u okviru RCUO „Smiljevići“, „Elaborati o lokacijama reciklažnih dvorišta, niša i zelenih otoka sa lociranjem u prostorno planskoj dokumentaciji i investicionim planom za područje devet općina Kantona Sarajevo“.

Iz nadležnosti Skupštine Kantona Sarajevo u 2019. godini doneseni su sljedeći poslovi i programi: Izvještaj o stanju i aktivnostima u okviru RCUO- „Smiljevići“, Informacija o stanju deponije Smiljevići, Informacija o stanju kvaliteta zraka u Kantonu Sarajevo.

7.1 Zaštita zraka

U 2019. godini, posredstvom Zavoda za javno zdravstvo KS koji upravlja stanicama za automatski monitorng kvaliteta zraka u KS, raspisani su tenderi koji se odnose na nabavku rezervnih dijelova za analizatore, kalibraciju analizatora, nabavku dodatnih analizatora i opreme, novog servera sa softverom.

¹⁹ „Službene novine KS“, br. 44/19

Federalno ministarstvo okoliša i turizma je donijelo Pravilnik o dopuni Pravilnika o načinu vršenja monitoringa kvaliteta zraka i definiranju vrsta zagađujućih materija, graničnih vrijednosti i drugih standarda kvaliteta zraka kojim se uvodi prezentiranje stanja kvaliteta zraka putem Indeksa kvaliteta zraka.

Vlada KS je u septembru 2019. godine usvojila Odluka o usvajanju „Studije izvodljivosti o proširenju i poboljšanju sistema daljinskog grijanja u KS“ za provedbu čijih zaključaka i preporuka su zaduženi svi nosioci pripreme i izrade prostorno-planske dokumentacije, kao i KJKP „Toplane“ d.o.o. Sarajevo, „BAGS ENERGOTEHNIKA“ d.d Vogošća, javna komunalna preduzeća, te resorna ministarstva i institucije u okviru svoga djelokruga rada. Glavni cilj izrade Studije je podrška KS u preduzimanju aktivnosti za smanjenje zagađenja zraka, kroz promociju i korištenje obnovljivih izvora energije i poboljšanje sistema daljinskog grijanja.

U Budžetu KS za 2019. godinu osigurana su sredstva za subvencioniranje gasnih priključaka na postojeću infrastrukturu „Sarajevogasa“ sa ciljem stimulanja upotrebe prirodnog gasa kao ekološki podobnog energenta. Objavljen je Javni pozivi za rekonstrukciju postojeće gasne instalacije i Javni pozivi za nove priključke na gasnu instalaciju.

Ministarstvo prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša KS je u saradnji sa Zavodom za informatiku i statistiku KS i u 2019. godini nastavilo vršiti kontrolu emisije iz postrojenja za sagorijevanje i voditi Registar istih.

Realizovan je Ugovor o izradi metodologije za ocjenu uticaja na kvalitet zraka za nove zahvate u prostoru. Time su se stvorili potrebni preduslovi za stavljanje u funkciju disperzionog matematičkog modela pomoću kojeg će Zavod za planiranje razvoja KS vršiti procjenu i stručno sagledavanje uticaja novih izvora emisije na kvalitet zraka.

U oktobru 2019. godine održana je prezentacija Nacrta „Studije urbanih ventilacionih koridora i uticaja visokih zgrada u Kantonu Sarajevo“. Posebno će se insistirati na strateškoj procjeni prostorno-planskih dokumenata koji obuhvataju područja ventilacionih koridora utvrđenih Studijom.

S ciljem smanjenja zagađenja zraka, prašine, buke u 2019. godini u okviru inicijative KJKP „PARK“ za sanaciju i uređenje degradiranih zemljišta i javnih zelenih površina na 19 većih javnih zelenih površina u ukupno šest općina je izvršena sadnja skoro 700 stabala crnogorice i bjelogorice sa posebnim osvrtom na one vrste koje imaju funkciju apsorpcije čvrstih čestica PM₁₀.

Novi Plan interventnih mjera, zajedno sa pripadajućom Listom pravnih i fizičkih lica na koja se odnosi Plan, kao i zdravstvenim preporukama za stanovništvo je izrađen i postavljen na stranicu Vlade KS i Ministarstva prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša KS. U toku 2019. godine su prema Planu interventnih mjera u KS 12 puta proglašavane epizodne situacije i to osam puta epizoda „Pripravnost“ i četiri puta epizoda „Upozorenje“.

7.2 Vode

U 2019. godini, za potrebe izrade Urbanističkih planova KS, Zavod za planiranje razvoja KS nastavljene su aktivnosti na izradi „Studije vodosnabdijevanja na području KS“. Paralelno se radi i „Studija odvodnje i tretmana otpadnih i oborinskih voda na području KS“.

Centralni vodovodni sistem kojim upravlja KJKP „Vodovod i kanalizacija“

Glavni resursi vode za javni sistem vodosnabdijevanja općina Stari Grad, Centar, Novo Sarajevo, Novi Grad, Ilidža, Vogošća i olimpijskih planina Bjelašnica i Igman (općina Trnovo) su izvorište Sarajevsko polje (podzemna akumulacija vode sa bunarima u Konacima, Bačevu, Sokolovići koloniji i Stupu) sa kojeg se zahvata cca 2.200 l/s što je preko 74% ukupnih količina vode.

Sa planinskih izvorišta zahvata se 8,9%, a odgovarajućim tretmanom otvorenih tokova vode do 14,7%. Istovremeno vrši se i kupovina vode iz Jahorinskih vrela, Tilave i Peračkog vrela 2%. Raspoložive

količine u prosjeku iznose 3.500 l/s. Trenutno je na prostoru Bačeva 37 bunara, Sokolović kolonije 5 bunara i Stupa 3 bunara (ukupno 45 bunara).

Nijedno izvoriste u okviru centralnog vodovodnog sistema nema usvojenu Odluku o zonama sanitarne zaštite i zaštitnim mjerama u skladu sa Pravilnikom o načinu utvrđivanja uslova za određivanje zona sanitarne zaštite i zaštitnih mjera za izvorišta vode za javno vodosnabdijevanje stanovništva („Službene novine FBiH“, broj: 88/12).

U 2019. godini, KJKP „Vik“ je bio izvođač rekonstrukcije 1986 m vodovodne mreže.

U cilju poboljšanja vodosnabdijevanja potrošača iz javnog centralnog sistema u 2019. godini pripremljene su projektne dokumentacije i potraživane su građevinske dozvole za projekte: „Sanacija vodovodnog sistema“ (finansiran od strane EBRD-a) i „Projekat detekcije curenja i smanjenja neprihodovane vode (NRW Projekat)“.

U 2019. godini ukupno je popravljeno 3.359 kvarova na vodovodnoj mreži, te su u pojedinim zonama prestale noćne redukcije.

Lokalni sistem kojim upravlja JKP „Komunalac“

Sva izvorišta u javnom vodovodnom sistemu, koji su u nadležnosti JKP „Komunalac“ d.o.o. Hadžići, imaju Odluke o zonama sanitarne zaštite i zaštitnim mjerama u skladu sa Pravilnikom o načinu utvrđivanja uslova za određivanje zona sanitarne zaštite i zaštitnih mjera za izvorišta vode za javno vodosnabdijevanje stanovništva („Službene novine FBiH“, broj: 88/12). Osnovni problem vodovodnog sistema na području općine Hadžićima je zamućivanje pojedinih vrela, koja se pri prekoračenju dopuštene vrijednosti isključuju iz sistema, čija posljedica je uvođenje redukcije vode.

Dana 06.05.2019. godine uspostavljen je HACCP sistem sa certifikatom za skupljanje, prečišćavanje i snabdijevanje vodom za piće u skladu sa zakonskim obavezama o kontroli vode, a sa aspekta zdravstvene ispravnosti vode za piće kroz sistem samokontrole (HACCP).

Istovremeno je dobiven i certifikat međunarodnog standarda EN ISO 9001:2015 za „Komunalne usluge snabdijevanja vodom za piće, održavanje vodovodnih instalacija, odvođenje i tretman otpadnih voda, održavanje vodovodnih instalacija, odvođenje i tretman otpadnih voda, održavanje kanalizacione mreže, održavanje lokalnih puteva, održavanje parkova i ostalih zelenih površina i održavanje groblja“.

Lokalni sistem kojim upravlja JKP „Trnovo“

Na području općine Trnovo donesene su Odluke o zonama sanitarne zaštite i zaštitnim mjerama za izvorišta sa kojih se vrši snabdijevanje naselja na području općine u skladu sa Pravilnikom o načinu utvrđivanja uslova za određivanje zona sanitarne zaštite i zaštitnih mjera za izvorišta vode za javno vodosnabdijevanje stanovništva („Službene novine FBiH“, broj: 88/12). U sistemu vodosnabdijevanja općine pitkom vodom uključeno je 28 izvorišta i sa njih se zahvata ukupno 19,8 l/s. Voda koja se zahvata sa ovih izvorišta zadovoljava potrebne parametre za vodu za piće, te se ista tretira natrij hipokloritom. JKP "Trnovo" d.o.o. Trnovo raspolaže dovoljnim količinama vode.

Lokalni sistem kojim upravlja JKP „Vodostan“

Sva izvorišta u vodovodnom sistemu kojim upravlja JKP „Vodostan“ imaju usvojene Odluke o zonama zaštite na centralnom i lokalnim vodovodima utvrđenim Zakonom o vodama KS²⁰ i Pravilnikom o načinu utvrđivanja uslova za određivanje zona sanitarne zaštite i zaštitnih mjera za izvorišta vode za javno vodosnabdijevanje stanovništva²¹. Za novo izvoriste Vrutak donesena je Odluka o zaštiti izvorišta²². Vodoopskrbni sistem Vrutak još nije stavljen u funkciju.

Veliki problem je zaštita rijeke Misoče, jer se izvoriste rijeke nalazi na tromeđi općina Breza, Vareš i Ilijaš, a vodozahvat za snabdijevanje građana Ilijaša vodom za piće na području općine Ilijaš. Velika

²⁰ „Službene novine KS“, br. 18/10

²¹ „Službene novine FBiH“, br. 88/12

²² „Službene novine KS“, br. 44/15

zona zaštite od 113 km² i činjenica da se treba štititi područje na teritoriji drugih općina i kantona otežava provođenje propisanih mjera.

Preduzeće JKP „Vodostan“ d.o.o. Ilijaš počev od 18.02.2018. godine provodi sistem samokontrole HACCP koji je obavezan u svim preduzećima koja se bave isporukom vode za piće, ako je isporučena količina vode veća od 10 m³/dan.

Zaključno sa 2019. godini svi rezervoari pitke vode na centralnom vodovodu u potpunosti su obnovljeni i adaptirani.

7.3.2 Odvodnja otpadnih i oborinskih voda i uređenje vodotoka

Nivo pokrivenosti područja KS javnim sistemom vodosnabdijevanja je znatno veći od nivoa pokrivenosti javnim sistemom prikupljanja i odvodnje otpadnih voda. Prema procjenama, postojeći sistem prikupljanja i odvodnje otpadnih voda pokriva oko 80% stanovništva.

Samo u centralnim područjima općina djelimično je riješena odvodnja otpadnih voda separatnom kanalizacijom, a u padinskim dijelovima sa individualnom stambenom izgradnjom oborinske vode zajedno sa fekalnim uključene su u fekalnu javnu kanalizaciju koja nizvodno preopterećuje glavne kolektore i izaziva probleme u funkcionisanju sistema.

Veliki problem u svim općinama KS je pojava izgradnje „bespravne kanalizacione mreže“ koja ugrožava ukupan sistem odvodnje otpadnih voda kao i sanitarnu bezbjednost vodosnabdijevanja.

Preduslov za daljni razvoj centralni sistema za prikupljanje i odvođenje otpadnih voda u KS je svakako i adekvatan rad centralnog uređaja za prečišćavanje otpadnih voda, te izgradnja lokalnih uređaja za tretman otpadnih voda za područja koja ne gravitiraju prema centralnom Postrojenju za prečišćavanje otpadnih voda u Butilama (PPOV).

Sanacijom i modernizacijom PPOV omogućeno je prečišćavanje otpadnih voda KS i kontrolisano ispuštanje prečišćenih voda u recipijent rijeku Bosnu. Dana 14.08.2017. godine od strane KJKP „Vik“ je upućen zahtjev Federalnom ministarstvu okoliša i turizma za izdavanje okolišne dozvole za PPOV Butila. Ministarstvo je tražilo određene zahtjeve ViK-a, te je treća dopuna od 28.05.2019. godine prihvaćena s tim da se zadužuje Ministarstvo komunalne privrede i infrastrukture KS da da određene garancije po pitanju adekvatne dispozicije mulja. U 2020. godini se očekuje izdavanje okolinske dozvole.

U 2019. godini ukupni ulaz otpadne vode na PPOV iznosio je 51.132.181 m³, što je 4.261.015 m³ mjesečno. Količina bajpasovane otpadne vode iznosila je 1.479.892 m³, što je 123.324 m³ mjesečno. Količina prečišćenog efluenta ispuštenog u rijeku Bosnu iznosila je 48.813.930 m³ što je 4.067.827 m³ mjesečno.

Na PPOV je u 2019. godini proizvedeno 568.284 m³ biogasa, što je u prosjeku 47.357 m³ biogasa mjesečno. Potrošeno je 463.868 m³ biogasa, što je u prosjeku 38.655 m³ biogasa mjesečno. Spremnik biogasa obnovljen i pušten u rad u julu 2019. godine.

Također, na postrojenju se dnevno proizvede 10-15 t dehidriranog mulja čije deponovanje predstavlja veliki problem. Proizvedeni mulj se trenutno skladišti u privremene lagune/deponije unutar lokacije PPOV, a kapacitet jedne lagune je 12.000 m³.

Značajno je napomenuti da je u izvještajnom periodu izgrađeno 1962,88 m kolektora oborinskih voda u obuhvatu „Privredna zona Hadžići“ kojim se prihvataju oborinske vode sa parcela i sa saobraćajnica i posebnim separatnim sistemom odvođe do separatora, a dalje i rijeku Zujevinu.

Poplave

Regulacija i uređenje vodotoka u svrhu zaštite urbanog područja od velikih voda predstavlja bitan preduslov koji zahtijeva kontinuirana ulaganja.

Sredinom maja 2014. godine bili smo svjedoci velikih poplava koje su prevazišle rekord u zadnjih 120 godina. Porast vodostaja rijeka na području KS uzrokovao je mnoge probleme, a među najugroženija područja spadaju područja oko rijeka Bosne, Željeznice, Zujevine, Miljacke i Tilave u Sarajevskom polju, rijeka Misoče i Ljubine u Ilijašu, te rijeka Ljubine i Jošanice u Vogošći, i Rakitnice u Trnovu. Mora se konstatovati da se ovaj problem ne može rješavati minimalnim saniranjem nastalih šteta. Bez obzira što ovakvi radovi zahtijevaju značajna sredstva činjenica je da je veliki dio KS zaštićen od poplava, jer je izvedena regulacija vodotoka i zaštita od stogodišnjih voda, tako da se moraju uložiti naponi da se zaštiti preostalo područje, a radi se uglavnom o dijelovima općina Ilidža i Novi Grad.

Najugroženija plavna područja spadaju područja oko rijeka Bosne, Željeznice, Zujevine, Miljacke i Tilave u Sarajevskom polju, rijeka Misoče i Ljubine u Ilijašu, te rijeka Ljubine i Jošanice u Vogošći, i Rakitnice u Trnovu. Veliki dio KS je zaštićen od poplava, jer je izvedena regulacija vodotoka i zaštita od stogodišnjih voda, tako da se moraju uložiti naponi da se zaštiti preostalo područje. U 2019. godini Ministarstvo privrede KS je obezbjedilo određena sredstva za realizaciju projekata regulacije vodotoka II kategorije.

7.3 Otpad

U okviru „Projekta uvođenja odvojenog prikupljanja otpada u individualnim stambenim objektima u Kantonu Sarajevo“ u 2019. godini je realizovana treća faza koja je rezultirala nabavkom 1000 posuda od 240 l i 1000 posuda od 120 l, te opreme za sortirnicu koja se nalazi u okviru RCUO „Smiljevići“. Također, otpočela je realizacija četvrte faze Projekta koja predviđa nabavku 2000 kanti od 240 l, 2000 kanti od 120 l, 60 kontejnera od 1.100 l. U ovom projektu KJKP „Rad“ realizuje i program edukacije vezano za selektiranje i reciklažu otpada, dok se putem NVO sektora realizuju kampanje na prevenciji i smanjenju količina otpada.

U 2019. godini projekat je finaliziran i Odlukom Vlade Kantona Sarajevo usvojen „Elaborat o lokacijama reciklažnih dvorišta, niša i zelenih otoka za područje devet općina Kantona Sarajevo sa lociranjem u prostorno-planskoj dokumentaciji i investicijskim planom“. Odlukom se zadužuju nadležni organi za implementaciju opredjeljenja iz Elaborata.

Aktivnosti pretvaranja deponije „Smiljevići“ u RCUO u 2019. godini odnosile su se na: izradu projektne dokumentacije za prikupljanje i prihvrat procjednih voda sa centralnog dijela odlagališta, izradu Glavnog projekta za prikupljanje izvora i dispozicija do potoka, mjere na uspostavi protoka kroz postojeće objekte uređaja za tretman procjednih voda, projektovanje, nadzor i izgradnju kolektora od reciklažnog dvorišta do Lepeničkog potoka, jednogodišnji monitoring količina i sastava procjednih voda, izgradnju sanitarne plohe površine 3000 m², nabavku buldožera i kompaktora za deponiju inertnog materijala, održavanje hidrometeorološke i hidrološke stanice.

U 2019. godini Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo je nastavio sa izradom Prostornog plana područja posebnog obilježja „Regionalni centar za upravljanje otpadom (RCUO) Smiljevići“ koji predviđa proširenje obuhvata deponije sa sadašnjih 53,4 ha na 94,3 ha. Uporedo se radi strategijska procjena uticaja na okoliš, koja ima za cilj identifikaciju i procjenu uticaja Plana na okolni prostor. Pripremljena je „Studija opravdanosti uspostave kogenerativnog postrojenja i postrojenja za

mehaničko-biološki tretman (MBO) otpada na području Kantona Sarajevo“, koja je imala za cilj odabir najpovoljnijeg rješenja za tretman otpada u okviru RCUO „Smiljevići. U sklopu projekta Svjetske banke „Tehnička pomoć za unaprjeđenje integrisanog upravljanja čvrstim otpadom u BiH“, pripremljena je „Studija izvodljivosti smanjenja nastajanja procjernih voda na odlagalištu Smiljevići i minimiziranje nastajanja procjernih voda“, „Studija izvodljivosti za odvojeno prikupljanje otpada“ i „Priručnik za organizovanje kampanje podizanja svijesti vezano za odvojeno prikupljanje otpada“.

U 2019. godini su nastavljene aktivnosti na izgradnji reciklažnog dvorišta u općini Ilijaš, završena je izrada glavnog projekta, dobivene su dozvole za građenje, realizovana je I faze izgradnje. Plan je da se u 2020. godini završi izgradnja reciklažnog dvorišta.

Tokom 2019. godine, u oblasti upravljanja otpadom u proceduri je bilo deset zahtjeva (devet zahtjeva za izdavanje dozvole za upravljanje otpadom, jedan zahtjeva za produženje dozvole za upravljanje otpadom), svi zaprimljeni u 2019. godini. Riješeno je osam zahtjeva (doneseno je četiri rješenja o izdavanju, jedno rješenje o produženju, dva rješenja o odbijanju zahtjeva i jedan zaključak o odbacivanju zahtjeva), a dva zahtjeva su u proceduri rješavanja. U 2019. godini odobren je 21 plan upravljanja medicinskim otpadom

7.4 Prirodno naslijeđe

Ministarstvo prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša zajedno sa Kantonalnim Zavodom za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Sarajevo su u 2019. godini nastavili sa aktivnostima odabiru izrađivača „Stručnog obrazloženja za proglašenje zaštite prioriternih pojedinačnih spomenika prirodne baštine iz oblasti hidro-geološkog i geomorfološkog spomeničkog naslijeđa Kantona Sarajevo“. Međutim, procedura javne nabavke odvijala se otežanim putem (u dva navrata poništena), pa se nastavak aktivnosti po ovom pitanju očekuje u narednoj godini.

U funkciji nastavka pripreme Prostornog plana područja posebnog obilježja Zaštićeni pejzaž „Trebević“ Ministarstvo prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša KS je, u izvještajnom periodu, sa Šumarskim fakultetom i Zavodom za planiranje razvoja KS potpisalo Sporazum o izradi Elaborata upravljanja šumskim ekosistemima za potrebe izrade pomenutog razvojno-planskog dokumenta.

U toku 2019. godine okončana je procedura dodjele u zakup poslovnog prostora (restorana) i otvorenog prostora ispred objekta (ljetne bašte) Edukaciono-informativnog centra na području Zaštićenog pejzaža „Bijambare“, te je dobijena saglasnost Skupštine KS. Nastavljena je procedura rješavanja imovinsko-pravnih odnosa lokaliteta na kojem je u ZP „Trebević“ planirana izgradnja prvog javnog toaleta i česme. U okviru SP „Vrelo Bosne“, na lokalitetu nacionalnog spomenika Rimski most, u 2019. godini počeli su radovi na postavljanju mobilijara (klupe, hladnjaci i sl.) s ciljem da se omogući cjelodnevni boravak na ovom lokalitetu, te tako rastereti uže područje Vrela Bosne.

U izvještajnom periodu KJU za zaštićena prirodna područja je otpočela sa realizacijom dva vrlo značajna projekta: „Zaštita i promocija biodiverziteta i geodiverziteta kroz jačanje Informaciono-tehničkih (IT) servisa u zaštićenim prirodnim područjima Kantona Sarajevo“ i „Identifikacija tipova staništa i vrsta 2000 NATURA sa pratećim GIS podlogama u zaštićenim prirodnim područjima Kantona Sarajevo“.

7.5 Energijska efikasnost

Povećanja energijske efikasnosti u objektima budžetskih korisnika Kantona Sarajevo

Kada je u pitanju realizacija Projekta "Zeleni ekonomski razvoj" i njegove komponente "Mjere povećanja energetske efikasnosti" u javnim objektima KS, nastavljena je uspješna saradnja sa UNDP-ijem. Vlada KS i Ministarstvo prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša su zajedno sa UNDP-ijem, općinama i ostalim sufinansijerima (kantonalna resorna ministarstva, menadžment javnih objekata) obezbijedili značajna sredstva za provođenje mjera povećanja energijske efikasnosti na ukupno 39 javnih objekata iz sektora zdravstva, obrazovanja, rada i socijalne politike, unutrašnjih poslova, te kulture. Po prvi put su u energetske obnovu uključene i srednje škole. Izabrani objekti dijelom su uzeti iz Akcionog plana energijske efikasnosti u javnim objektima²³, dok se za ostale uzela u obzir „Studija energetske efikasnosti javnih objekata KS“ i zatim da li se u okviru objekta planira promjena trenutnog energenta na ekološki prihvatljiviji. Pored navedenog, sagledavala se i mogućnost prelaska javnih objekata na sistem daljinskog grijanja, zatim da li objekti imaju već izrađen energetski audit, kao i finansijska raspoloživost budžeta općina i javnih objekata u smislu učešća u sufinansiranju, a sve u cilju obezbjeđenja cjelokupne investicije. Za 24 javna objekta je u 2019. godini u potpunosti izvršena energijska sanacija, za sedam se očekuje okončanje u januaru 2020. godine, dok će radovi na preostalim objektima biti nastavljeni na proljeće.

U okviru Projekta „Zeleni ekonomski razvoj“ potpisan je još jedan Amandman sporazuma o podjeli troškova na projektu, a u svrhu izrade „Studije stanja energijske efikasnosti objekata u Kantonu koja koriste osobe u stanju socijalne potrebe“. Namjera je da se kroz energijsku sanaciju objekata smanji potrošnja energenata za grijanje, te obezbijedi korištenje čistih energenata, a uštedjena sredstva u budžetu reinvestiraju u druge namjene.

Okolinske dozvole

U periodu 01.01.-31.12.2019. godine zaprimljena su 47 zahtjeva za izdavanje okolinske dozvole, iz 2018. godine je preneseno 19 zahtjeva, odnosno rješavano je 66 zahtjeva za izdavanje okolinske dozvole. Izdato je 29 rješenja o okolinskoj dozvoli, dva rješenja o izmjeni rješenja, doneseno je šest zaključaka o prekidu postupka dok se ne riješi prethodno pitanje, deset zaključaka o odbacivanju zahtjeva. U 2020. godinu je preneseno 16 zahtjeva.

Najviše zahtjeva se odnosilo na obnovu okolinskih dozvola, i to za kotlovnice. Izdate su okolinske dozvole za mineralnu, ekstraktivnu i drvnu industriju i za infrastrukturni projekat.

Osim rješavanja po zahtjevima za izdavanje okolinskih dozvola, odgovoreno je i na četiri zahtjeva za mišljenje o potrebi ishođenja okolinske dozvole. U slučajevima kada se radilo o pogonima i postrojenjima koji se nalaze na listama Pravilnika, ali zbog kapaciteta nisu obveznici pribavljanja okolinske dozvole, mišljenja su sadržavala i smjernice o provođenju mjera zaštite pojedinih komponenti okoliša, te o eventualnoj obavezi monitoringa emisija zagađujućih materija u zrak.

Efekti primjene Zakona o prostornom uređenju Kantona Sarajevo tek su postali vidljivi u 2019. godini, kada podneseno 12 zahtjeva za mišljenje o potrebi provođenja strategijske procjene uticaja na okoliš. U četiri slučaja je utvrđena potreba vršenja strategijske procjene, s tim što se jedno mišljenje odnosilo na pet zahtjeva. U tri slučaja nije utvrđena obaveza vršenja strategijske procjene, a postupak odlučivanja po jednom zahtjevu nije završen u 2019. godini.

²³“Službene novine Kantona Sarajevo“, br. 13/18 i 21/18

8. Analiza budžeta i javne administracije

8.1 Analiza javnih prihoda i rashoda

Budžet Kantona Sarajevo obavezujući je okvir djelovanja javnog sektora i u finansijskom smislu predstavlja plan prihoda i rashoda. Izrada i izvršavanje budžeta zasniva se na načelima jedinstva, tačnosti, uravnoteženosti i zakonitosti budžeta, načelu univerzalnosti, efikasnosti ekonomičnosti i transparentnosti. Izrada godišnjeg budžeta zasniva se na budžetskom kalendaru te Dokumentu okvirnog budžeta koji obuhvata najmanje jednu fiskalnu godinu i dvije naredne godine. Strukturu budžetskih sredstava čine porezni i neporezni prihodi, kao dominantni izvori budžetskih sredstava, zatim grantovi, donacije, kapitalni primici i račun finansiranja.

U periodu 01.01. do 31.12.2019. godine ostvareni su prihodi i primici u iznosu 909.938.248 KM, a izvršeni rashodi i izdaci u iznosu 904.348.334 KM. Na osnovu ostvarenih prihoda i primitaka i izvršenih rashoda i izdataka ostvaren je suficit u tekućoj godini u iznosu od 5.589.914 KM.

Tabela 89. Ukupno ostvareni prihodi

Prihodi	2014		2015		2016		2017		2018		2019		Indeks 2019/2018
	u KM	%	u KM	%	u KM	%	u KM	%	u KM	%	u KM	%	
Prihodi od poreza	530.240.933	80,8	567.417.812	83,7	583.065.789	85,6	626.590.036	84,1	699.306.048	86,8	745.079.221	81,9	106,5
Neporezni prihodi	64.270.958	9,8	66.616.566	9,8	75.254.154	11,1	81.557.006	10,9	80.478.994	10	115.621.560	12,7	143,7
Tekući transferi i donacije	16.444.467	2,5	14.617.979	2,2	16.516.131	2,4	15.601.850	2,1	14.857.749	1,8	23.258.545	2,6	156,5
Kapitalni transferi					552.300	0,1	2.370.180	0,3	4.518.463	0,6	2.055.871	0,2	45,5
Prihodi od interni transakcija							755.797	0,1	684.971	0,1	1.126.501	0,1	164,5
Kapitalni primici	1.146.236	0,2	920.825	0,1	880.378	0,1	300.487	0	710.653	0,1	32.654	0	4,6
Račun finansiranja	37.431.872	5,7	27.853.253	4,1	4.544.900	0,7	17.799.830	2,4	4.994.935	0,6	22.763.896	2,5	455,7
Višak primitaka od direktnog zaduživanja	6.944.788	1,1	262.641	0									
Ukupno	656.479.254	100	677.689.076	100	680.813.652	100	744.975.186	100	805.551.813	100	909.938.248	100	113,0

U 2014., 2015., 2016., 2017., 2018. i 2019. godini najveći udio ostvarenih prihoda se ostvarivao preko poreznih prihoda, od 80,8% u 2014. godini do 81,9% u 2019. godini, a ostvareni prihodi od poreza su veći za 6,5% u odnosu na ostvarenje 2018. godine.

Kad je riječ o budžetskim rashodima, evidentan je rast sa 765.006.675 KM u 2018. na 904.348.334 KM u 2019. godini.

Tabela 90. Ostvareni budžetski rashodi

Rashodi	2014		2015		2016		2017		2018		2019		Indeks 2019/ 2018
	u KM	%	u KM	%	u KM	%	u KM	%	u KM	%	u KM	%	
Plaće i naknade troškova zaposlenih	250.248.689	40,3	253.038.269	38,2	250.191.378	36,5	258.546.837	34,9	274.411.655	35,9	408.813.130	45,2	149,0
Doprinosi poslodavaca i ostali doprinosi	25.281.685	4,1	25.417.187	3,8	25.378.622	3,7	26.183.270	3,5	27.742.310	3,6	41.147.212	4,5	148,3
Izdaci za materijal i usluge	48.891.680	7,9	50.455.287	7,6	55.049.296	8	54.309.996	7,3	59.205.732	7,7	78.220.169	8,6	132,1
Tekući transferi	222.738.070	35,9	250.135.569	37,7	232.185.875	33,9	247.471.974	33,4	256.189.582	33,5	213.402.627	23,6	83,3
Izdaci za obaveze po kreditima	3.706.696	0,6	5.088.929	0,8	5.193.059	0,8	4.477.629	0,6	3.587.173	0,5	2.795.553	0,3	77,9
Kapitalni transferi	32.114.594	5,2	29.909.876	4,5	52.284.230	7,6	77.050.958	10,4	63.419.046	8,3	74.672.574	8,3	117,7
Izdaci za nabavku stalni sredstava	22.699.578	3,7	20.221.563	3	28.530.541	4,2	33.250.927	4,5	40.943.989	5,4	55.303.557	6,1	135,1
Sredstva za pozajmljivanje	1.256.000	0,2	2.400.000	0,4	1.350.000	0,2	1.282.000	0,2	3.100.000	0,4	1.103.000	0,1	35,6
Otplate dugova	13.920.607	2,2	26.457.719	4	34.667.961	5,1	37.697.251	5,1	36.407.188	4,8	28.890.512	3,2	79,4
Tekuća rezerva													
Višak rashoda nad prihodima													
Ukupno	620.857.599	100	663.124.399	100	684.830.962	100	740.270.842	100	765.006.675	100	904.348.334	100	118,2

U strukturi rashoda, najveće učešće u ukupnim rashodima se odnosi na plaće i naknade troškova zaposlenih, koji u strukturi ukupnih rashoda imaju trend rasta od 35,9% ukupnih rashoda u 2018. godini do 45,2% u 2019. godini. Tekući transferi bilježe smanjenje u procentualnom učešću u ukupnim godišnjim rashodima, sa 33,5% u 2018. godini na 23,6% u 2019. godini. Izdatci za otplatu dugova su se smanjili sa 36,4 miliona KM u 2018. godini na 28,9 miliona KM u 2019.

Tekući transferi koji se finansiraju iz budžeta Kantona najčešće se odnose na tekuće transfere neprofitnim organizacijama, tekuće transfere pojedincima, učešća i subvencije javnim preduzećima, učešća i transferi drugim nivoima vlasti, te drugi tekući rashodi.

Tekući transferi koji se finansiraju iz budžeta Kantona najčešće se odnose na tekuće transfere neprofitnim organizacijama, tekuće transfere pojedincima, učešća i subvencije javnim preduzećima, učešća i transferi drugim nivoima vlasti, te drugi tekući rashodi.

8.2 Program javnih investicija²⁴

U Zakonu o budžetima Federacije BiH posebna pažnja posvećena je Programu javnih investicija, koji predstavlja instrument za upravljanje i izvještavanje o razvojnim programima i projektima-javnim investicijama. Javne investicije predstavljaju dio sredstava budžeta planiranih za ulaganja u značajno povećanje sredstava nefinansijske imovine kroz sticanje infrastrukture, građevinskih objekata, zemljišta i opreme.

Program javnih investicija KS (PJIKS) priprema se svake godine po roling sistemu, koji usvaja Vlada KS. Osnovni cilj izrade PJIKS je usklađivanje razvojnih projekata sa realnim izvorima finansiranja. Program sadrži tekuće i kandidovane projekte, a čijom realizacijom treba da se doprinese kvaliteti života građana i sigurnosti.

Investicije-projekti se odnose na sva područja djelatnosti (sektore) od obrazovanja, infra i suprastrukture do socijalne sigurnosti i zaštite okoliša.

²⁴ Program javnih investicija KS, Informacija dostupna na stranici Zavoda za planiranje razvoja KS

Ukupan broj projekata javnih investicija (tekućih i kandidovanih) u 2019. godini je 169 i veći je za 8,7% u odnosu na ukupan broj projekata u 2018. godinu.

Ukupna planirana vrijednost projekata javnih investicija (tekućih i kandidovanih) u 2019. iznosi preko 1 milijarde KM što je povećanje za oko 1,0% u odnosu na 2018. godinu.

Tabela 91. Pregled promjena osnovnih podataka iz PJKS

Status projekata		Tekući ukupno	Ukupno učešće KS	Drugi izvori finansiranja	Učešće KS (%)	Učešće drugih izvora finansiranja (%)	Kandidovani ukupno	Tekući i kandidovani projekti
2014	Broj projekata	87	84	41	96,6	47,1	42	129
	Planirana vrijednost projekta (mil. KM)	760	366,2	393,9	48,2	51,8	264,1	1.024,10
	Budžet (mil. KM)	80,2	33,7	46,6	42	58	43,9	124,1
2015	Broj projekata	68	64	46	94,1	67,6	39	107
	Planirana vrijednost projekta (mil. KM)	717,1	314	403,1	43,8	56,2	200,8	918
	Budžet (mil. KM)	108,2	26,6	81,5	24,6	75,4	4,6	112,8
2016	Broj projekata	26	23	17	88,4	65,3	40	66
	Planirana vrijednost projekta (mil. KM)	210	94,7	115,1	45,1	54,9	439,2	649
	Budžet (mil. KM)	31,7	14,3	17,4	45	55		31,7
2017	Broj projekata	32	28	21	87,5	65,6	99	131
	Planirana vrijednost projekta (mil. KM)	315,2	129,1	186,1	41	59	689,7	1.005
	Budžet (mil. KM)	31,8	23,5	8,3	73,8	26,2		31,8
2018	Broj projekata	43	41	2	95,3	4,7	106	149
	Planirana vrijednost projekta (mil. KM)	446,2	215,7	230,4	48,4	51,6	640,7	1.086,90
	Budžet (mil. KM)	35,4	20,5	14,8	58	42		35,4
2019	Broj projekata	63	47	16	74,6	25,4	99	162
	Planirana vrijednost projekta (mil. KM)	749,4	354,8	394,7	47,3	52,7	348,3	1.097,70
	Budžet (mil. KM)	82,7	70,8	11,9	85,6	14,4		82,7

Tabela 92. Pregled promjena osnovnih podataka iz PJKS, indeks 2019/2018.

Status projekata	Broj projekata	Planirana vrijednost projekta	Budžet
Tekući ukupno	146,5	168,0	233,6
Ukupno učešće KS	114,6	164,5	345,4
Drugi izvori finansiranja	800,0	171,3	80,4
Učešće KS (%)	78,3	97,7	147,6
Učešće drugih izvora finansiranja (%)	540,4	102,1	34,3
Kandidovani ukupno	93,4	54,4	
Tekući i kandidovani projekti	108,7	101,0	233,6

U ukupnoj planiranoj vrijednosti tekućih projekata u 2019. godini (749,4 miliona KM) sredstva Budžeta KS učestvuju sa 47,3% i iznose 354,8 miliona KM. Sredstva Budžeta KS u odnosu na 2018. godinu veća su za oko 68,0%.

U 2019. godini drugi izvori finansiranja iznose 394,7 miliona KM ili 52,7% i veći su za 71,3% nego 2018. godine.

U ukupnoj planiranoj vrijednosti kandidovani projekti iznose 348,3 miliona KM u 2019. godini.

Za realizaciju projekata u 2019. godini ukupno planirana sredstva svih projekata iznose oko 82,7 miliona KM.

II Implementacija Strategije

Uvod

Pregled provedbe Strategija razvoja Kantona Sarajevo za 2019. godinu (u daljem tekstu Pregled) priprema se u svrhu informisanja svih relevantnih aktera o realiziranim strateškim mjerama i aktivnostima u prethodnoj godini te se odnosi samo na elemente vezane za provedbu mjera u 2019. godini. Pregled je pripreman kao zaseban dokument, ali čini dio cjelovitog Izvještaja o razvoju Kantona Sarajevo za 2019. godinu.

Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo je na osnovu prikupljenih informacija, odnosno na osnovu izvještaja o radu ministarstava, izvještaja o implementaciji projekta za 2019. planiranih Akcionim planom 2019-2021. godina (u daljem tekstu AP 2019-2021.), koje su dostavila ministarstva preko članova Kantonalnog odbora za razvoj za implementaciju Strategije (u daljem tekstu KOR), izradio Izvještaj o implementaciji Strategije razvoja Kantona Sarajevo do 2020. godine za 2019. godinu.

Nakon Uvodnog dijela Pregleda predstavljena je struktura strategije, dat kratak sažetak AP-a 2019-2021., ukupan pregled provedbe Strategije za 2019. godinu. U posebnom dijelu dat je pregled provedbe Strategije po ciljevima i prioritetima za 2019. godinu kroz analizu i praćenje Strategijom utvrđenih indikatora, kao i pregled finansijskih ulaganja za 2019. godinu.

9. Struktura strategije

Strategija razvoja Kantona Sarajevo do 2020. se sastoji od dva ključna dijela: strateškog i programskog okvira.

Strateški okvir

U ovom dijelu dat je izvod iz detaljne situacione analize, sektorska analiza za Kanton Sarajevo u smislu stanja u ekonomiji, socijalnom sektoru, okolišu i javnoj infrastrukturi, trendovi u okruženju, procjena vanjske i unutrašnje okoline za posmatrane sektore, zatim SWOT analiza, ključni strateški izazovi i fokusi za dalji razvoj Kantona Sarajevo. Strateški okvir također sadrži i utvrđivanje vizije razvoja, kao i strateške i prioritetne ciljeve, vezu sa planskim dokumentima viših nivoa i EU dokumenata, kretanje budžetske potrošnje, te osvrt na predhodni period i smjernice.

Na taj način Strategija usmjerava sveukupan razvoj Kantona uzimajući u obzir ekonomsku, društvenu, okolišnu i prostornu dimenziju i na temelju toga utvrđuje viziju razvoja Kantona Sarajevo:

Kanton Sarajevo je evropska, dinamična, kreativna i kulturno raznolika regija ugodnog življenja i unosnog poslovanja
--

Na temelju strateških fokusa i vizije KS, definisano je pet strateških ciljeva koji osiguravaju sinergijske efekte između ekonomije, okoliša i društva, uz puno uvažavanje interesa lokalne uprave.

Strateški ciljevi koji vode ka ostvarenju vizije razvoja Kantona Sarajevo su:

1. Poboljšati administrativni i poslovni ambijent za ubrzan ekonomski rast i unaprijediti ekonomsku strukturu radi povećanja izvoza roba i usluga;
2. Povećati zaposlenost i kreirati nova bolje vrednovana radna mjesta;
3. Stvoriti uslove za uključujući društveno ekonomski rast i smanjenje siromaštva i unaprijediti dostupnost i pouzdanost svih javnih servisa;
4. Odgovorno upravljati okolišem, prostorom, prirodnim i infrastrukturnim resursima;
5. Unaprijediti sistem upravljanja razvojem Kantona Sarajevo;

Programski okvir

Definisani strateški ciljevi se realizuju putem 22 prioriteta cilja, koji su u programskom okviru Strategije razvijeni u mjere, projekte i aktivnosti sa planiranim potrebnim finansijskim sredstvima (indikativni finansijski i terminski okvir), čijom implementacijom će se postići definisani ciljevi razvoja tokom implementacije Strategije. Također, u ovom dijelu definisan je i institucionalni i organizacioni okvir za provedbu Strategije, kao i plan praćenja, izvještavanja, evaluacije i revizije Strategije.

Programski okvir je osnova za praćenje implementacije Strategije razvoja KS do 2020. koji razrađuje realizaciju 22 prioriteta cilja kroz 69 mjera i 238 projekata i predviđa potrebna sredstva. Treba istaći da projekat uključuje niz različitih aktivnosti, koje su praktično podprojekti.

Tabela 93. Programski okvir:

Strateški cilj	Broj			Potrebna sredstva u KM
	Prioritetnih ciljeva	Mjera	Projekta	
1. Poboljšati administrativni poslovni ambijent za ubrzan ekonomski rast i unaprijediti ekonomsku strukturu radi povećanja izvoza roba i usluga	6	20	84	141.529.000
2. Povećati zaposlenost i kreirati nova bolje vrednovana radna mjesta	3	7	27	74.918.000
3. Stvoriti uslove za uključujući društveno ekonomski rast i smanjenje siromaštva i unaprijediti dostupnost i pouzdanost svih javnih servisa	4	16	37	462.300.900
4. Odgovorno upravljati okolišem, prostorom, prirodnim i infrastrukturnim resursima	4	15	55	700.317.500
5. Unaprijediti sistem upravljanja razvojem Kantona Sarajevo	5	11	35	18.192.300
Ukupno	22	69	238	1.397.257.700

Ukupna planirana vrijednost Strategije razvoja Kantona Sarajevo do 2020. je 1.397.257.700 KM. Od toga za realizaciju:

- Strateškog cilja 1. planirano je 10,1% (141.529.000 KM),
- Strateškog cilja 2. planirano je 5,4% (74.918.000 KM),
- Strateškog cilja 3. planirano je 33,1% (462.300.900 KM),
- Strateškog cilja 4. planirano je 50,1% (700.317.500 KM) i
- Strateškog cilja 5. planirano je 1,3% (18.192.300 KM).

Prema strukturi izvora finansiranja planirano je da sredstva budžeta učestvuju oko 6,8%, fondovi oko 8%, a mješoviti izvori finansiranja (budžet i drugi izvori finansiranja) sa 86,2% učešća.

Tabela 94. Pregled planiranih sredstava za realizaciju strateških i prioritetnih ciljeva Strategije razvoja KS do 2020.

Strateški cilj/Prioritet		Sredstva u KM 2016-2020
Strateški cilj 1. Poboljšati administrativni i poslovni ambijent za ubrzan ekonomski rast i unaprijediti ekonomsku strukturu radi povećanja izvoza roba i usluga		141.529.000
1.1.	Unaprijediti inovativnost, standardizaciju i izvozu orijentaciju u proizvodnim i uslužnim industrijama sa potencijalom za izvoz (između ostalih, metalske, drvne, prehrambene, zelene, kreativne industrije itd.)	5.822.000
1.2.	Podržati razvoj konkurentnosti i atraktivnosti KS za ulaganja iz oblasti IKT industrije	17.948.000
1.3.	Povećati konkurentnost turističke destinacije KS	66.129.000
1.4.	Poboljšati administrativni i poslovni ambijent za brzo privlačenje domaćih i stranih investicija, razvoj poduzetništva i olakšavanje mobilnosti kapitala i ljudskih resursa	36.600.000
1.5.	Restrukturirati sektor komunalne privrede i komunalnih usluga te, ubrzati razvoj zelene industrije i cirkularne ekonomije	230.000
1.6.	Unaprijediti uslove za održivi razvoj ruralnih područja Kantona Sarajevo	14.800.000
Strateški cilj 2. Povećati zaposlenost i kreirati nova bolje vrednovana radna mjesta		74.918.000
2.1.	Poboljšati usklađenost između ponude i potražnje na tržištu rada i smanjiti strukturalnu nezaposlenost	68.100.000
2.2.	Implementirati efikasne programe prekvalifikacije i obrazovanja odraslih	2.450.000
2.3.	Razvijati poduzetničku kulturu	4.368.000
Strateški cilj 3. Stvoriti uslove za uključujući društveno ekonomski rast i smanjenje siromaštva i unaprijediti dostupnost i pouzdanost svih javnih servisa		462.300.900
3.1.	Osnažiti socijalnu i radnu aktivaciju ranjivih grupa stanovništva i unaprijediti sistem socijalne zaštite za smanjenje siromaštva	10.550.000
3.2.	Reformirati sistem zdravstvene zaštite i zdravstvenih usluga	112.647.900
3.3.	Poboljšati kvalitet i dostupnost obrazovnih usluga za sve ciljane grupe stanovništva	27.483.000
3.4.	Jačati društvenu vrijednost kulture i sporta	311.620.000
Strateški cilj 4. Odgovorno upravljati okolišem, prostorom, prirodnim i infrastrukturnim resursima		700.317.500
4.1.	Osigurati i unaprijediti održivi sistem upravljanja prirodnim resursima i racionalno korištenje prostora	72.150.000
4.2.	Poboljšanje kvaliteta okolišnih komponenti i uspostavljanje integralnog sistema upravljanja otpadom	41.500.000
4.3.	Povećanje energetske efikasnosti i podsticanje korištenja obnovljivih izvora energije	14.357.500
4.4.	Unaprijediti razvoj infrastrukture i dostupnost na cijelom području Kantona Sarajevo	572.310.000
Strateški cilj 5. Unaprijediti sistem upravljanja razvojem Kantona Sarajevo		18.192.300
5.1.	Konsolidirati i povećati dugoročnu održivost javnih finansija, te ojačati razvojni kapacitet javnih finansija (budžeta i javnih fondova)	650.000
5.2.	Reformirati javnu administraciju i ojačati odgovornost, efikasnost i razvojni kapacitet administracije	9.032.300
5.3.	Ojačati participaciju građana u upravljanju razvojem KS	150.000
5.4.	Smanjiti korupciju i kriminalitet, povećati bezbjednost građana, te osnažiti funkcionisanje pravne države	7.960.000
5.5.	Pozicioniranje KS u široj regiji i Europi	400.000
Ukupno		1.397.257.700

10. Kratki sažetak Akcionog plana Strategije razvoja Kantona za 2019-2021. godinu

Akциони plan (AP) Strategije razvoja za 2019-2021. predstavlja operacionalizaciju strategije, odnosno sadrži sve mjere i aktivnosti/projekte u okviru strateških i prioritetnih ciljeva planirane da budu implementirane tokom 2019-2021., kao i finansijski okvir potreban za njihovu realizaciju, te određuje dinamiku i nositelje odgovornosti za realizaciju mjera. Ovakav plan omogućava pravovremeno sagledavanje očekivanih troškova potrebnih za realizaciju Strategije, te njihovo korigovanje i prilagođavanje raspoloživim finansijskim izvorima.

AP 2019-2021. planirana je implementacija projekata za koje su potrebna sredstva u iznosu od 745.006.800 KM što čini 53,3% ukupnog indikativnog finansijskog okvira Strategije (1.397.257.700 KM).

Treba istaći da u AP 2019-2021. nisu ušli projekti/aktivnosti za koje nema predviđenih sredstava u ovoj fazi, a koji su planirani Strategijom razvoja Kantona Sarajevo do 2020.

Naravno, te projekte, jer su od značaja za razvoj Kantona Sarajevo, treba uzeti u obzir u pripremi za naredni period implementacije Strategije.

Akциони plan korespondira sa Programom javnih investicija KS 2019-2021. i Budžetom Kantona Sarajevo za 2019. godinu, odnosno sve aktivnosti/projekti su dijelom planova rada nadležnih ministarstava Vlade Kantona Sarajevo.

Izradu Akcionog plana pripremio je Zavod za planiranje razvoja KS zajedno sa Kantonalnim odborom za razvoj za proces implementacije (KOR) Strategije razvoja Kantona Sarajevo do 2020.

Strategija razvoja Kantona Sarajevo do 2020. i AP 2019-2021. su usklađeni sa Zakonom o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji BiH (Službene novine FBiH, broj 32/17).

Tabela 95. Finansijska sredstva (u KM) potrebna za realizaciju strateških ciljeva tokom 2019-2021.

Strateški cilj	2019	2020	2021	Ukupno 2019-2021	Ukupno 2016-2020	AP 19-21/ ukupno 16-20 (%)
1	28.485.150	37.841.272	28.889.798	95.216.220	141.529.000	67,3
2	12.446.810	7.335.761	7.065.810	26.848.381	74.918.000	35,8
3	48.203.500	91.495.000	74.772.120	214.470.620	462.300.900	46,4
4	251.335.784	93.682.427	47.799.544	392.817.755	700.317.500	56,1
5	12.275.824	1.692.000	1.686.000	15.653.824	18.192.300	86,0
Ukupno	352.747.068	232.046.460	160.213.272	745.006.800	1.397.257.700	53,3

Planiranim sredstvima u iznosu od 745.006.800 KM, za period 2019-2021. godina, najviše se odnosi na projekte Strateškog cilja 4 (52,7%), zatim Strateškog cilja 3 (28,8%), te Strateškog cilja 1 (12,8%). Na projekte Strateškog cilja 2 i Strateškog cilja 5 predviđeno je 5,7% ukupnih sredstava za period Akcionog plana.

Predviđenim sredstvima, prema AP 2019-2021., realizovaće se ili će početi sa realizacijom 145 projekata od ukupno 238 projekata planiranih Strategijom. Od toga u 2019. je planirano, da se realizuje ili počne sa realizacijom, 128 projekata.

Tabela 96. Planirana implementacija Strategije razvoja Kantona Sarajevo do 2020. prema broju projekata

Strateški cilj	Broj			
	Prioritetnih ciljeva	Mjera	Projekta u 2019	Projekta u 2019-2021
1. Poboljšati administrativni poslovni ambijent za ubrzan ekonomski rast i unaprijediti ekonomsku strukturu radi povećanja izvoza roba i usluga	5	17	41	54
2. Povećati zaposlenost i kreirati nova bolje vrednovana radna mjesta	3	6	17	17
3. Stvoriti uslove za uključujući društveno ekonomski rast i smanjenje siromaštva i unaprijediti dostupnost i pouzdanost svih javnih servisa	4	14	24	24
4. Odgovorno upravljati okolišem, prostorom, prirodnim i infrastrukturnim resursima	4	15	33	37
5. Unaprijediti sistem upravljanja razvojem Kantona Sarajevo	4	7	13	13
Ukupno	20	59	128	145

U narednoj tabeli data je struktura finansiranja po strateškim i prioritetnim ciljevima i po godinama.

Tabela 97. Planirana struktura finansiranja Strateških i Prioritetnih ciljeva za period 2019-2021.

	2019		2020		2021		Ukupno 19-21	
	u KM	%	u KM	%	u KM	%	u KM	%
Strateški cilj 1	28.485.150	100,0	37.841.272	100,0	28.889.798	100,0	95.216.220	100,0
Budžet KS	16.538.000	58,1	28.907.655	76,4	25.206.198	87,2	70.651.853	74,2
Općine	2.218.500	7,8	2.400	0,0	3.600	0,0	2.224.500	2,3
Drugi izvori i fondovi	3.728.650	13,1	8.931.217	23,6	3.680.000	12,7	16.339.867	17,2
Nema podataka	6.000.000	21,1		0,0	0	0,0	6.000.000	6,3
Strateški cilj 2	12.446.810	100,0	7.335.761	100,0	7.065.810	100,0	26.848.381	100,0
Budžet KS	655.000	5,3	655.000	8,9	655.000	9,3	1.965.000	7,3
Općine	45.000	0,4		0,0		0,0	45.000	0,2
Drugi izvori i fondovi	11.746.810	94,4	6.680.761	91,1	6.410.810	90,7	24.838.381	92,5
Nema podataka		0,0		0,0		0,0	0	0,0
Strateški cilj 3	48.203.500	100,0	91.495.000	100,0	74.772.120	100,0	214.470.620	100,0
Budžet KS	33.112.000	68,7	52.808.000	57,7	64.058.120	85,7	149.978.120	69,9
Općine	341.000	0,7	75.000	0,1	75.000	0,1	491.000	0,2
Drugi izvori i fondovi	14.750.500	30,6	38.612.000	42,2	10.639.000	14,2	64.001.500	29,8
Nema podataka		0,0		0,0		0,0	0	0,0
Strateški cilj 4	251.335.784	100,0	93.682.427	100,0	47.799.544	100,0	392.817.755	100,0
Budžet KS	38.358.075	15,3	29.753.544	31,8	21.780.544	45,6	89.892.163	22,9
Općine	1.900.000	0,8	500.000	0,5		0,0	2.400.000	0,6
Drugi izvori i fondovi	211.077.709	84,0	63.428.883	67,7	26.019.000	54,4	300.525.592	76,5
Nema podataka		0,0		0,0		0,0	0	0,0
Strateški cilj 5	12.275.824	100,0	1.692.000	100,0	1.686.000	100,0	15.653.824	100,0
Budžet KS	3.676.824	30,0	1.656.000	97,9	1.650.000	97,9	6.982.824	44,6
Općine		0,0		0,0		0,0	0	0,0
Drugi izvori i fondovi	8.474.000	69,0	36.000	2,1	36.000	2,1	8.546.000	54,6
Nema podataka	125.000	1,0		0,0		0,0	125.000	0,8
Ukupno AP 19-21	352.747.068	100,0	232.046.460	100,0	160.213.272	100,0	745.006.800	100,0
Budžet KS	92.339.899	26,2	113.780.199	49,0	113.349.862	70,7	319.469.960	42,9
Općine	4.504.500	1,3	577.400	0,2	78.600	0,0	5.160.500	0,7
Drugi izvori i fondovi	249.777.669	70,8	117.688.861	50,7	46.784.810	29,2	414.251.340	55,6
Nema podataka	6.125.000	1,7	0	0,0	0	0,0	6.125.000	0,8

Posmatrajući prema strukturi finansiranja u periodu 2019-2021. od ukupno planiranih 754.006.800 KM, iz Budžeta KS se planira finansirati 319.469.960 KM, odnosno 42,9%, sredstava Općina u iznosu

od 5.160.500 KM ili 0,7%, te 414.251.340 KM iz Drugih izvora finansiranja (budžeti viših nivoa vlasti, fondovi, grantovi, donacije....) što je 55,6% od ukupno planiranih sredstava. Za 6.125.000 KM, odnosno 0,8% planiranih sredstava nema podataka o strukturi i načinu finansiranju.

AP 2019-2021. za 2019. godinu planirano je oko 352,7 miliona KM. Od toga iz Budžeta KS oko 92,3 miliona KM (26,2%), sredstava općina oko 4,5 miliona KM (1,3%), te iz drugih izvora finansiranja skoro 249,8 miliona KM (70,8%), a za 6,1 milion KM ili 1,7% sredstava nema podataka o strukturi i načinu finansiranja, odnosno naknadno će se utvrditi.

Planirana sredstva u iznosu od 352.747.068 KM, najviše se odnose na projekte Strateškog cilja 4 (71,2%), zatim Strateškog cilja 3 (13,7%), te Strateškog cilja 1 (8,1%). Na projekte Strateškog cilja 2 i Strateškog cilja 5 predviđeno je 7,0% ukupnih sredstava za 2019. godinu.

U okviru **Strateškog cilja 1** najviše sredstava je planirano za realizaciju projekata/aktivnosti podrške razvoja poduzetništva (kreditiranje subjekata male privrede pod povoljnijim uslovima i implementaciju Zakona o poticaju male privrede), te za unaprijeđenje prostornih uslova za razvoj MSP-a u poslovnim zonama i inkubatorima (infrastrukturno uređenje i rješavanje imovinsko-pravnih odnosa u industrijskim zonama u KS), Također, značajna sredstva su planirana za poboljšanje konkurentnosti sektora poljoprivrede u KS i unaprijeđenje ponude domaćih poljoprivrednih proizvoda (poticaji za primarnu poljoprivrednu proizvodnju, posebno za sirovine potrebne prehrambenoj industriji), kao i za uređenje i održavanje izletišta i drugih turističkih atraktivnih cjelina (sufinansiranje izgradnje poslovno-sportskog centra Trnovo) i poboljšanje turističko resurne osnove Olimpijskih planina Igmana i Bjelašnice.

U okviru **Strateškog cilja 2** najviše sredstava je planirano za realizaciju projekata/aktivnosti za sufinansiranje programa zapošljavanja, odnosno programe sufinansiranja prekvalifikacije, dokvalifikacije, sufinansiranje samozapošljavanja, sufinansiranje zapošljavanja teško upošljivih kategorija (invalidi, demobilisani borci, pripravnici i sl.). Također, značajna sredstva su planirana za razvoj poslovnih modela socijalnog poduzetništva, kroz podršku uključivanju socijalno isključenih kategorija u aktivno tržište rada (mladih, žena, invalidnih osoba, boračke populacije...), kreditiranje otvaranja novih radnih mjesta, poticaj doškoloavanju i edukaciji i poticaj za samostalne privredne aktivnosti i boračke zadruge.

Najviše planiranih sredstva **Strateškog cilja 3** se odnosi na realizaciju projekata/aktivnosti za rješavanje stambenih potreba boračkih kategorija, raseljenih porodica, porodica u stanju socijalne potrebe i sl. (kupovina stambenih jedinica, izgradnja zgrada na području Šipa, Tarčina i Ilidže-Gladno polje, za pomenute kategorije), kao i unaprijeđenju obrazovne infrastukture (rekonstrukcija i opremanje školskih objekata, te informatizacija i uvođenje e-zdravstva i unaprijeđenje zdravstvene infrastrukture, kroz izgradnju, rekonstrukciju i opremanje javnih zdravstvenih ustanova i podrška razvoju sportske i kulturne infrastrukture.

Od ukupno planiranih sredstava za 2019. godinu najviše je planirano za realizaciju projekata/aktivnosti **Strateškog cilja 4** Najviše planiranih sredstava odnosi se na izgradnju i rekonstrukciju saobraćajnica i automatsko upravljanje saobraćajem (izgradnja i rekonstrukcija saobraćajnica prema PJI, sanacija i optimizacija javnog gradskog saobraćaja i dr.). Značajan dio sredstava planiran je za realizaciju projekata u sistemu upravljanja i infrastrukture za vodosnabdijevanje (rekonstrukcija i izgradnja vodovodne infrastrukture), kao i podrška za projekte

energetske infrastrukture – toplifikacija (rekonstrukcija i proširenje distributivne mreže i zamjena kotlova, pumpnih sistema – grijanje, izgradnja kotlovnica), zatim podrška projektima energetske infrastrukture – gasifikacija (rekonstrukcija i razvoj distributivne gasne mreže i izgradnje infrastrukture za komprimirani prirodni gas CNG). Dio planiranih sredstava se odnosi i na projekte u sklopu mjere Integralno upravljanje vodnim resursima, odnosno na realizaciju godišnjeg plana i programa sufinansiranja, izgradnje i održavanja vodnih objekata i aktivnosti vezanih za poslove upravljanja vodama prema Zakonu o vodama, kao i projekte sistema upravljanja komunalnim otpadom, gdje se prije svega misli na implementaciju Plana upravljanja otpadom Kantona Sarajevo. Također, značajan dio sredstava je planiran za projekte/aktivnosti podrška projektima utopljavanja javnih objekata u KS.

U okviru **Strateškog cilja 5** najviše sredstava je planirano za realizaciju projekata/aktivnosti koji će doprinijeti unaprijeđenju pravnog i strateškog okvira i ojačati kapacitete institucija i javnu svijest u oblasti zaštite okoliša. Također, značajan dio sredstava planiran je i za projekat modernizaciju infrastrukture za upravno-administrativno poslovanje, kroz izradu i provedbu Srednjoročnog plana i investicija u modernizaciju poslovnih prostorija i opreme administracije, policije i pravosuđa, kao i realizaciju „Prioriteta 1“ iz Akcionog plana za prevenciju i suzbijanje krađa motornih vozila u KS.

11. Ukupan pregled provedbe strategije za 2019. godinu

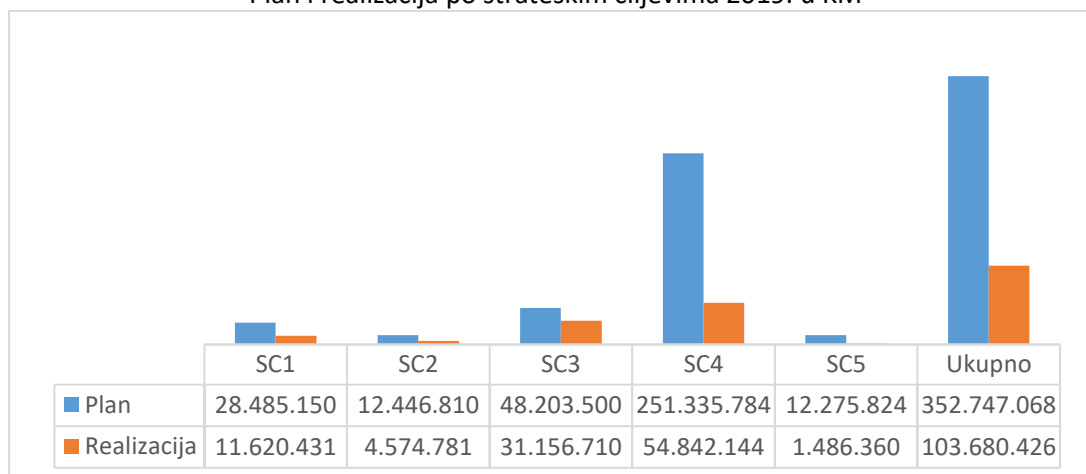
Okvirna potrebna sredstva za realizaciju Strategije u 2019. procijenjena su na 352.747.068 KM. Vrijednost realizovanih projekata/aktivnosti iznosi 103.680.426 KM, odnosno 29,4%.

Od ukupno realizovanih sredstava u iznosu od 103.680.426 KM, najviše se odnosi na projekte Strateškog cilja 4 (52,9%), zatim Strateškog cilja 3 (30,1%), Strateškog cilja 1 (11,2%), te na projekte Strateškog cilja 2 (4,4%) i Strateškog cilja 5 (1,4%).

Tabela 98. Plan i realizacija u 2019. prema strateškim ciljevima

Strateški cilj/Prioritet	Broj projekata		Realizovani/ Planirani projekti u %	Sredstva u KM		Realizovana/ Planirana sredstva u %
	Plan	Realizacija		Plan	Realizacija	
Strateški cilj 1. Poboljšati administrativni i poslovni ambijent za ubrzan ekonomski rast i unaprijediti ekonomsku strukturu radi povećanja izvoza roba i usluga	36	19	52,8	28.485.150	11.620.431	40,8
Strateški cilj 2. Povećati zaposlenost i kreirati nova bolje vrednovana radna mjesta	18	8	44,4	12.446.810	4.574.781	36,8
Strateški cilj 3. Stvoriti uslove za uključujući društveno ekonomski rast i smanjenje siromaštva i unaprijediti dostupnost i pouzdanost svih javnih servisa	20	17	85,0	48.203.500	31.156.710	64,6
Strateški cilj 4. Odgovorno upravljati okolišem, prostorom, prirodnim i infrastrukturnim resursima	29	17	58,6	251.335.784	54.842.144	21,8
Strateški cilj 5. Unaprijediti sistem upravljanja razvojem Kantona Sarajevo	12	5	41,7	12.275.824	1.486.360	12,1
Ukupno	115	66	57,4	352.747.068	103.680.426	29,4

Plan i realizacija po strateškim ciljevima 2019. u KM

Graf 16.

Sredstvima u 2019. godini, u odnosu na planirano, realizovalo se:

- 40,8% sredstava planiranih za Strateški cilj 1,
- 36,8% sredstava planiranih za Strateški cilj 2,
- 64,6% sredstava planiranih za Strateški cilj 3,
- 21,8% sredstava planiranih za Strateški cilj 4,
- 12,1% sredstava planiranih za Strateški cilj 5.

U okviru **Strateškog cilja 1** najviše sredstava utrošeno na realizaciju projekata/aktivnosti za razvoja poduzetništa (kreditiranje subjekata male privrede pod povoljnijim uslovima i podrška razvoju poduzetništva ciljnih grupa – žensko poduzetništvo, poduzetništvo mladih i poduzetništvo osoba sa invaliditetom). Također, značajna sredstva su uložena za unaprijeđenje prostornih uslova za razvoj MSP-a u poslovnim zonama i inkubatorima (unaprijeđenje infrastrukture postojećih i izgradnja zona u KS), kao i za poboljšanje konkurentnosti sektora poljoprivrede u KS i unaprijeđenje ponude domaćih poljoprivrednih proizvoda (poticaji za primarnu poljoprivrednu proizvodnju, posebno za sirovine potrebne prehrambenoj industriji).

U okviru **Strateškog cilja 2** najviše sredstava je utrošeno za realizaciju projekata/aktivnosti za sufinansiranje programa zapošljavanja, odnosno programe sufinansiranja prekvalifikacije, dokvalifikacije, sufinansiranje samozapošljavanja, sufinansiranje zapošljavanja teško upošljivih kategorija (invalidi, demobilisani borci, pripravnici i sl.). Također, značajna sredstva su utrošena u projekte podrške uključivanja socijalno isključenih kategorija u aktivno tržište rada (mladih, žena, invalidnih osoba, boračke populacije...), kao što su podsticaj doškolovavanja i edukacije, te podsticaj za samostalne privredne aktivnosti i boračke zadruge. U okviru ovog cilja treba spomenuti i poticanje upisa učenika u određene stručne škole i fakultete za deficitarna zanimanja (stipendiranje, kreditiranje, studentska putovanja i dr. vidovi stimulacije).

Najviše planiranih sredstva **Strateškog cilja 3** se odnosi na realizaciju projekata/aktivnosti u cilju rješavanja stambenih potreba boračkih kategorija, raseljenih porodica i porodica u stanju socijalne potrebe, po principu socijalnog stanovanja na području Kantona Sarajevo za razdoblje 2016-2020. (kupovina stambenih jedinica, projekat „Uklanjanje arhitektonskih barijera za nepokretne i teško pokretne osobe), zatim na izgradnju, rekonstrukciju i opremanje javnih zdravstvenih ustanova, kao i na informatizaciji i uvođenju e-zdravstva, kao i za poboljšanje kvaliteta i dostupnost obrazovnih usluga za sve ciljne grupe stanovništva, kroz osiguranje uslova za naučno-istraživački rad na visokoškolskim institucijama. Također značajna sredstva u 2019. godini su uložena u implementaciju Strategije i zaključaka Skupštine KS za rad sa djecom sa poteškoćama u razvoju, kao i na rekonstrukciju i opremanje školskih objekata (izgradnja O.Š. Šip, Izgradnja Akademije scenskih umjetnosti, izgradnja vrtića „Razigrani dani“ i dr.), za promociju kulturnog življenja i dostupnosti kulturnih ustanova (jačanje kvaliteta kulturnih programa i poboljšanje koordinacije između kulturnih institucija, te za podršku razvoju sportske infrastrukture (Sportsko-rekreativni centar Banovac – Ilijaš, Sportska dvorana na Bjelašnici).

Od ukupno utrošenih sredstava u 2019. godini najviše se odnosi na realizaciju projekata/aktivnosti **Strateškog cilja 4**. Najviše je utrošeno na izgradnju i rekonstrukciju saobraćajnica i automatsko upravljanje saobraćajem (rekonstrukcija, izgradnja i održavanje saobraćajnica i sanacija i optimizacija javnog gradskog saobraćaja – Izgradnja IX transferzale, I transferzala – II dionica i dr.). Značajan dio sredstava utrošen je na projekte u sklopu mjere Sistem upravljanja i infrastruktura za vodosnabdjevanje, odnosno kroz projekat Interventni program, te projekat Vodoopskrbni sistem Vrutak (Ilijaš), kao i na projekte/aktivnosti izgradnje, rekonstrukcije, sanacije i održavanja šumske infrastrukture. Također, u 2019. značajno je utrošeno za realizaciju projekata energetske efikasnosti javnih objekata, kroz podršku projektima utopljanja javnih objekata, te na projekte/aktivnosti u sklopu mjere Energetska infrastruktura-gasifikacija (rekonstrukcija distributivne gasne mreže i izgradnju infrastrukture za komprimirani prirodni gas CNG).

U okviru **Strateškog cilja 5** najviše sredstava je utrošeno za realizaciju projekata/aktivnosti koji doprinose modernizaciji infrastrukture za upravno-administrativno poslovanje (sanacija objekta u Srednjem i rekonstrukcija i sanacija na više objekata MUP-a). Također, realizovane su i aktivnosti na unaprijeđenju sigurnosti građana (nabavka stacionarnih i mobilnih kamera), te projekat uspostavljanje sistema održivog upravljanja dugom na nivou KS (uspostavljanje aplikacije u Ministarstvu finansija za bolje planiranje, izvještavanje, kontrolu budžeta i dr.).

Za nepune četiri godine (2016²⁵., 2017., 2018. i 2019.) implementacije Strategije utrošeno je oko 420,9 miliona KM, odnosno 30,1% od ukupno planiranih sredstava za cijeli period implementacije Strategije do 2020.

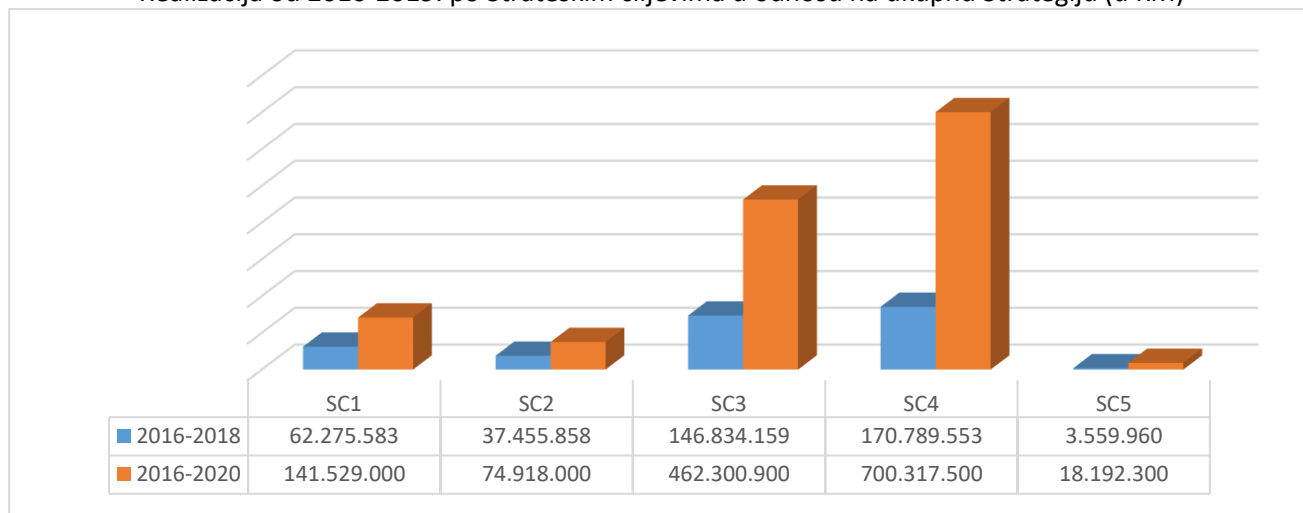
Posmatrajući strukturu po strateškim ciljevima, od 141,5 miliona KM sredstava planiranih za Strateški cilj 1, u nevedenom periodu je realizovano oko 62,3 miliona KM, odnosno 44%. Za Strateški cilj 2. do sada je utrošeno oko 37,5 miliona KM, što je 50,0% od ukupno planiranih sredstava (74,9 miliona KM). Za projekte/aktivnosti Strateškog cilja 3. utrošeno je oko 146,8 miliona KM, odnosno 31,8% od ukupno planiranih sredstava (462,3 miliona KM), dok je od 700,3 miliona KM ukupno planiranih sredstava za Strateški cilj 4. do sada utrošeno preko 170,8 miliona KM, odnosno 24,4%. Za Strateški cilj 5. do sada je utrošeno oko 3,6 miliona KM, što je 19,6% od ukupno planiranih sredstava (skoro 18,2 miliona KM).

Tabela 99. Ukupna realizacija po strateškim ciljevima od 2016. do 2019. godine

Strateški cilj/Prioritet	Sredstva u KM		% dosadašnje implementacije
	Ukupno realizovano 2016-2019	2016-2020	
Strateški cilj 1. Poboljšati administrativni i poslovni ambijent za ubrzan ekonomski rast i unaprijediti ekonomsku strukturu radi povećanja izvoza roba i usluga	62.275.583	141.529.000	44,0
Strateški cilj 2. Povećati zaposlenost i kreirati nova bolje vrednovana radna mjesta	37.455.858	74.918.000	50,0
Strateški cilj 3. Stvoriti uslove za uključujući društveno ekonomski rast i smanjenje siromaštva i unaprijediti dostupnost i pouzdanost svih javnih servisa	146.834.159	462.300.900	31,8
Strateški cilj 4. Odgovorno upravljati okolišem, prostorom, prirodnim i infrastrukturnim resursima	170.789.553	700.317.500	24,4
Strateški cilj 5. Unaprijediti sistem upravljanja razvojem Kantona Sarajevo	3.559.960	18.192.300	19,6
UKUPNO	420.915.112	1.397.257.700	30,1

²⁵ Strategija je usvojena u septembru 2016. godine.

Realizacija od 2016-2019. po Strateškim ciljevima u odnosu na ukupnu Strategiju (u KM)

Graf 17.

12. Pregled provedbe po ciljevima i prioritetima za 2019. godinu

Stvarni rezultati razvoja, koji proizlaze iz implementacije startegije razvoja, mogu biti vidljivi i mjerljivi jedino ukoliko se sistemski provodi praćenje i vrednovanje realizacije strategije. Taj proces omogućava mjerenje nivoa ostvarenja ciljeva, i njihovo poređenje za ciljnim vrijednostima ukazuje u kom pravcu se realizira Strategija. To daje i mogućnost za poduzimanje pravovremenih mjera u cilju uspješnije implementacije Strategije.

Izveštaj o implementaciji Strategije pruža uvid u realizaciju pet definiranih razvojnih strateških ciljeva, uz praćenje efekata implementacije Strategije na ukupan razvoj kantona pomoću seta indikatora koji su sastavni dio Strategije i koji na vidljiv i mjerljiv način oslikavaju stepen realizacije zadatih strateških ciljeva. U Strategiji je utvrđen set indikatora za strateške i prioritarne ciljeve.

Za praćenje realizacije Strateškog cilja 1. utvrđena su tri indikatora i set indikatora za šest prioritetnih ciljeva.

Tabela 100. Indikatori Strateškog cilja 1. i prioritetnih ciljeva

Broj	Cilj	Pokazatelj krajnjeg rezultata	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Procjena 2020
Strateški cilj 1									
	Poboljšati administrativni i poslovni ambijent za ubrzan ekonomski rast i unaprijediti ekonomsku strukturu radi povećanja izvoza roba i usluga	Indeks razvijenosti KS	138,6	138,4	136	136,2	2,03 ²⁶	2,03	143,2
		BDP/per capita u KM	14.672	15.004	15.340	15.949	16.895	17.779	17.600
		Rang – Lakoća poslovanja prema WB	104	107	79	81	86	90	60
Prioritetni ciljevi (SC1)									
1.1.	Unaprijediti inovativnost, standardizaciju i izvoznu orijentaciju u proizvodnim i	Indeks fizičkog obima prerađivačke industrije	101,7	96,4	97,5	109,2	106	104,1	102,1
		Učešće izvoza prerađivačke industrije u ukupnoj industriji (%)	67,1	69,9	72,7	79,3	74,9	74,3	69,1

²⁶ Nova metodologija proračuna indeksa razvijenosti u Federaciji utvrđena je prema „ Uredbi o izradi indeksa razvijenosti U Federaciji Bosne i Hercegovini“ (Službene novine FBiH broj 17/19).

Broj	Cilj	Pokazatelj krajnjeg rezultata	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Procjena 2020
	uslužnim industrijama sa potencijalom za izvoz (između ostalih, metalske, drvene, prehrambene, zelene, kreativne industrije itd.)	Iznos ostvarenih investicija u prerađivačkoj industriji u 000 KM	64.163	54.737	93.829	111.728	143.942		88.211
		Broj zaposlenih u sekundarnom sektoru 31.12.	23.697	23.057	22.819	23.495	25.521	25.992	24.717
		Pokrivenost uvoza izvozom (%)	24,9	28,1	28,3	34,5	32,9	29,3	30,5
		Razvoj nauke tehnologije i inovativnosti (izdvajanje iz budžeta - % BDP)	0	0,12	0,14	0,23	0,20	0,10	1,5
1.2.	Podržati razvoj konkurentnosti i atraktivnosti KS za ulaganja iz oblasti IKT industrije	Iznos ostvarenih investicija u IKT industriji u 000 KM	143.950	102.146	81.930	87.773	105.384		190.000
		Broj poslovnih subjekata u IKT industriji	836	836	924	967	1.093	1.178	1.050
		Broj zaposlenih u IKT industriji	7.489	7.506	7.767	7.862	9.313	10.089	11.000
		Prosječna neto plaća u IKT industriji	1.270	1.222	1.266	1.289	1.340	1.460	1.500
1.3.	Povećati konkurentnost turističke destinacije KS	Broj posjeta turista	301.319	364.116	407.567	482.494	570.795	667.756	450.000
		Broj noćenja turista	579.553	692.655	822.045	967.372	1.113.419	1.309.113	950.000
		Broj poslovnih subjekata u hotelijerstvu i ugostiteljstvu	2.699	2.670	2.829	2.819	3.014	3.203	2.810
		Iznos ostvarenih investicija u hotelijerstvu i ugostiteljstvu u 000 KM	56.765	59.402	30.934	35.112	73.483		40.250
1.4.	Poboljšati administrativni i poslovni ambijent za brzo privlačenje domaćih i stranih investicija, razvoj preduzetništva i olakšavanje mobilnosti kapitala i ljudskih resursa	Broj poslovnih subjekata na 1.000 stanovnika	77,8	79,0	81,8	84,8	89,1	92,0	80,0
		Ukupan iznos ostvarenih investicija u 000 KM	1.111.941	819.914	850.717	862.447	1.029.346		1.777.112
		Broj zaposlenih 31.12.	125.921	126.609	130.535	131.172	147.848	152.394	140.000
		Iznos prosječne neto plaće 31.12.	1.050	1.032	1.049	1.102	1.134	1.153	1.150
1.5.	Restrukturirati sektor komunalne privrede i komunalnih usluga, te ubrzati razvoj zelene industrije i cirkularne ekonomije	Ukupni prihodi u mil. KM	293,1	313,2	299	311	314	331,2	311,2
		Gubitak u mil. KM	68,6	62,9	44,2	41,4	37,5	32	55,0
		Poslovna sredstva u mil. KM	1.501,30	1609,3	1642,9	1.641,90	1.627,26	1.615,05	1.602,2
		Kapital u mil. KM	918,9	921,8	909,2	894,3	885,5	879,1	980,5
		Prosječan broj zaposlenih	5.151	4.963	4.904	4.860	4.818	4.778	5.035
		Investicije u komunalnu privredu (mil. KM)	7,2	33,7	24,8	16,2	23,9	18,5	100,0
1.6.	Unaprijediti uslove za održivi razvoj ruralnih područja Kantona Sarajevo	Prosječan broj zaposlenih u poljoprivredi i šumarstvu 31.12.	919	872	1003	1.012	1.098	1.003	930

Broj	Cilj	Pokazatelj krajnjeg rezultata	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Procjena 2020
		Požnjena površina u ha	4.737	4.413	4.200	4.022	4.423	4.562	4.812
		Broj rodni stabala voća	837.807	851.582	841.402	855.822	802.338	892.587	852.211
		Ukupna proizvodnja šumskih sortimenata u 000 m ³	136	144	135	136	141	127	145
		Ukupan iznos ostvarenih investicija poljoprivrednih gazdinstava u 000 KM	4.595	5.386	5.799	6.293	4.716		4.230
		Prihod u poljoprivredi i šumarstvu, mil. KM	44,4	42,3	41,0	41,0	41,0	23,1	54,0

Napomena * Podatke o ostvarenim investicijama za 2019. godinu Federalni zavod za statistiku objavljuje krajem 2020. godine.

Kanton Sarajevo u 2019. prema novoj metodologiji proračuna indeksa razvijenosti u Federaciji utvrđenoj prema „Uredbi o izradi indeksa razvijenosti u FBiH“ bilježi dva puta veći indeks razvijenosti od prosjeka FBiH (2,03). Indeks razvijenosti sublimira nivo razvijenosti mjereno prihodom od poreza na dohodak, stepenom zaposlenosti stanovništva, kretanje stanovništva, učešće starog stanovništva te stepen obrazovanja radne snage. Kanton Sarajevo je rangiran na prvom mjestu.

Vrijednost nominalnog BDP/pc je povećana za 21,2% u 2019. godini u odnosu na ostvarenu u 2014. godini.

Indikator koji prikazuje Rang-lakoće poslovanja prema WB pozicionira Sarajevo u 2019. godini na 90. mjesto, što je značajno poboljšanje u odnosu na rang u 2014. godini, kad je bio na 104 poziciji.²⁷

Indeks fizičkog obima prerađivačke industrije koji se nalazi u sklopu prvog prioritetnog cilja bilježi povećanje u 2019. godini i to za 2,4%.

Indikator koji prikazuje iznos ostvarenih investicija u prerađivačkoj industriji u 2018. godini je povećan za 124,3% u odnosu na 2014. godinu i već sada je veći od procjene za 2019. godinu. Pokrivenost uvoza izvozom u 2019. godini iznosila je 29,3% , što je za 17,7% veće u odnosu na 2014. godinu kad je iznosila 24,9%.

U 2019. godini iz budžeta KS izdvojena sredstva za ulaganje u razvoj nauke tehnologije i inovativnosti čine 0,1% BDP i bilježi se povećanje u odnosu na 2014. godinu, ali to još uvijek nije dovoljno i potrebna su veća izdavanja da bi se ostvario cilj od 1,5%.

Na jačanje ITK sektora ukazuje rast poslovnih subjekata za 40,9%, kao i povećanje broja zaposlenih za 34,7% u 2019. godini u odnosu na 2014. godinu.

Prema pokazateljima, povećava se konkurentnost turističke destinacije Kantona Sarajevo, broj posjeta turista bilježi povećanje u 2019. godini i to za 121,6%, broj noćenja je zabilježilo rast za

²⁷ Lakoća poslovanja analizira koliko je lako, prema važećoj zakonskoj regulativi zemalja, lokalnom poduzetniku otvoriti malo ili srednje preduzeće, a mjeri i prati promjene propisa koji utiču na 11 područja životnog ciklusa preduzeća: osnivanje preduzeća, dobivanje građevinskih dozvola, priključenje električne energije, registraciju imovine, mogućnost kreditiranja, zaštitu investitora, poresku politiku, međunarodnu trgovinu, izvršenje ugovora, rješavanje nesolventnosti i zapošljavanje radnika.

125,9%, broj poslovnih subjekata u hotelijerstvu i ugostiteljstvu se povećao sa 2.699 u 2014. godini na 3.203 u 2019. godini što predstavlja rast od 18,7%.

Prema pokazateljima broj zaposlenih osoba u 2014. godini bio je 125.921, dok je u 2019. zabilježeno povećanje za čak 26.473 zaposlenih ili 21,0%. Ukupni prihodi u komunalnoj privredi su povećani za 12,9% u 2019. godini, dok su prihodi u poljoprivredi i šumarstvu u 2019. godini zabilježili smanjenje za 47,9% u odnosu na 2014. godinu.

Posebno je značajno poboljšanje pokazatelja smanjenja gubitka u komunalnoj privredi u 2019. godini gdje je zabilježeno značajno smanjenje u odnosu na prethodne godine i to za 53,4% u odnosu na 2014. godinu.

Oblast u kojoj su bila potrebna velika ulaganja je komunalna privreda, indikator u sklopu petog prioritetnog cilja koji prikazuje investicije u komunalnu privredu od 2014. godine do 2019. godine bilježi trend rasta, tako da su investicije u komunalnu privredu povećane sa 7,2 miliona u 2014. na 18,5 miliona KM u 2019. godini.

Kod šestog prioritenog cilja u 2019. godini prosječan broj zaposlenih u poljoprivredi i šumarstvu bilježi povećanje za 9,1%, kao i ukupan iznos ostvarenih investicija poljoprivrednih gazdinstava je povećan u odnosu na prethodnu godinu, dok ostali pokazatelji bilježe smanjenje u odnosu na 2014. godinu.

Opća ocjena je da je kod strateškog cilja 1 u postizanju šest prioritetnih ciljeva u 2019. godini zabilježeno je poboljšanje većine pokazatelja u odnosu na 2014. godinu. Poseban značaj i razvoj u odnosu na prethodne godine je pozicioniranje Sarajeva na rang lakoće poslovanje, povećanje konkurentnosti turističke destinacije KS gdje svi indikatori bilježe značajno povećanje, kao i osnaživanje ITK sektora.

Za praćenje realizacije Strateškog cilja 2. utvrđena su četiri indikatora i set indikatora za tri prioritetnih ciljeva.

Tabela 101. Indikatori Strateškog cilja 2. i prioritetnih ciljeva

Broj	Cilj	Pokazatelj krajnjeg rezultata	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Procjena 2020
Strateški cilj 2									
Povećati zaposlenost i kreirati nova bolje vrednovana radna mjesta	Radna snaga	197.336	199.322	199.698	197.497	210.409	211.140	202.232	
	Stepen zaposlenosti radnog kontingenta(%)	41,8	43,2	44,5	45,5	51,6	53,6	49,5	
	Stopa nezaposlenosti (%)	36,2	36,4	34,6	33,6	29,7	27,8	30,1	
	Prosječna neto plaća 31.12. (KM)	1.050	1.032	1.049	1.102	1.134	1.153	1.150	
Prioritetni ciljevi (SC2)									
2.1.	Poboljšati usklađenost između ponude i potražnje na tržištu rada i smanjiti strukturalnu nezaposlenost	Broj zaposlenih osoba - 31.12.	125.921	126.777	130.535	131.172	147.848	152.394	140.117
		Broj nezaposlenih osoba - 31.12.	71.415	72.545	69.163	66.325	62.561	58.746	62.115
		Učešće dugoročno nezaposlenih osoba u ukupno nezaposlenim (%)	78,4	77,8	78,3	78,2	67,4	67,5	60,0
		Učešće zaposlenih osoba sa VSS u ukupno zaposlenim (%)	29,3	29,9	30,4	31,6	33,1	33,8	33,0

Broj	Cilj	Pokazatelj krajnjeg rezultata	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Procjena 2020
2.2.	Implementirati efikasne programe prekvalifikacije i obrazovanja odraslih	Sredstva za aktivne mjere zapošljavanja, u KM	5.750.010	9.291.624	9.243.844	14.934.931	13.967.966	15.327.650	12.000.000
		Broj lica obuhvaćenih aktivnim mjerama zapošljavanja	1.045	1.446	1.885	2.379	2.529	2.329	2.000
		Sredstva za obuku i prekvalifikaciju	-	196.600	120.241	264.215	132.000	245.650	300.000
		Broj osoba koje su završile obuku i prekvalifikaciju	-	131	80	64	69	66	200
2.3.	Razvijati preduzetničku kulturu	Broj poslovnih subjekata/1.000 stanovnika	72,5	73,6	81,8	68,4	89,1	92,0	80
		Stopa zaposlenih žena (%)	55,1	56,2	56,7	61,1	63,2	65,3	40,2
		Stopa nezaposlenih mladih (%)	56,0	58,1	53,8	45,5	40,4	47,8	18,0
		Broj nezaposlenih osoba sa invaliditetom	1.106	1913	1897	1.917	1.836	1.771	909

Radna snaga, koja predstavlja zaposlene i nezaposlene povećana je za 7,0% u 2019. godini, a stepen zaposlenosti radnog kontigenta za 28,2% u odnosu na 2014. godinu. Stopa registrovane nezaposlenosti u 2019. godinu i dalje je visoka i iznosila je 27,8%, ali smanjenja u odnosu na 2014. kada je iznosila 36,2%.

U odnosu na godišnji prosjek broja zaposlenih došlo je do povećanja broja zaposlenih za 21,0%, a na kraju 2019. godine zabilježeno je smanjenje nezaposlenih za 17,7% u odnosu na 2014. godinu. Učešće dugoročno nezaposlenih osoba u ukupno nezaposlenim su smanjena za 13,9%, dok učešće zaposlenih osoba sa VSS u ukupno zaposlenim bilježe povećanje za 15,4%.

Izdvojena sredstva za aktivne mjere zapošljavanja su u 2019. godini povećana za oko 9,6 milion KM, odnosno za skoro tri puta više sredstava nego u 2014. godini. Povećan je broj lica obuhvaćenih aktivnim mjerama zapošljavanja sa 1.045 u 2014. godini na 2.329 u 2019. godini. Sredstva koja su izdvojena za obuku i prekvalifikaciju u 2019. godini iznosila su 245.650 KM i u odnosu na 2018. godinu povećana su za 113.650 KM, a broj osoba koje su završile obuku i prekvalifikaciju u 2019. godini je manji za 3 lica, u odnosu na 2018. godinu.

Broj poslovnih subjekata na/1.000 stanovnika u 2019. godini bilježi povećanje za 26,9% u odnosu na 2014. godinu. Stopa zaposlenih žena bilježi trend rasta u posmatranom periodu, tako je u 2019. godini iznosila je 65,3, (u 2014. je 55,1%), a stopa nezaposlenih mladih je smanjena sa 56% u 2014. na 47,8% u 2019. godini.

Opća ocjena je da kod strateškog cilja 2 u postizanju tri prioriteta cilja u 2019. godini zabilježeno poboljšanje većine pokazatelja u odnosu na 2014. godinu. Raste zaposlenost, sredstva aktivnih mjera za zapošljavanje daju efekte, stopa zaposlenih žena i mladih se povećala, razvija se poduzetnička infrastruktura. No i dalje je stopa nezaposlenosti iznimno visoka.

Za praćenje realizacije Strateškog cilja 3. utvrđena su tri indikatora i set indikatora za tri prioritetnih ciljeva.

Tabela 102. Indikatori Strateškog cilja 3. i prioritetnih ciljeva

Broj	Cilj	Pokazatelj krajnjeg rezultata	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Procjena 2020
Strateški cilj 3									
Stvoriti uslove za uključujući društveno-ekonomski rast i smanjenje siromaštva i unaprijediti dostupnost i pouzdanost svih javnih servisa		Stepen socijalne isključenosti stanovništva (%)	48,5	46,8	51,4	44,3	42,9	44,7	40,0
		Broj učenika osnovnih i srednjih škola/1.000 stanovnika	120,7	115,0	124,2	126,6	128,3	122,5	130
		Stopa smrtnosti dojenčadi (u ‰)	6,35	6,98	5,78	6,94	6,64	9,9	6,0
Prioritetni ciljevi (SC3)									
3.1.	Osnažiti socijalnu i radnu aktivaciju ranjivih grupa stanovništva i unaprijediti sistem socijalne zaštite za smanjenje siromaštva	Broj djece u predškolskim ustanovama	4.004	3.856	4.206	4.221	4.204	5.001	5.000
		Prosječno mjesečno izdvojena sredstva iz Budžeta po korisniku zaštite po zakonu (u KM)	114,8	121,9	129,2	132,3	136,5	161,7	130
		Učešća u budžetu Izdvojenih sredstva za zaštitu po osnovu zakona (u %)	9,5	8,6	8,6	7,9	7,9	7,4	Ispod 9%
		Stopa dugoročne nezaposlenosti (u %)	78,4	77,8	78,3	78,2	67,4	75,2	60
		Udio nezaposlenih demobilisanih branitelja, članova por. pog. branitelja, ratnih vojnih invalida i ostalih invalida u ukupno nezaposlenim (u %)	15,5	14,4	14,2	14,0	13,8	12,3	10,0
3.2.	Reformirati sistem zdravstvene zaštite i zdravstvenih usluga	Broj stanovnika/1 ljekara PZZ	755	788	731	758	732	1.010	1.170
		Broj stanovnika/1 stomatologa	2.418	2.510	2.332	2.392	2.589	2.803	1.960
		Broj punktova u PZZ/100.000 stanovnika	36,9	36,3	39,5	39,9	32,6	40,0	40
		Broj stanovnika/1 tim porodične medicine	2.095	2.072	2.109	2.114	1.988	2.213	Ispod 2.000
		Obuhvat stanovnika zdravstvenim osiguranjem (%)	95,8	102,6	103,2	102,3	102	101,6	98,5
3.3.	Poboljšati kvalitet i dostupnost obrazovnih usluga za sve ciljne grupe stanovništva	Stopa morbiditeta	1,26	1,25	1,33	1,19	1,21	1,18	Ispod 1,1
		Prosječan broj učenika u osnovnim školama na 1 kompjuter	27,7	20,5	19,5	11,2	11,5	10,7	20
		Prosječan broj učenika u srednjim školama na 1 kompjuter	7,9	8,2	9,5	6,4	6,4	8,8	8
		Prosječan broj učenika u osnovnim školama na 1 pristup internetu	37,3	26,5	25,8	21,3	23,4	21,1	28,2
		Prosječan broj učenika u srednjim školama na 1 pristup internetu	9,1	9,5	11,3	10,2	10,5	10,0	10,1
		Prosječan broj kompjutera po 1 osnovnoj školi	14,7	18,3	19,1	22,6	19,1	19,3	35
		Prosječan broj kompjutera po 1 srednjoj školi	77,7	50,2	41,4	44,3	42,1	41,4	90
		Broj studenata (Univerzitet KS i privatne visokoškolske ustanove)	34.069	34.673	32.214	28.755	28.253	25.997	35.500
		Izdvajanje iz Budžeta za obrazovanje (prema COFOG klasifikaciji, 097) (u%)	0,75	0,75	0,75	0,78	0,81	0,19	1,5
3.4.	Jačati društvenu vrijednost kulture i sporta	Broj stranih studenata	2.650	2.703	nema	nema	nema	nema	5.000
		Broj učesnika u sistemu sporta	30.100	30.100	30.200	30.200	30.200	30.200	30.300
		Izdvajanja iz budžeta za sport (u %)	0,49	0,53	0,53	0,65	0,91	0,79	0,6
		Broj projekata kulturne/ kreativne industrije – apliciranih prema EU fondovima (EU kreativna)	0	0	0	0	0	0	10
		Podrška neprofitnim organizacijama iz kulture i sporta, učešće u Budžetu (u%)	0,9	0,5	0,9	1,07	1,03	1,21	1,1
		Ukupan broj posjetilaca pozorištu i koncertima filharmonije/broj stanovnika (učešće u %)	16,8	17,1	21,1	18,5	17,3		20

Napomena *Publikaciju „Kultura i umjetnost 2019“, Federalni zavod za statistiku objavljuje u novembru 2020. godine

Procenjeni pokazatelj socijalne isključenosti ukazuje na smanjenje obuhvata stanovnika koji se po nekom vidu mogu smatrati socijalno isključenim (nezaposleni, penzioneri, korisnici socijalne zaštite,

lica sa invaliditetom i lica ometena u fizičkom i psihičkom razvoju itd), tako je u 2019. stepen socijalne isključenosti 44,7%, dok je 2014. bio 48,5%.

Prema pokazateljima za 2019. godinu broj učenika u osnovnim i srednjim školama na 1.000 stanovnika se povećao i to za 1,5%, također i broj djece u predškolskim ustanovama bilježi povećanje za 24,9%, u odnosu na 2014. godinu.

Vrijednost stope dojenačke smrtnosti je povećana u 2019. godini u odnosu na 2014. i sa ovom stopom dojenačke smrtnosti KS nalazi se u kategoriji vrlo visokog dojenačkog mortaliteta.

Prosječno mjesečno izdvojena sredstva iz Budžeta po korisniku zaštite po zakonu (korisnici socijalne zaštite, civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom) u 2019. povećala su se za oko 40,9%, dok je pokazatelj učešća u budžetu izdvojenih sredstva za zaštitu po osnovu zakona smanjena za 22,1%, u odnosu na 2014. godinu.

Stopa dugoročne nezaposlenosti (udio dugoročno nezaposlenih u ukupno nezaposlenim) u 2014. je bila 78,4% i smanjila se na 75,2% u 2019., također i udio nezaposlenih demobilisanih branitelja, članova porodica poginulih, branitelja, ratnih vojnih invalida i ostalih invalida u ukupno nezaposlenim, je smanjen na 12,3% u 2019. godini u odnosu na 2014. kada je iznosio 15,5%.

Reforma sistema zdravstvene zaštite i zdravstvenih usluga u sklopu ovog strateškog cilja, pokazatelj broja stanovnika na jednog ljekara u 2019. godini ukazuje na poboljšanje, odnosno smanjuje se broj stanovnika na jednog ljekara, dok broj stanovnika na jednog stomatologa bilježi povećanje. Broj punktova u primarnoj zdravstvenoj zaštiti se povećava u 2019. godini u odnosu na broj stanovnika, a povećava se i broj stanovnika (ukupno stanovništvo) prema jednom timu porodične medicine. Zdravstveno stanje stanovnika praćeno stopom morbiditeta, koja predstavlja broj oboljelih u odnosu na ukupno stanovništvo, se poboljšava, a stopa morbiditeta se smanjila sa 1,26 u 2014. na 1,18 u 2019. godini..

Dostupnost obrazovnih usluga u osnovnim i srednjim školama, mjereno opremljenošću kompjutera u školama, ukazuje na blago pogoršanje opremljenosti. Naime, prosječan broj učenika u osnovnim školama na jedan kompjuter je smanjen sa 27,7 u 2014. na 10,7 u 2019., dok je u srednjim školama povećan sa 7,9 u 2014. na 8,8 u 2019. godini.

Prosječan broj kompjutera po 1 osnovnoj školi povećava se i u 2019. je za 31,3% veći nego 2014., a u srednjim školama zabilježeno je smanjenje broja kompjutera za 46,7% u odnosu na 2014. godinu.

U KS povećava se broj broja učesnika u sportu, a i izdvajanja iz budžeta za sport se povećalo sa 0,49% u 2014. godini na 0,79% u 2019. godini. Podrška neprofitnim organizacijama iz kulture i sporta, učešće u izvršenju Budžetu za 2019. godinu je 1,21% i u odnosu na 2014. godinu se povećao za 34,4%. Od ukupnog broja stanovnika, u 2014. godini 16,8% posjetili su pozorište i koncerte filharmonije, a u 2019. godini 17,3% stanovništva.

Opća ocjena je da je došlo do izvjesnog napretka u stvaranju uslova za uključiv društveno ekonomski rast ali i dalje je oko 45% stanovnika po nekom osnovu socijalno isključeno. Reforma sistema zdravstvene zaštite pokazuju pozitivne tendencije u pravcu smanjenja obuhvata stanovnika po jednom ljekaru, a negativne po stomatologu. Opremljenost kompjuterima osnovnih škola je unaprijeđena, ali pokazuje se nešto slabija opremljenost srednjih škola kompjuterima i pristupa učenika internetu.

Za praćenje realizacije Strateškog cilja 4. utvrđena su četiri indikatora i set indikatora za četiri prioritena ciljeva.

Tabela 103.Indikatori Strateškog cilja 4. i prioritetnih ciljeva

Broj	Cilj	Pokazatelj krajnjeg rezultata	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Procjena 2020
Strateški cilj 4									
Odgovorno upravljati okolišem, prostorom, prirodnim i infrastrukturnim resursima		Gubici vode ViK (tehnički i administrativni) (%)	75	75,1	75,5	74,5	73,4	71,03	60
		Pokrivenost domaćinstava uslugama prikupljanja otpadnih voda – urbano područje (%)	75	78	78	78	78	78	85
		Količina ukupno odloženog otpada (t/god)	242.132	212.727	207.140	233.865	162.041	161.086	220.000
		Količina odvojeno prikupljenog otpada (%):							
		Papir	22	21	31	35	37,4	31	60
		Plastika	1,8	2	4,3	4,8	4	3,6	20
		Staklo	0,01	0,0001	16	22	36,3	35,2	50
		Količina prikupljenog kućnog otpada (kg/st)	460	454	433	363	380	380	450
Prioritetni ciljevi (SC4)									
4.1.	Osigurati i unaprijediti održivi sistem upravljanja prirodnim resursima i racionalno korištenje prostora	Površina zaštićenih prirodnih područja (ha)	2.930,3	2.930,3	2.930,3	3.091,2	3.091,17	3.091,17	3.091,2
		Broj postrojenja za tretman otpadnih voda	1	1	2	2	2	2	2
		Kapacitet (ES)	5.000	5.000	605.000	605.000	605.000	605.000	605.000
		Procenat mikrobiološki kontaminiranih i fizičko-hemijskih neispravnih uzoraka vode za piće – bunari BSK, gradski vodovod, Ilijaš, Hadžići	0	0	0	0	6,94	0,91	0
		Procenat mikrobiološki kontaminiranih i fizičko-hemijskih neispravnih uzoraka vode za piće – lokalni vodovodi	2,2	*	*	*	8,21	7,1	1,9
4.2.	Poboljšati kvalitet okolišnih komponenti i uspostaviti integralni sistem upravljanja otpadom	Srednja godišnja vrijednost lebdećih čvrstih čestica u zraku – autom. Stanica Otoka (PM10) (µg/m³)	59	83	59	49	58	58	40
		Srednja godišnja vrijednost sumpor dioksida (SO²) – mobilna stanica Ilidža (µg/m³)	53	30	32	25	26	23	50
		Srednja godišnja vrijednost azot dioksida (NO₂) – automatska stanica Alipašina (µg/m³)	63	32	26	22	26	23	50
		Broj reciklažnih dvorišta	0	0	0	0	1	1	5
		Broj izgrađenih niša	951	960	975	**	981		1.050
4.3.	Povećati energetske efikasnosti i podstaći korištenje obnovljivih izvora energije	Broj javnih objekata na kojima su realizirane mjere energetske efikasnosti	7	15	20	27	34	58	150
		Broj objekata u EMIS sistemu	84	109	307	324	329	645	400
		Broj javnih objekata za koje su urađeni detaljni energetske auditi	4	5	12	22	27	50	150
4.4.	Unaprijediti razvoj infrastrukture i dostupnost na cijelom području Kantona Sarajevo	Stanovništvo koje je priključeno na vodovod (%)	95,7	96,4	98,0	98,0	98,0	98,0	98
		Stanovništvo koje je priključeno na lokalne vodovode (%)	4,3	3,6	2,1	7,0	2,0	1,8	2
		Ukupna potrošnja vode po stanovniku (m³/st)	55,0	nema	nema	nema	nema	nema	60
		Ukupna dužina vodovodne mreže (km)	1.128	1.128	1.200	1.224	1.157	1.161	1.200
		Ukupna dužina kanalizacione mreže (km)	1.378	1.237	***	1.393	1.393	1.428	1.600
		Potrošnja energije/energenata (GWh)	4.119	4.607	4.535	4.620	4.736	4.795	4.400
		Potrošnja energije po stanovniku (MWh/st)	9,3	3,1	3,1	3,3	3,3	3,6	10
		Ukupna dužina distribut. gasne mreže (svih nivoa pritisa) (km)	1.330	1.332	1.340	1.350	1.366	1.383	1.360
		Broj kupaca sa potrošnjom prirodnog gasa	54.050	53.734	54.953	55.220	56.382	57.106	56.000
		Uređene površine groblja kojima upravlja JKJP „Pokop“ (m²)	721.438	721.438	721.438	721.438	753.628	809.900	761.438

Napomena *Studija o zdravstvenom stanju stanovništva, higijenskim prilikama i zdravstvenom djelatnosti u Kantonu Sarajevo od 2015. do 2017. godine ne prati ove indikatore.,

**U 2017. podatak nije objavljen.

***U 2016. podatak nije objavljen.

Pokazatelji uticaja definisani za strateški cilj 4. pokazuju određene promjene u odnosu na početnu vrijednost iz 2014. godine. Pokrivenost domaćinstava uslugama prikupljanja otpadnih voda na urbanom području povećana je za 4%, te je od velikog značaja i povećanje količina odvojeno prikupljenog otpada sa 23,8% na 69,8%.

Puštanjem u rad centralnog postrojenja za tretman otpadnih voda Butile koje je dimenzionirano za biološko opterećenje od 605.000 ES (ekvivalentnih stanovnika) povećan je pokazatelj krajnjeg rezultata definisan u sklopu prvog prioritetnog cilja, obzirom da je za 2014. godinu isti iznosio 5.000 ES.

U okviru drugog prioritetnog cilja primjećena je promjena u krajnjem pokazatelju rezultata koji se odnosi na srednju godišnju vrijednost sumpor dioksida izmjerenu na mobilnoj stanici Ilidža koja se smanjila za 30 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ u odnosu na 2014. godine čime nije zabilježeno prekoračenje godišnje vrijednosti od 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

Implementacijom projekta „Zeleni ekonomski razvoj“ povećali su se pokazatelji krajnjih rezultata definisani za prioritetni cilj 3. obzirom da se u odnosu na 2014. godinu broj javnih objekata na kojima su realizirane mjere energetske efikasnosti povećao za 41 objekat, broj objekata u EMIS sistemu veći je za 561 objekta i broj javnih objekata za koje su urađeni detaljni energetske auditi povećao se za 46 objekata.

Na temelju podataka za indikatore četvrtog prioritenog cilja, uočava se da dolazi do unaprijeđenja razvoja infrastrukture: povećava se broj stanovnika koji su priključeni na vodovodni sistem i dužina gasne distributivne mreže, kao i dužina vodovodne mreže sa 1.128 km u 2014. na 1.161 km u 2019. godini.

Strateški cilj 4 u posmatranom periodu od 2014. do 2019. godine prema indikatorima bilježi i pozitivne pomake, ali i pomake koji ne idu u ciljanom pravcu. Zaštita okoliša, prostora, prirodnih i infrastrukturnih resursa u poslijeratnom periodu nije bila prioritetno pitanje za tranzicijsku zemlju kakva je Bosna i Hercegovina, dok u posljednjih par godina svijest o zaštiti i poboljšanju okoliša iz godine u godinu se mijenja na bolje. Unaprijeđenje i razvoj infrastrukture je sigurno i dalje cilj koji traži veća ulaganja od ostavrenih u ovom periodu.

Za praćenje realizacije Strateškog cilja 5. utvrđena su četiri indikatora i set indikatora za pet prioritenih ciljeva.

Tabela 104. Indikatori Strateškog cilja 5. i prioritetnih ciljeva

Broj	Cilj	Pokazatelj krajnjeg rezultata	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Procjena 2020
Strateški cilj 5									
Unaprijediti sistem upravljanja razvojem Kantona Sarajevo		Budžet KS/pc (KM)	1.486	1.627	1.646	1.780	1.920	2.163	1.670
		Kapitalna ulaganja iz Budžeta KS/pc (KM)	72,7	72	125	184,1	151,2	178	80
		Rang - grad prema kvalitetu života	161	158	159	159	156	156	140
Prioritetni ciljevi (SC5)									
5.1.	Konsolidirati i povećati dugoročnu održivost javnih finansija, te ojačati razvojni kapacitet javnih finansija (budžeta i javnih fondova)	Učešće poreznih prihoda u ukupnim prihodima budžeta, u %	86,8	83,7	86,3	84,1	87,4	81,8	90
		Porezni prihodi/pc (KM)	236	234	287	292	353	383	270
		Prihodi od rente, u mil. KM	0	0	0	0	0		50
		Realizirane javne investicije, mil. KM	64,3	132,2	118,6	133,8	132,8	161	80
		Poticajne mjere za malu privredu, mil. KM	0	0	3,2	2,1	1,3	2,1	5
5.2.	Reformirati javnu administraciju i ojačati odgovornost, efikasnost i razvojni kapacitet administracije	Broj nepotpunih IP obrazaca i bez prateće dokumentacije u kandidovanim projektima (2015)	40	3	2	28	0	0	0
		Projekti u PJI KS sufinansiranih sa općinama (% u ukupnom)	16	15	16	10	16	19	30
		Broj lokalnih zajednica koje su uključene u PJI KS	0	3	4	4	5	5	10
		Učešće EU i dr. izvora u strukturi finansiranja JI, u %	66,6	61,4	54,5	53,9	52,7	46,3	75
		Broj projekata prema EU i dr. fondovima	0	0	1	1	0	1	20
5.3.	Ojačati participaciju građana u upravljanju razvojem KS	Mehanizmi saradnje nevladinog i vladinog sektora	nema	nema	nema	nema	nema	nema	ima
5.4.	Smanjiti korupciju i kriminalitet, povećati sigurnost građana, te osnažiti funkcioniranje pravne države	Učešće krivičnih djela prema nepoznatom izvršiocu u ukupno počinjenim (%)	37,1	66,6	42,9	57,1	51,8	50,6	30
		Broj maloljetnih počinilaca krivičnih djela	134	72	74	58	64	69	90
		Broj saobraćajnih nezgoda	10.974	11.475	11.367	10.438	9.258	9.231	9.800
		Broj prijavljenih slučajeva korupcije	0	0	41	93	87	334	20
		Stepen popunjenosti radnih mjesta-Kantonalna uprava civilne zaštite (%)	71,2	70,5	74,1	72,7	71,4	70,1	85
		Broj intervencija-Kantonalna uprava civilne zaštite	12.294	11.954	12.954	11.798	13.584	2.149	12.000
5.5.	Pozicioniranje KS u široj regiji i Evropi	Spašena imovina u %	95,7	95	89	95,9	97,7	90	98
		Pokrivenost uvoza izvozom	24,9	28,1	28,3	34,5	32,9	29,3	33
		Rast investicija - godišnje, %	8	4,7	3,8	1,4	19,3		10
		Broj proizvoda sa zaštitnim znakom brenda KS	0	0	0	0	0	0	10
		Prosječno zadržavanje turista/dan	1,9	1,9	2	2	2	2	2,1

Napomena * Podatke o ostvarenim investicijama za 2019. godinu Federalni zavod za statistiku objavljuje krajem 2020. godine.

Budžet Kantona Sarajevo po glavi stanovnika za 2019. godinu iznosio je 2.163 KM, i u odnosu na 2014. godinu kad je iznosio 1.486 KM, povećan je za 45,6%. Kapitalna ulaganja iz Budžeta KS po glavi stanovnika u 2019. godini bilježe značajno povećanje u odnosu na 2014. godinu i to za oko 2,4 puta.

Istraživanja o kvaliteti života u gradovima, Sarajevo pozicionira na 156 mjesto, izvještaj koji sublimira čitav niz pokazatelja ključnih za ugodan i kvalitetan života, što je nešto povoljnije nego u 2014. godini.²⁸

28

Na Mercerovoj listi, koja rangira 231 grad svijeta prema indeksu kvaliteta života, prvo mjesto, već osmu godinu drži Beč, a Sarajevo je u 2019. godini na 156. mjestu. Gradovi se rangiraju na osnovu četrdesetak različitih faktora kao što su: politička stabilnost, infrastruktura, zdravstvena zaštita, obrazovanje, stepen kriminala, mogućnosti za rekreaciju, kulturna ponuda, prirodna okolina.

Web: https://mobilityexchange.mercer.com/quality-of-living?_ga=2.105742147.1370367156.1506606865-605492789.1456915259

Na povećanje održivosti javnih finansija ukazuju porezni prihodi po glavi stanovnika koji bilježe tendenciju rasta sa 236 KM u 2014. godini na 383 KM u 2019. godini ili za 62,3%. Realizirane javne investicije za 2019. godinu iznosile su 161,2 miliona KM i u odnosu na 2014. godinu povećane su za preko 2,5 puta.

Izdvojena sredstva za poticajne mjere i aktivnosti radi ostvarivanja ciljeva razvoja male privrede (subjekti male privrede, fizička i pravna lica) koja se utvrđuju određenim programom, iznosila su 2,1 mil. KM.

Na jačanje kompetencija i kapaciteta javne administracije ukazuje i kvalitet projekata javnih investicija. U 2019. godini nije bilo kandidovanih projekata sa nepotpunom dokumentacijom, odnosno nepotpunim IP obrascima, za razliku od 2014. godine kada ih je bilo 40.

U PJI KS uključuju se i lokalne zajednice. Tako je pet općina uključeno u PJI KS, a 2014. nije bila ni jedna općina. Učešće EU i drugih izvora u strukturi finansiranja JI bilježi tendenciju smanjenja, sa 66,6% u 2014. godini na 46,3% u 2019. godini.

Pitanje sigurnosti građana mjeri se učešćem krivičnih djela prema nepoznatom izvršiocu, što je u ukupno počinjenim krivičnim djelima povećano za 36,4%, a broj maloljetnih počinilaca krivičnih djela značajno smanjen sa 134 u 2014. godini na 69 u 2019. godini.

KS je dobro pozicioniran u široj regiji i Evropi što ilustruju pokazatelji o rastu pokrivenosti uvoza izvozom na nivou kantona (za 29,3 procentna poena), kao i porastu zadržavanja turista u KS.

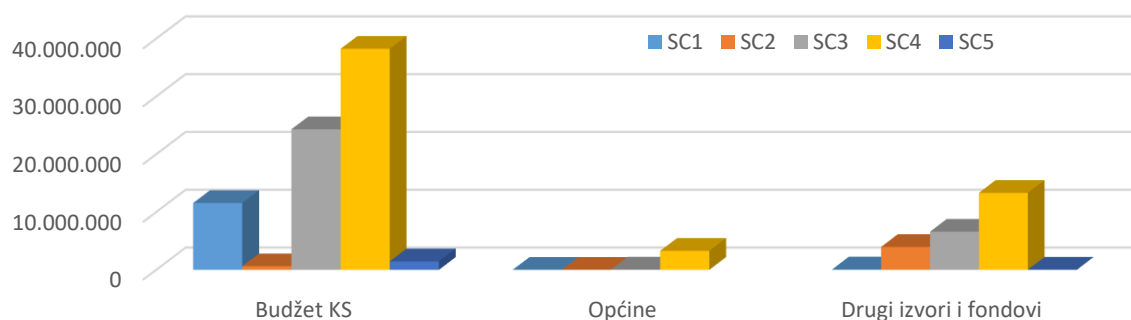
Strateški cilj 5 u posmatranom periodu od 2014. do 2019. godine prema indikatorima bilježi i pozitivne pomake, ali i pomake koji ne idu u ciljanom pravcu. Pitanje održivosti javnih finansija, povećanje kapitalnih ulaganja iz budžeta KS, jačanje razvojnih kapaciteta administracije, rast izvoza su ciljevi koji se kraću prema zadatim. No, pitanje zahvatanje sredstava iz EU fondova, korištenje instrumenta zemljišne politike, brendiranje KS, saradnja nevladinog i vladinog sektora su sigurno ciljevi koji zahtjevaju veći angažman svi aktera u KS.

13. Pregled finansijskih ulaganja za 2019. godinu

Od ukupno 352,7 miliona KM planiranih sredstava. (Akcioni plan 2019-2021.), u 2019. je realizovano oko 103,7 miliona KM, odnosno 29,4%.

Posmatrajući prema strukturi finansiranja u 2019. od ukupno realiziranih sredstava 103.680.426 KM, iz Budžeta KS je 76.405.861 KM, odnosno 73,7%, iz sredstava Općina u iznosu od 3.320.969 KM ili 3,2%, te 23.953.596 KM iz Drugih izvora finansiranja (budžeti viših nivoa vlasti, fondovi, grantovi, donacije....) što je 23,1% od ukupno realizovanih sredstava.

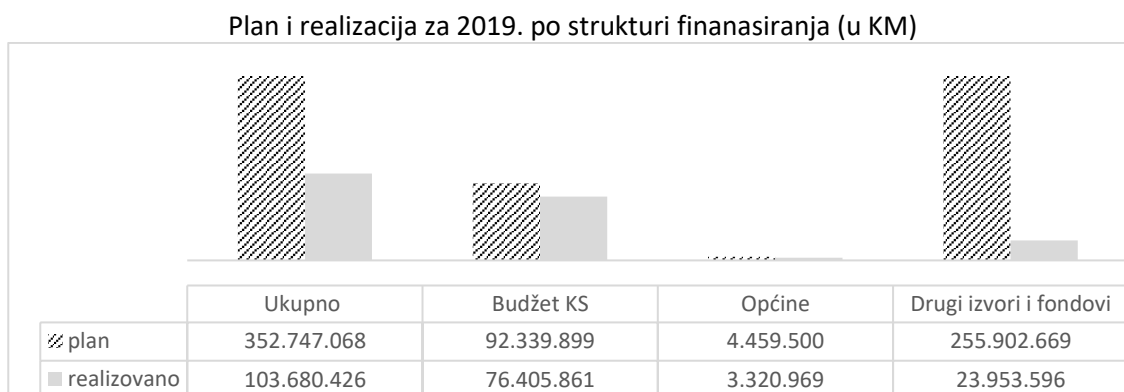
Realizovano po izvorima finansiranja u 2019.

Graf 18.

Tabela 105. Struktura plana i implementacije Strategije prema strateškim ciljevima i izvorima finansiranja u 2019.

	2019				realizovano u odnosu na planirano %
	plan	%	realizovano	%	
Strateški cilj 1	28.485.150	100,0	11.620.431	100,0	40,8
Budžet KS	16.538.000	58,1	11.555.214	99,4	69,9
Općine	2.218.500	7,8	0	0,0	0,0
Drugi izvori i fondovi	9.728.650	34,2	65.217	0,6	0,7
Strateški cilj 2	12.446.810	100,0	4.574.781	100,0	36,8
Budžet KS	655.000	5,3	614.904	13,4	93,9
Općine	45.000	0,4	0	0,0	0,0
Drugi izvori i fondovi	11.746.810	94,4	3.959.877	86,6	33,7
Strateški cilj 3	48.203.500	100,0	31.156.710	100,0	64,6
Budžet KS	33.112.000	68,7	24.527.015	78,7	74,1
Općine	341.000	0,7	40.000	0,1	11,7
Drugi izvori i fondovi	14.750.500	30,6	6.589.695	21,2	44,7
Strateški cilj 4	251.335.784	100,0	54.842.144	100,0	21,8
Budžet KS	38.358.075	15,3	38.243.368	69,7	99,7
Općine	1.900.000	0,8	3.280.969	6,0	172,7
Drugi izvori i fondovi	211.077.709	84,0	13.317.807	24,3	6,3
Strateški cilj 5	12.275.824	100,0	1.486.360	100,0	12,1
Budžet KS	3.676.824	30,0	1.465.360	98,6	39,9
Drugi izvori i fondovi	8.599.000	70,0	21.000	1,4	0,2
Ukupno	352.747.068	100,0	103.680.426	100,0	29,4
Budžet KS	92.339.899	26,2	76.405.861	73,7	82,7
Općine	4.459.500	1,3	3.320.969	3,2	74,5
Drugi izvori i fondovi	255.902.669	72,5	23.953.596	23,1	9,4

Graf 19.

U narednom dijelu data je analiza finansijskih ulaganja u 2019. godini po strateškim ciljevima i strukturi finansiranja.

Starteški cilj 1. – Poboljšati administrativni i poslovni ambijent za ubrzan ekonomski rast i unaprijediti ekonomsku strukturu radi povećanja izvoza roba i usluga. Za projekte/aktivnosti koji doprinose ostvarenju ovog cilja, u 2019. godini utrošeno je preko 11,6 miliona KM. U strukturi finansiranja sredstva Budžeta KS su učetovala 99,4%, a sredstva Drugih izvora i fondova 0,6%. Ostvarenje plana za 2019. godinu (AP 2019-2021.) je 40,8%.

Starteški cilj 2. – Povećati zaposlenost i kreirati nova bolje vrednovana radna mjesta. Za projekte/aktivnosti koji doprinose ostvarenju ovog cilja, u 2019. godini utrošeno je oko 4,6 miliona KM. U strukturi finansiranja sredstva Budžeta KS su učetovala 13,4%, a sredstva Drugih izvora i fondova 86,6%. JU Služba za zapošljavanje KS izdvojila je značajna sredstva za implementaciju projekata/aktivnosti ovog cilja. U 2019. godini realizovano je oko 36,8% u odnosu na planirana sredstva iz AP 2019-2021.

Starteški cilj 3. – Stvoriti uslove za uključujući društveno ekonomski rast i smanjenje siromaštva i unaprijediti dostupnost i pouzdanost svih javnih servisa. Za projekte/aktivnosti koji doprinose ostvarenju ovog cilja, u 2019. godini utrošeno je preko 31,1 milion KM. U strukturi finansiranja sredstva Budžeta KS su učetovala 78,7%, sredstva Općina 0,1%, te sredstva Drugih izvora i fondova 21,2%. Oko 64,6% je realizovano i implementirano sredstava u odnosu na planirano AP 2019-2021.

Starteški cilj 4. – Odgovorno upravljati okolišem, prostorom, prirodnim i infrastrukturnim resursima. Za projekte/aktivnosti koji doprinose ostvarenju ovog cilja, u 2019. godini utrošeno je preko 54,8 miliona KM. U strukturi finansiranja sredstva Budžeta KS su učetovala 69,7%, sredstva Općina 6,0%, te sredstva Drugih izvora i fondova 24,3%. U 2019. godini realizovano je tek 21,8% planiranih sredstava iz AP 2019-2021.

Starteški cilj 5. – Unaprijediti sistem upravljanja razvojem Kantona Sarajevo. Za projekte/aktivnosti koji doprinose ostvarenju ovog cilja, u 2019. godini utrošeno je oko 1,5 miliona KM. U strukturi finansiranja sredstva Budžeta KS su učestvovala sa 98,6%, a sredstva Drugih izvora i fondova sa 1,4%. Ostvarenje plana za 2019. godinu je 12,1%.

ANEKS

Pregled planiranih i realizovanih aktivnosti po strateškim i prioritetnim ciljevima, mjerama, projektima, kao i nosiocima implementacije, strukturi i izvoru finansiranja i vrijednosti planiranih i realizovanih sredstava u 2019. godini

Tabela 106. Planirana i realizovana sredstva za 2019. godinu

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
Mjera					Planirano 2019	Realizovano 2019	Napomena
Strateški cilj 1. Poboljšati administrativni i poslovni ambijent za ubrzan ekonomski rast i unaprijediti ekonomsku strukturu radi povećanja izvoza roba i usluga							
Prioritet 1.1. Unaprijediti inovativnost, standardizaciju i izvoznu orijentaciju u proizvodnim i uslužnim industrijama sa potencijalom za izvoz (između ostalih, metalske, drvne, prehrambene, zelene, kreativne industrije itd.)							
1.1.1. Podrška za jačanje kapaciteta izvozno orijentisanih preduzeća u strateškim sektorima privrede (osobito metalske, drvne i prehrambene)	1.1.1.2. Mapiranje i formiranje klastera/lanaca vrijednosti i domaće komponente u prerađivačkoj industriji (metal, drvo, prehrana)	Analiza privrednih kretanja u Kantonu Sarajevo, sa smjernicama (Privredna komora Kantona Sarajevo)	Ministarstvo privrede KS, PKKS	PKKS Budžet KS - Min. privrede	15.000		
				Ukupno	15.000	0	
Mjera					15.000	0	
1.1.2. Unaprijeđenje konkurentnosti i promocija proizvoda KS	1.1.2.4. Karantin za životinje		Ministarstvo privrede KS, PKKS, "Veterinarska stanica" Sarajevo	KJP "Veterinarska stanica" Sarajevo			
				Donacija	400.000		
				Ukupno	400.000	0	
	1.1.2.5. Uvođenje novih analitičkih metoda za kontrolu ispravnosti hrane i dijagnostiku zaraznih bolesti životinja			Budžet KS - Min. privrede			
				IPA	100.000		
				Ukupno	100.000	0	
Mjera					500.000	0	
1.1.4. Razvoj kreativne industrije KS	1.1.4.1. Stvaranje regulatornog i institucionalnog okvira kreativnih industrija u KS		Ministarstvo kulture i sporta, Ministarstvo privrede	Budžet KS- Min. kulture i sporta	20.000	20.000	
	1.1.4.2. Edukacija iz oblasti kreativnih industrija			Budžet KS- Min. kulture i sporta	20.000	20.000	
	1.1.4.3. Fondacija za kreativne industrije Kantona Sarajevo			Budžet KS- Min. kulture i sporta	10.000	10.000	

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Planirano 2019	Realizovano 2019	Napomena
	1.1.4.4. Formiranje i operativno djelovanje Centra kreativnih industrija KS (CEKRIN)	• Uspostavljanje instuta za kulturu umjetnost		Budžet KS- Min. kulture i sporta	200.000	0	
	1.1.4.5. Sarajevo Design Network			Budžet KS- Min. kulture i sporta	20.000	20.000	
	1.1.4.6. Klaster kreativnih i kulturnih industrija Sarajevo			Budžet KS- Min. kulture i sporta	20.000	20.000	
Mjera					290.000	90.000	
Prioritet 1.2. Podržati razvoj konkurentnosti i atraktivnosti KS za ulaganja iz oblasti IKT industrije							
1.2.1. Podrška informatičkom opismenjavanju u KS	1.2.1.1. Besplatan pristup internet mreži i besplatne domenske e-mail adrese za sve osnovne i srednje škole i univerzitet u KS	• Instaliranje nove opreme koja omogućava bolji signal i brzinu	Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade, Zavod za informatiku i statistiku KS, SERDA	Općina Stari Grad	2.400		
	1.2.1.3. Organizovanje informatičkih klubova/sekcija na kantonalnom nivou za sve osnovne i srednje škole	• Organizovanje IT klubova		nepoznato	1.000.000		
	1.2.1.5. Besplatna obuka za osobe koje žele da se prekvalifikuju u IKT industriju			nepoznato	3.000.000		
Mjera					4.002.400	0	
1.2.2. Razvoj kapaciteta za podršku IKT industriji	1.2.2.2. Uspostavljanje Tehnološkog parka za IKT (izgradnja novih ili korištenje adekvatnih postojećih prostornih kapaciteta)	• Izgradnja Tehnološkog parka	Ministarstvo privrede, Zavod za informatiku i statistiku KS, SERDA	nepoznato	2.000.000		
		• Uređenje zemljišta za IT park		Općina Centar	2.000.000		
Mjera					4.000.000	0	
Prioritet 1.3. Povećati konkurentnost turističke destinacije KS							
1.3.1. Uspostavljanje okvira za razvoj turizma KS	1.3.1.2. Izrada sveobuhvatnog pregleda stanja turističkih atrakcija i Strategije razvoja turizma KS, sa uključenim akcionim planovima za sve oblike turizma, uz definiranje tipskih turističkih proizvoda	• Izrada Studije strateški pravci razvoja turizma u KS	Ministarstvo privrede, Ministarstvo kulture i sporta, općine, Grad	Budžet KS - Min. kulture i sporta	20.000	20.000	

Strateški cilj/ Prioritet Mjera	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Planirano 2019	Realizovano 2019	Napomena
	1.3.1.4. Jačanje udruženja u sektoru turizma			Budžet KS - Min. kulture i sporta	30.000	30.000	
Mjera					50.000	50.000	
1.3.3. Unaprijeđenje infrastrukture za turizam KS	1.3.3.2. Postavljanje turističke signalizacije i usluga	Postavljanje turističke signalizacije u zaštićenim područjima (info ploče, putokazi i sl.)	Ministarstvo privrede, Ministarstvo saobraćaja, Ministarstvo prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša, Kantonalna javna ustanova za zaštićena prirodna područja, općine, Grad Sarajevo i Turistička zajednica KS	Budžet KS - KJU za zaštićena područja	3.000	5.000	
	1.3.3.3. Implementacija projekta Trebevičke žičare i održivog razvoja Zaštićenog pejzaža Trebević	Izrada dokumentacije za uspostavljanje botaničke bašte		Ministarstvo okoliša i turizma FBiH		65.217	
				Budžet KS - KJU za zaštićena područja		24.000	
				Ukupno	0	89.217	
	1.3.3.6. Povećanje standarda, kvaliteta i dodatne ponude	- Definisanje turističkih zona na području općine Stari Grad i razvoj plana upravljanja u cilju minimiziranja gužvi, zastoja i zagađenja, te razvoja turističkih sadržaja i izgradnje objekata - Uređenje pješačkih staza i formiranje planinskih puteva za alternativni turizam (planinski putevi kroz ruralne sredine) - Uklanjanje nelegalno postavljene signalizacije, objekata i vizuelno i ambijentalno neprihvatljivih elemenata - Horizontalna i vertikalna signalizacija		Općina Stari Grad	35.000		
Mjera					38.000	94.217	
1.3.4. Valorizacija prirodne turističko resursne osnove	1.3.4.1. Uređenje i održavanje izletišta i drugih turistički atraktivnih cjelina	Implementacija projekta za Eco-camp Bijambare'	Ministarstvo privrede,	Budžet KS - MPUGIZO	150.000	2.540	
		Sufinansiranje izgradnje poslovno-sportskog centra Trnovo	Ministarstvo za prostorno uređenje, građenje i zaštitu okoliša,	Budžet KS - Min. privrede	100.000		
				Kreditna sredstva	900.000		
				Ukupno	1.000.000	0	

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
Mjera					Planirano 2019	Realizovano 2019	Napomena
	1.3.4.5. Poboljšanje turističko resursne osnove Olimpijskih planina Igmana i Bjelašnice (ZOI'84)	Nabavka opreme za vještačko osnježavanje i vertikalni transport	Kantonalna javna ustanova za zaštićena prirodna područja, općine, Grad	Budžet KS - Min. privrede	100.000		
		Izgradnja novih skijaških staza – Bjelašnica,Igman		Budžet KS - Min. privrede			
				Vlada FBiH	150.000		
				IPA	500.000		
				KJP OCS “ZOI’84” d.o.o. Sarajevo	50.000		
				Ostali izvori	100.000		
				Ukupno	800.000	0	
				Rasvjeta skijaških staza na Velikom polju, Igman	Budžet KS - Min. privrede		
		Vlada FBiH			50.000		
		IPA					
		KJP OCS “ZOI’84” d.o.o. Sarajevo			100.000		
		Ostali izvori					
		Ukupno			150.000	0	
Mjera							2.200.000
1.3.5. Unaprijeđenje ponude posebnih oblika turizma na području KS	1.3.5.1. Davanje podrške u obnovi i aktiviranju planinarskih domova te prenamjeni napuštenih objekata		Ministarstvo privrede, općine, Grad Sarajevo, Ministarstvo kulture i sporta, Ministarstvo zdravlstva i Turistička zajednica KS	Budžet KS - Min. kulture i sporta	300.000	0	
				Budžet KS - Min. privrede			
				Ukupno	300.000	0	
	1.3.5.2. Poticanje obnove građevinske i druge kulturne baštine			Budžet KS - Min. kulture i sporta	300.000	300.000	
				Budžet KS - Min. privrede			
				Ukupno	300.000	300.000	

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Planirano 2019	Realizovano 2019	Napomena
	1.3.5.4. Podrška promociji i razvoju vjerskog, sajamskog i kongresnog turizma	Sanacija platoa (II faza) KJP Centra Skenderija d.o.o. Sarajevo u cilju unapređenja sajamskog turizma		Budžet KS - Min. privrede Vijeće ministara BiH Vlada FBiH Razvojna Banka FBiH Ukupno	 200.000 100.000 300.000	 0	
Mjera					900.000	300.000	
Prioritet 1.4. Poboľšati administrativni i poslovni ambijent za brzo privlačenje domaćih i stranih investicija, razvoj poduzetništva i olakšavanje mobilnosti kapitala i ljudskih resursa							
1.4.1. Stvaranje dobrog poslovnog okruženja i promocija KS kao poželjne destinacije za domaća i strana investiciona ulaganja	1.4.1.3. Promocija investicionih mogućnosti u KS (Vodič za investitore i Investiciona konferencija Kantona Sarajevo)	Vodič za investitore Poslovna konferencija Kanton Sarajevo Katalog investicionih projekata Kantona Sarajevo (Privredna komora Kantona Sarajevo)	Ministarstvo privrede i resorna ministarstva, PKKS, općine, Grad	Budžet KS - Min. privrede	50.000		
Mjera					50.000	0	
1.4.2. Podrška razvoju poduzetništva	1.4.2.1. Uspostavljanje kreditno-garantnog fonda	- Olakšan pristup finansijskim sredstvima za MMSP – uspostavljen KGF, povećane investicije iz kreditnih sredstava u industriji - Kreditiranje subjekata male privrede pod povoljnim uslovima;	Ministarstvo privrede, PKKS, općine	Budžet KS - Min. privrede	200.000	147.190	
				Budžet KS - Min. privrede	2.000.000	2.000.000	
	1.4.2.2. Implementacija Zakona o poticaju razvoja male privrede	- Pružanje stručne i savjetodavne pomoći za subjekte male privrede; - Davanje podrške razvoju centara za preduzetništvo, preduzetničkih inkubatora, klastera, tehnoloških parkova i zona male privrede; - Poticanje u korištenju fondova Evropske unije (IPA, Horizon 2020 i drugi fondovi);		Budžet KS - Min. privrede	130.000	134.800	
				Budžet KS - Min. privrede	300.000	124.478	
				Budžet KS - Min. privrede	180.000		

Strateški cilj/ Prioritet Mjera	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Planirano 2019	Realizovano 2019	Napomena
		• Davanje podrške za povećanje zapošljavanja;		Budžet KS - Min. privrede	350.000	299.456	
		• Podrška kroz projekat EU „Learning By Doing“ (Finansiranje Interreg Danube - Danube Transnational Programme)		PKKS	5.400		
				EU fond	30.600		
				Ukupno	36.000	0	
		• Davanje podrške za učestvovanje na sajmovima i programima edukacije;		Budžet KS - Min. privrede	100.000	37.288	
		• Podrška razvoja preduzetništva ciljnih grupa (žensko preduzetništvo, preduzetništvo mladih i preduzetništvo osoba sa invaliditetom);		Budžet KS - Min. privrede	2.450.000	1.148.716	
		• Davanje podrške za istraživanje, razvoj i primjenu inovacija, uvođenje savremenih tehnologija, te podrške za edukaciju i prekvalifikaciju;		Budžet KS - Min. privrede	200.000	99.042	
	1.4.2.3. Podizanje svijesti javnosti i razvijanje pozitivnog stava o preduzetništvu	• Davanje podrške za uvođenja certifikata i međunarodnih standarda kvalitete; i		Budžet KS - Min. privrede	200.000	59.163	
		• Davanje podrške zaštiti i revitalizaciji tradicionalnih i starih zanata (obrta)		Budžet KS - Min. privrede	150.000	165.397	
		• Održavanje konferencija o preduzetničkom učenju;		Budžet KS - Min. privrede	60.000		
		• Informiranje i edukacija o preduzetničkom učenju za donositelje odluka o obrazovanju u Kantonu Sarajevo, direktore i stručne saradnike odgojno-obrazovnih ustanova koje provode obrazovanje i osposobljavanje, menadžere preduzeća i predstavnike medija		Budžet KS - Min. privrede	60.000		
		• Izrada web portala o preduzetničkom učenju		Budžet KS - Min. privrede	20.000		

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
Mjera					Planirano 2019	Realizovano 2019	Napomena
		- Edukacija građana za samozapošljavanje - Godišnji program edukacije za povećanje broja učesnika na organizovanim seminarima - Podrška OCD-ovima u dizajniranju trening programa		Općina Stari Grad	8.000		
Mjera					6.444.000	4.215.530	
1.4.3. Unaprijeđenje prostornih uslova za razvoj MSP-a u poslovnim zonama i inkubatorima	1.4.3.2. Unapređenje infrastrukture postojećih i izgradnja novih poslovnih zona u KS	Infrastrukturno uređenje i rješavanje imovinsko-pravnih odnosa u poslovnim zonama u KS	Ministarstvo privrede, PKKS	Budžet KS - Min. privrede	3.640.000	2.786.900	
		Izgradnja infrastrukture u IZ Luke Ilijaš,		Općina Ilijaš	158.100		
				FMRPO - Fed. min. razv. poduz. i obrta	55.335		
				Kredit	632.400		
				Ostali izvori	339.915		
				Ukupno	1.185.750	0	
				Mjera			
Prioritet 1.6. Unaprijediti uslove za održivi razvoj ruralnih područja Kantona Sarajevo							
1.6.1. Stvaranje ambijenta za ubrzano ulaganje u ruralni razvoj KS i primjenu LEADER pristupa	1.6.1.1. Mapiranje potencijalnih zona za ruralni razvoj i izrada Strategije ruralnog razvoja KS		Ministarstvo privrede, PKKS, općine (nadležne službe)	Budžet KS - Min. privrede	50.000		
	1.6.1.2. Uspostavljanje funkcionalnih institucionalnih kapaciteta za poljoprivredu i ruralni razvoj			Budžet KS - Min. privrede	75.000		
	1.6.1.3. Harmonizacija sektora poljoprivrede i ruralnog razvoja sa EU			Budžet KS - Min. privrede	20.000		
	1.6.1.4. Izložba poljoprivrednih proizvoda ruralnih područja i etno zanatstva			Budžet KS - Min. privrede	30.000		

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
Mjera					Planirano 2019	Realizovano 2019	Napomena
		- Unaprijeđenje ruralnih sredina kroz godišnje programe edukacije o načinu uzgoja i promociji organske proizvodnje - Male farme za eko proizvodnju, - Organska proizvodnja žitarica i povrća - Proizvodnja gljiva, jagoda, pčelarstvo, plastenici, voćarstvo		Općina Stari Grad	15.000		
Mjera					190.000	0	
1.6.2. Pобољшanje konkurentnosti sektora poljoprivrede u KS i unaprijeđenje ponude domaćih poljoprivrednih proizvoda	1.6.2.1. Unapređenje upravljanja zemljištem kroz dodjelu zemljišta u državnoj svojini koncesionarima za poljoprivrednu proizvodnju		Ministarstvo privrede	Budžet KS - Min. privrede	10.000		
	1.6.2.2. Poticaji za primarnu poljoprivrednu proizvodnju, posebno za sirovine potrebne prehrambenoj industriji			Budžet KS - Min. privrede	4.800.000	3.849.544	
	1.6.2.3. Podrška efikasnijem organizovanju i jačanju kapaciteta zadruga i udruženja i povećanje saradnje poljoprivrednika sa istraživačkim i naučnim institutima			Budžet KS - Min. privrede	10.000		
	1.6.2.4. Edukacija stanovništva u ruralnim sredinama o načinima uzgoja i certificiranja organske proizvodnje			Budžet KS - Min. privrede	10.000		
	1.6.2.5. Podrška korištenju Smart IKT-a u poljoprivrednom dobru i farmama za povećanje konkurentnosti			Budžet KS - Min. privrede	20.000		
		Realizacija pojedinačnih projekata iz oblasti poljoprivrede		Budžet KS - Min. privrede		176.000	
		Aktivnosti različitih organizacija, udruženja ili asocijacija		Budžet KS - Min. privrede		18.000	

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Planirano 2019	Realizovano 2019	Napomena
		Sufinansiranje učešća poljoprivrednika na sajmovima		Budžet KS - Min. privrede		15.000	
		Sufinansiranje učešća na sajmovima Dani šljive Gradačac, Dani jabuke Goražde i Kongres pčelarstva		Budžet KS - Min. privrede		22.700	
Mjera					4.850.000	4.081.244	
1.6.3. Podrška razvoju šumarstva i lovstva	1.6.3.1. Uređenje zakonskog okvira o šumama i usklađivanje sa međunarodnim propisima		Ministarstvo privrede, KJP Sarajevo-šume, d.o.o. PKKS	Budžet KS - Min. privrede	5.000		
	1.6.3.2. Kadrovsko i materijalno jačanje institucija za oblasti šumarstva			Budžet KS - Min. privrede	50.000		
	1.6.3.3. Izrada plana gospodarenja šumskim resursima sa primjenom međunarodnih principa i kriterija FSC (Forest Stewardship Standard)			Budžet KS - Min. privrede	40.000		
	1.6.3.4. Pružanje stručne i savjetodavne podrške privrednim subjektima iz oblasti šumarstva			Budžet KS - Min. privrede	5.000		
	1.6.3.5. Podrška uzgoju i zaštiti divljači i lovstvu			Budžet KS - Min. privrede	30.000		
Mjera					130.000	0	
Ukupno strateški cilj 1.					28.485.150	11.620.431	
Prioritet 2.1. Poboljšati usklađenost između ponude i potražnje na tržištu rada i smanjiti strukturalnu nezaposlenost							
2.1.2. Usklađivanje upisne politike u obrazovnim organizacijama i pružanje usluga profesionalne orijentacije	2.1.2.1. Usklađivanje upisne politike za srednje škole i fakultete prema potrebama tržišta rada		Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade, Služba za zapošljavanje KS, Ministarstvo privrede, PKKS, SERDA	JU Služba za zapošljavanje KS	Tekuća sredstva		
	2.1.2.3. Poticanje upisa učenika u određene stručne škole i fakultete za deficitarna zanimanja (stipendiranje, kreditiranje, studentska putovanja i drugi vidovi stimulacije)	Stipendije za učenike za deficitarna zanimanja za upis u prvi razred srednjih škola za stručno obrazovanje i obuku		Budžet KS - Min. obrazovanja	250.000	250.000	
Mjera					250.000	250.000	

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Planirano 2019	Realizovano 2019	Napomena
2.1.3. Unaprijeđenje saradnje i kapaciteta aktera u sektoru obrazovanja i socijalnog partnerstva u kreiranju i realizaciji politika zapošljavanja	2.1.3.1. Uspostavljanje Koordinacionog tijela za obrazovanje i zapošljavanje u KS po modelu Teritorijalnog pakta za zapošljavanje	Donošenje rješenja o uspostavljanju Koordinacionog tijela za obrazovanje i zapošljavanje u KS po modelu Teritorijalnog pakta za zapošljavanje	Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice, Služba za zapošljavanje KS, Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade, Ministarstvo privrede, PKKS	JU Služba za zapošljavanje KS	15.000		
	2.1.3.3. Jačanje saradnje i kapaciteta za posredovanje u zapošljavanju i modernizacija informacionog sistema Službe za zapošljavanje KS	- Služba za zapošljavanje putem svoje web stranice objavljuje konkurse poslodavaca i njihove potrebe za novim radnicima. Služba je razvila i mobilnu aplikaciju „Zaposli se“ na kojoj se preko mobilnih telefona vrši pretraživanje oglasa poslodavaca. Intezivirana je i saradnja sa poslodavcima. - nabavka softvera		JU Služba za zapošljavanje KS	95.000		
Mjera					110.000	0	
2.1.4. Sufinansiranje programa zapošljavanja	2.1.4.1. Program sufinansiranja prekvalifikacija i dokvalifikacija zaposlenika za poznate poslodavce za očuvanje radnih mjesta	Izrada i usvajanje godišnjeg programa	Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice, Služba za zapošljavanje KS, Ministarstvo privrede, PKKS			245.650	
	2.1.4.2. Program sufinansiranja samozapošljavanja	Izrada i usvajanje godišnjeg programa					
	2.1.4.3. Program sufinansiranja zapošljavanja teško upošljivih kategorija nezaposlenih lica: invalida, demobilisanih boraca, pripravnika, mladih osoba do 30 godina, osoba starijih od 45 godina, povratnika i dr.	Izrada i usvajanje godišnjeg programa					
	2.1.4.4. Program sufinansiranja mentorstva/uvođenja u rad mladih nezaposlenih osoba bez iskustva	Izrada i usvajanje godišnjeg programa					
	2.1.4.5. Program sufinansiranja zapošljavanja pripravnika sa VSS	Izrada i usvajanje godišnjeg programa				2.672.960	

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
Mjera					Planirano 2019	Realizovano 2019	Napomena
				JU Služba za zapošljavanje KS	3.116.720	2.918.610	
				Federalni zavod za zapošljavanje	7.327.090		
Mjera				UKUPNO	10.443.810	2.918.610	
2.1.5. Podrška posebnim programima smanjenja dugoročne nezaposlenosti	2.1.5.1. Osposobljavanje nezaposleni lica za aktivno traženje posla uz jačanje specifičnih vještina (komunikacije, prezentiranja, strani jezici, rad na računaru, organizacijske vještine, menadžerske vještine i sl.)	• Individualna i grupna savjetovanja	Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice, Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade, Služba za zapošljavanje KS, Ministarstvo privrede, PKKS	JU Služba za zapošljavanje KS	Tekuća sredstva		
		• Klub za traženje posla		JU Služba za zapošljavanje KS	Tekuća sredstva		
		• Poboljšanje zaposlenosti mladih ekonomista i pravnika		JU Služba za zapošljavanje KS	Tekuća sredstva		
		• Podsticaj nezaposlenoj omladini za izučavanje starih zanata i zanata uopće na području OSG kao mogućeg načina samozapošljavanja		Općina Stari Grad	5.000		
		• Podrška OCD-ovima u dizajniranju trening programa					
	2.1.5.2. Projekti javnih radova i javnih investicija uz zapošljavanje	• Uspostavljanje Razvojnog fonda za finansiranje zapošljavanja	JU Služba za zapošljavanje KS	883.000	1.041.267		
Mjera					888.000	1.041.267	
Prioritet 2.2. Implementirati efikasne programe prekvalifikacije i obrazovanja odraslih							
2.2.1. Razvoj i promocija programa neformalnog obrazovanja (obuke odraslih) u KS	2.2.1.1. Kreiranje i provođenje programa prekvalifikacije i obrazovanja odraslih prema potrebama tržišta rada	• Uspostavljanje sektorskih programa obuke pri Privrednoj komori KS	Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice, Služba za zapošljavanje KS, Ministarstvo privrede, Ministarstvo za obrazovanje,	JU Služba za zapošljavanje KS	Tekuća sredstva		
	2.2.1.2. Izrada i realizacija sektorskih nastavnih planova i programa obuke odraslih po zahtjevima privrednih subjekata i u skladu sa EU normama	• Organizovanje online kurseva za unapređenje vještina odraslih nezaposlenih osoba prema potrebama tržišta rada		JU Služba za zapošljavanje KS	10.000		
		• Socijalna inkluzija u oblasti zapošljavanja		Općina Stari Grad	40.000		
		• Podsticaji za edukaciju ugroženih kategorija stanovništva s ciljem njihovog zaposlenja					

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
Mjera					Planirano 2019	Realizovano 2019	Napomena
			nauku i mlade, PKKS				
Mjera					50.000	0	
Prioritet 2.3. Razvijati poduzetničku kulturu							
2.3.1. Razvijati poslovne modele socijalnog poduzetništva	2.3.1.1. Priprema Programa razvoja socijalnog preduzetništva i jačanje kompetencija za socijalno preduzetništvo	- Započeti sa pripremama Zakona o socijalnom poduzetništvu i donošenje Programa razvoja socijalnog preduzetništva i jačanje kompetencija za socijalno preduzetništvo; - Analiza postojećeg zakonodavnog sistema, kao podloga za iniciranje usklađivanje zakonskih promjena s ciljem stvaranja povoljnog okruženja za razvoj socijalnog poduzetništva	Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice, Služba za zapošljavanje KS, Ministarstvo privrede,	JU Služba za zapošljavanje KS	Tekuća sredstva		
	2.3.1.2. Kreiranje Zakona o socijalnom preduzetništvu	- U 2017. godini započeta analiza koja će biti osnova za donošenje Zakona o socijalnom poduzetništvu, Provođenje javnih rasprava na temu: - Javno-privatni dijalog i konsultacije vezane za identificiranje mogućnosti i zapošljavanja, te otklanjanje poslovnih barijera za socijalno isključene kategorije - Razvoj sistema podsticanja i olakšica za socijalno poduzetništvo - Identifikacija i promocija javno -privatnog partnerstva i poslovnog povezivanja sa potencijalom za kreiranje novih mogućnosti - Osiguranje povoljnih uslova za korištenje neiskorišteni javnih resursa i to: poslovnih prostora, građevinskih objekata, poljoprivrednih površina u KS a u cilju razvoja socijalnog poduzetništva u KS. - Javna rasprava o nacrtu zakona o socijalnom poduzetništvu u KS	Ministarstvo za boračka pitanja, Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade, PKKS	JU Služba za zapošljavanje KS	Tekuća sredstva		

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM						
Mjera					Planirano 2019	Realizovano 2019	Napomena				
	2.3.1.4. Podrška pilot projektima socijalnog preduzetništva uz primjenu različitih poslovnih modela (zadrugarstvo, radno-integracijska preduzeća, fondacije, itd...)	Na osnovu programa razvoja socijalnog poduzetništva i jačanje kompetencija za socijalno preduzetništvo, podržati pilot projekte (2018)		JU Služba za zapošljavanje KS	Kroz Program mjera za podsticaj zapošljavanja planirat će se dio sredstava za ove namjene						
	2.3.1.5. Podrška uključivanju socijalno isključenih kategorija u aktivno tržište rada (mladih, žena, invalidnih osoba, boračke populacije)	JU Srednja poslovno-komercijalna i trgovačka škola Sarajevo (Kreativna radionica)		JU Služba za zapošljavanje KS	Tekuća sredstva						
		Organizacija zajedničkih sajмова za zapošljavanje, okruglih stolova, promotivnih skupova i kampanja u cilju promocije aktivnosti za zapošljavanje socijalno isključivih kategorija kroz socijalno poduzetništvo									
		Kreditiranje otvaranja novih radnih mjesta	Ministarstvo za boračka pitanja					Budžet KS - Min. borac. pitanja	10.000		
								Primitci	300.000		
								Ukupno	310.000		
	Podsticaj doškolovanju i edukaciji	Budžet KS - Min. borac. pitanja	95.000	101.104							
	Podsticaj za samostalne privredne aktivnosti i boračke zadruge	Budžet KS - Min. borac. pitanja	300.000	263.800							
	Mjera					705.000	364.904				
	Ukupno strateški cilj 2.					12.446.810	4.574.781				
Strateški cilj 3. Stvoriti uslove za uključujući društveno ekonomski rast i smanjenje siromaštva i unaprijediti dostupnost i pouzdanost svih javnih servisa											
Prioritet 3.1. O snažiti socijalnu i radnu aktivaciju ranjivih grupa stanovništva i unaprijediti sistem socijalne zaštite za smanjenje siromaštva											
3.1.1. Reforma Sistema socijalne zaštite – od pasivnog sistema socijalnih transfera ka	3.1.1.1. Analiza siromaštva i socijalne isključenosti u KS	Uspostava efikasnog, održivog i pravičnog sistema socijalne zaštite i zaštite porodice sa djecom i ublažavanje posljedica siromaštva i socijalne isključenosti	Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i	Budžet KS - Min. za rad soc. polit. raselj. lica i izbjeg	Tekuća sredstva						

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
Mjera					Planirano 2019	Realizovano 2019	Napomena
aktivnim politikama socijalnih investicija i socijalnog uključivanja		Izrada Socijalne karte u KS	izbjeglice, druge relevantne institucije	Budžet KS - Min. za rad soc. polit. raselj. lica i izbjeg	310.000		
	3.1.1.2. Analiza pravnog i institucionalnog okvira Sistema socijalne zaštite u KS	Mapiranje prava/usluga u oblastima socijalne i dječije zaštite		Budžet KS - Min. za rad soc. polit. raselj. lica i izbjeg	50.000	14.046	
	3.1.1.3. Definiranje novih modela ciljanja korisnika i uvezivanja mjera socijalne zaštite i radnog angažiranja korisnika	Izrada programa za povećanje obuhvata građana treće dobi i osoba sa invaliditetom Provođenje aktivnosti s ciljem unaprijeđena kvalitete i načina života građana treće životne dobi s posebnim akcentom na rodnoj ravnopravnosti		Općina Stari Grad	50.000		
	3.1.1.4. Uspostavljanje mehanizma za efikasnu koordinaciju u oblasti socijalne zaštite između općina i Kantona Sarajevo	Permanentna saradnja i uspostava efikasne elektronske razmjene svih podataka u vezi sa korisnicima svih oblika socijalne zaštite, zaštite porodice sa djecom		Budžet KS - Min. za rad soc. polit. raselj. lica i izbjeg	6.000		
		Izrada informacionog sistema za jedinstvenu bazu podataka		Budžet KS - Min. za rad soc. polit. raselj. lica i izbjeg	50.000		
	3.1.1.5. Izrada višegodišnjeg programa za razvoj ljudskih resursa u centrima za socijalni rad i resornom ministarstvu	Izrada novih pravilnika u kojima će biti iskazane potrebe razvoja ljudskih resursa		Budžet KS - Min. za rad soc. polit. raselj. lica i izbjeg	Tekuća sredstva		
	3.1.1.6. Izrada Programa razvoja vaninstitucionalnih oblika socijalne zaštite u lokalnoj zajednici	Aktivnosti utvrđivanja kategorija korisnika vaninstitucionalnog zbrinjavanja		Budžet KS - Min. za rad soc. polit. raselj. lica i izbjeg	Tekuća sredstva		
	3.1.1.7. Izrada Programa razvoja mreže socijalne zaštite kroz jačanje	Provođenje aktivnosti kontinuirane i jače saradnje razvoja mreže socijalne zaštite, zaštite		Budžet KS - Min. za rad soc. polit.	Tekuća sredstva		

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Planirano 2019	Realizovano 2019	Napomena
	međusektorske saradnje sa zdravstvom, obrazovanjem, institucijama tržišta rada i NVO-ima	porodice sa djecom i rada kroz međusektorsku saradnju sa zdravstvom, obrazovanjem, NVO i drugim relevantnim institucijama		raselj. lica i izbjeg			
Mjera					466.000	14.046	
3.1.2. Izrada i implementacija zajedničkog Programa socijalnog uključivanja i radne aktivacije 2017-2020 u općinama i KS	3.1.2.2. Definiranje institucionalnog okvira i instrumenata za socijalno uključivanje pojedinih ranjivih grupa	• Izgradnja porodičnog savjetovališta	Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice, Ministarstvo za boračka pitanja, općine	Budžet KS - Min. borac. pitanja	50.000		
		• Izgradnja prihvatilišta za prosjake i skitnice		Budžet KS - Min. borac. pitanja	200.000		
	3.1.2.3. Izrada Programa rješavanja stambenih potreba boračkih kategorija, raseljenih porodica i porodica u stanju socijalne potrebe, po principu socijalnog stanovanja na području Kantona Sarajevo za razdoblje 2016-2020.	• Kupovina stambenih jedinica		Budžet KS - Min. borac. pitanja	2.525.000	2.754.399	
		• Izgradnja zgrade za interno raseljene porodice na Šipu, općina Centar (24 stana)		Budžet KS - Min. za rad soc. polit. raselj. lica i izbjeg	867.480	867.480	
		• Rekonstrukcija Kolektivnog centra Hrasnica, općina Ilidža(30 stanova)		Budžet KS - Min. za rad soc. polit. raselj. lica i izbjeg	38.400		
		• Readmisija, aktivnosti na prihvatu djece bez roditeljske pratnje i ranjivih kategorija		Budžet KS - Min. za rad soc. polit. raselj. lica i izbjeg	20.000		
		• Obezbijediti zdravstvenu zaštitu u prosjeku mjesečno za 288 raseljenih lica		Budžet KS - Min. za rad soc. polit. raselj. lica i izbjeg	74.120	59.080	
		• Projekat "Uklanjanje arhitektonskih barijera za nepokretne i teško pokretne osobe"		Budžet KS - Min. za rad soc. polit. raselj. lica i izbjeg		2.948.000	
				UNDP		100.000	
				Ukupno	0	3.048.000	

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
Mjera					Planirano 2019	Realizovano 2019	Napomena
		Pomoć u održivom povratku van KS (sanacija komunalne infrastrukture, poljoprivredna mehanizacija, stoka, objekti za stoku, plastenici isl.)		Budžet KS - Min. za rad soc. polit. raselj. lica i izbjeg	50.000	450.000	
Mjera					3.825.000	7.178.959	
3.2. Reformirati sistem zdravstvene zaštite i zdravstvenih usluga							
3.2.1. Poboljšanje učinkovitosti i djelotvornosti zdravstvenih usluga	3.2.1.2. Uvođenje novih zdravstvenih usluga	Plan prevencije najčešćih hroničnih masovnih nezaraznih oboljenja i smanjenje onesposobljenosti usljed istih	Ministarstvo zdravstva, Zavod za informatiku i statistiku KS, Zavod za zdravstvenu zaštitu, Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade	Budžet KS - Min zdravstva	200.000	24.960	
		Plan prevencije i zaštite oralnog zdravlja		Budžet KS - Min zdravstva	20.000		
		Program prevencije i tretmana bolesti ovisnosti od alkohola i drugih psiho-aktivnih supstanci (PAS)		Budžet KS - Min zdravstva	30.000		
		Prevenција pretilosti i smanjenje njene učestalosti kod populacije djece i mladih (Ensar Abazović)		Budžet KS - Min obrazovanja	10.000		
	3.2.1.3. Informatizacija i uvođenje e-zdravstva	Softversko rješenje za dostavu laboratorijskih rezultata elektronskim putem (e-mail) na nivou cijelog Kantona uključujući sve laboratorije, doktore i pacijente		ZZOKS	352.000	278.083	
		Definisanje i stavljenje u funkciju modula za statističko izvještavanje o sprovedenim zaravstvenim uslugama na nivou cijelog Kantona što bi omogućilo efikasnu kontrolu zdravstvenog sistema		ZZOKS	1.048.000	770.740	
Mjera					1.660.000	1.073.783	
3.2.2. Unaprijeđenje zdravstvene infrastrukture	3.2.2.1. Izgradnja, rekonstrukcija i opremanje javnih zdravstvenih ustanova	Izgradnja, rekonstrukcija i sanacija JU Opća bolnica „Prim.dr Abdulah Nakaš“	Ministarstvo zdravstva, Klinički centar,	Budžet KS - Min zdravstva	300.000	300.000	
		Izgradnja i opremanje Odjeljenja za forenzičku psihijatriju JU Psihijatrijska bolnica KS		Budžet KS - Min zdravstva	3.000.000	0	

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
Mjera					Planirano 2019	Realizovano 2019	Napomena
		• UKCS nabavka opreme	zdravstvene ustanove	Budžet KS - Min zdravstva	1.000.000		
		• Izgradnja, rekonstrukcija i sanacija JU Dom zdravlja KS		Budžet KS - Min zdravstva	650.000	44.924	
		• Nabavka medicinske opreme za JU Opća bolnica		Budžet KS - Min zdravstva	1.800.000	1.650.322	
		• Nadogradnja i utopljavanje Doma zdravlja Stari Grad		Kredit	2.388.500		
		• Nabavka medicinske opreme u JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo		Budžet KS - Min zdravstva	400.000		
		• Rekonstrukcija Zavoda za hitnu medicinsku pomoć KS i spec. potrebne opreme		Budžet KS - Min zdravstva	1.000.000	45.000	
		• Nabavka opreme za JU Zavod za hitnu medicinsku pomoć KS		Budžet KS - Min zdravstva	660.000	655.940	
		• Nabavka opreme za JU Zavod za zdr. zaštitu žena i materinstva KS		Budžet KS - Min zdravstva	260.000	299.777	
		• Izgradnja, rekonstrukcija i sanacija objekta JU Zavod za zdravstvenu zaštitu žena i materinstva KS		Budžet KS - Min zdravstva	150.000	143.155	
		• Proširenje laboratorija i sanacija i adaptacija apoteka		Budžet KS - Min zdravstva	700.000	700.000	
		• Nabavka opreme za JU Zavod za medicinu rada KS		Budžet KS - Min zdravstva	35.000	0	
		• Nabavka opreme za JU Zavod za javno zdravstvo KS		Budžet KS - Min zdravstva	40.000	39.897	
		• Nabavka opreme za JU KS Zavod za zdravstvenu zaštitu studenata		Budžet KS - Min zdravstva	20.000	20.000	
Mjera					12.403.500	3.899.015	
Prioritet 3.3. Poboljšati kvalitet i dostupnost obrazovnih usluga za sve ciljne grupe stanovništva							

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Planirano 2019	Realizovano 2019	Napomena
3.3.1. Uvođenje i primjena standarda kvaliteta i efikasnosti, te akreditacije školskih programa na svim nivoima obrazovanja	3.3.1.1. Izvršiti izmjene i dopune standarda i normativa za sve nivoe obrazovanja u skladu sa EU standardima u oblasti obrazovanja	- Osiguranje uslova za naučno-istraživački rad na visokoškolskim institucijama - Program nauke	Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade	Budžet KS – Min. Obrazovanja	2.809.000	2.800.200	
Mjera					2.809.000	2.800.200	
3.3.2. Povećanje informacijske pismenosti stanovništva	3.3.2.3. Uvođenje programa e-škole u osnovnim i srednjim školama u KS	Nabavka opreme za realizaciju projekta „Elektronski dnevnik“ u srednjim školama	Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade, Ministarstvo kulture i sporta, Zavod za informatiku i statistiku KS, SERDA	Budžet KS - Min. obrazovanja	999.000		
		Nabavka interaktivnih tabli		Budžet KS - Min. obrazovanja	200.000	200.000	
		Digitalizacija obrazovnog sistema u Kantonu Sarajevo		Budžet KS - Min. obrazovanja	700.000		
		Nabavka licenciranih softvera za osnovne i srednje škole		Budžet KS - Min. obrazovanja	50.000	50.000	
Mjera					1.949.000	250.000	
3.3.3. Uvođenje sistema rane detekcije, dijagnoze i intervencije za djecu s poteškoćama u razvoju	3.3.3.1. Pravno regulisanje oblasti Sistema rane detekcije, dijagnoze i intervencije za djecu s poteškoćama u razvoju, te uključivanje djece s poteškoćama u vrtiće i škole	Implementacija Strategije i realizacija zaključaka Skupštine KS za rad sa djecom sa poteškoćama u razvoju	Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade, Ministarstvo zdravstva	Budžet KS - Min. obrazovanja	1.800.000	1.800.000	
Mjera					1.800.000	1.800.000	
3.3.4. Pобољшanje obrazovanja odraslih	3.3.4.1. Uvođenje koncepta cjeloživotnog obrazovanja u skladu sa EU normama i priznavanje neformalno stečenih znanja i vještina	Narodna i univerzitetska biblioteka BiH	Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade	Budžet KS - Min. obrazovanja	140.000	200.000	
		Podrška projektima Gazi-Husrev begove biblioteke		Budžet KS - Min. obrazovanja	150.000	150.000	
		Izgradnja Univerzitetske biblioteke – vlastito učešće		Budžet KS - Min. obrazovanja	1.500.000		
Mjera					1.790.000	350.000	
	3.3.5.1. Rekonstrukcija i opremanje školskih objekata	Sanacija i rekonstrukcija objekata JU Djeca Sarajevo	Ministarstvo za obrazovanje,	Budžet KS - Min. obrazovanja	150.000	150.000	

Strateški cilj/ Prioritet Mjera	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Planirano 2019	Realizovano 2019	Napomena
3.3.5. Unaprijeđenje obrazovne infrastrukture		Sufinansiranje izgradnje osnovne škole na Šipu	nauku i mlade, JU Djeca Sarajeva, općine	Budžet KS - Min. obrazovanja	500.000	500.000	
				Primici		1.000.059	
				Ukupno	500.000	1.500.059	
		Izgradnja osnovne škole na Stupu		Budžet KS - Min. obrazovanja	100.000		
		Izgradnja kampa „Marš mira“		Budžet KS - Min. obrazovanja	49.000	38.000	
		Sufinansiranje izgradnje OŠ „Pofalići“		Budžet KS - Min. obrazovanja	500.000	300.000	
		Izgradnja objekta u školi prirode		Budžet KS - Min. obrazovanja	200.000	200.000	
		Izgradnja sportske dvorane u OŠ „Umihana Čuvidina“		Primici	500.000	500.000	
		Izrada projektne dokumentacije za novu osnovnu školu u Gornjem Podrinju		Budžet KS - Min. obrazovanja	100.000	100.000	
		Nabavka stolica i stolova za škole		Budžet KS - Min. obrazovanja	200.000	200.000	
		Nabavka opreme za fiskulturnu salu u OŠ „Hašim Spahić“		Budžet KS - Min. obrazovanja	150.000	150.000	
		Nabavka opreme za fiskulturnu salu OŠ „Nedžad Ibrišimović“		Budžet KS - Min. obrazovanja	150.000	150.000	
		Nabavka opreme za školu u prirodi		Budžet KS - Min. obrazovanja	200.000	200.000	
		Rekonstrukcija vrtića Vjeverica		Primici	300.000	300.000	
		Rekonstrukcija vrtića „Radost“ u Hrasnici		Primici	300.000	300.000	
		Rekonstrukcija vrtića „Bulbul“		Budžet KS - Min. obrazovanja		230.000	
				Primici		270.000	
				Ukupno	0	500.000	

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
Mjera					Planirano 2019	Realizovano 2019	Napomena
	3.3.5.2. Rekonstrukcija i opremanje visokoškolskih ustanova UNSA	Rekonstrukcija vrtića „Razigrani dani“		Budžet KS - Min. obrazovanja		800.000	
		Rekonstrukcija i sanacija krovova i kotlovnica srednjih škola		Budžet KS - Min. obrazovanja	500.000	250.000	
				Primici		250.000	
				Ukupno	500.000	500.000	
		Rekonstrukcija sportskog igrališta OŠ „Zaim Kolar“		Budžet KS - Min. obrazovanja	100.000	100.000	
				JU O.Š. Izet Šabić (sanacija mokrih čvorova)	Općina Vogošća	25.000	
		Izgradnja sportske dvorane u OŠ Edhem Mulabdić		Kredit	2.155.500		
				Muzička akademija (Energetska Efikasnost)	Općina Stari Grad i drugi izvori finansiranja	126.000	
		Izgradnja zgrade Poljoprivrednog – prehrambenog fakulteta, Fakulteta zdravstvenih studija i Instituta za genetičko inženjerstvo i biotehnologiju			Budžet KS - Min. obrazovanja	100.000	150.000
				Izgradnja Akademije scenskih umjetnosti	Budžet KS - Min. obrazovanja	499.000	499.000
					Primici		2.497.440
				Ukupno	499.000	2.996.440	
		Rekonstrukcija bazena na Fakultetu sporta i tjelesnog odgoja		Budžet KS - Min. obrazovanja	100.000	100.000	
	Rekonstrukcija objekata visokoškolskih ustanova i naučnih instituta		Budžet KS - Min. obrazovanja	98.000	98.000		
Mjera					7.102.500	9.332.499	
Prioritet 3.4. Jačati društvenu vrijednost kulture i sporta							

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Planirano 2019	Realizovano 2019	Napomena
3.4.1. Promocija i povećanje dostupnosti i kvaliteta kulturnih usluga	3.4.1.1. Promocija kulturnog življenja i dostupnosti kulturnih usluga	• Jačanje kvaliteta kulturnih programa i poboljšanje koordinacije između kulturnih institucija	Ministarstvo kulture i sporta	Budžet KS - Min. kulture i sporta	1.500.000	1.500.000	
		• Digitalni vodič za kulturna dešavanja u kantonu Sarajevo		Budžet KS - Min. kulture i sporta	10.000	10.000	
		• Juventafest – Internacionalni festival srednjoškolskog teatra		Budžet KS - Min. kulture i sporta	10.000	10.000	
Mjera					1.520.000	1.520.000	
3.4.2. Podrška razvoju kuturne infrastrukture	3.4.2.1. Razvoj poslovnih modela za povećanje investicija u kulturnu infrastrukturu	• Projekat „Kinoteka BiH“	Ministarstvo kulture i sporta	Budžet KS - Min. kulture i sporta	30.000	70.000	
		• Izgradnja Koncertne dvorane Sarajevo		Budžet KS - Min. kulture i sporta	10.000	0	
		• Obuka umjetnika, kulturnih profesionalaca i organizacija u izvedbenim i ostalim umjetnostima, oglašavanju, filmu, TV-u, muzici, interdisciplinarnim umjetnostima, baštini i industriji video igara, za apliciranje na novi program EU Kreativna Evropa		Budžet KS - Min. kulture i sporta	30.000	50.000	
		• Formiranje Muzejskog kvarta (MQ) svjetskog značaja (Zemaljski muzej, Muzej istorije BiH, Ars Aevi) u Sarajevu		Budžet KS - Min. kulture i sporta	200.000	600.000	
		• Mala scena narodnog pozorišta sa pratećim objektima i smještajnim kapacitetima		Budžet KS - Min. kulture i sporta	2.050.000	0	
Mjera					2.320.000	720.000	
3.4.3. Promocija sportske kulture i dostupnosti sporta	3.4.3.1. Izraditi i usvojiti Akcioni plan promocije rekreativnog sporta	• Uvođenje besplatnih termina u salama, sportskim klubovima po rasporedu korištenja i vraćanje sporta u škole KS	Ministarstvo kulture i sporta	Budžet KS - Min. kulture i sporta	250.000	250.000	
		• Potpora sportskim klubovima za uspostavljanje i održavanje mreže stručnjaka/trenera za sportski odgoj od predškolskog doba do starijih od 65 godina		Budžet KS - Min. kulture i sporta	200.000	250.000	

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
Mjera					Planirano 2019	Realizovano 2019	Napomena
		Dječije igralište sa spravama za rekreaciju u Aleji ambasadora		Donacija	150.000	0	
Mjera					600.000	500.000	
3.4.4. Podrška razvoju sportske infrastrukture	3.4.4.1. Izgradnja i unapređenje sportske infrastrukture u KS	Izgradnja sportsko-rekreativnog centra Banovac – Gradski stadion Ilijaš	Ministarstvo privrede, Ministarstvo kulture i sporta, općine, Ministarstvo prostornog uređenje, građenja i zaštite okoliša	Budžet KS - Min. kulture i sporta	350.000	150.000	
		Proširenje sportske sale u Srednjoškolskom centru Ilijaš		Budžet KS - Min. kulture i sporta	300.000	0	
		Program izgradnje i rekonstrukcije sportskih ploha u naseljima prema usvojenim planovima		Budžet KS - Min. kulture i sporta	300.000	200.000	
		Sportska dvorana na Bjelašnici		Budžet KS - Min. kulture i sporta	200.000	200.000	
		Rekonstrukcija sportskih terena na Igmanu		Budžet KS - Min. kulture i sporta	200.000	0	
		Izgradnja košarkaškog igrališta Nadmlini		Općina Stari Grad i donacija	65.000		
		Izgradnja krova - rekonstrukcija ledene dvorane sa garažama KJP Centar Skenderija d.o.o.		Budžet KS - Min. privrede			
				Vijeće ministara BiH	500.000		
				Vlada FBiH	500.000		
				Razvojna Banka FBiH			
		Ukupno		1.000.000			
		<li rowspan="5">Sanacija konstruktivnih elemenata objekata koji ugrožavaju sigurnost života i zdravlja ljudi i uklanjanje objekata koji uzrokuju urušavanje konstrukcija KJP Centar Skenderija d.o.o.		Budžet KS - Min. privrede			
		Vijeće ministara BiH		200.000			
		Vlada FBiH		200.000			
		Razvojna Banka FBiH		1.200.000			
		Ukupno		1.600.000			

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
Mjera					Planirano 2019	Realizovano 2019	Napomena
		Rekonstrukcija dvorane "Mirza Delibašić" KJP Centar Skenderija d.o.o. Sarajevo		Budžet KS - Min. privrede			
				Vijeće ministara BiH	500.000		
				Vlada FBiH	500.000		
				Razvojna Banka FBiH			
				Ukupno	1.000.000		
		Rekonstrukcija, sanacija i redizajn dvorana D1, D2 i D3 KJP Centar Skenderija d.o.o. Sarajevo		Budžet KS - Min. privrede			
				Vijeće ministara BiH	500.000		
				Vlada FBiH	500.000		
				Razvojna Banka FBiH			
				Ukupno	1.000.000		
		Fasade kompleksa „Skenderija“		Budžet KS - Min. privrede			
				Vijeće ministara BiH	200.000		
				Vlada FBiH	200.000		
				Razvojna Banka FBiH	400.000		
				Ukupno	800.000		
Mjera					6.815.000	550.000	
3.4.5. Zaštita kulturno-historijskog naslijeđa	3.4.5.1. Unaprijediti zaštitu kulturno-historijskog naslijeđa	Saniranje objekata kulturno-historijske baštine	Ministarstvo za boračka pitanja,	Budžet KS - Min. kulture i sporta	200.000	300.000	
		Rekonstrukcija, adaptacija, sanacija, otkup i izgradnja vjerskih i kultrno-historijskih objekata	Ministarstvo kulture i sporta,	Budžet KS - MPUGiZO	130.000		
		Revitalizacija kompleksa Bijele Tabije	Fond memorijala	Budžet KS - Min. kulture i sporta	100.000	0	

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
Mjera					Planirano 2019	Realizovano 2019	Napomena
	3.4.5.2. Unaprijediti očuvanje tekovina odbrambeno-oslobodilačkog rata 92-95.	Sanacija spomen-parka Vraca		Budžet KS - Min. kulture i sporta	80.000	0	
		Rekonstrukcija i revitalizacija Ahmet pašine tabije (Žute tabije); Vratnik		Fond memorijala	500.000		
		Obilježavanje mjesta iz ratnog perioda		Budžet KS - Min. borac. pitanja	100.000	100.000	
		Izgradnja Centralnog spomen-obilježja svim poginulim braniteljima opkoljenog Sarajeva		Budžet KS - Min. borac. pitanja	300.000	7.346	
		Sanacija i stavljanje u funkciju D-B tunela (odnosno spomeničkog kompleksa)		Fond memorijala	900.000	95.158	
				Budžet KS - Min. borac. pitanja		56.585	
				Donacije		4.980	
				Ukupno	900.000	156.723	
		Izgradnja memorijalnog centar „Žuč“		Budžet KS - Min. borac. pitanja	1.000	100.000	
		Stavljanje u funkciju i preuređenje objekta restorana "KonTiki" ("Kod Sonje") u spomen-obilježje – Muzej stradanja građana Bosne i Hercegovine, koji bi podsjećao na događaje u periodu 1992-1995. godine		Budžet KS - Min. borac. pitanja	1.000		
		Izgradnja Memorijalnog centra Kovači		Fond memorijala	450.000	62.187	
				Budžet KS - Min. borac. pitanja		66.000	
				Ukupno	450.000	128.187	
		Izrada i postavljanje nišana i spomenika šehidima i poginulim borcima i umrlim braniteljima		Fond memorijala	306.500	161.049	
				Općine	75.000	40.000	
				Budžet KS - Min. borac. pitanja		174.903	

Strateški cilj/ Prioritet Mjera	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Planirano 2019	Realizovano 2019	Napomena
				Ukupno	381.500	375.952	
Mjera					3.143.500	1.168.208	
Ukupno strateški cilj 3.					48.203.500	31.156.710	
Strateški cilj 4. Odgovorno upravljati okolišem, prostorom, prirodnim i infrastrukturnim resursima							
Prioritet 4.1. Osigurati i unaprijediti održivi sistem upravljanja prirodnim resursima i racionalno korištenje prostora							
4.1.1. Sistem upravljanja prirodnim resursima (biodiverzitet i mineralne sirovine)	4.1.1.1. Inventarizacija i izrada GIS baze podataka raznovrsnosti biljaka, životinja i gljiva sa staništima, uključujući i inventarizaciju invazivnih vrsta	• Uraditi kategorizaciju i identifikaciju tipova staništa ekosistema u KS sa odgovarajućom bazom podataka - "Zaštita i promocija biodiverziteta i geobiodiverziteta kroz jačanje informaciono-tehničkih (IT) servisa u zaštićenim prirodnim područjima Kantona Sarajevo" • Uraditi inventarizaciju flore, faune i fungije unutar zaštićenih područja u KS, te unutar prirodnih cjelina utvrđenih Prostornim planom KS za period 2003. 2023. godina - "Integracija Natura 2000 vrsta i staništa na zaštićenim područjima"	Ministarstvo prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša KS, Ministarstvo privrede, Zavod za zaštitu kulturno-istorijskog i prirodnog naslijeđa, KJU za zaštićena prirodna područja	Drugi izvori fin.		33.511	
				Fond za zaštitu okoliša		32.200	
				KJU za zaštićena prirodna područja		11.900	
				Ukupno		44.100	
Mjera					0	77.611	
4.1.2. Integralno upravljanje vodnim resursima	4.1.2.2. Godišni plan i program sufinansiranja, izgradnje i održavanja vodnih objekata i aktivnosti vezane za poslove upravljanja vodama prema Zakonu o vodama		Ministarstvo privrede KS, Ministarstvo komunalne privrede i infrastrukture, Ministarstvo prostornog uređenja, građenja i	Budžet KS - Min. privrede	2.000.000	0	

Strateški cilj/ Prioritet Mjera	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Planirano 2019	Realizovano 2019	Napomena
			okoliša, ViK, općine				
Mjera					2.000.000	0	
4.1.3. Integralna zaštita i očuvanje stabilnosti šumskih ekosistema	4.1.3.1. Integralna zaštita šumskih ekosistema od štetnog utjecaja požara	• Izrada Kategorizacije i rejonizacije Kantona Sarajevo prema stepenu ugroženosti šuma od požara	Ministarstvo privrede KS - Uprava za šumarstvo, KJP „Sarajevo-šume“	Budžet KS - Min. privrede	10.000		
		• Sanacija opožarenih površina i površina nastalih usljed pojave gradacije štetnih insekata ili biljnih bolesti		Budžet KS - Min. privrede	150.000		
		• Monitoring biljnih bolesti i štetnika		Budžet KS - Min. privrede	50.000		
	4.1.3.2. Provođenje mjera i aktivnosti iz Operativnih planova, planova održavanja i monitoring	• Izrada i implementacija Operativnog plana zaštite šuma od bespravnih aktivnosti na području Kantona Sarajevo		Budžet KS - Min. privrede	10.000		
		• Izrada i implementacija Operativnog plana za provođenje šumskouzgojnih radova na području Kantona Sarajevo		Budžet KS - Min. privrede	500.000		
		• Izrada projekata pripreme zemljišta za pošumljavanje, čišćenje, okopavanje i popunjavanje novopodignutih kultura, provođenje proreda u kulturama i rasadničke proizvodnje		Budžet KS - Min. privrede	5.000		
	4.1.3.3. Izgradnja, rekonstrukcija, sanacija i održavanje šumske infrastrukture	• Izrada planova otvaranja šuma primarne i sekundarne mreže šumskih komunikacija - u okviru Izvedbenih projekata		Budžet KS - Min. privrede	10.000		
		• Izrada glavnih projekata po pojedinim područjima (odjelima/gospodarskim jedinicama)		Budžet KS - Min. privrede	50.000		
		• Redovna rekonstrukcija, sanacija i održavanje mreže šumske infrastrukture		Budžet KS - Min. privrede	1.000.000	2.059.732	

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
Mjera					Planirano 2019	Realizovano 2019	Napomena
	4.1.3.4. Očuvanje stabilnosti i unapređenje šumskih ekosistema	Povećanje zelenih površina putem pošumljavanja		Budžet KS - Min. privrede	100.000		
Mjera					1.885.000	2.059.732	
Prioritet 4.2. Poboljšanje kvaliteta okolišnih komponenti i uspostavljanje integralnog sistema upravljanja otpadom							
4.2.1. Unaprijeđenje kvaliteta tla	4.2.1.2. Deminiranje šumskih i poljoprivrednih površina i izrada programa rehabilitacije i prevođenja u poljoprivredno zemljište	Označavanje prilaza potencijalnim minskim područjima i daljnje deminiranje nepristupačnih dijelova ZP "Trebević"	Kantonalna uprava civilne zaštite, Ministarstvo prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša KS, Ministarstvo privrede, Zavod za izgradnju KS	Budžet KS - Min. privrede	100.000		
Mjera					100.000	0	
4.2.2. Unaprijeđenje kvaliteta zraka i zaštita od buke	4.2.2.1. Provođenje mjera/projekata iz Akcionog plana za smanjenje čestičnih tvari u zraku na području KS	Kalibracija od strane akreditiranih laboratorija i redovno održavanje stanica	Ministarstvo prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša, Ministarstvo komunalne privrede i infrastrukture, Zavod za javno zdravstvo KS, Zavod za planiranje razvoja KS	Budžet KS - MPUGiZO	160.000	125.334	
		Poboljšanje kvaliteta zraka u BiH kroz promociju obnovljivih izvora energije i poboljšanje pristupa sistema daljinskog grijanja		Ministarstvo zaštite okoliša, kopna i mora Republike Italije	840.000	590.920	
		' Izrada Studije o porijeklu emisija u zrak na području Kantona Sarajevo"		Budžet KS - MPUGiZO	200.000		
		' Inicijalne aktivnosti za formiranje Centra za upravljanje kvalitetom zraka u KS"		Budžet KS - MPUGiZO	100.000	1.900	
		"Izrada baznog disperzionog modela KS, zoniranje kvaliteta zraka i izrada metodologije za ocjenu uticaja na kvalitet zraka za nove zahvate u prostoru Zavoda za planiranje razvoja KS."		Budžet KS - MPUGiZO	110.000	92.493	

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
Mjera					Planirano 2019	Realizovano 2019	Napomena
		" Uspostava javnog informacionog sistema zagađivača zraka u KS" " Izrada Registra zagađivača u KS"		Budžet KS - MPUGiZO	100.000		
				Budžet KS - MPUGiZO	130.000		
	4.2.2.2. Konverzija postojećih i nabavka novih autobusa i vozila na komprimirani prirodni gas (CNG) u javnim i privatnim firmama u KS			Sarajevogas	150.000		
	4.2.2.3. Izrada početne/strateške karte buke	Izrada početne/strateške karte buke		Budžet KS - MPUGiZO	220.000		
Mjera					2.010.000	810.647	
4.2.3. Sistem upravljanja komunalnim otpadom	4.2.3.1. Implementacija Plana upravljanja otpadom Kantona Sarajevo	Izgradnja zelenih otoka i reciklažnih dvorišta (kabasti otpad, tekstil, gume, EE otpad, akumulatori, ulja i masti)	Ministarstvo prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša KS, Ministarstvo komunalne privrede i infrastrukture, KJKP „RAD“, općine	Budžet KS - MPUGiZO	200.000	200.000	
		Izrađen idejni projekat izgradnje reciklažnog dvorišta u Općini Ilijaš.		Budžet KS - MPUGiZO		320.000	RAD dostavio podatke
		Nabavka i podjela posuda za odvojeno prikupljanje PET ambalaže i papira u naseljima sa individualnim stanovanjem zapremine 120 l (Planirana je podjela 3.000 kanti 120l, 45 kompostera i 70 reciklažnih kontejnera)		Budžet KS - Min. komunalne privrede i infrastrukture		200.000	RAD dostavio podatke
		Nabavka dva namjenska vozila za prikupljanje PET ambalaže i papira u naseljima sa individualnim stanovanjem		Budžet KS - MPUGiZO		320.000	RAD dostavio podatke
		Nabavka dva specijalna vozila za pražnjenje podzemnih spremnika za otpad		KJKP "RAD"		380.000	
	4.2.3.2. Dovedi stanje deponije komunalnog otpada na sanitarni nivo	Program aktivnosti u okviru RCUO Smiljevići		Budžet KS - MPUGiZO	1.500.000	1.093.885	
Mjera					1.700.000	2.513.885	

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Planirano 2019	Realizovano 2019	Napomena
4.2.4. Sistem zbrinjavanja posebnog otpada	4.2.4.1. Uspostaviti kapacitete za zbrinjavanje građevinskog otpada	- Nabavka kompaktora i buldozera za deponiju inertnog materijala - Izgradnja deponije građevinskog otpada i postrojenja za reciklažu građevinskog otpada	Ministarstvo komunalne privrede i infrastrukture, Ministarstvo prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša KS, Ministarstvo privrede	KJKP Rad Federalno ministarstvo okoliša i turizama	1.000.000	204.300	
Mjera					1.000.000	204.300	
Prioritet 4.3. Povećanje energetske efikasnosti i podsticanje korištenja obnovljivih izvora energije							
4.3.1. Energetska efikasnost javnih objekata	4.3.1.2. Podrška projektima utopljanja javnih objekata u KS	„Realizacija projekata povećanja energijske efikasnosti u objektima budžetskih korisnika - Energetska efikasnost u BiH – vlastito učešće - Poboljšanje energetske efikasnosti osnovnoškolskih objekata u Općini Stari Grad Sarajevo - Povećanje energetske efikasnosti za JU OŠ "Podlugovi" - ugradnja termo fasade - Povećanje energetske efikasnosti za područne škole u općini Ilijaš	Ministarstvo prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša KS, Ministarstvo komunalne privrede i infrastrukture, Ministarstvo privrede, Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade, resorna ministarstva, općine	Budžet KS - MPUGiZO UNDP i Vlada Švedske Općine i javni objekti Ukupno Budžet KS – Min Obrazovanja Kredit Općina Ilijaš UNDP Ukupno Općina Ilijaš	1.050.000 450.000 1.500.000 300.000 2.000.000 0	5.555.000 2.067.500 928.969 8.551.469 27.000 63.000 90.000 90.000	 0

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM			
Mjera					Planirano 2019	Realizovano 2019	Napomena	
		Povećanje energetske efikasnosti u stambenim objektima na području KS kroz implementaciju Modela EE		Budžet KS - MPUGiZO	262.000	198.786		
				Fond za zaštitu okoliša	400.000			
				Ukupno	662.000	198.786		
		„Studija stanja energijske efikasnosti objekata u Kantonu Sarajevo koja koriste lica u stanju socijalne potrebe“		Budžet KS - MPUGiZO		200.000		
Mjera					4.462.000	9.130.255		
4.3.2. Podsticanje korištenja obnovljivih izvora energije	4.3.2.1. Izrada studije "Potencijalni resursi za proizvodnju i snabdijevanje Kantona Sarajevo toplotnom i električnom energijom"	Izrada studije o korištenju hidropotencijala na području općine Ilijaš	Ministarstvo privrede, KS, KJP “Sarajevošume” d.o.o. Sarajevo	Budžet KS - Min. Privrede		100.000		
Mjera					0	100.000		
Prioritet 4.4. Unaprijediti razvoj infrastrukture i dostupnost na cijelom području Kantona Sarajevo								
4.4.1. Izgradnja i rekonstrukcija saobraćajnica i automatsko upravljanje saobraćajem	4.4.1.1. Rekonstrukcija, izgradnja i održavanje saobraćajnica	Izgradnja A transversale	Ministarstvo saobraćaja, Direkcija za puteve, Ministarstvo kumunalne privrede i infrastrukture, KJKP „Rad“, općine. GRAS	Budžet KS - Min. Saobraćaja	1.000.000			
		Izgradnja IX transversale		Budžet KS - Min. Saobraćaja	5.600.000	10.500.000		
		Rekonstrukcija ceste Malešići – Podlugovi do granice Kantona Sarajevo i regionalni put II reda Stari Ilijaš – Bioča – Ahatovići		Budžet KS - Min. Saobraćaja	500.000	500.000		
		Rekonstrukcija regionalne ceste R-445 na lokalitetu općine Ilijaš		Budžet KS - Min. Saobraćaja	1.250.000			
	4.4.1.3. Izgradnja i rekonstrukcija saobraćajnica po Programu javnih investicija	I transferzala - Vogošća – II dionica od naselja Bare do naselja Hotonj u tri poddionice i to prva poddionica od Rondo Bare (km 2+280) do tunela Kobilja Glaia (km 3+420)		Primitak	1.000.000			
				Ukupno	2.250.000	0		
				Kredit	55.000.000			
				Grant Federalnog ministarstva		8.000.000		

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
Mjera					Planirano 2019	Realizovano 2019	Napomena
		druga poddionica Tunel Kobilja Glava (km 3+420 do km 4+220), treća poddionica (km 4+220) do naselja Hotonj (km 5+100)		prometa i komunikacija od dobit javnih preduzeća			
				Ukupno	55.000.000	8.000.000	
		• Izgradnja južne longitudinalne		Budžet KS - Min. Saobraćaja	1.600.000		
		• Rekonstrukcija i rehabilitacija regionalnog puta R442		Budžet KS - Min. Saobraćaja		800.000	
		• Izgradnja kružnog toka na raskrsnici ulica Hamdije Čemerlića i Zvornička		Budžet KS - Min. Saobraćaja		1.200.000	
	4.4.1.5. Sanacija i optimizacija javnog gradskog saobraćaja	• Raskrsnica na Vogošćanskoj petlji		Budžet KS - Min. Saobraćaja	200.000		
		• Sanacija, rekonstrukcija i modernizacija tramvajske pruge od „S“ krivine do Ilidže		Kredit	15.560.000		
		• Izgradnja tramvajske pruge od Kružnog toka na Ilidži prema Hrasnici do administrativne granice Republike Srpske, istočno od Hrasnice		Budžet KS - Min. Saobraćaja – sufinansiranje sa Općinim Ilidža	2.000.000		
		• Sanacija tramvajske pruge na dijelu od „S“ krivine do stajališta Marijin Dvor		Budžet KS - Min. Saobraćaja	550.000		
		• Uvođenje elektronskog sistema poništavanja karata, sistema upravljanje JPP i izgradnja tramvajskih stajališta za kontrolisanu naplatu i postavljanje zaštitne ograde na tramvajskim stajalištima		Budžet KS - Min. Saobraćaja	7.115.064	4.611.288	
		• Studija saobraćaja za potrebe izrade UP-a - Nabavka vozila za javni linijski prijevoz u KS		Primitak	500.000		
				Budžet KS - Min. Saobraćaja	3.400.000	3.959.264	
				Kredit	29.337.450		

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
Mjera					Planirano 2019	Realizovano 2019	Napomena
				Ukupno	32.737.450	3.959.264	
		• Asfaltiranje puteva u naseljima u Kantonu Sarajevo		Primitak	250.000		
		• Asfaltiranje puteva na području općine Vogošća		Budžet KS - Min. Saobraćaja	700.000	700.000	
				Općina Vogošća	350.000		
				Ukupno	1.050.000	700.000	
		• Održavanje lokalnih puteva na općini Ilijaš		Općina Ilijaš		335.000	
		• Sanacija puteva od kantonalnog značaja na području općine Ilijaš		Općina Ilijaš		200.000	
		• Izgradnja dijela saobraćajne infrastrukture prema RP "Alića GAJ" i RP "Centar" - Općina Ilijaš		Općina Ilijaš		250.000	
		• Rekonstrukcija puta Vlaškovo - Gornja Karaula - općina Ilijaš		Općina Ilijaš		400.000	
		• Asfaltiranje i sanacija ulica u Starom Gradu		Općina Stari Grad	800.000	800.000	
		• Projekat automatskog upravljanja semaforiskim sistemom u Kantonu Sarajevo— Izrada Projektnog zadatka nakon prikupljenih podataka sa terena radi izrade Glavnog Projekta		Budžet KS - Min. Saobraćaja	2.000.000		
		• Projekat povećanja sigurnosti slijepih i slabovidnih osoba u gradskom saobraćaju— Izrada Projektnog zadatka nakon prikupljanja podataka sa terena radi izrade Glavnog Projekta za područje Skenderije		Budžet KS - Min. Saobraćaja	200.000		
	4.4.1.6. Unapređenje pješačkog i biciklističkog saobraćaja	• Izgradnja biciklističkih staza na području KS		Budžet KS - Min. Saobraćaja	50.000		
	4.4.1.7. Unapređenje saobraćaja u mirovanju	• Priprema Projekta za izgradnju podzemne garaže u ulici Kolodvorska		Budžet KS - Min. Saobraćaja	2.000.000		

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
Mjera					Planirano 2019	Realizovano 2019	Napomena
		Izgradnja podzemne garaže u ul. Šahinagića		Kredit	6.844.500		
Mjera					137.807.014	32.255.552	
4.4.2. Sistem upravljanja i infrastruktura za vodosnabdjevanje	4.4.2.1. Rekonstrukcija i izgradnja vodoprivredne infrastrukture Rekonstrukcija vodovodne mreže, prema istom Programu Rekonstrukcija elektroenergetskih i mašinskih postrojenja i sistema za dezinfekciju vode (prema programu "Sanacija dotrajalih dijelova vodovodnog sistema, ViK, 2008") Osiguranje novih količina vode (dodati i Filter postrojenje Bosna 3)	- Rekonstrukcija pumpne stanice Alipašin most i potisni cjevovod-PS, Bačevo i Centar (Pripremljeni projekti) - Interventni program 2018 - Sanacija prioritetnih dijelova vodovodnog sistema (EBRD)	Ministarstvo komunalne privrede i infrastrukture, KJKP ViK, općine, Ministarstvo privrede	EBRD Kredit	1.448.333		
				Drugi izvori fin.	1.494.000	1.494.000	
				Kredit EBRD	20.000.000		
				Budžet KS - Min. komunalne privrede i infrastrukture	3.324.911		
				Ukupno	23.324.911	0	
	4.4.2.2. Podrška projektima rekonstrukcije i izgradnje vodoprivredne infrastrukture u nadležnosti općina Izgradnja vodovodnih objekata i mreže za proširenje vodovodnog sistema prema provedbeno planskoj dokumentaciji	·Vodoopskrbni sistem Vrutak (Ilijaš)		Općina Ilijaš - kredit	250.000	250.000	
				Budžet KS - Min. komunalne privrede i infrastrukture		1.412.810	
				Ukupno	250.000	1.662.810	
	4.4.2.3. Optimizacija i modernizacija upravljanja vodovodnim sistemom	Unaprijeđenje telemetrijskog sistema KJKP Vodovod i kanalizacija Sarajevo		VIK	200.000		
	4.4.2.4. Izrada glavnog projekta za vodovod Crna rijeka			Kreditna sredstva	1.000.000		
Mjera					27.717.244	3.156.810	
4.4.3. Sistem prikupljanja i tretman otpadnih voda	4.4.3.3. Izgradnja primarnog kolektora sa prečištačem za područje općina Ilijaš, Vogošća, Breza	Revizija studije izgradnje primarnog kolektora sa postrojenjem za prečišćavanje za područje općina Vogošća, Ilijaš i Breza i Izgradnja primarnog kolektora sa postrojenjem za prečišćavanje za područje općina Vogošća, Ilijaš i Breza	Ministarstvo komunalne privrede i infrastrukture, Ministarstvo prostornog	Federalno min. okoliša i turizma	5.330.000		
				Općina Vogošća - Kredit	45.305.000		
				Ukupno	50.635.000	0	

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
Mjera					Planirano 2019	Realizovano 2019	Napomena
	4.4.3.6. Izgradnja i rekonstrukcija kanalizacione infrastrukture sa ciljem razdvajanja sistema (efikasniji rad postrojenja i čišći vodotoci)	- Projekti rekonstrukcije i izgradnje kanalizacione infrastrukture u nadležnosti općina - Sufinansiranje postrojenja za preradu mulja - Nadogradnja prečištaća otpadnih voda i zbrinjavanje na efikasan način otpadnih voda	uređenja, građenja i zaštite okoliša, KJKP „ViK“, Ministarstvo privrede + Agencija za vode, općine	Općine Budžet KS - Min. komunalne privrede i infrastrukture Budžet KS - Min. komunalne privrede i infrastrukture	500.000 500.000 501.000		
Mjera					52.136.000	0	
4.4.4. Energetska infrastruktura – toplifikacija	4.4.4.1. Rekonstrukcija i proširenje distributivne mreže i zamjena kotlova, pumpnih sistema – grijanje	- Proširenje postojećeg sistema daljinskog upravljanja i nadzora (SCADA sistem) postrojenja KJKP Toplane-Sarajevo - Zamjena kotlova i plamenika u postrojenjima KJKP Toplane-Sarajevo - Zamjena pumpnih sistema u postrojenjima KJKP Toplane-Sarajevo – ugradnja pumpi sa frekventnom regulacijom (I faza) - Zamjena distributivnih mreža (toplovodi i vrelovodi) u postrojenjima KJKP Toplane-Sarajevo - Automatska hidraulička optimizacija rada kotlovnica KJKP Toplane-Sarajevo - Zamjena/ugradnja individualnih mjerila toplotne energije u sistemu KJKP Toplane-Sarajevo (I faza)	Ministarstvo komunalne privrede i infrastrukture KS, KJKP Toplane	Drugi izvori fin. 500.000 KJKP Toplane 400.000 UKupno 900.000 Drugi izvori fin. 1.300.000 KJKP Toplane 500.000 UKupno 1.800.000 Drugi izvori fin. 120.000 KJKP Toplane 50.000 UKupno 170.000 Drugi izvori fin. 1.000.000 KJKP Toplane 400.000 UKupno 1.400.000 Drugi izvori fin. 250.000 KJKP Toplane 50.000 UKupno 300.000 Drugi izvori fin. 450.000 KJKP Toplane 50.000 UKupno 500.000 Drugi izvori fin. 400.000 KJKP Toplane 100.000			

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
Mjera					Planirano 2019	Realizovano 2019	Napomena
		Optimizacija i automatizacija procesa proizvodnje i distribucije toplotne energije kotlovnice Zetra, KJKP Toplane-Sarajevo		UKupno	500.000		
		Nabavka mjernih uređaja za mjerna mjesta KJKP Toplane		Budžet KS - Min. komunalne privrede i infrastrukture	300.000		
	4.4.4.2. Izgradnja kotlovnica i postrojenja u KS	Izgradnja kotlovnice snage cca 20 MW , KJKP Toplane Sarajevo		Drugi izvori fin.	2.200.000		
				KJKP Toplane	300.000		
				UKupno	2.500.000		
		Postavljanje solarnih panela za zagrijavanje tople potrošne vode u objektu "Bosmal", KJKP Toplane-Sarajevo		Drugi izvori fin.	400.000		
				KJKP Toplane	100.000		
				UKupno	500.000		
		Priključenje na izvor geotermalne energije i rekonstrukcija postojećih postrojenja KJKP Toplane-Sarajevo sa ciljem korištenja geotermalne energije		Drugi izvori fin.	150.000		
				KJKP Toplane	50.000		
				UKupno	200.000		
		Izgradnja dimnjaka kotlovnice Č.Vila II, KJKP Toplane-Sarajevo		Drugi izvori fin.			
				KJKP Toplane	100.000		
				UKupno	100.000		
Mjera					9.170.000	0	
4.4.5. Energetska infrastruktura – gasifikacija	4.4.5.1. Rekonstrukcija i razvoj distributivne gasne mreže	Uvezivanje gasnog prstena pritiska p=3(4) bar na području Kantona Sarajevo (izgradnja gasovoda Igman-Hadžići)	Ministarstvo komunalne privrede i infrastrukture KS, Ministarstvo prostornog uređenja,	Bužet KS - Min. komun. privrede i infrastrukture	1.500.000	1.748.974	
		Sarajevogas			6.879		
		Sarajevogas			27.190		

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
Mjera					Planirano 2019	Realizovano 2019	Napomena
		Rekonstrukcija i razvijanje distributivne gasne mreža u naseljima na prostoru općine Novi Grad	građenja i zaštite okoliša	Drugi izvori fin.	50.000	46.027	
		Rekonstrukcija i razvijanje distributivne gasne mreža u naseljima na prostoru općine Ilidža		Drugi izvori fin.	50.000		
		Rekonstrukcija i razvijanje distributivne gasne mreža u naseljima na prostoru općine Vogošća		Drugi izvori fin.	50.000		
		Rekonstrukcija i razvijanje distributivne gasne mreža u naseljima na prostoru općine Trnovo		Sarajevogas	50.000	66.590	
		Rekonstrukcija i razvijanje distributivne gasne mreža u naseljima na prostoru općine Hadžići		Drugi izvori fin.	50.000		
		Rekonstrukcija sistema katodne zaštite		Drugi izvori fin.	250.000		
		Zamjena mjerača protoka gasa (II faza)		Drugi izvori fin.	2.150.000		
		Zamjena ventila na gasnom sistemu Kantona Sarajevo		Drugi izvori fin.	453.000		
		Modernizacija regulacionih postrojenja prema DVGW regulativi**		Drugi izvori fin.	370.000		
		Subvencioniranje troškova rekonstrukcije unutrašnjih gasnih instalacija/Izgradnja novih priključaka na distributivnu gasnu mrežu		Budžet KS - Min. komunalne privrede i infrastrukture	200.000	340.841	
		Laboratorija za kalibraciju mjerila protoka gasa u realnim uslovima		Drugi izvori fin.	2.580.426		
	4.4.5.2. Izgradnja infrastrukture za komprimirani prirodni gas (CNG)	Izgradnja javne punionice za komprimirani prirodni gas (CNG), kapaciteta 5.000 m³/h, u krugu KJKP Sarajevogas		Budžet KS - Min. komunalne privrede i infrastrukture		1.600.000	
				Sarajevogas	800.000	305.690	
				UKupno	800.000	1.905.690	
		Osposobljavanje i oprema stanice za tehnički pregled i registraciju CNG vozila na prirodni gas		Drugi izvori fin.	50.000		

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
Mjera					Planirano 2019	Realizovano 2019	Napomena
		Izradnja tehno-ekonomske analize podobnosti korištenja energenta i uređaja (upravljanje potražnjom i efikasije korištenje gasnih sistema koje se zasniva na upotrebi prirodnog gasa za hlađenje/klimatizaciju u direktnom i indirektnom obliku), na objektima institucija čiji je vlasnik KS		Drugi izvori fin.	50.000		
	4.4.5.3. Promocija, subvencija, podrška – korištenje prirodnog gasa u domaćinstvima i industriji, te kao pogonskog goriva	Subvencioniranje gasnih priključaka na postojeću infrastrukturu Sarajevogas-a		Budžet KS - MPUGiZO	400.000	350.000	
Mjera					9.053.426	4.492.191	
4.4.6. Ostala komunalna infrastruktura	4.4.6.1. Sahranjivanje – unapređenje upravljanja grobljima i povećanje kapaciteta	Uspostava GIS sistema upravljanja grobljima	Ministarstvo komunalne privrede i infrastrukture, Ministarstvo privrede, Ministarstvo prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša	KJKP „Pokop“ d.o.o. Sarajevo	35.000		
		Povećanje kapaciteta za ukop/sahranu na groblju "Vlakovo" - proširenje groblja "Vlakovo" (parcela Kurvanj, površina 39.697m²)		KJKP „Pokop“ d.o.o. Sarajevo	10.000		
		Povećanje kapaciteta za ukop/sahranu na groblju "Vlakovo" - proširenje groblja "Vlakovo" (parcela površina 53.053m²)		KJKP „Pokop“ d.o.o. Sarajevo	280.000		
		Povećanje kapaciteta za ukop/sahranu na groblju "Vlakovo" - Izgradnja krematorija sa pratećim sadržajem (proširenje postojećeg objekta grobnog ureda i kapela)		Budžet KS - Min. komunalne privrede i infrastrukture	150.000		
		Povećanje kapaciteta za ukop/sahranu na groblju "Vlakovo" - proširenje parkinga		KJKP „Pokop“ d.o.o. Sarajevo	120.000		
		Izgradnja novog groblja Dolac		UKupno	270.000	0	
				Budžet KS - Min. komunalne privrede i infrastrukture	200.000		
				Drugi izvori fin.	100.000		

Strateški cilj/ Prioritet Mjera	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Planirano 2019	Realizovano 2019	Napomena
	4.4.6.2. Zbrinjavanje pasa luralica	Projekat opremanja prihvatilišta pasa luralica		Budžet KS - Min.privrede	100	41.162	
				Kreditna sredstva	1.000.000		
				Ukupno	1.000.100	41.162	
	4.4.6.3. Projekat poboljšanja komunalne higijene javno-prometnih površina u KS	Iluminacija - akcentno osvjetljavanje objekata u KS		Budžet KS - Min. komunalne privrede i infrastrukture	400.000		
Mjera					2.295.100	41.162	
Ukupno Strateški cilj 4.					251.335.784	54.842.144	
Strateški cilj 5. Unaprijediti sistem upravljanja razvojem Kantona Sarajevo							
Prioritet 5.1. Konsolidirati i povećati dugoročnu održivost javnih finansija, te ojačati razvojni kapacitet javnih finansija (budžeta i javnih fondova)							
5.1.1. Konsolidacija i povećanje dugoročne održivosti javnih finansija (budžeta i javnih fondova)	5.1.1.1. Uspostavljanje sistema održivog upravljanja dugom na nivou Kantona Sarajevo	- Uspostavljanje mehanizama za kvalitetno i pravovremeno planiranje, praćenje i izvještavanje o stanju duga u Kantonu Sarajevo i općinama KS (softversko unapređenje postojeće ili nove baze podataka - DTS, edukacija zaposlenih) - Uspostavljanje IT aplikacije u Ministarstvu finansija KS za bolje planiranje, izvršavanje, izvještavanje, kontrolu budžeta i budžetskih sredstava, plaćanja i razmjenu elektronskih dokumenata i podataka između budžetskih korisnika Kantona Sarajevo i Ministarstva finansija Kantona Sarajevo	Ministarstvo finansija, Zavod za informatiku i statistiku KS	Budžet KS - Min. finansija	30.000		
				Budžet KS - Min. finansija	460.000	370.000	
				USAID	21.000	21.000	
				Ukupno	481.000	391.000	
Mjera					511.000	391.000	
Prioritet 5.2. Reformirati javnu administraciju i ojačati odgovornost, efikasnost i razvojni kapacitet administracije							
5.2.1. Razvoj kapaciteta administracije	5.2.1.4. Razvoj e-uprave u Kantonu Sarajevo	Uspostavljanje korištenja elektronskih dokumenata	Ministarstvo finansija, Zavod	Nepoznato	25.000		

Strateški cilj/ Prioritet Mjera	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Planirano 2019	Realizovano 2019	Napomena
		Uspostavljanje informacionog sistema za upravljanje javnim evidencijama	za planiranje razvoja KS, Zavod za informatiku i statistiku KS, Ministarstvo unutrašnjih poslova	Nepoznato	100.000		
Mjera					125.000	0	
5.2.2. Unaprijediti pravni i strateški okvir i ojačati kapacitete institucija i javnu svijest u oblasti zaštite okoliša	5.2.2.1. Donijeti novu i uskladiti postojeću legislativu	Usvajanje i usklađivanje tehničkih pravila Njemačkog stručnog udruženja za gas i vodu – DVGW u sklopu projekta „Harmonizacija tehničke regulative u zemljama jugoistočne Evrope“ - II faza	Ministarstvo prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša	Bužet KS - Min. komun. privrede i infrastrukture	200.000		
	5.2.2.2. Donijeti nove i uskladiti postojeće strateške dokumente i planove	Urbanistički plan urbanog područja Sarajevo (Stari Grad, Centar, Novo Sarajevo, Novi Grad, Ilidža i Vogošća), Urbanistički plan za urbano područje Trnovo, Urbanistički plan za urbano područje Hadžići, Urbanistički plan za urbano područje Ilijaš	KS, Ministarstvo komunalne privrede i infrastrukture, Ministarstvo privrede,	Budžet KS - MPUGiZO	100.000		
		Izrada prostornog plana Spomenik prirode Vrelo Bosne i plana upravljanja spomenikom prirode Vrelo Bosne i zaštićenim pejzažom Bentbaša	Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade, Kantonalna	Budžet KS - MPUGiZO	70.000		
		Implementacija Kantonalnog plana zaštite okoliša (KEAP)	uprava za inspekcijske poslove, Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo	Budžet KS - MPUGiZO	300.000		
				Primici	550.000		
				UKupno	850.000	0	
		Izrada Prostornog plana područja posebnog obilježja ZP „Trebević“ i implementacija Plana upravljanja ZP "Trebević"		Budžet KS - MPUGiZO	50.000	50.000	
				Primici	10.000		
				UKupno	60.000	50.000	

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
Mjera					Planirano 2019	Realizovano 2019	Napomena
		- Podrška za rad ekološkim udruženjima - Prostorni plan područja posebnog obilježja "Regionalni centar za upravljanje otpadom (RCOU)-Smiljevići"		Budžet KS - MPUGiZO Budžet KS - MPUGiZO	50.000 125.000	49.770 	
Mjera					1.455.000	99.770	
5.2.4. Modernizacija infrastrukture za upravno- administrativno poslovanje	5.2.4.1. Izrada i provedba Srednjoročnog plana investicija u modernizaciju poslovnih prostorija i opreme administracije, policije i pravosuđa	Dogradnja i adaptacija IV policijske uprave MUP-a KS PS Novi Grad	Ministarstvo unutrašnjih poslova, Ministarstvo pravde i uprave, vatrogasno društvo	Budžet KS - MUP	600.000	489	
		Sanacija objekta u Srednjem		Budžet KS - MUP	185.000	184.831	
		Izgradnja novog objekta za potrebe Ministarstva		Budžet KS - MUP	1.000		
				Primitci	3.500.000		
		Rekonstrukcije i sanacije na više objekata Ministarstva		UKupno	3.501.000	0	
		Izgradnja policijskog objekta za obuku kadrova "Grkarica" Igman		Budžet KS - MUP	650.000	265.804	
			Budžet KS - MUP	1.000	48.781		
Mjera					4.937.000	499.905	
Prioritet 5.4. Smanjiti korupciju i kriminalitet, povećati bezbjednost građana, te osnažiti funkcionisanje pravne države							
5.4.1. Unaprijeđenje sigurnosti građana	5.4.1.1. Uspostavljanje efikasnog sistema sigurnosti u cilju smanjenja rizika i zaštite institucija i stanovništva od prijetnji po sigurnost	Nabavka stacioniranih i mobilnih kamera za automatsko prepoznavanje i očitavanje registarskih oznaka na motornim vozilima s pratećom opremom.	Ministarstvo unutrašnjih poslova,	Budžet KS - MUP Uprava policije	490.000	488.686	
		Realizacija "Prioriteta 1" iz Akcionog plana za prevenciju i suzbijanje krađa motornih vozila KS	Ministarstvo prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša,	Budžet KS - MUP Uprava policije	77.824	0	
			Ministarstvo saobraćaja,	Primitci	4.393.000	0	

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
Mjera					Planirano 2019	Realizovano 2019	Napomena
			Ministarstvo kulture i sporta, Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade,	UKupno	4.470.824	0	
	5.4.1.3. Suzbijanje maloljetničke delikvencije	• Usvajanje Akcionog plana prevencije nasilja i suzbijanja maloljetničke delikvencije u KS	Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice	Budžet KS - MUP Uprava policije	7.000	7.000	
		• Nabavka opreme za rad sa maloljetnicima u dvije nove Policijske uprave		Budžet KS - MUP Uprava policije	20.000	0	
	Mjera					4.987.824	495.686
5.4.2. Smanjiti obim sive ekonomije	5.4.2.1. Izmjene zakonskih odredbi u cilju smanjenja nivoa poreznih i socijalnih opterećenja privrede po osnovu rada	• Formirati interresornu grupu, analizirati zakone, podnijeti inicijative (Vlada i Interresorna grupa 2017/18)	Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice, Služba za zapošljavanje KS, Ministarstvo privrede, Kantonalna uprava za inspeksijske poslove, Resorna ministarstva, PKKS	Služba za zapošljavanje	Tekuća sredstva		
	5.4.2.2. Izmjene i dopune Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti	• Pokrenuti postupak konsultacije i drugih faza izrade i donošenja zakona 2017/18		Služba za zapošljavanje	Tekuća sredstva		
	5.4.2.4. Uspostava Kantonalnog koordinacijskog tijela za borbu protiv sive ekonomije na području KS	• Donijeti rješenje o imenovanju Kantonalnog koordinacijskog tijela za borbu protiv sive ekonomije na području KS (Vlada 2017)		Budžet KS - Min. za rad soc. polit. raselj. lica i izbjeg	10.000		
	5.4.2.5. Razvoj aktivne politike/programa za smanjenje sive ekonomije u KS	• Donošenje programa za smanjenje sive ekonomije		Služba za zapošljavanje	Tekuća sredstva		
Mjera					10.000	0	
Prioritet 5.5. Pozicioniranje KS u široj regiji I Evropi							

Prioritet 5.5. Pozicioniranje KS u široj regiji I Evropi

Strateški cilj/ Prioritet	Projekat	Aktivnosti	Nosilac	Način finansiranja	Sredstva u KM		
					Planirano 2019	Realizovano 2019	Napomena
5.5.1. Kreiranje i upravljanje brendom Kantona Sarajevo	5.5.1.2. Uspostavljanje institucionalnog mehanizma za upravljanje brendom	Studija uspostavljanja institucionalnog mehanizma za upravljanje brendom	Vlada KS, Zavod za planiranje razvoja KS,	Zavod za planiranje razvoja KS	50.000		
	5.5.1.3. Promocija brenda KS	Izrada studije "Pametno Sarajevo"	Ministarstvo privrede, Zavod za informatiku i statistiku KS	Zavod za informatiku i statistiku KS	200.000		
Mjera					250.000	0	
Ukupno Strateški cilj 5.					12.275.824	1.486.360	
UKUPNO					352.747.068	103.680.427	

Pregled tabela

Tabela 1.	Osnovni pokazatelji Kantona Sarajevo i FBiH 2019.	15
Tabela 2.	Kategorizacija kantona i JLS	17
Tabela 3.	Nivo razvijenosti Federacije BiH po kantonima u FBiH 2019 (FBiH=1,00)	17
Tabela 4.	Nivo razvijenosti Federacije BiH po JLS u FBiH 2019.	18
Tabela 5.	Broj stanovnika	19
Tabela 6.	Površina i gustina naseljenosti po općinama	20
Tabela 7.	Starosna struktura stanovništva u Kantonu Sarajevo	22
Tabela 8.	Koeficijenti starosnih struktura u Kantonu Sarajevo.	23
Tabela 9.	Stope vitalne statistike.	23
Tabela 10.	Vitalni indeks.	24
Tabela 11.	Bruto domaći proizvod za Kanton Sarajevo, ukupno i per capita	25
Tabela 12.	BDP i bruto dodana vrijednost po proizvodnom principu za KS prema KD BiH 2010.	26
Tabela 13.	BDP i BDP/pc u općinama KS u periodu 2014 - 2019.	27
Tabela 14.	Radna snaga u Kantonu Sarajevo	28
Tabela 15.	Radna snaga po općinama Kantona Sarajevo	28
Tabela 16.	Broj zaposlenih.	29
Tabela 17.	Stepen zaposlenosti ukupnog stanovništva.	29
Tabela 18.	Broj zaposlenih po djelatnostima (KD 2010).	30
Tabela 19.	Broj nezaposlenih.	32
Tabela 20.	Stopa nezaposlenosti	32
Tabela 21.	Nezaposlene osobe prema stručnoj spremi u Kantonu Sarajevo	33
Tabela 22.	Nezaposlenost prema dužini čekanja na posao 31.03.	34
Tabela 23.	Plaće	34
Tabela 24.	Vanjskotrgovinska razmjena, u 000 KM	35
Tabela 25.	Izvoz po područjima KD - proizvodni princip.	35
Tabela 26.	Uvoz po područjima KD - proizvodni princip.	36
Tabela 27.	Ostvarene investicije u nova stalna sredstva po tehničkoj strukturi Kantona Sarajevo u 000 KM	37
Tabela 28.	Struktura ostvarenih investicija po tehničkoj strukturi (%)	37
Tabela 29.	Struktura ostvarenih investicija Kantona Sarajevo po djelatnostima	38
Tabela 30.	Registrovani poslovni subjekti	38
Tabela 31.	Registrovani poslovni subjekti na 1.000 stanovnika	38
Tabela 32.	Broj poslovnih subjekata i broj zaposlenih po djelatnostima u KS od 2014. do 2018. godine	39
Tabela 33.	Broj poslovnih subjekata i broj zaposlenih po sektorima od 2014. do 2018. godine	40
Tabela 34.	Osnovni finansijski pokazatelji poslovanja poslovnih subjekata i sredstva i izvori sredstava KS i privrede	41
Tabela 35.	Pokazatelji poslovanja u KS od 2014. do 2018.	41
Tabela 36.	Pokazatelji poslovanja privrede KS	42
Tabela 37.	Prihodi poslovnih subjekata po djelatnostima (KD 2010), u milionima KM	42
Tabela 38.	Rashodi poslovnih subjekata po djelatnostima (KD 2010), u milionima KM	43
Tabela 39.	Ukupna neto dobit poslovnih subjekata po djelatnostima (KD 2010), u milionima KM	44
Tabela 40.	Gubitak poslovnih subjekata po djelatnostima (KD 2010), u milionima KM	45
Tabela 41.	Bex indeks granske privrede Kantona Sarajevo	46
Tabela 42.	Detaljnije rangiranje djelatnosti poslovne izvrsnosti s prognostičkim očekivanjima	47
Tabela 43.	Indeksi glavnih industrijskih grupacija u KS i FBiH, 2019/2018.	48
Tabela 44.	Indeksi industrijske proizvodnje prema područjima i odjeljcima KD-a u KS i FBiH, 2019/2018.	48
Tabela 45.	Indeksi prerađivačke industrije u Kantonu Sarajevo	49
Tabela 46.	Osnovni podaci o turizmu u KS	53
Tabela 47.	Osnovni pokazatelji poslovanja JKP-a u Kantonu Sarajevo	55
Tabela 48.	Indeksi 2018/2017. osnovnih pokazatelja poslovanja po KJKP i JKP u KS	56
Tabela 49.	Odnos sredstava Budžeta KS i ukupnih prihoda JKP-a	56
Tabela 50.	Uporedni pokazatelji predškolskog obrazovanja	57
Tabela 51.	Uporedni pokazatelji osnovnog obrazovanja (škole i odjeljenja)	57
Tabela 52.	Uporedni pokazatelji osnovnog obrazovanja (učenici i nastavnici)	58
Tabela 53.	Opremljenost računarima u osnovnom obrazovanju	58
Tabela 54.	Osnovno obrazovanje, izvedeni pokazatelji (%)	59

Tabela 55.	Uporedni pokazatelji srednjeg obrazovanja (škole i odjeljenja)	59
Tabela 56.	Uporedni pokazatelji srednjeg obrazovanja (učenici i nastavnici)	60
Tabela 57.	Opremljenost računarima u srednjem obrazovanju	60
Tabela 58.	Srednje obrazovanje, izvedeni pokazatelji (%)	60
Tabela 59.	Broj visokoškolskih ustanova, studenata i nastavnika	61
Tabela 60.	Pregled korisnika socijalne zaštite, civilnih žrtava rata i zaštiti porodica sa djecom, mjesečni prosjek	61
Tabela 61.	Broj korisnika oblika materijalne pomoći zaštite po osnovu zakona, mjesečni prosjek	62
Tabela 62.	Godišnja finansijska sredstva oblika materijalne pomoći zaštite po osnovu zakona	62
Tabela 63.	Korisnici oblika materijalne pomoći zaštite prema broju stanovnika	62
Tabela 64.	Pregled kategorija korisnika socijalne zaštite KS	63
Tabela 65.	Korisnici socijalne zaštite, materijalni oblici	64
Tabela 66.	Sredstva socijalne zaštite, materijalni oblici, mjesečni prosjek	64
Tabela 67.	Korisnici i sredstva socijalne zaštite, materijalni oblici, mjesečni prosjek	65
Tabela 68.	Pregled korisnika lične i porodične invalidnine, u KS	66
Tabela 69.	Registrovana nezaposlenost-demobilisani vojni obveznici, u KS	66
Tabela 70.	Zaposleni i nezaposleni u KS, od 2014-2019., kraj godine	67
Tabela 71.	Korisnici novčane naknade i zdravstvenog osiguranja u KS	67
Tabela 72.	Nezaposlena lica od 15-30 godina starosti u KS, kraj godine	68
Tabela 73.	Broj nezaposlenih lica od 15-30 godina starosti po kvalifikaciji, u KS, kraj godine	68
Tabela 74.	Zaposleni i nezaposleni u KS po polu, godišnji prosjek	69
Tabela 75.	Prirodno kretanje stanovništva u KS period 2014-2019. (‰)	69
Tabela 76.	Pregled timova porodične medicine po općinama	70
Tabela 77.	Pregled stanovnika kroz timove porodične medicine po općinama	71
Tabela 78.	Posteljni kapaciteti u bolničkim zdravstvenim ustanovama u Kantonu Sarajevo	71
Tabela 79.	Ljekari i stomatolozi u primarnoj zdravstvenoj zaštiti u KS	72
Tabela 80.	Osigurana lica u Kantonu Sarajevo	72
Tabela 81.	Pregled broja osiguranika po osnovama osiguranja	73
Tabela 82.	Podaci o intervencijama	76
Tabela 83.	Uporedni pokazatelji saobraćajnih nezgoda i posljedica na području Kantona Sarajevo	77
Tabela 84.	Prijevoz putnika i roba	79
Tabela 85.	Pregled javnih vodovodnih sistema u Kantonu Sarajevo	80
Tabela 86.	Pregled potrošnje energije/energenata u KS	82
Tabela 87.	Pregled potrošnje električne energije po godinama u KS za period	83
Tabela 88.	Pregled potrošnje prirodnog gasa po godinama u KS	84
Tabela 89.	Ukupno ostvareni prihodi	92
Tabela 90.	Ostvareni budžetski rashodi	93
Tabela 91.	Pregled promjena osnovnih podataka iz PJKS	94
Tabela 92.	Pregled promjena osnovnih podataka iz PJKS, indeks 2019/2018	94
Tabela 93.	Programski okvir:	96
Tabela 94.	Pregled planiranih sredstava za realizaciju strateških i prioriternih ciljeva Strategije razvoja KS do 2020.	97
Tabela 95.	Finansijska sredstva (u KM) potrebna za realizaciju strateških ciljeva tokom 2019-2021.	98
Tabela 96.	Planirana implementacija Strategije razvoja Kantona Sarajevo do 2020. prema broju projekata	99
Tabela 97.	Planirana struktura finansiranja Strateških i Prioriternih ciljeva za period 2019-2021.	99
Tabela 98.	Plan i realizacija u 2019. prema strateškim ciljevima	102
Tabela 99.	Ukupna realizacija po strateškim ciljevima od 2016. do 2019. godine	104
Tabela 100.	Indikatori Strateškog cilja 1. i prioriternih ciljeva	105
Tabela 101.	Indikatori Strateškog cilja 2. i prioriternih ciljeva	108
Tabela 102.	Indikatori Strateškog cilja 3. i prioriternih ciljeva	110
Tabela 103.	Indikatori Strateškog cilja 4. i prioriternih ciljeva	112
Tabela 104.	Indikatori Strateškog cilja 5. i prioriternih ciljeva	114
Tabela 105.	Struktura plana i implementacije Strategije prema strateškim ciljevima i izvorima finansiranja u 2019.	116
Tabela 106.	Planirana i realizovana sredstva za 2019. godinu	119

Pregled grafova

Graf 1. Indeks razvijenosti kantona u FBiH u 2019.	18
Graf 2. Indeks razvijenosti općina u FBiH u 2019.	18
Graf 3. Stanovništvo Kantona Sarajevo po općinama 2019. (%)	19
Graf 4. Starosna struktura stanovništva 2019. (%)	22
Graf 5. BDP/pc KS i FBiH (u KM)	25
Graf 6. Relativni nivo razvijenosti općina Kantonu Sarajevo prema BDP/pc (KS = 100,0)	27
Graf 7. Zaposlenost u Kantonu Sarajevo po općinama 2019. (%)	29
Graf 8. Zaposlenost u Kantonu Sarajevo po djelatnostima KD 2010, 2019. (%)	31
Graf 9. Lokacijski kvocijent djelatnosti u KS prema zaposlenosti	31
Graf 10. Nezaposlenost u Kantonu Sarajevo po općinama 2019. (%)	33
Graf 11. Nezaposlenost prema kvalifikacionoj strukturi u Kantonu Sarajevo 2019. (%)	33
Graf 12. Obim vanjsko-trgovinske razmjene Kantona Sarajevo, 2019.	35
Graf 13. Indeksi ostvarenih investicija u Kantonu Sarajevo 2018/2017. po tehničkoj strukturi	37
Graf 14. Struktura poslovnih subjekata po sektorima, u %	40
Graf 15. Struktura zaposlenih po sektorima, u %	40
Graf 16. Plan i realizacija po strateškim ciljevima 2019. u KM	102
Graf 17. Realizacija od 2016-2019. po Strateškim ciljevima u odnosu na ukupnu Strategiju (u KM)	105
Graf 18. Realizovano po izvorima finansiranja u 2019.	116
Graf 19. Plan i realizacija za 2019. po strukturi finansiranja (u KM)	117

Web stranice korištene u izradi Izvještaja

<http://www.fzzpr.gov.ba/>
<http://fzs.ba/>
<http://zis.ks.gov.ba/>
<http://www.bhas.ba/>
<http://www.fzzz.ba/>
<http://www.szks.ba/>
<http://www.kzzosa.ba/>
<http://www.zzizks.ba/>
<http://www.pksa.com.ba/>
<http://zpr.ks.gov.ba/>
<http://mf.ks.gov.ba/>
<http://mki.ks.gov.ba/>
<http://mpu.ks.gov.ba/>
<http://ms.ks.gov.ba/>
<http://mon.ks.gov.ba/>
<http://mz.ks.gov.ba/>
<http://mks.ks.gov.ba/>
<http://mup.ks.gov.ba/>
<http://mrsri.ks.gov.ba/>
<https://mbp.ks.gov.ba/>
<http://kucz.ks.gov.ba/>
<http://mp.ks.gov.ba/>
<https://mpz.ks.gov.ba/>
<http://www.viksa.ba/>
<http://www.doingbusiness.org/>
<https://mobilityexchange.mercer.com/>
http://mp.ks.gov.ba/sites/mp.ks.gov.ba/files/bilans_energet.potreba2017.pdf
<http://www.fia.ba/>
<http://www.zzizks.ba/>
<http://www.zzizfbih.ba/>
<http://vlada.ks.gov.ba/tim-vlade-i-ured-za-borbu-protiv-korupcije-i-upravljanje-kvalitetom>
<http://skupstina.ks.gov.ba/>